

PLAN RAZVOJA ISTARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2022.-2027.

PRILOG 2

ANALIZA STANJA

NACRT

IMPRESSUM

NOSITELJ IZRADE I IZDAVAČ:

Istarska županija – Regione Istriana

KOORDINATOR IZRADE:

Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“

IZRAĐIVAČI:

Istarska županija – Regione Istriana

Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“

STRUČNA PODRŠKA:

Apsolon strategija d.o.o.

PRETHODNO VREDNOVANJE:

Ecorys Hrvatska d.o.o.

Popis autora i vlasnika fotografija:

Arhiva AZRRI – Agencije za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin

Analiza stanja izrađena je tijekom 2021. godine.

Financijski podaci u tekstu dokumenta koji su iz navedenih izvora preuzeti u kunama, preračunati su u euro primjenom fiksnog tečaja konverzije (7,53450 kuna za jedan euro), sukladno odredbama Uredbe Vijeća (EU) 2022/1208 o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2866/98 i Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/22 i 88/22).

Sudjelovanje javne ustanove „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“ u postupku izrade Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. provedeno je u okviru projekta Suradnjom i znanjem do snažne EU regije, sufinanciranog sredstvima Europske unije u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

SADRŽAJ

1. ANALIZA STANJA	6
1.1. Stanje u prostoru/okolišu	6
1.1.1. Položaj	6
1.1.2. Prirodna obilježja	8
1.1.2.1. Klima i klimatske promjene	8
1.1.2.2. Vode	8
1.1.2.3. More	10
1.1.2.4. Zrak	11
1.1.2.5. Tlo i krajobrazne cjeline	12
1.1.2.6. Vegetacija	15
1.1.2.7. Zaštićeni dijelovi prirode	16
1.1.3. Prostorno uređenje	20
1.1.4. Sustav civilne zaštite	23
1.2. Stanovništvo	27
1.3. Društvene djelatnosti	32
1.3.1. Obrazovanje i znanost	32
1.3.1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje	32
1.3.1.2. Osnovno školstvo	34
1.3.1.3. Srednje školstvo	36
1.3.1.4. Visoko obrazovanje i znanost	41
1.3.2. Zdravstvo	51
1.3.3. Socijalna zaštita	54
1.3.4. Kultura	61
1.3.5. Civilno društvo	69
1.3.6. Sport	73
1.3.7. Tehnička kultura	78

1.4. Gospodarstvo	81
1.4.1. Opća gospodarska kretanja	81
1.4.1.1. Struktura gospodarstva	86
1.4.2. Tržište rada	105
1.4.2.1. Nezaposlenost	105
1.4.2.2. Zaposlenost	109
1.4.3. Poslovno okruženje	112
1.4.3.1. Poslovna infrastruktura	112
1.4.3.2. Poduzetničke potporne institucije	114
1.4.4. Razvijenost poduzetništva u glavnim gospodarskim sektorima	117
1.4.4.1. Prerađivačka industrija	117
1.4.4.2. Građevinarstvo	120
1.4.4.3. Poljoprivreda i ribarstvo	123
1.4.4.4. Turizam	133
1.4.4.5. ICT industrija	140
1.4.4.6. Kreativne i kulturne industrije	142
1.4.4.7. Trgovina	146
1.5. Infrastrukturni sustavi	149
1.5.1. Primarna infrastruktura	149
1.5.1.1. Vodoopskrbni sustav te sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	149
1.5.1.2. Energetski sustavi	157
1.5.1.3. Sustav gospodarenja otpadom	162
1.5.2. Prometna infrastruktura	167
1.5.2.1. Cestovni promet	168
1.5.2.2. Zračni promet	171
1.5.2.3. Pomorski promet	173
1.5.2.4. Željeznički promet	176
1.5.3. Elektroničko-komunikacijska infrastruktura	180
1.6. Institucionalni okvir upravljanja razvojem	183

1.6.1. Institucionalni kapaciteti	183
1.6.2. Financijski kapaciteti	185
1.6.3. Rezultati korištenja sredstava iz EU programa i fondova	187

POPIS TABLICA	191
POPIS SLIKA	193
POPIS GRAFIKONA	194
POPIS KRATICA	195

1. ANALIZA STANJA

1.1. Stanje u prostoru/okolišu

1.1.1. Položaj

Istarska županija zauzima površinu od 2.812,97 km² i smještena je na najvećem jadranskom poluotoku – Istri, u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora. Područje Istarskog poluotoka dijele tri države – Republika Hrvatska, kojoj pripada 90% površine, Republika Slovenija i Republika Italija. Sjeverna strana Miljskog poluotoka, površine manje od 40 m² pripada Republici Italiji, dok Republici Sloveniji pripadaju Koparski i dio Piranskog zaljeva, ukupne površine 386 km². Najveći dio poluotoka, površine 3.130 km² pripada Republici Hrvatskoj.

Istarska županija smještena je na krajnjem sjeverozapadu Republike Hrvatske. S istočne i južne strane graniči s Primorsko-goranskom županijom, na sjeveru s Republikom Slovenijom, a sa zapadne strane ima morsku granicu s Republikom Italijom. Obalni pojas Istarske županije s otocima dug je 578 kilometara. Otočni pojas sastoji se od 46 otoka i otočića te 42 manje nadmorske tvorbe (hridi).

Slika 1: Položaj Istarske županije

Izvor: Istarska županija

Zahvaljujući svom zemljopisnom položaju u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora i blizini razvijenih europskih regija, geoprometni položaj Istarske županije izrazito je povoljan. Tako primjerice cestovna udaljenost administrativnog sjedišta Županije, Pazina, do Beča iznosi 539,95 km, udaljenost do Budimpešte iznosi 555,82 km, Rima 777,91 km, Bruxellesa 946,00 km, dok je Beograd udaljen 606,78 km. Stoga je Županija oduvijek predstavljala most koji je povezivao srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim.

Tablica 1: Cestovna udaljenost sjedišta Istarske županije od pojedinih europskih gradova

Polazište	Odredište	Udaljenost (km)
Pazin	Beč	539,95
Pazin	Beograd	606,78
Pazin	Berlin	1.144,41
Pazin	Bruxelles	946,00
Pazin	Budimpešta	555,82
Pazin	Ljubljana	156,73
Pazin	Milano	512,42
Pazin	München	557,51
Pazin	Pariz	1.355,00
Pazin	Prag	827,00
Pazin	Rim	777,91

Izvor: Hrvatski autoklub

1.1.2. Prirodna obilježja

1.1.2.1. Klima i klimatske promjene

Iako je sredozemna klima osnovno obilježje Istarskog poluotoka, činjenica da je poluotok s triju strana okružen morem uvjetuje da se prema unutrašnjosti sredozemna klima spaja s umjereno kontinentalnom klimom. Glavna obilježja podneblja su topla i suha ljeta te blage i vlažne zime. Klima je uvjetovana položajem u sjevernom umjerenom pojasu, blizinom Jadranskog mora i područjem utjecaja zapadne cirkulacije zraka. Jadransko, ali i Sredozemno more ohlađuju vrući, suhi zrak koji dolazi iz sjeverne Afrike te regulira temperaturu.

Na temperaturu u Istri najviše utječu kopno, more i udaljenost od mora, što se uočava u razlikama u temperaturi u unutrašnjosti poluotoka i uz obalu te u manjim temperaturnim amplitudama u obalnom području zbog mora koje ljeti hladi, a zimi grije područja pod njegovim utjecajem. No, utjecaj kopna vidljiv je u prodorima hladnih zračnih masa sa sjevera te povećanju učestalosti ljetnih konvekcijskih kiša. Osim toga, na temperaturu utječe i reljef pa je izražen kotlinski efekt u unutrašnjosti te nadmorska visina koja je uglavnom obrnuto proporcionalna s temperaturama. Jak utjecaj ima i ortografija dinarskog planinskog lanca. Najniži obalni dio Istre do 150 metara nadmorske visine ima prosječne siječanjske temperature iznad 4 °C, a srpanjske 22 – 24 °C. Toplinski utjecaj mora, odnosno utjecaj sredozemne klime seže dublje u unutrašnjost po riječnim dolinama. Porastom nadmorske visine, odnosno prema unutrašnjosti, temperature su prosječno manje za 2 – 4 °C. Najveće razlike u temperaturi mora i kopna su ljeti i zimi, odnosno vidljiv je blagotvoran utjecaj mora – i najviše i najniže temperature, odnosno ekstremi, izmjereni su u unutrašnjosti.

Količina padalina na poluotoku pod izravnim je utjecajem reljefa. Najveća količina padalina bilježi se od unutrašnjosti prema brdovitom sjeveroistoku Istre gdje godišnje padne više od 1.500 mm padalina, a najmanje oborina padne duž zapadne obale Istre.

Karakteristični vjetrovi su bura, jugo i maestral. Bura puše iz smjera sjeveroistoka i istoka i donosi vedro, ali hladno vrijeme. Jugo je topao i vlažan vjetar koji donosi oblačno i kišno vrijeme. Maestral je osvježavajući vjetar koji puše pri vedrom i stabilnom vremenu, osobito karakterističan za ljetno razdoblje.

1.1.2.2. Vode

Opće hidrogeološke značajke

Istra je na bazi hidrogeoloških karakteristika stijena podijeljena na tri područja u kojima postoje različiti uvjeti za formiranje površinskih i podzemnih voda. To su:

- područje izgrađeno od karbonatnih naslaga (s južne strane fliškog bazena);
- područje izgrađeno od naslaga fliša (fliški bazen);
- područje izgrađeno od izmjene karbonatnih naslaga i naslaga fliša (sa sjeveroistočne strane fliškog bazena).

Izvorišta su najznačajniji resursi vode za ljudsku potrošnju, a u Istri prevladavaju krški vodonosnici sa svojim specifičnostima: pukotinsko-kavernozna poroznost, velike brzine podzemnih tokova, brzi pronosi onečišćenja s površine terena u sam vodonosni sloj, duboki podzemni tokovi i istjecanja na izvorima velikih amplituda izdašnosti.

Najznačajniji površinski vodotoci na području Istarske županije su Mirna, Raša, Boljunčica, Dragonja te ponornica Pazinčica. U vodnogospodarskom smislu značajnu funkciju imaju površinske akumulacije Butoniga i Boljunčica, od kojih se potonja, zbog izrazitih gubitaka u svom zaplavu, za sada koristi samo jednonamjenski – kao retencija za zaštitu Čepić polja od velikih voda.

Vodotoci

Mirna je najznačajniji površinski vodotok na području Istarske županije što proizlazi iz veličine njenog slivnog područja 494 km². Čini približno 30% ukupne vodne bilance istarskog područja. Početkom glavnog toka Mirne smatra se spoj bujičnih ogranaka Rečine i Drage te jakog povremenog izvora Tombazin približno 2,3 km uzvodno od Buzeta, a nakon približno 38,5 km Mirna utječe u Tarsku valu na zapadnoj obali Istre.

Nekada jedinstveni sliv Raše i Boljunčice danas funkcionira kao dva potpuno nezavisna sliva nakon obimnih hidromelioracijskih zahvata učinjenih tijekom zadnjih šest desetljeća. Tako je od dijela Raškog zaljeva i bočatog Krapanskog jezera formiran hidromelioracijski sustav Donja Raša. Izvedeni su i radovi u dijelu sliva Raše, tj. Potpićanskog i Posertskeg polja koji i formiraju vodotok Rašu nakon njihovog spoja neposredno uzvodno od Potpićanskog mosta.

Boljunčica je vodotok bujičnog karaktera koji prateći smjer pružanja Učke, s čijih padina sakuplja oborinske vode, utječe u Plominski zaljev. Korito Boljunčice je regulirano u duljini od približno 3,5 km samo na dionici kroz isušeni dio nekadašnjeg Čepićkog jezera, a izveden je i sustav obuhvatnih i odvodnih kanala u samome polju. Boljunčica je jedan od značajnijih površinskih vodotoka u Istri. Ukupna površina njenog sliva je 230 km².

Vode Pazinčice prihranjuju vodonosnik središnje Istre. Pazinčica je najduža istarska ponornica koja izvire u zaleđu Boruta i ima pet stalnih bočnih pritoka, a dužina glavnog vodotoka iznosi 18 km. Pazinčicu karakterizira izrazita bujičnost uslijed čega su naglašene i pojave velikih voda. Po svom je obliku sliv Pazinčice izrazito izdužen i pruža se u pravcu sjeverozapad-jugoistok. Na taj osnovni smjer pružanja gotovo se okomito spuštaju strmi bočni pritoci. Nizvodno od mosta strmim kaskadama u kamenitom koritu Pazinčica otječe prema svom ponoru – poznatom krškom fenomenu Pazinskoj jami.

Dragonja u svom donjem i srednjem dijelu toka granična je rijeka između Hrvatske i Slovenije. Najveći dio njenog sliva nalazi se u Sloveniji, a s područja Hrvatske u Dragonju utječe jedina veća pritoka Argila, ponegdje nazivana i Momjanski potok, površine oko 14 km². Površina sliva Dragonje iznosi 55,6 km².

Akumulacije

Akumulacija Butoniga je smještena nizvodno od mjesta gdje se sastaju njezina tri glavna bujična ogranka – Butoniga, Dragučki i Račički potok. Sliv akumulacije je isključivo površinski unutar fliškog bazena središnjeg dijela poluotoka. Površina sliva iznosi 73 km², a maksimalna dubina vode u akumulaciji iznosi oko 16 m. Volumen akumulacije iznosi 19,7 milijuna m³, od čega se na korisni volumen odnosi 17,5 milijuna m³. Iz akumulacije se vrši cjelogodišnje crpljenje za vodoopskrbu, s intenzitetima koji se ne spuštaju ispod 200 l/s radi osiguranja kontinuiteta rada uređaja za kondicioniranje i minimalnih brzina tečenja i izmjene vode u najvećim magistralnim cjevovodima sustava Butoniga. Akumulacija Butoniga predstavlja ključni objekt za vodoopskrbu južne Istre, naročito u ljetnom razdoblju vršne potrošnje. Intenziteti crpljenja iz akumulacije se tijekom ljetnih 90-ak dana povećavaju na vrijednosti koje idu do maksimuma od približno 500 – 600 l/s.

Akumulacija Boljunčica izgrađena je 1970. kao dvonamjenski objekt – za zaštitu nizvodnijeg, dolinskog područja Čepić polja od velikih voda, kao i u svrhu osiguranja vodnih zaliha za navodnjavanje. Akumulacija površine od 0,980 km² tijekom godine redovito presušuje, u prosjeku 11,6% dana u godini.

Na području Istarske županije posvećuje se velika pažnja zaštiti voda, kao jedinstvenog i nezamjenjivog prirodnog resursa ograničenih količina i neravnomjerne prostorne i vremenske raspodjele. Osnovni faktori koji utječu na kvalitetu voda su nedovoljno riješeni sustavi komunalnih, industrijskih i oborinskih otpadnih voda, neadekvatno postupanje s krutim otpadom i postojanje ilegalnih odlagališta te poljoprivredna (ratarska i stočarska) proizvodnja.

1.1.2.3. More

Okruženost Istarskog poluotoka Jadranskim morem s triju strana ukazuje na stratešku važnost mora kao resursa, u prirodnom i u gospodarskom smislu. Sjeverni Jadran morfološka je cjelina dubine do 100 m, prosječne dubine do 35 m. Jadransko more jedno je od slanijih mora, s prosječnim salinitetom od 38,30‰, a područje Sjevernog Jadrana karakterizira nešto manji salinitet zbog pritjecanja velikih talijanskih rijeka. Jadran je umjereno toplo more čija se površinska temperatura ljeti penje iznad 25 °C, a najniža temperatura mora je u veljači, oko 7 °C.

U geografskom smislu sjeverni Jadran odijeljen je u dvije zasebne hidrološke cjeline: priobalno more zapadne obale Istre, koji u širem smislu spada u Venecijanski zaljev i Kvarner. Hrvatski dio zapadne obale Istre proteže se od ušća Dragonje do rta Kamenjak. To je plitka, hridinasta i blago razvedena obala, unutar koje se ističe nekoliko dubokih zaljeva: Piranski zaljev, Tarska vala te Limski kanal i na krajnjem jugu Pulski, Verudski, Vinkuranski i Banjolski zaljevi. U srednjem dijelu obala je razvedenija, a južno od Poreča javljaju se prve skupine otočića. U donjem razvedenijem dijelu ističe se rovinjska skupina od dvadesetak otoka i hridi, a na krajnjem jugu smješten je brijunski arhipelag. Na najjužnijem dijelu pored istaknutog rta Kamenjak prostrani je Medulinski odnosno Pomerski zaljev s većim brojem otoka i hridi. Kvarnerski zaljev zatvaraju strme obale otoka Cresa i istočna istarska obala, a osim na krajnje južnom

dijelu, u medulinskom akvatoriju, istočna obala Istre je bez otoka. Pored Raškog kanala, koji je zapravo dugački i duboki estuarij, ističu se još Plominski zaljev te uvale Krnica, Budava, Kuje i Ližnjanski zaljev.

Najveći je dio istarske obale hridinast, prema jugu obala je relativno strma i brzo se spušta do maksimalnih dubina. Pješčane i šljunkovite plaže nalazimo samo u kratkim potezima gdje dolazi do sedimentacije krupnozrnatog pijeska. U unutarnjim vodama Limskog i Raškog kanala dolazi do nakupljanja visokih naslaga terigenog mulja. Na istarskom području karakteristične su i ingresivne erozijske obale fluvijalnog tipa, koje su nastale potapanjem ušća riječnih dolina, tzv. drage. To su ušća Raše i Mirne, te Limski kanal i Plominski zaljev.

Praćenje biološke kakvoće mora, tj. procjena ekološkog statusa morskog ekosustava, provodi se u prijelaznim i priobalnim vodama na području Istarske županije. Prijelazne vode obuhvaćaju vodne cjeline rijeke Mirne, Raškog zaljeva i Savudrijske vale. Mjerenja su pokazala konstantno ekološko stanje fitoplanktona i poboljšanje ekološkog statusa riba uz veliku biološku raznolikost.

Unaprjeđenju sustava zaštite mora i kopna značajno doprinosi Komunikacija Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija (COM (2020) 380) o Strategiji Europske unije za bioraznolikost do 2030. godine, kojom je propisana obveza država članica da do 2030. godine zakonski zaštite najmanje 30% morskih i kopnenih područja pod svojom jurisdikcijom, dok jedna trećina, dakle 10% kopna i 10% mora, treba biti pod strogom zaštitom.

Ekološko stanje na mjernim postajama Istarske županije ocijenjeno je kao vrlo dobro, obilježeno dobrom prozirnošću, niskim koncentracijama hranjivih soli i klorofila te odsutnošću hipoksije. Osim toga, praćenjem kakvoće mora za kupanje prate se dva mikrobiološka pokazatelja – crijevni Enterokoki i *Escherichia coli*. Prema konačnoj i godišnjoj ocjeni kakvoće mora za kupanje za razdoblje od 2016. do 2019. godine, od ukupno 209 točaka, 207 točaka (ili 99,04%) ocijenjeno je izvrsnom kakvoćom, 2 točke (ili 0,96%) dobrom kakvoćom, dok zadovoljavajuća i nezadovoljavajuća ocjena nije zabilježena.

Unatoč u cjelini zadovoljavajućim pokazateljima ekološkog statusa mora i visoke kakvoće, izgradnja lučke infrastrukture i intenziviranje turističke aktivnosti u ljetnom razdoblju imaju značajne negativne efekte na priobalno područje i bioraznolikost. Izgradnjom turističkih sadržaja ugrožavaju se zajednice priobalja i obala, a dodatnu ugrozu morskim ekosustavima predstavlja neselektivno i prekomjerno korištenje ribljeg fonda, uništavanje podmorja koćarenjem i drugim slabo selektivnim alatima te utjecaj marikulture u smislu organskog onečišćenja mora.

1.1.2.4. Zrak

Na području Istarske županije četiri su potencijalna izvora onečišćenja zraka – TE Plomin, tvornica kamene vune Rockwool Adriatic, tvornica cementa Holcim u Koromačnu i tvornica cementa Calucem u Puli – Pola. Osim industrijskih postrojenja, na narušavanje kvalitete zraka značajan utjecaj imaju povećanje obujma prometa u ljetnim mjesecima i energetski izvori u hotelijerstvu.

Prema podacima Programa zaštite okoliša Istarske županije za razdoblje od 2019. do 2023. godine¹, programi mjerenja i mjerne postaje za praćenje kvalitete zraka podijeljeni su u tri grupe:

- postaje s ručnim posluživanjem uređaja (prati se kvaliteta zraka u naseljima, mjerne postaje s dugogodišnjim nizovima podataka);
- automatske mjerne postaje: četiri imisijske postaje u okviru mreže TE Plomin, mjerna postaja Brovinje u okolici tvornice cementa Koromačno (AP Holcim Brovinje), dvije mjerne postaje (AP Zajci i AP Čambarelići) u okolici tvornice kamene vune Rockwool Adriatic, jedna na području Grada Umaga – Umago i jedna pozadinska mjerna postaja Višnjan – Visignano u okviru državne mreže za praćenje kvalitete zraka;
- mjerne postaje za praćenje kvalitete zraka posebne namjene na kojima se prati samo ukupna taložna tvar (UTT)².

Iz rezultata provedenih mjerenja u razdoblju 2014. – 2017. kvaliteta zraka na svim mjernim postajama bila je I. kategorije u odnosu na onečišćujuće tvari koje se prate: SO₂, CO, NO₂, PM₁₀ i H₂S dok je dugotrajno prisutno onečišćenje prizemnim ozonom O₃, kao i na gotovo cijelom području RH. Koncentracije ukupne taložne tvari i metala dugotrajno se prate na desetak mjernih postaja, uglavnom uz postojeće kamenolome, a u promatranom razdoblju, zrak je bio I. kategorije kvalitete s obzirom na ove onečišćujuće tvari.

Prema podacima iz Registra onečišćavanja okoliša³ u razdoblju od 2014. do 2017. godine došlo je do smanjenja emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora s područja Istarske županije (osim amonijaka) prvenstveno zbog smanjenja emisija iz velikih izvora odnosno termoelektrane Plomin.

Ranije navedeni izvori onečišćenja zraka na području Istarske županije, HEP Proizvodnja d.o.o., TE Plomin 1 i TE Plomin 2, Rockwool Adriatic d.o.o., Calucem d.o.o. i Holcim (Hrvatska) d.o.o. uključeni u EU sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova (EU Emissions Trading System – EU ETS) prema Uredbi o načinu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova.

1.1.2.5. Tlo i krajobrazne cjeline

Hrvatska je podijeljena na 16 osnovnih krajobraznih jedinica, a Istra, jedna od osnovnih krajobraznih jedinica, od unutrašnjosti jasno je odvojena planinskim lancem Učka – Ćićarija. U kontekstu pedološkog sastava, Istarski poluotok podijeljen je na tri geomorfološke i prostorno-funkcionalne cjeline – Bijelu, Sivu i Crvenu Istru te ilustrativno ukazuje na njezine krajobrazne karakteristike, ali i reljefne, geološke, hidrološke, pedološke, vegetacijske te morfologije naselja.

Heterogena tla u pogledu fizikalnih svojstava, značajna su komponenta pri ocjenjivanju pogodnosti

¹ https://www.istra-istria.hr/media/filer_public/5a/33/5a33311b-1d6d-4413-9902-4f880dbc75ec/190520_zastita_

² Izvor: Godišnji izvještaj o praćenju kvalitete zraka na području Istarske županije, Zavod za javno zdravstvo Istarske županije, 2018.

³ <http://roo.azo.hr/>

za poljoprivrednu proizvodnju. Najzastupljeniji tip tla je crvenica (oko 45%), te smeđe tlo na vapnencu i dolomitu (oko 25%). Budući da trenutno ne postoji sustavno praćenje kvalitete tla na nacionalnoj razini, ono nije uspostavljeno ni na županijskoj razini. Sukladno navedenom, ne postoje podaci o stanju onečišćenosti tla na području Županije te nije moguće utvrditi promjene stanja tla, ni pratiti oštećenja uzrokovana antropogenim ili prirodnim utjecajem.

Kemijski sastav poljoprivrednih tala Istre ukazuje na siromašnu opskrbljenost fosforom, srednju do bogatu opskrbljenost kalijem, a crvenice i antropogena tla izdvajaju se po siromašnoj opskrbljenosti dušikom.

Bijela Istra

Krajobraz šireg područja definiran je brdsko-planinskim područjem Ćićarije prosječne visina 1000 m i Učke 1396 m koje se nalazi na sjeveroistoku istarskog poluotoka, sjeverno od Buzeta do Plomina. Glavna reljefno-krajobrazna karakteristika su ogoljeli vrhovi i strme litice bijelih vapnenačkih stijena, dominantni u prostoru, temeljem čega je i dobilo naziv Bijela Istra.

Temeljno obilježje ovog prostora je krš, s nizom geomorfoloških pojava – kraških polja, dolaca, tornjastih stijena, jama, škrapa. Prema geološkom sastavu to su kredno-paleogenski vapnenci. Područje izgrađeno od izmjene karbonatnih naslaga i naslaga fliša s pojavama stalnih i povremenih izvora na pojedinim mjestima. Tla su vapneno dolomitne crnice, rendzine, kamenjari, smeđa tla na vapnencu i dolomitu.

Izrazito velika perceptivna vrijednost Bijele Istre očituje se upravo u gorskom lancu Ćićarije i Učke koji se proteže u smjeru sjeverozapad-jugoistok u dužini od 40-ak km, visine iznad 1000 do 1400 metara nadmorske visine, odnosno 500 – 1400 m iznad središnje visoravni i priobalja, zbog čega je bar jedan njegov dio vidljiv iz gotovo svih dijelova Istre te predstavlja svojstveni orijentir i geografsku granicu istarskog poluotoka.

Područje Bijele Istre geomorfološki moguće je podijeliti na dvije krajobrazne podcjeline:

- Sjeverni dio – lanac vrhova Ćićarije;
- Južni dio – Planik – Učka – Plomin – Park prirode.

Siva Istra

Područje izgrađeno od naslaga fliša zaprema tršćansko-pazinski bazen koji se proteže od toka Dragonje te uz Motovun – Montona i Pazin prema zapadnom obodu Čepićkog polja do Plomina te južno prema

Labinu i Raši. Sjeveroistočnu granicu tog bazena čini ćićarijsko područje, a istočnu masiv Učke. Glavna reljefno-krajobrazna karakteristika Sive Istre je velika diseciranost flišnih naslaga, koje su najvećim dijelom nepropusne i podložne površinskom ispiranju pa se u okolišu na strmim padinama pojavljuju kao naslage sivih lapora, vapnenca i pješčenjaka.

Prema geološkom sastavu to je paleogenski flišni bazen središnje Istre. Uz geomorfologiju terena u krajobrazu dominantne su naseobinske strukture koje su se smjestile na visokim, krajobrazno dominantnim točkama. Radi se u pravilu o urbanim i ruralnim naseljima male veličine, gusto zbijenih sklopova s malim površinama obradivog zemljišta unutar samih naselja.

Budući da je ovo područje nepropusnih flišnih naslaga, ovdje dolazi do formiranja stalnih i bujičnih vodotoka Istre: Mirne, Dragonje i Raše. Zbog geološkog sastava terena mreža površinskih vodnih tokova vrlo je razvedena.

Crvena Istra

Ovo je područje vapnenački, crvenicom pokriveni ravnjak – Crvena Istra. Zauzima gotovo tri četvrtine Istre, od Savudrije, južno od Vižinade - Visinada prema Pazinu, do južnog ruba Čepićkog polja i dio Labinštine. Osnovna karakteristika krajobraza je tlo – tipična crvenica, plitka, srednje duboka i duboka.

Za razliku od Bijele, a posebno Sive Istre, u Crvenoj Istri nema značajnih površinskih voda osim lokvi i bara, voda se spušta u podzemlje te pukotinama putuje prema moru. Ovo područje može se podijeliti na kontinentalni dio i primorski dio.

1.1.2.6. Vegetacija

Šume

Šume se na području Istarske županije prostiru od morske obale do planinskih vrhova Ćićarije i Učke, dakle do gotovo 1200 metara nadmorske visine. Na tom geomorfološki raznolikom području, na različitim stijenama razvila su se različita tla, pod utjecajem kojih su formirane i vrlo različite i specifične šumske zajednice.

Područje Istarske županije zauzimaju dvije šumske regije koje su se formirale ovisno o klimatskim prilikama, a to su:

- mediteranska regija, koja zauzima najveći dio područja;
- eurosibirsko-sjevernoamerička regija, koja zauzima uski pojas najviših planinskih predjela Ćićarije i Učke.

U mediteranskoj regiji razlikuju se eumediteranska i submediteranska zona. Eumediteranska zona je jasno uočljiva jer u njoj prevladavaju šume vazdazelenih vrsta. Ova zona zauzima uski obalni pojas, a karakterizira ju zajednica hrasta crnike i crnog jasena. Submediteranska zona je daleko prostranija i u njoj prevladavaju listopadne vrste. Karakteriziraju ih šumske zajednice hrasta medunca i bijelog graba u toplijoj, i hrasta medunca i crnog graba u hladnijoj podzoni.

Eurosibirska zona zauzima obronke masiva Ćićarije i Učke, a karakteriziraju je uglavnom šume bukve. To su uglavnom šume sjemenjače između kojih su podignute kulture crnog bora. U gospodarskom pogledu ove su šume vrijedne radi proizvodnje kvalitetne drvne mase.

Močvarna i vlažna staništa

Močvarna staništa predstavljaju jednu od najvećih vrijednosti biološke i krajobrazne raznolikosti, a ujedno su i najugroženiji ekološki sustavi u Republici Hrvatskoj. Znatna dio Istre čini krško područje na kojem se voda teško zadržava duže vremena zbog velike propusnosti podloge. Stoga je nestašica vode, prije svega za stoku, u mnogim dijelovima Istre ponukala ljude da koriste prirodne ili stvore i održavaju poluprirodne i umjetne lokve nasipavajući nepropustan sloj gline u prirodna krška udubljenja kako kišnica ne bi otjecala.

U tom kontekstu, za očuvanje biološke raznolikosti, na području Istarske županije važnu ulogu imaju vlažne livade, kojih u Istri ima naročito oko ušća rijeke Mirne. Na vlažnim livadama na tri lokaliteta u Istarskoj županiji utvrđeno je kako živi močvarni okaš, leptir s popisa sedam najugroženijih europskih vrsta danjih leptira.

1.1.2.7. Zaštićeni dijelovi prirode

Zaštićena područja

Na području Istarske županije registrirano je trideset i pet zaštićenih područja prirode koje prikazuje tablica 2.

Tablica 2: Zaštićena područja prirode Istarske županije

Nacionalni park	Nacionalni park Brijuni
Posebni rezervat	Datule – Barbariga, Limski zaljev – rezervat, Palud, Motovunska šuma, Kontija
Park prirode	Park prirode Učka
Spomenik prirode	Pinije u Karojbi, Baredine, Pincinova jama, Markova jama, Vela Draga, Fantazija
Značajni krajobraz	Lisina, Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag, Limski zaljev, Labin, Rabac i uvala Prklog, Pićan, Učka – sjeverni dio, Istarske toplice, Pazinski ponor, Gornji Kamenjak, Rovinjski otoci i priobalno područje, Učka – južni dio
Park šuma	Šijana, Soline, Zlatni rt – Škaraba, Kašteja, Busoler
Spomenik parkovne arhitekture	Červar – skupina stabala, Vrsar – skupina stabala, Labin – dvije glicinije, Poreč – skupina stabala, Kaščerga – čempres, Rovinj – drvodred čempresa

Izvor: Bioportal – Informacijski sustav zaštite prirode

Ukupna površina zaštićenih područja prirode u Istarskoj županiji iznosi 20.182,55 ha, odnosno 7,169 % ukupne površine Istarske županije (kopnene i morske). Zaštićeno je 5,638 % kopnene površine Istarske županije (15.872,74 ha) i 1,531 % morske površine (4.309,81 ha).

Na području Istarske županije, zaštićenim područjima upravljaju četiri javne ustanove:

- Javna ustanova Nacionalni park Brijuni;
- Javna ustanova Park prirode Učka;
- „Natura Histrica“ – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Istarske županije / „Natura Histrica“ – Ente pubblico per la gestione delle aree naturali protette della Regione Istriana
- Javna ustanova Kamenjak.

U skladu s kartom staništa Republike Hrvatske na području Istarske županije nalazi se 51 tip staništa, a njih 16 (10 kopnenih i 6 morskih) je ugroženo na europskoj razini i zaštićeno Direktivom o staništima, a u Hrvatskoj i Pravilnikom o popisu stanišnih tipova i karti staništa (NN 27/21).

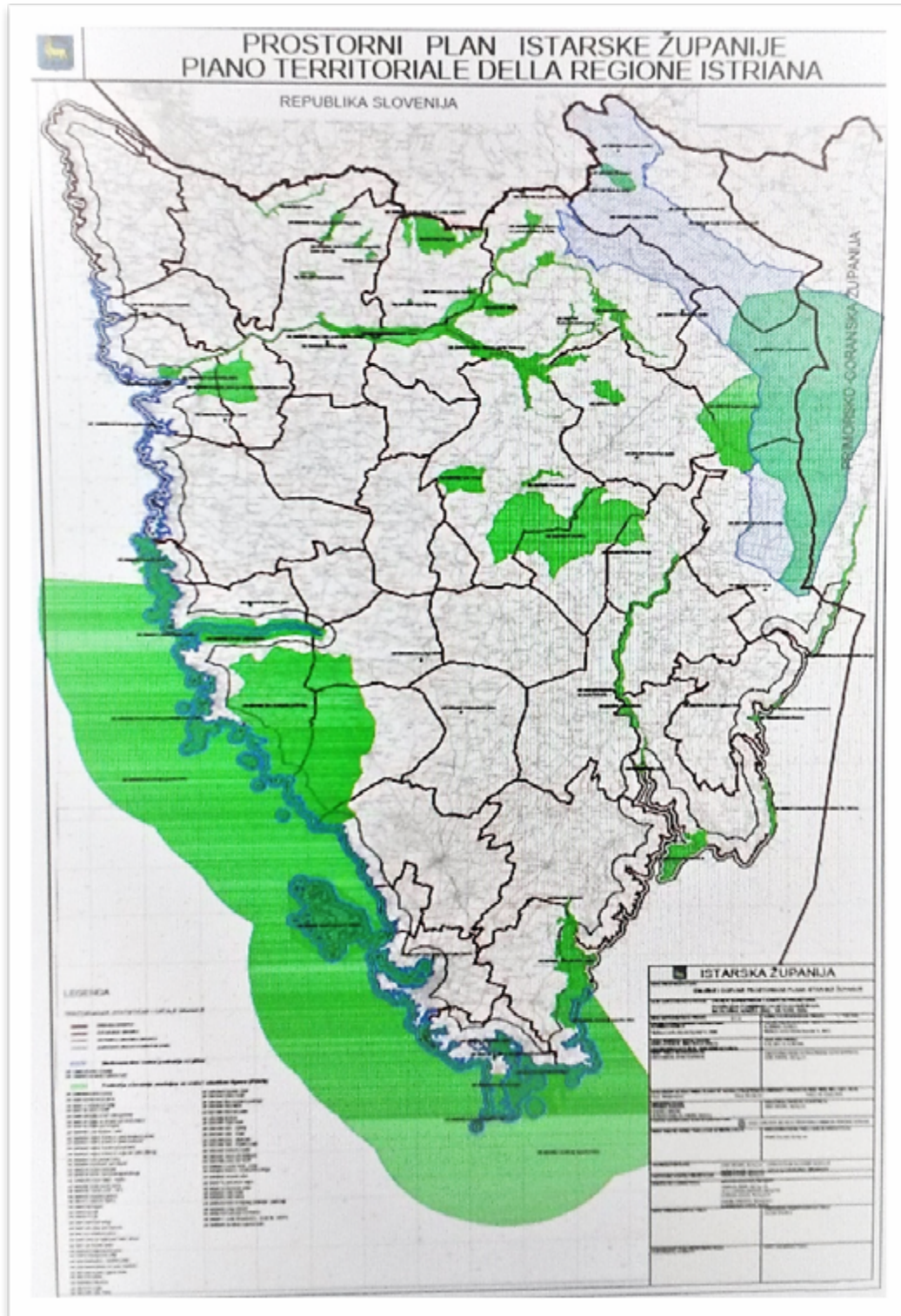
Ekološka mreža – NATURA 2000 područja

NATURA 2000 je ekološka mreža Europske unije koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova. U Istarskoj županiji nalazi se 67 područja ekološke mreže NATURA 2000, ukupne površine 162.983,34 ha (83.199,8868 ha kopnene površine i 79.783,4532 ha morske površine), odnosno 24,71% ukupne kopnene i morske površine Županije.

Od toga su:

- 2 područja očuvanja značajna za ptice – 46.502,38 ha, tj. 7,05% ukupne kopnene i morske površine IŽ;
- 64 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – 113.080,50 ha, tj. 17,14% ukupne kopnene i morske površine IŽ;
- 1 posebno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove – 3.400,46 ha, tj. 0,52% ukupne kopnene i morske površine IŽ.

Slika 2: Natura 2000 područje u Istarskoj županiji

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije

Zaštićene vrste

Crvene knjige ugroženih vrsta objedinjuju podatke o onim vrstama ili podvrstama koje se smatraju ugroženim temeljem znanstvene procjene prema međunarodnim kriterijima koje je postavila Međunarodna unija za zaštitu prirode IUCN. Crveni popis obuhvaća vrste s visokim stupnjem ugroženosti, odnosno smatra se da su pred izumiranjem (CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene i VU – osjetljive) te vrste koje bi mogle postati ugrožene ukoliko se ne poduzmu zaštitne mjere (NT – niskorizične i LC – najmanje zabrinjavajuće), kao i vrste koje se radi nedostatka podataka ne mogu svrstati u neku od navedenih kategorija D.D. – nedovoljno poznate).

Tablica 3: Zaštićene vrste prema kategorijama ugroženosti u Istarskoj županiji

Vrste	UKUPNO	CR	EN	VU	NT	LC	DD
Sisavci	24	-	2	3	14	1	4
Ptice	27	6	9	11	-	-	-
Vodozemci i gmazovi	14	-	2	1	7	3	1
Slatkovodne ribe	12	1	5	3		1	1
Morske ribe	56	2	6	9	22	14	3
Špiljska fauna	15	3	3	8	-	-	1
Leptiri	22	1	1	1	14		5
Vretenca	14	1	-	2	8	-	3
Vaskularna flora	80	15	25	41	-	-	-
Gljive	21	1	3	14	-		-

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije

Pored ukupno 285 ugroženih vrsta u svim stupnjevima ugroženosti, u Istarskoj županiji je 5 regionalno izumrlih vrsta – tri vrste sisavaca, jedna vrsta ptica i jedna vrsta slatkovodnih riba.

Na području Istarske županije nema zaštićenih minerala, dok se zaštićeni fosili dinosaura u Hrvatskoj nalaze na 24 lokacije, od čega je 21 lokacija na području Istarske županije. Sva nalazišta na području Istarske županije nalaze se na području južne, jugozapadne, sjeverozapadne i zapadne Istre, a na istočnoj obali poluotoka nema nalazišta fosila dinosaura. Prvi otkriveni fosil dinosaura identificiran je 1925. godine na Brijunima, a posljednje je otkriveno nalazište Mareda na području Novigrada, 2018. godine.

1.1.3. Prostorno uređenje

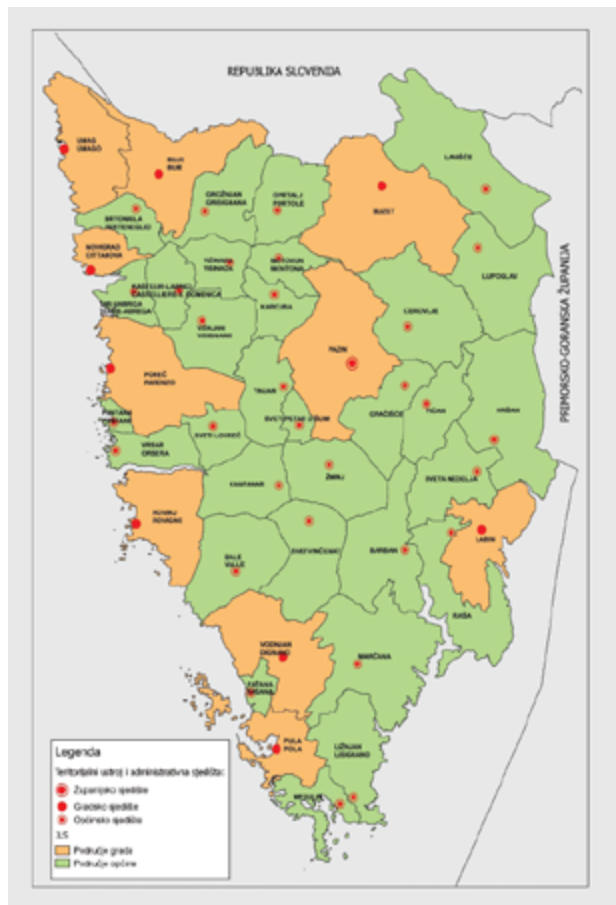
Istarska županija dio je NUTS II regije Jadranska Hrvatska. Sjedište skupštine Istarske županije je u Pazinu, a sjedište Župana Istarske županije u Puli – Pola. Istarska županija jedinica je područne (regionalne) samouprave u kojoj su hrvatski i talijanski jezik u ravnopravnoj upotrebi u radu županijskih tijela u samoupravnom djelokrugu, a službeni naziv Istarske županije dvojezičan je „Istarska županija – Regione Istriana“.

Županija je administrativno podijeljena na 41 jedinicu lokalne samouprave, 10 gradova i 31 općinu.

Gradovi su: Buje – Buie, Buzet, Labin, Novigrad – Cittanova, Pazin, Poreč – Parenzo, Pula –Pola, Rovinj – Rovigno, Umag –Umago i Vodnjan – Dignano.

Općine su: Bale – Valle, Barban, Brtonigla – Verteneglio, Cerovlje, Fažana – Fasana, Funtana – Fontane, Gračišće, Grožnjan–Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir-Labinci – Castelliere–S. Domenica, Kršan, Lanišće, Ližnjan –Lisignano, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun – Montona, Oprtalj – Portole, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveta Nedelja, Sveti Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Tinjan, Višnjan – Visignano, Vižinada – Visinada, Vrsar – Orsera i Žminj.

Slika 3: Administrativna podjela Istarske županije

Izvor: Istarska županija, Prostorni plan Istarske županije

Prostornim planom Istarske županije utvrđeno je kako se Županija razvija kao policentrična regija u kojoj je Grad Pula – Pola najveće regionalno središte i s okolnim gradovima i općinama čini mrežu naselja i kao takav značajno utječe na sve procese u Županiji. Grad Pula – Pola, zajedno s Gradom Vodnjanom – Dignano te općinama Medulin, Ližnjan – Lisignano, Marčana, Barban, Svetvinčenat čini urbano područje sa zajedničkim funkcionalnim vezama i cjelovitim sustavom društveno-gospodarskog i teritorijalnog planiranja.

S druge strane, ruralni prostor Istarske županije zauzima većinu površine i definiran je kroz dvije osnovne socio-ekonomske značajke – manja gustoća naseljenosti u odnosu na urbana središta i drugačiji omjer korištenja raspoloživog zemljišta, u korist poljoprivrede i šumarstva, naspram izgradnje. Osnovni kriterij razgraničenja ruralnog i urbanog područja vezan je uz gustoću naseljenosti pa se ruralnim područjima smatraju ona područja u kojima je gustoća naseljenosti manja od 150 st/km². U Istarskoj županiji je ukupno 655 naselja te od ukupne površine Istarske županije 80% zauzima ruralno područje, a 20% urbana središta.⁴ Nadalje, Prostornim planom utvrđeno je kako se zbog upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem prostor Županije diferencira na istarsko priobalje, koje čine ukupno 22 jedinice lokalne samouprave i

⁴ Podaci Agencije za ruralni razvoj Istre (AZRRI, <http://www.azrri.hr/index.php?id=50&L=1%2Findex.php>)

kontinentalni dio, 19 JLS-a, kako je prikazano u tablici 4.

Tablica 4: Razgraničenje prostora prema obilježjima funkcionalnih cjelina

Istarsko priobalje	Buje - Buie, Umag - Umago, Brtonigla - Verteneglio, Novigrad - Cittanova, Tar-Vabriga - Torre-Abrega, Poreč - Parenzo, Funtana - Fontane, Vrsar - Orsera, Sveti Lovreč, Kanfanar, Rovinj - Rovigno, Bale - Valle, Vodnjan - Dignano, Fažana - Fasana, Pula - Pola, Medulin, Ližnjan - Lisignano, Marčana, Barban, Raša, Labin, Kršan.
Kontinentalni dio	Grožnjan - Grisignana, Oprtalj - Portole, Buzet, Lanišće, Lupoglav, Cerovlje, Motovun - Montona, Vižinada - Visinada, Kaštelir-Labinci - Castelliere-S. Domenica, Višnjan - Visignano, Karojba, Pazin, Gračišće, Pićan, Sveta Nedelja, Žminj, Sveti Petar u Šumi, Tinjan, Svetvinčenat.

Izvor: Istarska županija. Prostorni plan Istarske županije

Sukladno odredbama Zakona o brdsko-planinskim područjima (NN 118/18) te Odluke o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/19), općinama Lanišće, Lupoglav, Cerovlje i Oprtalj – Portole pripada navedeni status, koji uključuje stvaranje pretpostavki i provedbu mjera za održivi razvoj, jačanje konkurentnosti i ostvarenje vlastitih razvojnih potencijala navedenih jedinica lokalne samouprave. S obzirom da je Općina Lanišće prema indeksu razvijenosti svrstana u III. skupinu jedinica lokalne samouprave, pripada joj i status potpomognutog područja, sukladno članku 36. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) te je pri ostvarivanju svojih prava temeljem zakonskih i podzakonskih propisa ovlaštena na korištenje onoga prava koje je za nju povoljnije.

Pored brdsko-planinskih područja i otoci su područja s razvojnim posebnostima, kojima se osigurava osobita zaštita te poseban planski i programski pristup usmjeren na razvoj i prevladavanje ograničenja kojima su otoci podvrgnuti. Temeljem Zakona o otocima (NN 116/18, 73/20, 70/21), otočno područje Istarske županije sastoji se od ukupno 46 otoka i otočića te 42 manjih nadmorskih tvorbi (hridi). Oni su smješteni u akvatoriju sljedećih jedinica lokalne samouprave: Grad Pula – Pola, Grad Poreč – Parenzo, Grad Rovinj – Rovigno, Grad Umag – Umago, Općina Vrsar – Orsera, Općina Funtana – Fontane, Općina Medulin, Općina Ližnjan – Lisignano, Općina Bale – Valle. Povremeno je nastanjeno 16 otoka i otočića, dok su 72 otočića i hridi nenastanjene. Najveću i najrazvedeniju skupinu čini 14 otoka, otočića i hridi Nacionalnog parka Brijuni čija ukupna površina iznosi 743,3 hektara.

1.1.4. Sustav civilne zaštite

Stupanjem na snagu Zakona o sustavu civilne zaštite (NN 82/15) dana 1. kolovoza 2015. godine sustav zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj uređen je kao sustav civilne zaštite, a čime se ne samo formalno, već i suštinski mijenjaju određeni oblici i sadržaji u provedbi mjera i aktivnosti radi spašavanja ljudskih života, materijalnih dobara i okoliša u velikim nesrećama ili katastrofama.

Temeljem odredbi Zakona, predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u ostvarivanju prava i obveza u području sustava civilne zaštite, razmatraju stanje sustava civilne zaštite, donose smjernice za organizaciju i razvoj sustava civilne zaštite na svom području, u proračunu osiguravaju sredstva namijenjena za financiranje sustava civilne zaštite u narednoj godini te obavljaju i druge poslove iz sustava civilne zaštite utvrđene zakonom.

Sustav civilne zaštite obuhvaća mjere i aktivnosti (preventivne, planske, organizacijske, operativne, nadzorne i financijske) kojima se uređuju prava i obveze sudionika, ustroj i djelovanje svih dijelova sustava civilne zaštite i način povezivanja institucionalnih i funkcionalnih resursa sudionika koji se međusobno nadopunjuju u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa te zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša na teritoriju Republike Hrvatske od posljedica prirodnih, tehničko-tehnoloških velikih nesreća i katastrofa, otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Sukladno Smjernicama za organizaciju i razvoj sustava civilne zaštite na području Istarske županije za razdoblje od 2020. do 2023. godine („Službene novine Istarske županije“, br. 10/2020), operativne snage sudionici su sustava civilne zaštite koji se pozivaju, mobiliziraju i aktiviraju za provođenje mjera i postupaka radi sprječavanja nastanka, ublažavanja te uklanjanja posljedica izvanrednog događaja, velike nesreće i katastrofe.

Operativnim snagama rukovodi i koordinira Župan uz potporu Stožera civilne zaštite Istarske županije kojemu je na čelu zapovjednik Vatrogasne zajednice Istarske županije. U katastrofama i velikim nesrećama Župan izravno zapovijeda operativnim snagama sustava civilne zaštite Županije. Operativne snage djeluju i razvijaju se u skladu s posebnim zakonima koji reguliraju djelatnost za koju su osnovane te na temelju Zakona o sustavu civilne zaštite i podzakonskih propisa koji reguliraju područje civilne zaštite, procjene ugroženosti i planove zaštite i spašavanja. Operativne snage financiraju se dijelom ili u cijelosti iz proračuna Istarske županije, a financiraju se i izabrani programi i projekti udruga građana koji su od interesa za civilnu zaštitu. U idućem razdoblju aktivnosti treba usmjeriti prema projektima koji se financiraju sredstvima iz fondova Europske unije.

Polazeći od potencijalne opasnosti i ranjivosti u izvanrednim događajima, velikim nesrećama i katastrofama Istarska županija je organizirala sveobuhvatnu provedbu organiziranja, upravljanja i zapovijedanja sustavom civilne zaštite koje se sastoji se od nekoliko razina upravljanja te se odnosi na upravljanje u svim izvanrednim situacijama. Upravljanje se ostvaruje u centrima odlučivanja različitih razina, kojima se dostavljaju sve obrađene i analizirane relevantne informacije u odnosu na izvanredni događaj, veliku nesreću i katastrofu na temelju kojih se pravodobno donose odgovarajuće odluke.

Temeljem Odluke o određivanju operativnih snaga u sustavu civilne zaštite i pravnih osoba od interesa za sustav civilne zaštite Istarske županije, mjere i aktivnosti u sustavu civilne zaštite na području Županije provode sljedeće operativne snage sustava civilne zaštite:

- 1. Stožer civilne zaštite Istarske županije** je stručna potpora Županu kod rukovođenja i zapovijedanja operativnim snagama u slučaju veće nesreće ili katastrofe. Stožer je stručno, operativno i koordinativno tijelo koje treba pripremiti kvalitetne i utemeljene prijedloge koji će Županu omogućiti donošenje prave i pravovremene odluke za djelovanje u složenim i vrlo zahtjevnim uvjetima velike nesreće ili katastrofe. Stožer također educira članove o Sustavu Civilne zaštite te provodi aktivnosti oko pandemije koronavirusa.
- 2. Vatrogasna zajednica Istarske županije** krovna je vatrogasna organizacija koja objedinjuje vatrogasnu djelatnost na području Istarske županije, na kojem je ustrojeno sedam javnih vatrogasnih postrojbi s 230 pripadnika. VZiŽ djeluje sukladno svom programu rada (obučavanje, vježbe, natjecanja, dežurstva, intervencije, održavanje voznog parka i opreme), sudjeluje u obučavanju i organizaciji vježbi svih vatrogasnih organizacija na razini VZiŽ, provodi „Projekt organizacije vatrogastva za intervencije na moru i vodama Istarske županije“, nastavlja aktivnosti zajedničke vatrogasne postrojbe na moru kroz EU projekt NAMIRG – grupa za intervenciju u pomorskim nesrećama u akvatoriju Jadrana, organizira 7. Dane civilne zaštite – konferenciju o razvoju sustava i razvoju civilne zaštite u Istarskoj županiji.
- 3. Hrvatski Crveni križ - Društvo Crvenog križa Istarske županije** obavlja pripremu, edukaciju i opremanje za djelovanje u kriznim situacijama i drugim izvanrednim stanjima na području Istarske županije (organizacija službe traženja, osposobljavanje za pružanje prve pomoći, dobrovoljno darivanje krvi, program službe spašavanja života na vodi, prihvat i distribucija humanitarne pomoći, pružanje psihosocijalne pomoći u kriznim situacijama itd.), provodi edukaciju djelatnika i volontera društava Crvenog križa, unapređuje razvoj i koordinaciju rada društava Crvenog križa, provodi aktivnosti oko pandemije korona virusa. U sastavu Društva Crvenog križa Istarske županije djeluju gradska društva Crvenog križa i to: Pula - Pola, Rovinj - Rovigno, Poreč - Parenzo, Labin, Buje - Buie, Buzet i Pazin.
- 4. Hrvatska gorska služba spašavanja, Stanica Istra** djeluje na području cijele Istarske županije u cilju rješavanja javnih potreba njenih građana, obvezuje se svoje specijalizirano znanje, iskustvo, kadrove i trenutno raspoložive i slobodne potencijale, te specijaliziranu opremu staviti na raspolaganje u funkciji traganja, zaštite i spašavanja ljudskih života i izvan redovite djelatnosti gorskog spašavanja, samostalno provodi obuku svojih pripadnika sukladno programu obuke pripadnika Hrvatske gorske službe spašavanja, sve u cilju zaštite i spašavanja ljudskih života na nepristupačnim i teško prohodnim prostorima te pri elementarnim nepogodama, velikim nesrećama i katastrofama, kada treba primijeniti posebno znanje, opremu i kadrove koje se koriste u gorskom spašavanju.
- 5. Sustav zdravstvene zaštite Istarske županije** s Opća bolnica Pula - Ospedale Generale di Pola, Istarskim domovima zdravlja - Case della salute dell'Istria, Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Istarske županije - Istituto formativo di sanità pubblica della Regione Istriana, Nastavnim zavodom za hitnu medicinu Istarske županije - Istituto formativo per la medicina d'urgenza della Regione Istriana, županijskim ljekarnama i ambulancama u koncesiji, pokriva u cijelosti potrebe stanovništva u javnoj zdravstvenoj djelatnosti. U skladu s navedenim sustav zdravstvene zaštite u Istarskoj županiji je u razdoblju od 2020. do 2023. godine proveo ili će provesti sljedeće mjere i aktivnosti: nastaviti osnivanje dodatnih timova medicinske pomoći te angažiranje brzih vozila policije i Lučke kapetanije za potrebe

hitne medicinske pomoći na moru u ljetnim mjesecima, poboljšati suradnju sa svim interventnim službama, a posebno vatrogascima, policijom i Lučkom kapetanijom.

6. **Pravne osobe koje pružaju poslove iz sustava civilne zaštite** – na osnovi Procjene rizika od velikih nesreća za područje Istarske županije određene su pravne osobe od interesa za sustav civilne zaštite Istarske županije koje se sukladno potrebama pozivaju, mobiliziraju i aktiviraju temeljem Plana djelovanja Istarske županije na poziv Župana, za izvršavanje zadaća ublažavanja te uklanjanja posljedica katastrofa i velikih nesreća na području Županije. Ove službe, zajedno s Vatrogasnom zajednicom IŽ trebaju biti okosnica sustava civilne zaštite na području IŽ. To su Nastavni zavod za hitnu medicinu IŽ – Istituto formativo per la medicina d'urgenza della Regione Istriana, HEP – Elektroistra Pula, Istarski Vodovod Buzet, Vodovod Pula i Labin, Županijska uprava za ceste Istarske Županije – pravna osoba za upravljanje Županijskim i lokalnim cestama / Direzione regionale per le strade della Regione istriana – ente giuridico per la gestione delle strade regionali e locali della Regione Istriana, Opća bolnica Pula – Ospedale Generale di Pola, Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije – Istituto formativo di sanità pubblica della Regione Istriana i druge.
7. **Koordinator na lokaciji** procjenjuje nastalu situaciju i njezine posljedice na terenu te u suradnji s nadležnim stožerom civilne zaštite usklađuje djelovanje operativnih snaga sustava civilne zaštite.
8. **Udruge građana, klubovi i organizacije u sustavu civilne zaštite** – na području Istarske županije djeluje cijeli niz udruga građana od interesa za sustav civilne zaštite: Savez izviđača, Speleološki savez, Lovački savez, Planinarski i Ronilački savez, radio amateri i dr. Organizacije civilnog društva predstavljaju pričuvni dio operativnih snaga sustava civilne zaštite.

Služba civilne zaštite Vatrogasne zajednice IŽ kao dio sustava civilne zaštite Istarske županije nadležna je za osiguravanje učinkovitog izvršenja poslova i zadaća na području Istarske županije, posebno u pogledu stručnih poslova vezanih za civilnu zaštitu.

Istarska županija je izradila i donijela Procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te Plan zaštite i spašavanja i Plan civilne zaštite (kao dio Plana zaštite i spašavanja). Osim toga, Istarska županija je izradila i donijela Vanjski plan zaštite i spašavanja u slučaju nesreća koje uključuju opasne tvari za pogon tvrtke „Holcim“ (Hrvatska) d.o.o. Koromačno, u Općini Raša.

Skupština Istarske županije je također usvojila Procjenu rizika od velikih nesreća za područje Istarske županije („Službene novine Istarske županije“, br. 26/18), Odluku o određivanju pravnih osoba od interesa za sustav civilne zaštite na području Istarske županije („Službene novine Istarske županije“, br. 26/18), te Plan djelovanja civilne zaštite za područje Istarske županije („Službene novine Istarske županije“, br. 19/19).

Razvoj sustava civilne zaštite na području Istarske županije u 2021. godini („Službene novine Istarske županije“, br. 10/2020) obuhvaća preventivne i planske aktivnosti u sustavu civilne zaštite Istarske županije te razvoj i jačanje spremnosti županijskih operativnih snaga u sustavu civilne zaštite za djelotvorne akcije u izvanrednim događajima. U proračunu Istarske županije za 2021. godinu planirano je 849.070,28 eura za organizaciju i razvoj sustava civilne zaštite Istarske županije, a jednaki iznosi predviđeni su i za 2022. i 2023. godinu. Od predviđenih sredstava, tekuće donacije za vatrogastvo iznose 192.448,07 eura, dok je za

Društvo crvenog križa IŽ planirano 131.395,58 eura.

Zaključno, u tablici ispod navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali u segmentu stanja u prostoru i okolišu, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

Ključne razvojne potrebe

Uvođenje sustavnog upravljanja zaštićenim područjima prirode prepoznato je kao potreba, s ciljem održavanja dobrog stanja okoliša i prepoznatljivosti Istarske županije kao područja velike biološke i krajobrazne raznolikosti. Navedeno je izrazito bitno iz perspektive većinski krškog reljefa visoke propusnosti i rizika za izvore pitke vode kao i bioraznolikosti morskog ekosustava. Također, policentrični prostorni razvoj Županije i sve veći interes za život u ruralnim područjima generiraju potrebu razvoja kako prometne, tako i digitalne infrastrukture, čija je osnova diferencijacija uvjeta Prostornog plana vođena uvažavanjem posebnosti svakog prostornog segmenta.

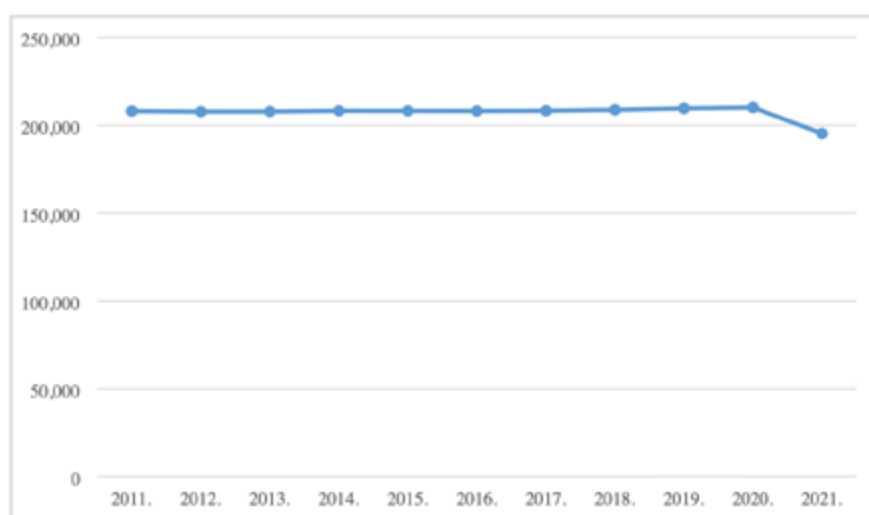
Ključni razvojni potencijali

Potencijali obnovljivih izvora energije značajan su faktor unaprjeđenja zaštite okoliša, čemu može doprinijeti i uvođenje pametnih tehnologija u praćenju stanja okoliša. Prepoznat je također potencijal daljnje diversifikacije turističke ponude, kao iznimno značajnog generatora prihoda Županije, novim oblicima turizma koji će biti usklađeni s načelima očuvanja prostora i okoliša. Nadalje, uzimajući u obzir povijesne veze Županije sa susjednim državama, kao i povoljan geografski položaj, nameće se potencijal cjelovitijeg iskorištavanja pograničnih područja, osobito u kontekstu suradnje hitnih službi, čime se stanovnicima u tom području, ali i šire, osigurava pravovremena dostupnost medicinskih (i drugih) usluga. Navedeno treba dopuniti i većom projektnom suradnjom s prekograničnim područjima. Od prirodnih obilježja dodatno treba izdvojiti ugodnu klimu i očuvanu bioraznolikost ekosustava kao ključni razvojni potencijal različitih tematskih područja.

1.2. Stanovništvo

Istarska županija, uz Grad Zagreb, jedina je jedinica područne (regionalne) samouprave koja u posljednjih pet godina bilježi porast broja stanovnika. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. na području Istarske županije živi ukupno 195.237 stanovnika.

Grafikon 1: Kretanje broja stanovnika Istarske županije 2011. – 2021.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Stanovništvo Istarske županije čini 5,10% stanovništva Republike Hrvatske i 15,10% stanovništva NUTS II regije Jadranska Hrvatska. Prosječna gustoća naseljenosti Istarske županije iznosi 69,41 st/km². Najveća gustoća naseljenosti je u Gradu Puli – Pola, 1.011 st/km², a najmanja u Općini Lanišće, 1,87 st/km². Prosječna gustoća naseljenosti neznatno je viša u odnosu na nacionalni prosjek, a podiže ju napučenost stanovništva u urbanim središtima, Puli – Pola, Rovinju – Rovigno, Labinu, Umagu – Umago, Novigradu – Cittanova i Poreču – Parenzo.

Stanovništvo je uglavnom koncentrirano u urbanim središtima te u 10 gradova stanuje 68,30% dok u općinama živi 31,70% stanovništva Županije. Osim prostorne raspodjele stanovništva u korist urbanih središta, osnovne demografske karakteristike stanovništva Istarske županije su pozitivan migracijski saldo, demografsko starenje te izražena multietničnost.

Kontinuirani porast broja stanovnika Istarske županije rezultat je pozitivnog migracijskog salda, odnosno većeg broja doseljenog naspram odseljenog stanovništva, a ne pozitivnog prirodnog prirasta. Negativni prirodni prirast kontinuirano je izražen protekla tri desetljeća, a u posljednjih 10 godina povećava se, kako je prikazano u tablici 5.

Tablica 5: Prikaz prirodnog prirasta na području Istarske županije u razdoblju 2011.–2021.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Živorodeni	1.827	1.832	1.801	1.813	1.701	1.669	1.690	1.670	1.589	1.670	1.657
Umrli	2.222	2.302	2.167	2.226	2.414	2.354	2.475	2.372	2.411	2.540	2.784
Prirodni prirast	-395	-470	-366	-413	-713	-685	-785	-702	-822	-870	-1.127

Izvor: Državni zavod za statistiku

Od ukupno 41 jedinice lokalne samouprave, u 2021. godini samo su općine Lanišće, Sveti Petar u Šumi i Tar-Vabriga - Torre-Abrega imale pozitivan prirodni prirast. Najveći vitalni indeks (odnos živorođenih na 100 umrlih) zabilježen je u Općini Lanišće (200,0), a najmanji u Općini Grožnjan - Grisignana (21,4).

Negativno prirodno kretanje stanovništva pokazuje i vitalni indeks koji je na razini Županije u posljednjem desetljeću u značajnom padu. Vrijednost indeksa za 2011. godinu iznosila je 82,2, a za 2021. godinu indeks je pao na 59,5, što ukazuje na povećanje razlike između broja rođenih i umrlih.

S druge strane, pozitivan migracijski saldo doprinosi povećanju broja stanovnika na području Istarske županije. U promatranom desetogodišnjem razdoblju, izuzev 2011. godine, kontinuirano je zabilježen pozitivan migracijski saldo, a najveća razlika evidentirana je 2019. godine kada je ukupno doseljeno 5.484 osoba, a odseljeno 3.727 pa je migracijski saldo iznosio + 1.757 osoba. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine u Istarsku županiju doseljeno je 4.390 osoba, a odseljeno je 3.579 osoba te migracijski saldo iznosi +811 osoba. Stoga je zbog kretanja domicilnog i stranog stanovništva nužno posvetiti posebnu pažnju integraciji državljana trećih zemalja u Istarsku županiju.

Tablica 6: Prikaz bilance doseljavanja i odseljavanja na području IŽ u razdoblju 2011.-2021.

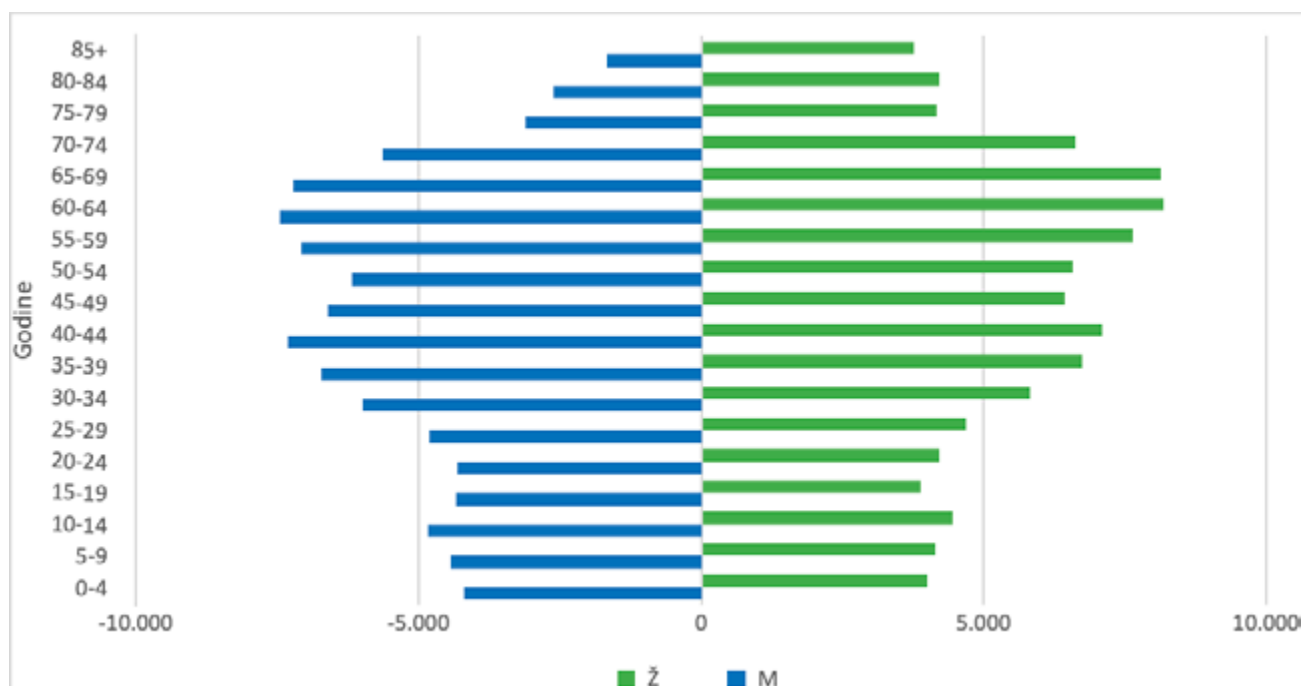
Godina	Doseljeni			Odseljeni			Migracijski saldo
	Ukupno doseljeni	Druga županija	Inozemstvo	Ukupno odseljeni	Druga županija	Inozemstvo	
2011.	1.746	1.140	606	1.835	889	946	-89
2012.	1.930	1.195	735	1.716	827	889	+214
2013.	2.229	1.334	895	1.579	941	638	+650
2014.	2.765	1.756	1.009	1.982	1.103	879	+783
2015.	2.800	1.724	1.076	2.410	1.130	1.280	+390
2016.	3.281	1.719	1.562	2.426	1.047	1.379	+855
2017.	3.516	1.657	1.859	2.517	974	1.543	+999
2018.	4.247	1.482	2.765	2.848	996	1.852	+1.399
2019.	5.484	1.507	3.997	3.727	1.145	2.582	+1.757
2020.	5.053	1.240	3.813	3.591	991	2.600	+1.462
2021.	4.390	1.344	3.046	3.579	885	2.694	+811

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz tablice 6 vidljiv je trend povećanja oba pokazatelja, i doseljavanja i iseljavanja s područja Županije, ali u korist doseljavanja. Također, razvidno je kako stanovnici koji napuštaju Istarsku županiju u posljednjih 5 godina uglavnom odlaze u inozemstvo, što je sukladno negativnim pokazateljima iseljavanja u inozemstvo na razini cijele RH. Ipak, u odnosu na druge županije, Istarska županija pod manjim je emigracijskim pritiskom, što je vidljivo iz pozitivnog migracijskog salda, prikazanog u tablici 6. Kumulativni podaci migracija stanovništva pokazuju da su u posljednjih 10 godina jedino Istarska i Dubrovačko-Neretvanska županija, uz Grad Zagreb, imale pozitivan migracijski saldo. Također, od 2017. godine u ukupnom broju doseljenog stanovništva počinju prevladavati doseljeni iz inozemstva, a najviše ih je doseljeno 2019. 3.977. Navedeno je rezultat tradicionalno izraženih multietničkih i multikulturalnih karakteristika društva, ali i jačanja gospodarskih aktivnosti i konkurentnosti privatnog sektora.

Dobno-spolna piramida stanovništva pokazuje da je od ukupno 195.237 stanovnika Istarske županije, 51,60% žena i 48,40% muškaraca. Grafikon 2 koji prikazuje dobno-spolnu strukturu stanovništva ukazuje na regresivnu dobnu strukturu. Baza piramide uža je od njenog središnjeg dijela, što ukazuje na negativni i opadajući prirodni prirast. Stopa nataliteta niža je od stope mortaliteta, no do procesa depopulacije ipak ne dolazi zbog pozitivnih migracijskih trendova kojima se kompenzira negativno prirodno kretanje stanovništva.

Grafikon 2: Dobno – spolna piramida stanovništva Istarske županije

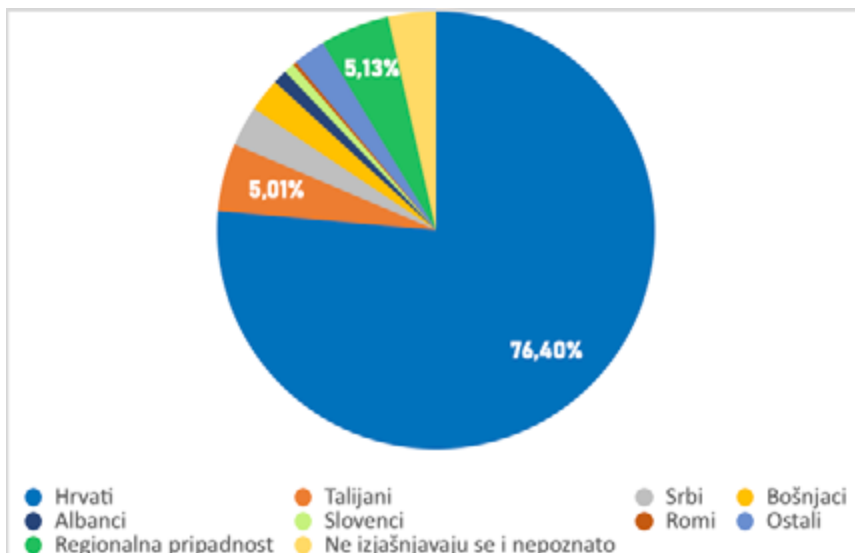

Izvor: DZS, popis stanovništva 2021.

Kao ključni izazov vezano uz demografske prilike na razini Istarske županije ističe se izraženi trend starenja stanovništva. Prosječna starost stanovništva je 45,8 godine, što znači da je stanovnik Istarske županije prosječno stariji od stanovnika Republike Hrvatske godinu i 5 mjeseci, a indeks starenja koji iznosi 183,4 označava da je područje duboko zašlo u proces starenja stanovništva. Iako starenje stanovništva ne predstavlja izolirani problem Istarske županije, negativan demografski trend starenja stanovništva izraženiji je u odnosu na razinu cijele RH, s obzirom da vrijednost indeksa na nacionalnoj razini iznosi 156,2. Problemu starenja stanovništva potrebno je pristupiti intenziviranjem pronatalitetnih populacijskih politika kako bi se spriječile šire nepovoljne društvene posljedice.

Nadalje, struktura stanovništva prema narodnosti ukazuje na naglašenu multietničku i multikulturalnu strukturu društva. Talijanska nacionalna zajednica najveća je nacionalna manjina na području Istarske županije i obuhvaća 5,01% stanovništva, a njen značaj očituje se i u zakonskoj obvezi korištenja jezika i pisma talijanske nacionalne zajednice na razini Istarske županije i pojedinih gradova. Osim Talijana, tri najveće nacionalne manjine su Srbi (2,96%), Bošnjaci (2,48%) i Albanci (1,05%), a 5,13% Istarske županije izražava svoju regionalnu pripadnost.

Grafikon 3: Struktura stanovništva prema narodnosti

Izvor: DZS, popis stanovništva 2021.

Zaključno, u tablici ispod navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali vezani uz demografsku sliku Istarske županije, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

Ključne razvojne potrebe

Negativni demografski trendovi i negativan prirodni prirast ukazuju na potrebu za intenziviranjem pronatalitetnih populacijskih politika kako bi se spriječile šire nepovoljne društvene posljedice, a izraženi trend starenja stanovništva generira povećanje potreba u području zdravstva i socijalne skrbi, osobito brige za starije stanovništvo. U kontekstu budućeg razvoja Istarske županije, nameće se stoga potreba multigeneracijskog pristupa politika – izraženi programi poticanja nataliteta, ali i skrb o starijim osobama u svim životnim područjima.

Ključni razvojni potencijali

Istarska županija već ima pozitivan migracijski saldo, a sve veća fleksibilnost u odabiru mjesta za život uz mogućnost rada na daljinu razvojni je potencijal Istarske županije u poboljšanju demografske slike i povećanju radno aktivnog stanovništva. Multietničnost Istarske županije svakako predstavlja potencijal za dodatnu diversifikaciju stanovništva i kvalitetnu prekograničnu suradnju.

1.3. Društvene djelatnosti

1.3.1. Obrazovanje i znanost

Za cjelokupni razvoj područja ključne su kategorije odgoja, obrazovanja i znanosti. Edukacija stanovništva i kvalitetno obrazovani ljudski potencijali zamašnjak su cjelokupnog razvoja i njegov osnovni preduvjet bez kojeg nije moguće pratiti trendove, koristiti nove tehnologije te gospodarski i društveno prosperirati. Kvalitetno obrazovanje je uključivo, dostupno i sadržajno napredno, s ciljem obrazovanja za tržište rada i praćenje potreba za educiranjem stanovništva.

1.3.1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Hrvatska zaostaje za prosjekom EU u uključenosti djece u predškolski odgoj i obrazovanje pa je tako prosjek uključenosti u programe za djecu u dobi od 4 do 6 godina 75%, dok je prosjek na razini EU čak 95%. Gledajući Istarsku županiju, od 2012. do 2018. godine, porast stope obuhvaćenosti u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (3 godine – 6 godina) je 3,7 postotna boda što je drugi najlošiji rezultat u RH⁵.

Na području Istarske županije programi predškolskog odgoja provode se ukupno u 136 ustanova (dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja), a pohađa ih ukupno 7.526 djece. Temeljem uvida u broj upisane djece u zadnjih 5 godina, vidljiv je relativno stabilan broj upisane djece odnosno blagi porast (s primjerice 7.324 djece 2016. godine).

Osnivači dječjih vrtića su: općine ili gradovi (uključujući program predškolskog odgoja koji djeluje pri osnovnim školama), fizičke osobe (privatni dječji vrtići), vjerske zajednice, udruge socijalnih ustanova (vrtići koji djeluju pri ustanovi). Od ukupnog broja, 99 je državnih predškolskih ustanova, 34 ih je osnovala privatna osoba, 2 djeluju u obliku drugih pravnih osoba koje provode programe predškolskog odgoja, a 1 je osnovan od strane vjerske zajednice.

---

⁵ Ćosić i dr.: Kako do vrtića za sve? Mogućnost financiranja sustava ranog i predškolskog sustava odgoja i obrazovanja, UNICEF, Središnji državni ured za demografiju i mlade, 2020., dostupno na: <https://www.unicef.org/croatia/izvjesca/kako-do-vrtica-za-sve>

Tablica 7: Prikaz ključnih pokazatelja ustanova koje provode programe predškolskog odgoja

Opis podataka	2016.	2021.
Broj ustanova	140	136
Broj djece	7.342	7.526
Odgajatelji i učitelji	828	875
Broj odgojnih skupina	388	/

Izvor: Izrađivači Plana razvoja, DZS

Općine i gradovi na svojim područjima ulažu sredstva u opremanje, uređivanje, saniranje i rekonstruiranje te planiraju izgradnju novih objekata za provedbu programa jaslica i vrtića. Značajan broj JLS-a je koristio mjeru 7.4.1. iz Programa ruralnog razvoja za ulaganja u javnu infrastrukturu te je kroz tu mjeru s prostora Istarske županije obnovljeno ukupno 14 vrtića, ukupne vrijednosti investiranja veće od 13 milijuna eura⁶. Tako je primjerice proširen vrtić u Buzetu te izgrađen novi vrtić u općini Vižinada – Visinada te realizirane investicije u vrtiće u Pazinu, Gračišću, Tinjanu, Vrsaru – Orsera, Medulinu, Vodnjanu – Dignano, Žminju, Marčani, Ližnjanu – Lisignano, Poreču – Parenzo, Umagu – Umago i Brtonigli – Verteneglio. Proširenje vrtića u Buzetu ukupne vrijednosti preko 1,3 milijuna eura, osigurat će upis sve predškolske djece s bužetskog područja u Dječji vrtić „Grdelin“ te povećati kvalitetu usluge, a rad vrtića bit će u potpunosti usklađen s Državnim pedagoškim standardima. Općina Vižinada – Visinada 2020. godine otvorila je novi vrtić s jaslicama, vrijedan nešto više od 1.4 milijuna eura. Izgradnjom područnih vrtića u Vodnjanu – Dignano, u naselju Peroj – Peroi te Umagu – Umago, u naselju Murine – Morno, osim povećanja kvalitete predškolskog odgoja i stvaranja preduvjeta za uključivanje sve djece s gravitirajućih područja u predškolski odgoj, olakšana je svakodnevica roditeljima čija su djeca pohađala udaljenije, centralne objekta.

Kao jedan od ključnih izazova kvalitetnog predškolskog odgoja u Istarskoj županiji pokazala se neadekvatna organizacija rada predškolskih ustanova koja nije usklađena s potrebama zaposlenih roditelja. Na razini cijele RH, tek 11% dječjih vrtića ima dostupnu uslugu dežurstva, nakon redovnog radnog vremena vrtića, koja se ipak primarno odnosi na uslugu čuvanja djece, a ne podrazumijeva odgojno-obrazovni rad. Problematika je osobito izražena u Istarskoj županiji s obzirom na strukturu djelatnosti i veliki broj zaposlenih roditelja u uslužnim djelatnostima i turističkom sektoru općenito, kojima radno vrijeme često podrazumijeva rad u poslijepodnevnim i večernjim satima te vikendom, odnosno izvan redovnog radnog vremena vrtića.

⁶ Osim mjere 7.4.1., koristili su se i drugi izvori financiranja: Ministarstvo demografije /Središnji državni ured za demografiju i mlade, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

Nedostatni kapaciteti predškolskih ustanova u kontekstu obuhvata djece na razini Županije, djelomično se kompenziraju kroz obrte za čuvanje djece, odnosno djelatnost dadilja. U Istarskoj županiji ukupno je 11 subjekata koji pružaju uslugu čuvanja, brige i skrbi djece, 4 u Puli – Pola, 3 u Pazinu i po 1 u Poreču – Parenzo, Buzetu, Žminju i Sv. Petru u Šumi, ali time nije sustavno riješen problem.

1.3.1.2. Osnovno školstvo

Sveukupno 48 matičnih i 52 područne škole uz 3 glazbena odjela pri matičnim školama djeluju na području Istarske županije. Istarska županija je osnivač 25 osnovnih škola, a osnivači 23 škole su gradovi Labin, Pazin, Poreč – Parenzo, Pula – Pola, Rovinj – Rovigno i Umag – Umago. Iako je broj ustanova na području Županije smanjen, vidljivo je povećanje broja razrednih odjela i povećanje broja učitelja, što svjedoči o određenom povećanju kvalitete nastave. Također, primjetan je trend opadanja broja djece upisane u prvi razred (s 2.014 djece školske godine 2016./2017. na 1.841 dijete školske godine 2020./2021.) što je trend i na nacionalnoj razini. U školskoj godini 2020./2021. osnovne škole pohađalo je ukupno 15.254 učenika. Istarska županija, uz Grad Zagreb jedina je u kojoj je u promatranom razdoblju od 5 školskih godina evidentirano povećanje broja učenika osnovnih škola, što je ponajprije vezano uz pozitivne migracijske trendove i doseljavanje mladih obitelji s djecom u Istarsku županiju. Od ukupno 15.254 učenika, njih 13 264, odnosno 86% pohađalo je matične škole, a 2.099 učenika područne objekte. Oko 5% učenika osnovnih škola bili su učenici s teškoćama u razvoju.

Tablica 8: Prikaz ključnih pokazatelja ustanova osnovnog školstva

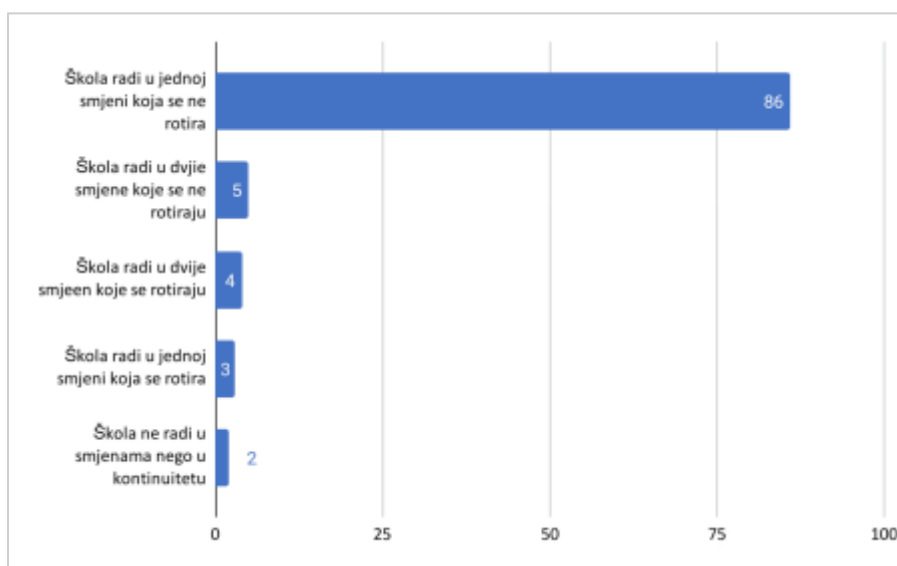
Opis podataka	2016./2017.	2020./2021.
Broj ustanova	106	101
Broj djece	14.791	15.254
Razredni odjeli	857	912
Učitelji	1.683	1.885
Broj djece po razrednom odjelu	17.3	16.7
Broj djece po učitelju	8.79	8.09

Izvor: Izrađivači Plana razvoja, DZS, Školski e–rudnik (ŠeR)

Prema Smjernicama nadležnog Ministarstva te sukladno Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, optimalna osnovna škola radi u jednoj smjeni te je veličine 16 do 20 razrednih odjela s optimalno 20 do najviše 28 učenika u razrednome odjelu. Prema podacima ŠeR – školskog rudnika, Istarska županija ima prosječno 19 razrednih odjela i 16,85 učenika po odjelu. U odnosu na 2016./2017. godinu, nešto je više razrednih odjela te jednak broj učenika po odjelu. Također, većina škola

radi u jednoj smjeni što je također važan faktor u dostizanju potrebnih standarda. Ipak, vidljiv je nerazmjer prema broju učenika i opterećenosti pojedinih škola – OŠ Marija i Line u Umagu – Umago (837 učenika) te OŠ Vladimira Nazora u Pazinu (1.288 učenika) imaju puno više učenika od optimalnih 560. Iako je veliki broj učenika u navedenim školama donekle razvodnjen s obzirom da se nastava izvodi u 6, odnosno 8 područnih škola, potrebno je dalje raditi na ujednačavanju opterećenosti.

Grafikon 4: Prikaz smjenskog rada u školama

Izvor: ŠeR – školski rudnik

Gledajući uspjeh učenika OŠ, analiza rezultata vanjskog vrednovanja pokazuje da učenici osnovnih škola Istarske županije i u razrednoj i u predmetnoj nastavi postižu nešto lošije rezultate na objektivnim testovima znanja od prosjeka Republike Hrvatske. Kao ključne prednosti može se izdvojiti nešto veći broj učenika koji pohađaju škole kojima je osnivač grad te nešto bolja stručna ekipiranost škola od hrvatskog prosjeka. S druge strane, ključni nedostaci i otegotne okolnosti učenika i škola Istarske županije nešto su veći broj učenika putnika i nešto veći broj učenika koji pohađaju područne škole iz čega proizlazi daljnja problematika neadekvatne organizacije prijevoza učenika i produženog boravka. Također, vrlo je mali broj nastavnika koji imaju status mentora ili savjetnika iz nekih predmeta. Većina škola ima sve potrebne zajedničke prostorije i specijalizirane učionice, a izgled i opremljenost školskih prostorija uglavnom zadovoljava. Unatoč činjenici da je u školama relativno malo učitelja početnika, koji imaju jednu ili dvije godine radnoga staža te sve škole imaju barem jednog stručnog suradnika, u većini škola nema nijednog učitelja u zvanju mentora i savjetnika, što upućuje na smanjeno napredovanje učitelja u viša zvanja⁷.

Provedena analiza te dostupni podaci ukazuju na činjenicu da osnovne škole u Istarskoj županiji po

7 Josip Burušić, Toni Babarović, Ivan Dević: Obrazovna uspješnost osnovnih škola. Empirijska analiza na primjeru škola Istarske županije. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2019., dostupno na: https://www.pilar.hr/wp-content/uploads/2020/01/S40_IstarSkole-GISazetak.pdf

svojim obrazovnim postignućima i organizacijskom ustrojstvu nisu na razini gospodarskog uspjeha Županije i ne prate razvojne potencijale.

1.3.1.3. Srednje školstvo

U Istarskoj županiji djeluju ukupno 22 srednje škole. Većinu njih (20) je osnovala Istarska županija, a po jednu Grad Pula i Porečko-pulska biskupija. Od ukupnog broja, 10 srednjih škola nalazi se u Puli - Pola, po 3 u Bujama - Buie i Rovinju - Rovigno, po 2 u Pazinu i Poreču - Parenzo te po jedna u Buzetu i Labinu.

Ukupno gledajući osnovne statističke pokazatelje, broj ustanova, programa i učenika stagnira (odnosno u blagom je padu). U školskoj godini 2020./2021. 22 srednje škole u 7 gradova /općina u Županiji pohađalo je 6.164 učenika, od čega je 4%, odnosno njih 278 učenika s teškoćama u razvoju.

Tablica 9: Pregled statističkih podataka za srednje školstvo – usporedba

Opis podataka	2016./2017.	2020./2021.
Broj ustanova	23	22
Broj učenika	6.442	6.164
Broj odjela	338	341
Broj programa	73	72

Izvor: DZS

Prema vrsti programa najviše učenika je upisano u strukovno četverogodišnje obrazovanje, nakon čega slijedi gimnazijski program. Najtraženiji programi su opća gimnazija, hotelijersko turistički tehničar i ekonomist. Pojedinačno gledajući prema ustanovi i programu, za trogodišnje strukovno obrazovanje, najviše učenika je u programu elektromehaničara u Pazinu (63) i kuhara u Puli - Pola (96). Najtraženiji programi u četverogodišnjem strukovnom obrazovanju su svakako hotelijersko turistički tehničar i turističko hotelijerski komercijalist (ukupno 654 učenika).

Tablica 10: Prikaz statističkih podataka prema programima

	Broj ustanova	Broj učenika 2020./2021.	Broj odjela	Broj programa
Gimnazija	11	1.878	94	4
Strukovno trogodišnje	13	1.020	65	32
Strukovno četverogodišnje	17	2.975	161	30
Strukovno petogodišnje	1	181	8	1
Likovna umjetnost	1	110	13	5

Izvor: ŠeR – školski rudnik

Gledajući top 10 programa neovisno o vrsti, s najvećim brojem učenika, na prvom mjestu je s daleko najviše učenika opća gimnazija (nešto više od 20% svih učenika). Zanimljivo je da su samo 3 programa unutar prvih 10 povezana s prirodoslovnim usmjerenjem (prirodoslovno-matematička gimnazija, tehničar za računalstvo (9. mjesto) i elektrotehničar (10. mjesto).

Tablica 11: Prikaz glavnih srednjoškolskih programa prema broju učenika

Program	Broj učenika	Udio (%)	Broj ustanova
Opća gimnazija	1.267	20,55	10
Ekonomist	462	7,50	6
Hotelijsko-turistički tehničar	394	6,39	4
Jezična gimnazija	334	5,42	4
Turističko-hotelijski komercijalist	260	4,22	3
Prirodoslovno-matematička gimnazija	195	3,16	3
Kuhar	193	3,13	4
Komercijalist	187	3,03	3
Tehničar za računalstvo	184	2,99	4
Elektrotehničar	181	2,94	3

Izvor: ŠeR – školski rudnik

Zastupljenost programa ukazuje na neusklađenost s potrebama tržišta rada. Primjerice, četverogodišnji

srednjoškolski program za ekonomiste koji je drugi najzastupljeniji među istarskim učenicima, suficitaran je u gotovo cijeloj Županiji, a hotelijersko-turistički tehničar, treći najzastupljeniji program suficitaran je u svim jedinicama lokalne samouprave u južnoj Istri. S druge strane, suštinski strukovni programi, odnosno programi čiji je sastavni dio učenička praksa, poput slastičara, konobara i kuhara deficitarna su zanimanja na području cijele Županije.

Posljednje dostupne upisne kvote za učenike I. razreda srednje škole također ukazuju na neusklađenost s potrebama tržišta rada. Kgotama nije predviđeno smanjenje broja upisanih učenika u obrazovne programe ekonomista i hotelijersko-turističkog tehničara koji su već prezastupljeni na tržištu rada. Kod određenih strukovnih zanimanja, poput kuhara vidljivi su pozitivni pomaci u odgovaranju na potrebe tržišta rada te se udio učenika koji pohađaju obrazovni program za kuhara planira povećati s trenutnih 3,13% na 5,09%. S druge strane unatoč izraženoj potrebi za određenim zanimanjima na županijskoj razini, poput dentalnog tehničara, obrazovni programi ne provode se na području regionalnog tržišta rada. Analiza zastupljenosti obrazovnih programa i upisnih kvota u I. razrede srednje škole ukazuje na daljnju

Tablica 12: Upisne kvote za I. razred srednje škole u IŽ u školskoj godini 2021./2022.

Obrazovni program	Kvota 2021./2022.		Udio (%)
	hrvatski jezik	talijanski jezik	
Tehničar za računalstvo	48	20	4,98%
Konobar	55	6	4,43%
Kuhar	70	-	5,09%
Prodavač	31	13	3,20%
Frizer	39	-	2,83%
Kozmetičar	35	-	2,54%
Automehaničar	19	6	1,81%
Instalater kućnih instalacija	11	-	0,80%
Hotelijersko-turistički tehničar	120	7	9,24%
Opća gimnazija	288	49	24,52%
Tehničar za električne strojeve s primijenjenim računalstvom	24	-	1,74%
CNC operater	20	6	1,89%
Elektromehaničar	58	-	4,22%
Ekonomist	120	17	9,97%
Poslovni tajnik	24	-	1,74%
Elektrotehničar	48	-	3,49%
Jezična gimnazija	72	15	6,33%

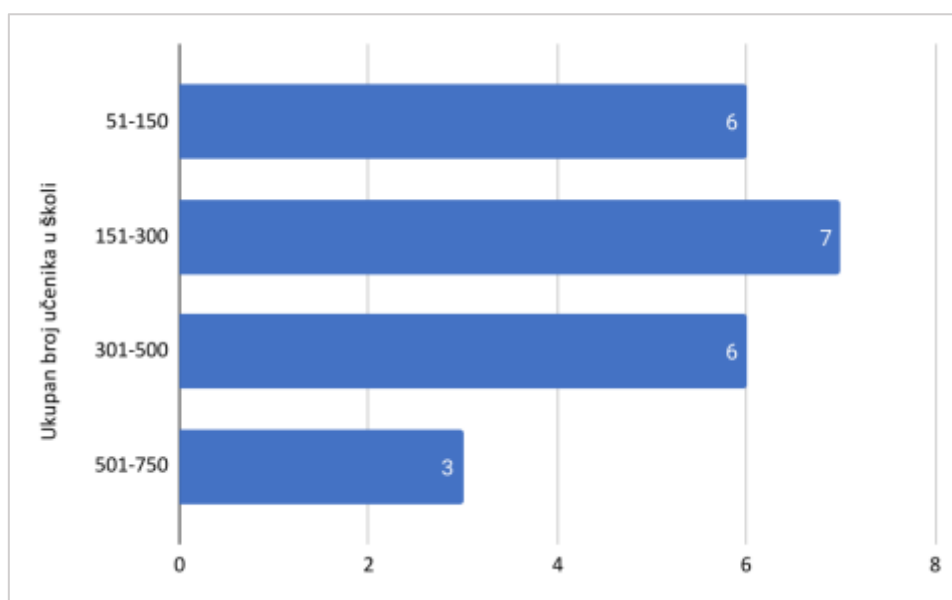
Instalater – monter	24	-	1,75%
Komercijalist	48	10	4,22%
Prirodoslovno-matematička gimnazija	72	6	5,67%
Tehničar za elektroniku	24	-	1,74%
Upravni referent	24	-	1,74%
Agrotehničar	24	-	1,74%
Turističko-hotelijerski komercijalist	74	-	5,38%
Slastičar	36	-	2,62%
Glazbenik – pripremno obrazovanje	26	-	1,89%
Glazbenik – program srednje škole	28	-	2,03%
Autolimar	6	-	0,43%
Keramičar-oblagáč	6	-	0,43%
Ličilac-soboslikar	8	-	0,58%
Elektroinstalater	8	-	0,58%
Elektroničar-mehaničar	8	-	0,58%
Fizioterapeutski tehničar	24	10	2,54%
Medicinska sestra/tehničar opće njege	72	-	5,24%
Tehničar-nutricionist	26	-	1,89%
Mesar	6	-	0,43%
Pekar	6	-	0,43%
Stolar	8	-	0,58%
Likovna umjetnost i dizajn do izbora zanimanja	28	-	2,03%
Arhitektonski tehničar	24	-	1,75%
Strojarski-računalni tehničar	24	-	1,75%
Tehničar geodezije i geoinformatike	24	-	1,75%
Tehničar za mehatroniku	24	-	1,75%
Automehatroničar	8	-	0,58%
Vodoinstalater	8	-	0,58%
Medicinski kozmetičar (nastava na talijanskom jeziku)	-	10	0,72% ³
UKUPNO	1.219	155	100%

Izvor: Odluka o upisu učenika u I. razred srednje škole u školskoj godini 2021./2022. (NN 55/2021)

potrebu za promjenama upisne politike i rješavanje problema strukturne neusklađenosti između ponude rada i potražnje za radom.

Nadalje, sukladno Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, srednja škola optimalne veličine ima 16 – 20 razrednih odjela, odnosno 400 – 500 učenika. Prosječno, u Istarskoj županiji srednje škole imaju 15.508 razrednih odjela, 18,09 učenika po odjelu. Ipak, vidljivo je da je u nekim školama broj učenika prevelik u odnosu na standard – Gimnazija u Puli, Gimnazija i strukovna škola u Pazinu i Srednja strukovna škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu.

Grafikon 5: Prikaz broja učenika po školama Istarske županije

Izvor: ŠeR – školski rudnik

U kontekstu strukovnog obrazovanja, svakako treba istaknuti Srednju strukovnu školu za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu u Puli koja je postala regionalni centar kompetentnosti u strukovnom obrazovanju u području turizma i ugostiteljstva.

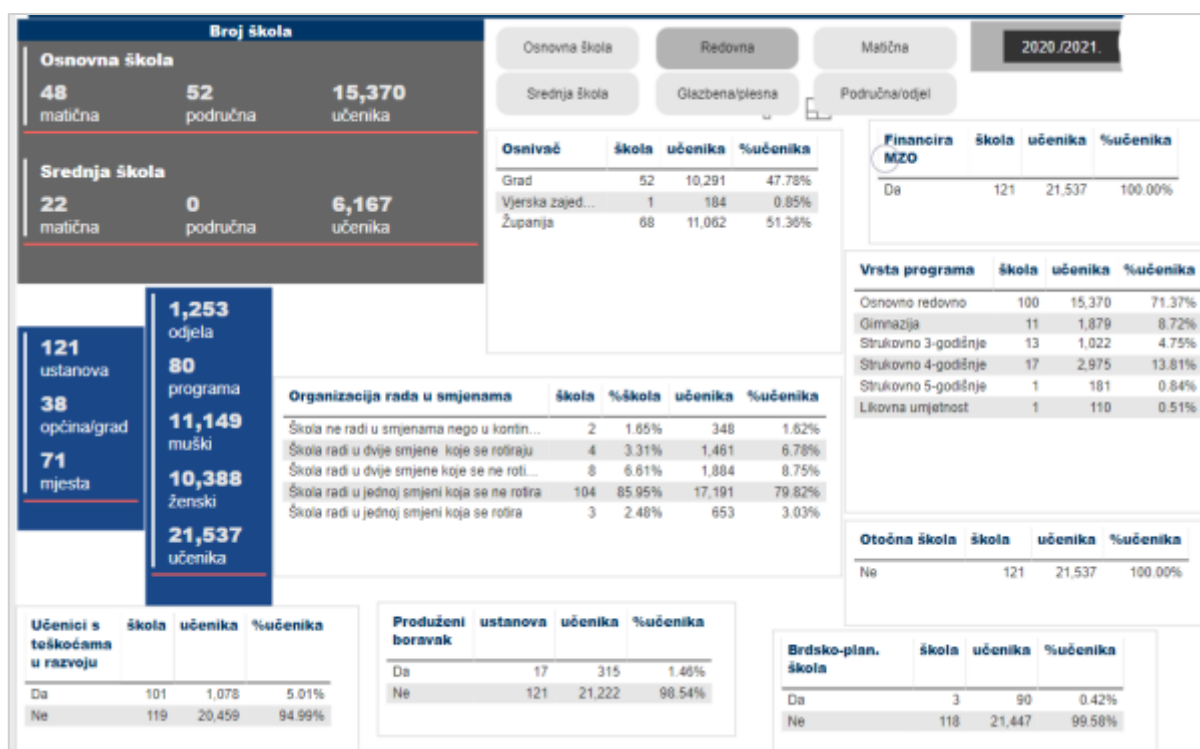
Gledajući prosječne ocjene i uspjeh učenika srednjih škola u školskoj godini 2020./2021., Istarska županija je na 9. mjestu među županijama, s prosječnim uspjehom 3,97. Gledajući rezultate državne mature, za razinu A, prosječna ocjena iznosila je 3,38 a za razinu B 2,83, što je nešto više u odnosu na nacionalni prosjek (3,33 i 2,68) te približno jednako kao i 2015./2016. školske godine (3,30 i 2,93).

Zaključno, stanje u osnovnom i srednjem školstvu Istarske županije prema osnovnim statističkim podacima broja ustanova i djece je stabilno – škole imaju redovan broj upisane djece i nema većih smanjivanja broja ustanova i programa. Pojedine škole su preopterećene i ne posluju sukladno pedagoškim standardima, odnosno ne održavaju nastavu u jednoj smjeni. U nastavku su zaključno dani

sumarni osnovni podaci o ove dvije razine obrazovanja.

Slika 4: Pregled statističkih pokazatelja – osnovno i srednje obrazovanje Istarska županija

Izvor: ŠeR – školski rudnik

1.3.1.4. Visoko obrazovanje i znanost

Visoko obrazovanje na području Istarske županije odvija se kroz tri ustanove iz sustava visokog obrazovanja:

- Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
- Istarsko veleučilište – Univeristà Istriana di scienze applicate
- Veleučilište u Rijeci
  - Poljoprivredni odjel u Poreču,
  - Poslovni odjel u Pazinu.

Analiza maturanata za školsku godinu 2019./2020. s područja Istarske županije pokazuje da je 72% onih koji su išli na državnu maturu upisalo visoko učilište, što je nešto niže u odnosu na državni prosjek (73,9%) – nešto bolje prolaze oni sa završenom gimnazijom – 83% upisanih. Većina upisanih maturanata je odabrala Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, što govori o regionalnoj važnosti i središtu visokog obrazovanja za učenike iz Istre. Međutim, velik je broj onih koji se odlučuju za nešto dalji odlazak u Rijeku i Zagreb

na studij. Kada se pogleda broj upisanih na Sveučilište Juraj Dobrila u Puli, vidljivo je da se upisuje i značajan broj studenata iz drugih krajeva Hrvatske, od ukupno 399 upisanih, njih čak 221 ne dolazi iz Istarske županije.

Slika 5: Geografski prikaz upisanih studenata

Izvor: ŠeR – školski rudnik

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli najveća je i najznačajnija akademska institucija na području Istarske županije. Sveučilište je osnovano 2006. godine i sadrži sljedeće sastavnice: Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ u Puli; Fakultet informatike u Puli; Fakultet prirodnih znanosti u Puli; Fakultet za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju u Puli; Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Puli; Filozofski fakultet u Puli; Medicinski fakultet u Puli; Muzička akademija u Puli; Tehnički fakultet u Puli.

Sastavnice izvode preddiplomske, diplomske, integrirane i stručne studije na preddiplomskoj i diplomskoj razini te ukupno 8 poslijediplomskih studija (5 sveučilišnih specijalističkih studija i 3 sveučilišna

doktorska studija).

Pored redovite nastavne aktivnosti, na Sveučilištu se provodi i znanstveno istraživačka i umjetnička djelatnost temeljena na specifičnostima istarske baštine u suradnji s lokalnim, nacionalnim i međunarodnim gospodarskim subjektima i ustanovama, uz uključivanje studenata u stručne programe i projekte.

Medicinski fakultet u Puli najnovija je sastavnica Sveučilišta, osnovana 2019. godine s ciljem kontinuirane i stručne znanstvene edukacije na području Istarske županije. U okviru Fakulteta, izvodi se Preddiplomski stručni studij sestrinstva.

U posljednjoj akademskoj godini, 2020./2021. nastava se izvodila u okviru 3 preddiplomska stručna studija, 25 preddiplomskih sveučilišnih studija, 18 diplomskih sveučilišnih studijskih programa, 1 integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija, 5 poslijediplomskih sveučilišnih studijskih programa i 3 poslijediplomska sveučilišna doktorska studija, kako je prikazano u tablici 15.

Tablica 13: Struktura Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli prema studijskim programima

Preddiplomski stručni studij	• Predškolski odgoj (na hrvatskom i talijanskom jeziku) • Proizvodno strojarstvo • Sestrinstvo
Preddiplomski sveučilišni studij	• Arheologija • Ekonomija • Engleski jezik i književnost • Glazbena pedagogija • Hrvatski jezik i književnost – jednopredmetni • Hrvatski jezik i književnost dvopredmetni • Informatika • Japanski jezik i kultura – jednopredmetni • Japanski jezik i kultura – dvopredmetni • Jezična interkulturalna medijacija • Klasična harmonika • Klavir • Kultura i turizam • Kultura i turizam i Talijanski jezik i kultura – dvopredmetni • Latinski jezik i rimska književnost • Poslovna ekonomija • Povijest – dvopredmetni • Povijest – jednopredmetni • Računarstvo • Rani i predškolski odgoj na hrvatskom jeziku • Rani i predškolski odgoj na talijanskom jeziku • Solo pjevanje • Talijanski jezik i književnost dvopredmetni • Talijanski jezik i književnost jednopredmetni • Znanost o moru

Diplomski sveučilišni studijski programi	• Ekonomija • Glazbena pedagogija • Hrvatski jezik i književnost – dvopredmetni • Hrvatski jezik i književnost – jednopredmetni • Informatika • Japanologija – jednopredmetni • Japanologija – dvopredmetni • Klasična harmonika • Klavir • Kultura i turizam • Latinski jezik i rimska književnost – dvopredmetni • Poslovna ekonomija • Povijest (dvopredmetni) • Povijest (jednopredmetni) • Solo pjevanje • Strojarsvo • Talijanski jezik i književnost (dvopredmetni) • Talijanski jezik i književnost (jednopredmetni)
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij	• Učiteljski studij na hrvatskom i talijanskom jeziku
Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij	• Europske integracije, regionalni i lokalni ekonomski razvoj • Klasična harmonika • Ljudski resursi i društvo znanja • Marketing usluga • Prevođenje u okviru hrvatsko-talijanske dvojezičnosti
Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij	• Međunarodni združeni doktorski studij „Međunarodni ekonomski odnosi i menadžment“ • Nova ekonomija • Nove paradigme obrazovanja

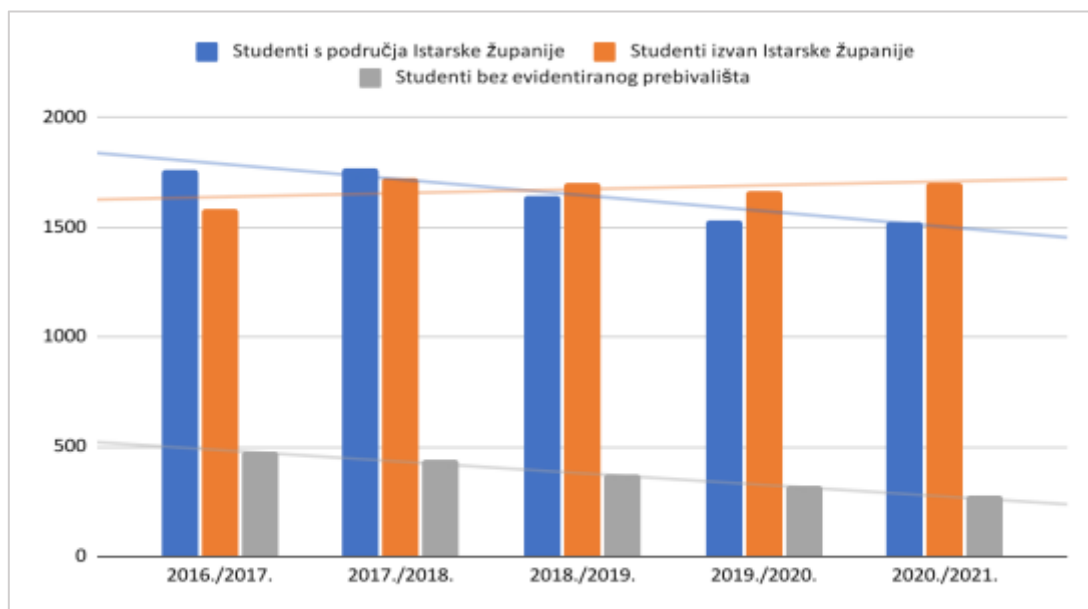
Izvor: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Najviše studenata bilo je upisano na Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković i to na Preddiplomski sveučilišni studij poslovne ekonomije (485) i Diplomski sveučilišni studij poslovne ekonomije (466). Preddiplomski stručni studij sestrinstva kao najnoviji studijski smjer na Sveučilištu pohađala su ukupno 232 studenta.

Broj upisanih studenata na Sveučilištu u posljednjih 5 akademskih godina u blagom je padu. U akademskoj godini 2016./2017. bilo je upisano 3.345 studenata, a u akademskoj godini 2020./2021. 3.222 studenta. Ipak, pozitivan pokazatelj razvoja Sveučilišta je promjena omjera studenata s područja Istarske županije i studenata kojima je prebivalište izvan Istarske županije u korist potonjih.

Osim toga, iz strukture studenata prema studijskim programima, vidljivo je djelomično usklađivanje s

Grafikon 6: Pregled upisanih studenata prema mjestu prebivališta

Izvor: Izrađivači Plana razvoja

Preporukama za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje sukladno kojima je deficitarno zanimanje na području Istarske županije sestrinstvo, za koje je dana preporuka o povećanju broja upisanih/stipendiranih studenata. S druge strane, područje ekonomije koje je prema broju upisanih studenata najzastupljenije na Sveučilištu, suficitarno je na razini cijele Istarske županije, zbog čega je potrebno revidirati upisnu politiku.

U okviru Sveučilišta, u akademskoj godini 2015./2016., otvoren je prvi studentski dom u Istri, Studentski dom Pula, kapaciteta 136 studenata u 70 soba.

Znanstveno istraživačka i umjetnička djelatnost Sveučilišta ustrojena je kroz šest sastavnica na razini Sveučilišta i u sklopu tri Fakulteta.

Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) osnovan je kao sastavnica Sveučilišta 2012. godine. Znanstveno-istraživački rad odvija se u okviru područja humanističkih, društvenih i interdisciplinarnih znanosti, posebno na sljedećim humanističkim i društvenim poljima: povijest, etnologija i antropologija, filologija i znanost o umjetnosti. Centar za kompetencije u obrazovanju također je osnovan kao sastavnica Sveučilišta s ciljem provedbe aktivnosti cjeloživotnog učenja, prvenstveno u smislu stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje i suradnike u nastavi. Nadalje, pri Fakultetu ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ ustrojene su dvije znanstveno-istraživačke sastavnice, Centar za empirijska društvena istraživanja i trendove (CASTER) i Centar za europska istraživanja (CEIPU). Cilj CASTER-a je primjernom modernih empirijskih istraživačkih metoda analizirati probleme

i ograničenja od krucijalnog značaja za poslovnu i lokalnu upravu i samoupravu Istarske županije i Republike Hrvatske. Osnivanje CEIPU-a proizašlo je iz nedostatnog sustavnog praćenja mogućnosti razvoja i učinaka članstva u EU, s ciljem da stručnom i znanstvenom ekspertizom budu pokrivena sva područja europskih integracija, među ostalima: ekonomiju, pravo, povijest i druge društveno-humanističke znanosti kao i produbiti istraživanja na području europskih jezika i književnosti.

Nadalje, pri Muzičkoj akademiji u Puli ustrojen je Centar za glazbenu djelatnost (CGD) u okviru kojeg je osnovan i Akademski simfonijski orkestar, Akademski mješoviti zbor i Akademski harmonikaški orkestar. Aktivnosti CGD-a usmjerene su na promidžbu i razvoj glazbene reprodukcije u Istri, a tri ansambla ključni su dionici glazbenog stvaralaštva na poluotoku.

Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika osnovan je 2015. godine kao ustrojbeni jedinica Filozofskog fakulteta, s ciljem provođenja znanstvenih istraživanja arheologije krajolika korištenjem širokog raspona metoda iz različitih područja arheologije, ponajprije geoarheologije, arheologije naseljavanja i arheološke teorije te objedinjavanjem nalaza s nalazima prirodnih i informacijskih znanosti.

Istarsko veleučilište – Univeristà Istriana di scienze applicate

Istarsko veleučilište – Università istriana di scienze applicate suvremena je visokoobrazovna institucija čiji je osnivač Istarska županija. Resursi veleučilišta posvećeni su kvalitetnim suvremenim metodama prenošenja i stjecanja znanja. Istarsko veleučilište – Univeristà Istriana di scienze applicate nudi preddiplomske i diplomske studijske programe iz područja tehnike i ekonomike, za redovne i izvanredne studente. Pored teorijskih, prenosi i praktična znanja koja omogućuju budućim diplomantima prilagodbu na tržištu rada i novim radnim mjestima u kratkom roku. Kroz primjenu timskog rada u procesu obrazovanja, studenti uče surađivati u timu i rješavati zadatke timski, što je nužnost s obzirom da suvremeno poslovanje počiva na kvalitetno organiziranom timskom radu. Rad u malim grupama profesorima omogućava veću i kvalitetniju podršku potrebama pojedinih studenata tijekom procesa obrazovanja suprotno velikim obrazovnim sustavima i prenapučenim predavaonicama. Sastavni dio obrazovnog procesa je stručna praksa gdje studenti obavljaju praksu u najboljim tvrtkama iz regije te dio predavanja odrađuju u vrhunski opremljenim laboratorijima u raznim partnerskim institutima i fakultetima. U akademskoj godini 2020./2021. na Istarsko veleučilište – Univeristà Istriana di scienze applicate bilo je upisano ukupno 82 studenata, od čega 48 na Preddiplomski stručni studij Mehatronike, 18 na Preddiplomski stručni studij politehnike i 16 na Specijalistički diplomski studij kreativni menadžment u procesima. Struktura studenata ukazuje na veći interes za STEM područja, u odnosu na usavršavanje u području društvenih znanosti, odnosno menadžmenta.

Veleučilište izvodi ukupno 4 studijska programa iz područja tehničkih znanost, polje temeljne tehničke znanosti i polje strojarstvo te društvenih znanosti, polje ekonomija.

Tablica 14: Prikaz studijskih programa Istarskog veleučilišta – Univeristà Istriana di scienze applicate

Studijski program	Nastavno opterećenje	Redovni/izvanredni
Preddiplomski stručni studij Mehatronike	180 ECTS	Redovni/izvanredni
Preddiplomski stručni studij Politehnike	180 ECTS	Redovni/izvanredni
Kratki stručni studij Politehnike	120 ECTS	Izvanredni
Specijalistički diplomski studij Kreativni menadžment u procesima	120 ECTS	Redovni/izvanredni

Izvor: Istarsko veleučilište – Univeristà Istriana di scienze applicate

U okviru Istarskog veleučilišta – Univeristà Istriana di scienze applicate djeluje i Centar za istraživanje materijala Istarske županije METRIS, koji osigurava infrastrukturnu bazu za istraživanje i razvoj kao preduvjet razvoja inovacija i primjene novih tehnologija u proizvodnji te širenja znanja. Centar METRIS je dio Istarskog veleučilišta – Univeristà Istriana di scienze applicate te strateški bitan za provedbu EU i nacionalnih projekata istraživanja i razvoja, unaprjeđenje gospodarstva unaprjeđenjem materijala i proizvoda, zakonsku kontrolu kvalitete materijala kao podrška industriji, potporu u inovacijama malom i srednjem poduzetništvu, unaprjeđenje studentskih programa, podršku znanstvenom sektoru te provedbu popularizacije znanosti i stručnih edukacija iz STEM područja.

Djelovanje Centra METRIS usmjereno je kako prema poduzetnicima, tako i prema znanstveno istraživačkom i obrazovnom sektoru, kroz provedbu analiza, istraživanja, kontrole kvalitete materijala, organizaciju demonstracijskih vježbi i stručnih praksi za studente, ispitivanja za znanstvene publikacije i ostalo. Oprema dostupna u Centru METRIS namijenjena je analizi metala i drugih čvrstih materijala te ispitivanju njihovih kemijskih, mehaničkih i strukturnih značajki, a koristi se i za čitav niz detaljnih analiza biološkog materijala te za razna ispitivanja za arheologe, restauratore i konzervatore. Akreditacija prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 dokaz je osposobljenosti laboratorija prema najvišim standardima kvalitete te kao takav, Centar METRIS svoje usluge ispitivanja pruža i subjektima izvan granica Republike Hrvatske.

Veleučilište u Rijeci

S obzirom na geografski položaj i blizinu matičnog Veleučilišta, dva odjela Veleučilišta u Rijeci imaju organiziranu nastavu na području Istarske županije. U Gradu Pazinu smješten je poslovni odjel Veleučilišta u Rijeci u okviru kojeg se izvodi Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo. Osim toga, u Poreču – Parenzo je ustrojen Poljoprivredni odjel Veleučilišta u Rijeci na kojem se izvode tri studijska programa: Preddiplomski stručni studij Vinarstvo, Preddiplomski stručni studij Mediteranska poljoprivreda i Specijalistički diplomski stručni studij Vinarstvo.

Ustrojstvo Poljoprivrednog odjela Veleučilišta u Rijeci i izvedba studijskih programa vinarstva i

mediteranske poljoprivrede u Poreču - Parenzo relevantni su s obzirom na potrebe tržišta rada i strukturu gospodarskih aktivnosti u Gradu Poreču - Parenzo, ali i cijeloj Istarskoj županiji.

U akademskoj godini 2020./2021. u Poljoprivredni odjel u Poreču bilo je upisano 84 studenta, od čega 9 novoupisanih, odnosno studenata I. godine preddiplomskog studija vinarstva i mediteranske poljoprivrede, a Poslovni odjel u Pazinu pohađalo je 64 studenata, od čega 12 upisanih na I. godinu preddiplomskog studija poduzetništva. Iako je broj studenata dvaju odsjeka Veleučilišta u Rijeci u opadanju, važnost istih za lokalnu sredinu očituje se u činjenici da je većina studenata s područja Istarske županije. Poslovni odjel u Pazinu u 2020. upisali su isključivo studenti iz Istre, a na Poljoprivrednom odjelu u Poreču gotovo 60% novoupisanih studenata je s područja Istarske županije.

Tablica 15: Prikaz ukupnog broja studenata i novoupisanih na odjelima Veleučilišta u Rijeci

	2016./2017.		2017./2018.		2018./2019.		2019./2020.		2020./2021.	
	br. stud.	Upisani	br. stud.	Upisani	br. stud.	Upisani	br. stud.	Upisani	br. stud.	Upisani
Poljoprivr. odjel-Poreč	157	70	131	65	110	35	97	30	84	12
Poslovni odjel-Pazin	110	34	111	27	95	23	71	9	64	9

Izvor: Veleučilište u Rijeci

Znanost

Na području Istarske županije djeluje niz institucija i ustanova iz sustava znanosti, dio u okviru Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, a dio kao samostalne institucije ili ogranci nacionalnih instituta. Prema obujmu svojih aktivnosti, najznačajnije znanstveno-istraživačke institucije su Institut za poljoprivredu i turizam u Poreču i Centar za istraživanje mora u Rovinju - Rovigno, podružnica Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu.

Institut za poljoprivredu i turizam javna je ustanova čija je osnovna djelatnost znanstvena, a potom i istraživanje i razvoj, tehničko ispitivanje i analize, ocjenjivanje sukladnosti proizvoda, procesa i usluga u poljoprivredi, prehrani i turizmu. Rad Instituta temelji se na istraživanju koja mogu unaprijediti različite segmente u lancu od uzgoja i proizvodnje do marketinga i prodaje finalnih poljoprivrednih proizvoda. Imajući u vidu važeće prirodne, društvene i gospodarske aspekte prostora na kojem djeluje, kao i regionalna obilježja poljoprivredne proizvodnje i turizma te nužnost kontinuiranog razvoja tehnologija, definirane su sljedeće znanstvene specijalnosti: vinogradarstvo, vinarstvo, maslinarstvo i maslinovo ulje, povrćarstvo, agrarna ekonomika, održivi turizam i ekologija. U okviru Instituta ustrojeno je šest laboratorija: Vinarski laboratorij, Prehrambeno-biotehnološki laboratorij, Genetički laboratorij, Laboratorij za tlo, biljku i vodu,

Laboratorij za fenotipizaciju i Laboratorij za zaštitu bilja, koji su relativno suvremeno opremljeni i služe kao važna infrastrukturna podrška realizaciji znanstvenih projekata, ali i za aktivnosti na tržištu kroz različite projekte i uslužnu djelatnost. Institut je u posljednjih 5 godina značajno povećao svoje ljudske i financijske kapacitete i intenzivirao znanstveno-istraživačku djelatnost. U posljednjih 5 godina, broj zaposlenih porastao je za gotovo 30%, s 51 u 2016. na 65. u 2020. Također, 2016. je Institut provodio samo 4 znanstveno istraživačka projekta, dok je u 2020. godini bilo u tijeku 11 znanstveno-istraživačkih projekata, od čega 9 financiranih iz fondova Europske unije.

Centar za istraživanje mora (CIM) Rovinj - Rovigno interdisciplinarni je istraživački centar čija je djelatnost usmjerena na osnovna i primijenjena oceanografska istraživanja i jedan je od 11 zavoda/centara Instituta Ruđer Bošković. Aktivnosti CIM-a obuhvaćaju istraživanja procesa i dinamike među trofičkim razinama, ispitivanje dinamike vodenih masa, istraživanja flore, faune i životnih zajednica, ekološka, fiziološka i genetska istraživanja morskih organizama, praćenje zagađenja i kvalitete mora te ispitivanja eutrofikacije. U okviru Centra ustrojena su 4 laboratorija – Laboratorij za evoluciju ekologiju, Laboratorij za morsku ekotoksikologiju i bioremedijaciju, Laboratorij za morsku mikrobnu ekologiju i Laboratorij za morsku nanotehnologiju i biotehnologiju. Centar za istraživanje mora 2020. uvršten je u program Europske unije za razvoj sustavnog praćenja i istraživanje obalnog mora (JERICO) u kojem s drugim prestižnim europskim institutima radi na razvoju regionalnih, multinacionalnih i integriranih sustava praćenja obalnih morskih sustava. Sudjelovanje u programu ključno je za kvalitetnu implementaciju direktive EU o praćenju i izučavanju mora i njihovih organizama te za njegovu zaštitu.

Iz navedenih pokazatelja razvidan je razvoj ljudskih i financijskih kapaciteta, kao ključnih faktora unaprjeđenja znanstvene aktivnosti. Također, projekti financirani iz EU fondova utemeljeni na prekograničnoj suradnji omogućili su razvoj ljudskih potencijala u kontekstu mobilnosti i međunarodne suradnje i na taj način pozicioniranje dviju institucija u znanstveno istraživačkom prostoru Unije i razmjenu znanja i iskustava. Povećanje kvalitete znanstvenog rada u području poljoprivrede i turizma te istraživanju i zaštiti mora tako će omogućiti aktivniju ulogu u kreiranju javnih politika u navedenim sektorima.

Cjeloživotno obrazovanje

Cjeloživotno obrazovanje kao institucionalno organizirani proces učenja koji je organiziran prema verificiranom programu kojim se stječu određene kvalifikacije u Istarskoj županiji provodi se u okviru 24 obrazovne ustanove i ukupno 668 obrazovnih programa. Programi cjeloživotnog obrazovanja na području Županije odnose se na srednjoškolsko obrazovanje, programe osposobljavanja i usavršavanja i tečajeve, a koje provode pučka otvorena učilišta, otvorena učilišta, srednje škole i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Sukladno potrebama tržišta rada obrazovni programi raspodijeljeni su u 13 obrazovnih sektora:

- Ekonomija, trgovina i poslovna administracija (47);
- Elektrotehnika i računalstvo (39)
- Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija (8);
- Graditeljstvo i geodezija (128);
- Grafička tehnologija i audiovizualno oblikovanje (6);

- Osobne, usluge zaštite i druge usluge (37);
- Poljoprivreda, prehrana i veterina (39);
- Promet i logistika (40);
- Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija (89);
- Šumarstvo, prerada i obrada drva (13);
- Tekstil i koža (2);
- Turizam i ugostiteljstvo (60);
- Zdravstvo i socijalna skrb (16).

Najviše programa, ukupno 128, provodi se u sektorima graditeljstva i geodezije među kojima su najzastupljeniji programi građevinski radnici i rukovatelji građevinskim strojevima i mehanizacijom. Zatim slijede obrazovni programi u okviru sektora strojarstva, brodogradnje i metalurgije kojih je 89 te programi vezani uz turizam i ugostiteljstvo među kojima prevladavaju ugostiteljski programi usavršavanja i prekvalifikacije za kuhare, slastičare i konobare te hotelijersko-turističke komercijaliste. Ukupno je 47 obrazovnih programa iz sektora ekonomije, trgovine i poslovne administracije, među kojima je najzastupljeniji program stjecanja srednje stručne spreme ili prekvalifikacije za komercijalista. Najmanje je programa u sektoru tekstila u okviru kojeg se izvode obrazovni program za krojača i odjevnog tehničara.

Projekti unapređenja sustava obrazovanja

Jedinstveni projekt na području Istarske županije, čiji je i inicijator upravo Istarska županija, predstavlja projekt Zavičajne nastave koji se odvija u nekoliko faza: započinje Predškolskim odgojem i naobrazbom – aktivnostima za i u dječjim vrtićima Istre koji provode program na hrvatskom i talijanskom jeziku, nastavlja se obuhvatom osnovnih škola te naposljetku srednjih škola u Istarskoj županiji. Važno je istaknuti suradnju sa svim relevantnim institucijama, udrugama, gradovima, općinama koje su uvijek potpora odgojno obrazovnim ustanovama. Cilj projekta je formiranje institucionalnog oblika očuvanja istarskog zavičajnog identiteta, odnosno uvođenje zavičajne nastave i tradicijske kulture u predškolske ustanove te osnovne i srednje škole na području Istarske županije te čuvanje regionalnog bogatstva i posebnosti.

Osim toga, 10 istarskih osnovnih škola provodi program građanskog odgoja i obrazovanja – 5 osnovnih škola čiji je osnivač Županija (OŠ Vodnjan, OŠ Barban, OŠ Krnica, OŠ Potpićan i OŠ Žminj) te 5 osnovnih škola čiji su osnivači gradovi (OŠ Šijana u Puli, OŠ Vladimira Nazora u Rovinju, OŠ Marije i Line u Umagu, OŠ Bernarda Parentina u Poreču i OŠ Vladimira Nazora u Pazinu). Pored programa zavičajne nastave, uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja jedan je od ključnih faktora prilagodbe i formiranja modernog obrazovnog sustava kojemu je cilj izgradnja otvorenog i tolerantnog društva. U okviru građanskog odgoja i obrazovanja učenici stječu znanja o ljudskim pravima, važnosti participativnosti, medijske i političke pismenosti, obrazovanja protiv korupcije, važnosti volontiranja i filantropije te medijaciji.

Od 2014. godine u Istarskoj županiji se kontinuirano provode projekti kojima se osiguravaju potrebe za uključivanjem pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama u razvoju u školama partnerima. Projektom MOZAIK 3 osigurano je 77 pomoćnika u nastavi za 79 učenika s teškoćama u 33 škole kojima je osnivač

Istarska županija, a provodio se do kolovoza 2021. godine.

U proteklim godinama u Društveni centar Pula u kojem su smještene Gimnazija, Strukovna škola te Industrijsko-obrtnička škola, uloženo je više od 265 tisuća eura. Jedna od investicija bila je i uređenje vanjskog igrališta koje se u jutarnjim satima koristi za potrebe škole, a u poslijepodnevnom i večernjim satima dostupno je građanstvu.

Istarska županija kontinuirano ulaže u razvoj obrazovanja, pa tako ukupne investicije u narednom trogodišnjem razdoblju za obrazovanje iznose 17,6 milijuna eura. Pored izgradnje nove zgrade Medicinske škole u Puli i rekonstrukcije i dogradnje Talijanske srednje škole – Scuola media superiore italiana „Leonardo da Vinci“ Buje – Buie, provode se i brojni drugi projekti i programi. U završnoj fazi su, primjerice, sanacija poda učionice u prizemlju OŠ „Vazmoslav Gržalja“ Buzet, u iznosu od oko 28.500,00 eura te zamjena kotla za grijanje u kotlovnici osnovne škole Vladimira Gortana Žminj, u iznosu od preko 13 tisuća eura. Nedavno je okončana i sanacija potkrovlja Učeničkog doma Pula, investicija vrijedna preko 46 tisuća eura.

Iznimno značajna su i dva EU projekta Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula, a koji se odnose na uspostavu Centra za kompetentno cjeloživotno razvijanje inovativnih znanja i vještina u sektoru ugostiteljstva i turizma (KLIK Pula), financirana iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda. Projekti se odnose na osnivanje Centra nadogradnjom i opremanjem postojeće infrastrukture Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula (ŠTUT) te usavršavanjem nastavnika strukovnih predmeta i uvođenjem moderniziranih programa obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja. Glavne aktivnosti KLIK-a bit će usmjerene na provedbu obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja u ugostiteljstvu i turizmu temeljenog na radu, a prema potrebama poslodavca. Ukupna vrijednost projekata je gotovo 10 milijuna eura.⁸

1.3.2. Zdravstvo

Zdravstveni sustav Istarske županije čini niz zdravstvenih ustanova i zdravstvenih djelatnika. Struktura zdravstvenih ustanova u javnom vlasništvu podrazumijeva domove zdravlja, opću bolnicu, specijalnu bolnicu, ljekarne i zavode, kako je prikazano u tablici 16.

⁸ www.istra-istria.hr/hr/clanci/istarska-zupanija-novosti

Tablica 16: Javne zdravstvene ustanove na području Istarske županije

Tip ustanove	Zdravstvene ustanove	Sjedište	Ispostave
Dom zdravlja	Istarski domovi zdravlja - Case della salute dell'Istria	Pula - Pola	Pula, Buzet, Labin, Poreč, Rovinj, Pazin, Umag
Opća bolnica	Opća bolnica Pula - Ospedale Generale di Pola	Pula - Pola	-
Specijalna bolnica	Specijalna bolnica za ortopediju i rehabilitaciju "Martin Horvat" Rovinj - Rovigno / Ospedale specialistico per l'ortopedia e la riabilitazione "Martin Horvat" Rovinj-Rovigno	Rovinj - Rovigno	-
Ljekarna	Istarske ljekarne - Farmacie Istriane	Pula - Pola	Pula Centar, Pula Arena, Pula Forum, Medulin, Vodnjan, Višnjan, Novigrad, Umag, Buje, Svetvinčenat, Motovun
Zavod	Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije - Istituto formativo di sanità pubblica della Regione Istriana	Pula - Pola	Buzet, Labin, Poreč, Rovinj, Pazin, Umag, Buje
	Nastavni zavod za hitnu medicinu Istarske županije - Istituto formativo per la medicina d'urgenza della Regione Istriana	Pula - Pola	Pula, Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Rovinj, Umag

Izvor: Istarska županija

Osim toga, razvijen je i privatni zdravstveni sektor. Sukladno Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, u sektoru Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, odjeljak 86 Djelatnost zdravstvene zaštite, na području Istarske županije registrirano je 126 poslovnih subjekata. Najviše ih je registrirano u djelatnosti 86.2 Djelatnost medicinske i stomatološke prakse, njih 86. Također, prema podacima Registra udruga, Ministarstva pravosuđa i uprave, na području Istarske županije aktivno je 129 udruga u području zdravstvene djelatnosti.

Broj osiguranika u sustavu osnovnog zdravstvenog osiguranja u srpnju 2021. bio je 213 287, a broj osiguranih osoba s dopunskim zdravstvenim osiguranjem 108.446, odnosno 50,84% ukupnog broja osiguranika.

U zdravstvenom sustavu na razini Istarske županije zaposleno je ukupno 1.205 zdravstvenih djelatnika VSS, među kojima najviše dr. med. spec., zatim 407 djelatnika VŠS od kojih se najviše stručnih prvostupnika sestriinstva. Među osnovnim kategorijama još je i 1.082 djelatnika sa SSS, većina medicinskih sestara, odnosno tehničara.

Tablica 17: Prikaz zdravstvenih djelatnika u Istarskoj županiji

Zdravstveni radnici	Županijske zdravstvene ustanove	Privatne ustanove	Trgovačka društva	Jedinice privatne prakse
VSS	530	76	33	566
VŠS	345	24	4	34
SSS	728	95	43	216

Izvor: Istarska županija

Broj stanovnika na 1 zdravstvenog djelatnika (dr. med.) u Istarskoj županiji, znatno je nepovoljniji u odnosu na nacionalni prosjek. Naime, na 1 doktora medicine u Istri dolaze 342 stanovnika, dok je nacionalni prosjek 272. U kontekstu dentalne medicine situacija je nešto povoljnija u odnosu na razinu RH te u Istarskoj županiji na jednog doktora dentalne medicine dolazi 896 stanovnika, dok je nacionalni prosjek 1.086. Deficit magistara farmacije približno je jednak kao i na nacionalnoj razini te na jednog magistra farmacije u Istarskoj županiji dolazi 1.391 stanovnik, dok je vrijednost na nacionalnoj razini 1.369.

Fizički resursi zdravstvenog sustava u Istarskoj županiji, u vidu raspoloživosti bolničkih kreveta usporedivi su s nacionalnim prosjekom, ali znatno ispod prosjeka Europske unije. Naime, u Istarskoj županiji na 100.000 stanovnika dolazi 346 bolničkih kreveta, u cijeloj Republici Hrvatskoj 358, dok je prosjek EU 418 kreveta na 100.000 stanovnika. S druge strane, prosječna duljina bolničkog liječenja ne razlikuje se značajno te u Istri iznosi 8,5 dana, u RH 8,6 dana, a na razini Europske unije 8,0 dana.

Opća bolnica Pula – Ospedale Generale di Pola županijska je bolnica regionalnog značaja koja obuhvaća sljedeće djelatnosti: internu medicinu, infektologiju, neurologiju, psihijatriju, pedijatriju, opću kirurgiju, urologiju, ortopediju i traumatologiju, otorinolaringologiju, oftalmologiju i optometriju, ginekologiju i opstetriciju te palijativnu skrb u okviru kapaciteta od ukupno 432 kreveta za akutno i produženo liječenje i 107 kreveta u sklopu dnevne bolnice. Osim toga, kapaciteti zdravstvenog sustava uključuju i stacionare u Labinu, Umagu i Pazinu koji imaju ukupno 75 kreveta te Specijalnu bolnicu za ortopediju i rehabilitaciju “Martin Horvat” Rovinj – Rovigno / Ospedale specialistico per l’ortopedia e la riabilitazione “Martin Horvat” Rovinj-Rovigno s još 220 kreveta. Odjel hemodijalize Opće bolnice Pula – Ospedale Generale di Pola također ima 22 kreveta u dnevnoj bolnici, dok IDZ Hemodijalize imaju ukupno 23 kreveta dnevne bolnice u Ispostavama Labin i Umag.

Prema podacima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Istarske županije – Istituto formativo di sanità pubblica della Regione Istriana nedostaci mreže zdravstvene zaštite analiziraju se u kontekstu primarne razine zdravstvene zaštite i osnovnim specijalističko-konzilijarnim djelatnostima na lokalnoj razini.

Mreža primarne zdravstvene zaštite, prema ocjeni NZJZ Istarske županije, uglavnom je popunjena. U mreži nedostaje 13 timova dentalne medicine, 3 tima opće/obiteljske medicine, 3 tima pedijatrije, 3 tima zdravstvene njege u kući, 2 ginekološka tima i 2 tima medicine rada.

Nadalje, vezano uz specijalističko-konzilijarne djelatnosti na lokalnoj razini, mreža zdravstvenih usluga najpotpunija je na području Grada Pule – Pola, gdje su razvidni nedostaci u djelatnosti fizikalne medicine i rehabilitacije. U drugim manjim, lokalnim središtima nedostaju sljedeći specijalistički timovi: 5 timova psihijatrije, 4 tima interne medicine, 2 tima oftalmologije i 1 tim fizikalne medicine i rehabilitacije. S obzirom da u djelatnosti specijalističko-konzilijarne i dijagnostičke zdravstvene zaštite, mreža u Istarskoj županiji nije lokalno definirana, ukupni nedostaci na razini Županije su sljedeći: 2 tima otorinolaringologije, 2 tima dentalne protetike, 2 tima urologije, 2 tima onkologije, 2 tima ginekologije i opstetricije (u bolnici), 1 tim maksilofacijalne kirurgije, 1 tim medicinske mikrobiologije s parazitologijom, 1 tim medicinske biokemije, 1 tim pedijatrije (u bolnici), 1 tim dječje kirurgije, 1 tim neurokirurgije i 1 tim anesteziologije.

Analiza zdravstvenog sustava prvenstveno ukazuje na mali broj zdravstvenih radnika i neadekvatnu teritorijalnu raspoređenost zdravstvenih usluga, odnosno osobiti nedostatak istih u ruralnim područjima. Prema navedenim karakteristikama Istarska županija se ne razlikuje od RH, s obzirom da su i na nacionalnoj razini zdravstvena infrastruktura i zdravstveni radnici uglavnom koncentrirani oko Grada Zagreba, jednako kao što je većina zdravstvenih usluga u Istri koncentrirana u Gradu Puli – Pola.

1.3.3. Socijalna zaštita

Socijalna skrb u Istarskoj županiji institucionalizirana je kroz šest centara za socijalnu skrb:

- Centar za socijalnu skrb Pula – Pola;
- Centar za socijalnu skrb Rovinj – Centro di assistenza sociale di Rovigno;
- Centar za socijalnu skrb Buje – Centro di assistenza sociale di Buie;
- Centar za socijalnu skrb Labin;
- Centar za socijalnu skrb Poreč – Parenzo;
- Centar za socijalnu skrb Pazin.

Mreža socijalnih usluga obuhvaća svih 10 socijalnih usluga definiranih Zakonom o socijalnoj skrbi: prva socijalna usluga, savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući, psihosocijalna podrška, rana intervencija, pomoć pri uključivanju u programe odgoja i obrazovanja, boravak, smještaj, organizirano stanovanje. U 2021. godini je bilo 814 korisnika zajamčene minimalne naknade kroz socijalne usluge šest centara za socijalnu skrb u Istarskoj županiji.

Iako mreža socijalnih usluga pokriva sve vrste socijalnih usluga, njena nedostatnost najviše se očituje kod usluga rane intervencije za djecu s teškoćama u razvoju te kod usluga boravka i smještaja za starije osobe, kod kojih su realne potrebe znatno veće od postojećih kapaciteta. Osim toga, nedostatnost mreže socijalnih usluga očituje se i u nejednakom prostornom razmještaju pružatelja socijalnih usluga, s obzirom da ih je većina smještena u većim urbanim središtima, osobito u Gradu Puli – Pola.

Sustav socijalne skrbi predviđa i prava u sustavu socijalne skrbi, definirana člankom 25. Zakona o socijalnoj skrbi (NN 1573/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20, 138/20). Zajamčenu minimalnu naknadu, u okviru 6 centara za socijalnu skrb ostvaruje ukupno 814 korisnika.

U okviru Centra za socijalnu skrb Pazin kao podružnica djeluje obiteljski centar. Aktivnosti županijskog obiteljskog centra podrazumijevaju aktivnosti vezane uz obiteljsko savjetovanje, od savjetodavnih usluga koje se odnose na brak, roditeljstvo, obiteljske i partnerske odnose, razvoj socijalizacijskih i komunikacijskih vještina djece i mladih, edukacije posvojitelja, obiteljsku medijaciju i poticanje programa rada u zajednici i udruga koje su potpora roditeljima, obitelji, djeci i mladeži te svim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva. Obiteljski centar obavlja i druge savjetodavne i preventivne aktivnosti u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi, a najvažniji programi prikazani su u tablici 18.

Tablica 18: Prikaz programa obiteljskog centra CZSS Pazin

Naziv programa	Krajnji korisnici
Rastimo zajedno	Roditelji djece predškolske dobi
Rastimo zajedno plus	Roditelji djece s teškoćama u razvoju
Baby fitness	Roditelji i bebe s ciljem razvoja osjećaja rane privrženosti
„I mama i tata?“	Roditelji iz jednoroditeljskih obitelji
Kvartovski đir	Djeca i roditelji
Postajemo obitelj	Posvojitelji

Izvor: <https://zdrava-sana.istra-istria.hr/hr/>

Prema Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, u Istarskoj županiji je 13 209 osoba s invaliditetom (7.604 muškaraca i 5.605 žena), što predstavlja 6,3% ukupnog stanovništva Županije. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 5.817 (44%) je u dobi starijoj od 65 godina.

Tablica 19: Prikaz invaliditeta i korištenja socijalnih usluga za OSI

	Broj OSI	Prevalencija invaliditeta na 100 stanovnika	Udio korisnika institucijske skrbi	Udio korisnika izvaninstitucionalnih socijalnih usluga	Udio korisnika usluga socijalne skrbi za OSI u ukupnom broju OSI
Istarska županija	13.243	6,4%	70,0%	30,0%	4,1%
RH	457.045	11,9%	64,4%	36,6%	2,0%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Na području Županije, 11 je pružatelja socijalnih usluga za djecu i odrasle osobe s tjelesnim, mentalnim i intelektualnim oštećenjima. Kapaciteti pružatelja usluga odnose se uglavnom na smještaj korisnika (373) i uslugu poludnevnog boravka (177), dok su kapaciteti za organizirano stanovanje dostatni za 43 korisnika s intelektualnim oštećenjima. Izvaninstitucionalna usluga pomoći u kući usmjerena je ka

slijepim osobama (30) i oboljelima od multiple skleroze (33), izuzev pomoći u kući za starije osobe. Prostorni razmještaj usluga ponovno ukazuje na koncentraciju usluga u najvećem urbanom središtu. Dva doma za odrasle čiji je osnivač Republika Hrvatska, u Motovunu - Montona i Nedešćini ukupnog kapaciteta za smještaj oko 150 osoba i Centar za inkluziju i podršku u zajednici koji djeluje u 6 gradova, jedine su socijalne usluge za osobe s tjelesnim, mentalnim i intelektualnim teškoćama izvan Grada Pule - Pola.

Tablica 20: Prikaz pružatelja socijalnih usluga za osobe s tjelesnim, mentalnim i intelektualnim oštećenjima na području Istarske županije

Pružatelj usluge	Korisnici	Psihosocijalna rehabilitacija	Polu-dnevni	Cjelo-dnevni	Smještaj	Organizirano stanovanje	Pomoć u kući
Centar za rehabilitaciju Pula (+ dislocirana jedinica Vodnjan)	Osobe s intelektualnim oštećenjima	2	29	-	29	18	-
Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda - Pula	Djeca s teškoćama u razvoju i osobe s tjelesnim/ili intelektualnim oštećenjima	40	30	-	-	-	-
Centar za Down sindrom	Osobe s intelektualnim oštećenjima	-	-	-	-	-	-
Dnevni centar za radnu terapiju i rehabilitaciju	Osobe s intelektualnim oštećenjima	-	40	-	-	-	-
Centar za inkluziju i podršku u zajednici	Osobe s intelektualnim oštećenjima	-	70	-	-	20	-
Udruga za osobe s intelektualnim oštećenjima	Osobe s intelektualnim oštećenjima	-	25	-	-	-	-
Društvo multiple skleroze Istarske županije		-	-	-	-	-	33

Udruga sljepih Istarske županije		-	-	-	-	-	30
Dom za odrasle osobe Vila Maria	Osobe s mentalnim oštećenjima	-	-	12	192	5	-
Dom za odrasle osobe Motovun	Osobe s mentalnim oštećenjima	-	8	-	88	-	14
Dom za odrasle osobe Nedešćina	Osobe s mentalnim oštećenjima	-	-	-	64	-	2

Izvor: Istarska županija

Nadalje, kao jedan od ključnih aktera profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, od 2004. godine djeluje zaštitna radionica Tekop Nova, ustanova za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Ustanovu je osnovala Istarska županija, Grad Pula - Pola i Savez samostalnih sindikata Hrvatske. Njena temeljna djelatnost je proizvodnja radne i zaštitne odjeće, a trenutno zapošljava 36 djelatnika, od čega njih 19 ima status osobe s invaliditetom.

U Istarskoj županiji 13 je pružatelja socijalnih usluga za starije čiji je ukupan kapacitet 837 osoba za smještaj, 63 osoba za boravak, 455 osoba za pomoć u kući i 326 osoba za dostavu obroka, kako je prikazano u tablici 21.

Osim navedenih, 16 je privatnih pružatelja usluge smještaja za starije osobe i obiteljskih domova, čiji je

Tablica 21: Prikaz pružatelja usluga za starije i nemoćne na području Istarske županije

Pružatelj usluge	Smještaj	Boravak	Pomoć u kući	Dostava obroka
Dom za starije osobe Novigrad - Casa per anziani Cittanova	182	-	-	20
Dom za starije osobe Alfredo Stiglich Pula - Casa per anziani Alfredo Stiglich Pola	160	44	51	107
Dom za starije osobe Raša*	61	9	-	19
Dom za starije osobe "Domenico Pergolis" Rovinj - Casa per anziani "Domenico Pergolis" Rovigno	161	-	-	62
Dom za starije osobe Buzet	49	-	66	20
Dom za starije osobe Poreč	74	10	-	20
Dom za starije osobe sv. Polikarp Pula	60	-	-	-
Dom za starije i nemoćne osobe "Atilio Gamboc" Umag - Centro per anziani e disabili "Atilio Gamboc" Umago	90	0	56	37
Gradsko društvo Crvenog križa Pazin	-	-	124	10
Gradsko društvo Crvenog križa Pula	-	-	103	-
Udruga Labin Zdravi Grad - Centar 65+	-	-	13	31
Udruga za skrb nad starijim osobama Dodir nade - Kršan	-	-	27	-
Centar za socijalnu skrb	-	-	15	-
UKUPNO	837	63	455	326

*osnivač Istarska županija
Izvor: Istarska županija

ukupni kapacitet za dugotrajni smještaj 273 osobe.

Socijalne usluge za starije jedina su kategorija za koju je prostorni razmještaj pružatelja usluga na

Tablica 22: Prikaz privatnih domova za starije i nemoćne na području Istarske županije

Pružatelj usluge	Broj korisnika
Dom za starije vl. Bešić Franko	10
Obiteljski dom za starije i nemoćne vl. Vanja Nekić Matticchio	20
Obiteljski dom „Noa“ za starije i teško bolesne odrasle osobe	9
Obiteljski dom Felice	5
Dom za starije osobe Katarina	29
A i G d.o.o., Dom Vita Sana	56
Obiteljski dom Villa Elisa	20
Obiteljski dom E'speranza	20
Obiteljski dom za starije i nemoćne „Luna“	18
Dom Meri	-
Kane d.o.o., Dom Barbara	12
Obiteljski dom Moja hiža	20
Dom vita d.o.o.	14
Centar za pomoć i njegu Pula – Dom Grandići	20
Obiteljski dom za starije i nemoćne osobe vl. Vesna Kokot	20
Obiteljski dom Toni Orlić	20
UKUPNO	293

Izvor: Istarska županija

razini Županije donekle ravnomjeran. Unatoč tome, socijalne usluge za starije nedostatne su i u vidu institucionalnih oblika skrbi i izvaninstitucionalnih oblika skrbi u zajednici, a negativni demografski trendovi, starenje stanovništva i povećanje udjela starog stanovništva u ukupnoj populaciji u idućem će razdoblju dodatno povećati diskrepanciju između kapaciteta i realnih potreba za socijalnim uslugama za starije.

Istarska županija osnivač je četiri doma za starije, čije je financiranje u okviru županijskog proračuna prikazano u tablici 23. U odnosu na dio županijskog proračuna za zdravstvo i socijalnu skrb, za domove za starije izdvaja se oko 6,5%.

Nadalje, na području Županije dva su pružatelja usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, Dječji dom Ruža Petrović i Kuća milosrđa Majmajola. Kapaciteti Dječjeg doma Ruža Petrović u Puli su 19 korisnika za

Tablica 23: Prikaz financiranja županijskih domova za starije

Dom za starije	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Dom za starije osobe Alfredo Stiglich Pula - Casa per anziani Alfredo Stiglich Pola	2.339.651,27	1.765.150,57	2.105.585,83	2.333.519,59	1.946.461,51
Dom za starije osobe "Domenico Pergolis" Rovinj - Casa per anziani "Domenico Pergolis" Rovigno	2.725.139,69	3.053.103,99	4.288.968,75	3.028.413,96	1.856.885,23
Dom za starije osobe Novigrad - Casa per anziani Cittanova	1.369.872,98	1.329.458,89	1.412.792,49	1.482.727,19	1.542.164,84
Dom za starije osobe Raša	788.992,70	993.651,27	735.413,50	683.323,51	671.031,65

Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna Istarske županije 2016.-2020.

stalni smještaj i 12 za poludnevni boravak, a u Kući milosrđa Majmajola koja djeluje kao organizacijska jedinica Caritas biskupije Poreč-Pula, na stalnom smještaju je 11 korisnika. Dom za odgoj djece i mladeži Pula, ustanova za djecu i mlade s problemima u ponašanju, jedini je pružatelj usluga za navedene korisnike na razini Županije u kojem 17 korisnika ima stalni smještaj. Prema županijskim procjenama, godišnje je prosječno potrebno pružiti podršku za 450 – 600 djece s problemima u ponašanju, iz čega proizlazi da jedini pružatelj usluge na razini Županije može pokriti oko 5% realnih potreba.

Skrb za žrtve obiteljskog nasilja prvenstveno se osigurava kroz rad nevladine udruge Sigurna kuća Istre. Organizacija se bavi pružanjem pomoći i podrške ženama žrtvama obiteljskog nasilja i njihovoj djeci. Aktivnosti udruge odnose se na savjetodavni rad – psihosocijalna, pravna i psihološka pomoć te smještaj u sklonište. Organizacija raspolaže s dva skloništa na tajnim lokacijama, u kojima godišnje ukupno boravi 25 – 30 žena.

Socijalne usluge za beskućnike postoje jedino na području Pule - Pola, gdje se usluga prihvatilišta za beskućnike i pučke kuhinje realizira u suradnji s Crvenim križem.

Organizacija socijalne skrbi u okviru jedinica lokalne samouprave kao pružatelja socijalnih usluga, provodi se uglavnom kroz nadležne uprave odjele. Gradovi i općine, kao pružatelji socijalnih usluga djeluju kroz vlastite socijalne programe u okviru kojih se provode usluge u mreži i izvan mreže socijalnih usluga, osiguravaju prava u sustavu socijalne skrbi u vidu novčanih naknada te sufinancira rad civilnog sektora u socijalnoj djelatnosti.

Značajnu ulogu u pružanju socijalnih usluga imaju organizacije civilnog društva koje djelomično kompenziraju nedostatnost institucionalne podrške i socijalne skrbi. Prema podacima Registra udruga Ministarstva pravosuđa i uprave, na području Istarske županije 211 je aktivnih udruga u području socijalne djelatnosti. Primarne aktivnosti udruga odnose se na realizaciju programa i aktivnosti kojima se korisnicima omogućuje podrška u zajednici u vidu radno-okupacijske terapije, rekreacije, savjetovanja, edukacije te raznih oblika pomoći u kući.

1.3.4. Kultura

Analiza u nastavku donosi šire shvaćeni doprinos koji kultura ima za razvoj Županije odnosno okvirni pregled postojeće kulturne infrastrukture, ponude i aktera u Županiji s prepoznavanjem identitetskog značaja kulture i kulturne baštine. Potencijali kulturnog turizma i suvremene kulturne produkcije u obliku kreativnog stvaralaštva na području Županije detaljnije su obrađeni u analitičkom dijelu koji se odnosi na gospodarstvo.

Prostor Istarske županije je kroz povijest bio mjesto dodira kultura – od antičkih vremena do suvremenih povijesnih zbivanja na prostoru Istarske županije izmjenjivali su se narodi, kulture i običaji, često na (po) graničnom području koje je uvijek obilježeno intenzivnim kulturnim transferom. Tome svjedoči razna materijalna ili nematerijalna baština, od razvoja glagoljice srednjovjekovne Hrvatske i pripadajućih freski preko antičkih nalazišta i povijesnih građevina te drugih lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a.

Smjer razvoja kulture u proteklom razdoblju bio je definiran Istarskom kulturnom strategijom za razdoblje 2014. – 2020. godine kao razvojnim dokumentom koji je postavio okvir djelovanja odnosno ključne ciljeve, zadatke, očekivane rezultate, indikatore i nositelje implementacije. Njome je definirana ideja kreativne Istre za kreativnu Europu odnosno nastojala se učvrstiti ideja Istre kao regije kulture i važne karike u identitetu i prepoznatljivosti Istre. Tijekom 2020. g. provedeni su svi zadaci, odnosno planirane aktivnosti, a koje doprinose realizaciji temeljnih ciljeva utvrđenih spomenutim strateškim dokumentom, koji se odnose na unapređenje rada ustanova u kulturi i neinstitucionalnog kulturnog sektora, unapređenje nakladničke djelatnosti, izgradnju nove kulturne infrastrukture, učinkovitije upravljanje te povećanje interesa javnosti za kulturnu baštinu i suvremenu umjetničku produkciju. S ciljem nastavka kontinuiteta i strateškog promišljanja kulture, planirana je izrada Treće Istarske kulturne strategije za razdoblje od 2021. do 2027. godine te su u tom kontekstu započele i pripreme radnje.

Ključni akteri i manifestacije

Ključni pokretači kulturnog razvoja na području Istarske županije mogu se podijeliti na institucionalne i izvaninstitucionalne aktere. Kako bi cjelokupni sustav kulture mogao prosperirati, važno je osigurati dobru komunikaciju između ključnih dionika i njihovo međusobno sinergijsko djelovanje.

Za sektor kulture u Istarskoj županiji službeno je zadužen Upravni odjel za kulturu i zavičajnost, koji nadgleda i osigurava nužne uvjete za funkcioniranje sustava i njegovo upravljanje. U tom kontekstu, Odjel omogućava provedbu programa rada ustanova u kulturi čiji je osnivač IŽ, ali skrbi i o stabilnosti financiranja rada udruga i provedbi njihovih programa. Ključna zadaća Odjela je također briga o očuvanju i valorizaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine te povećanje kvalitete kulturne ponude, odnosno promocije istarskog identiteta, kao temelja za upravljanje i promociju održivog kulturnog turizma.

Osim Upravnog odjela, ključni institucionalni akter razvoja kulture na prostoru Županije je IKA – Istarska kulturna agencija – Agenzia culturale Istriana, koja pruža podršku postojećim subjektima u kulturi kroz aktivnosti koje se odnose na informiranje, obrazovanje, jačanje kapaciteta, produkciju, promociju. Kroz posredovanje, moderiranje i olakšavanje komunikacije s tijelima lokalne samouprave, javne uprave i subjektima iz drugih sektora, osobito obrazovnog, znanstvenog i poslovnog Agencija radi na povezivanju dionika u komplementarne

cjeline s ciljem optimizacije sustava. U sklopu Istarske kulturne agencije djeluje i Filmski ured Istre, osnovan s ciljem promocije Istarske županije kao zanimljive filmske destinacije, podizanja svijesti o kulturnoj baštini i jedinstvenim regionalnim obilježjima. Aktivnosti ureda ponajprije su vezane uz logističku pomoć audiovizualnim produkcijama kod izdavanja dozvola, mapiranja radnika i usluga u području snimanja i pronalaženju zanimljivih filmskih lokacija, što izravno utječe na daljnje privlačenje audiovizualne produkcije u Istru.

U Istarskoj županiji djeluje Konzervatorski odjel sa sjedištem u Puli - Pola i područnim uredom u Poreču - Parenzo, s područjem nadležnosti za cijelu Županiju, kao dio Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, te Restauratorska radionica u Juršićima. Konzervatorski odjel podupire uspješan rad institucija koje čuvaju jedinstveno kulturno nasljeđe Istarske županije, među kojima se ističu Arheološki muzej Istre Pula, Povijesni i pomorski muzej Istre Pula - Museo storico e navale dell'Istria, Etnografski muzej Istre Pazin - Museo etnografico dell'Istria, Muzej suvremene umjetnosti Istre Pula - Museo d'arte contemporanea dell'Istria te Zavičajni muzeji u Umagu - Umago, Poreču - Parenzo, Rovinju - Rovigno, Labinu, Buzetu i Pazinu.

Tablica 24: Prikaz podataka o muzejima i muzejskim zbirkama na području Istarske županije

NAZIV	OSNIVAČ	VRSTA/DJELOKRUG	LOKACIJA
Arheološki muzej Istre	Republika Hrvatska	specijalizirani muzej - arheološki	Pula - Pola
Povijesni i pomorski muzej Istre - Museo storico e navale dell'Istria	Istarska županija	specijalizirani muzej - povijesno-pomorski/etnografski	Pula - Pola
Muzej suvremene umjetnosti Istre - Museo d'arte contemporanea dell'Istria	Istarska županija	specijalizirani muzej - umjetnički	Pula - Pola
Etnografski muzej Istre - Museo etnografico dell'Istria	Istarska županija	specijalizirani muzej - etnografski	Pazin
Muzej grada Pazina	Grad Pazin	opći muzej	Pazin
Muzej Grada Rovinja-Rovigno - Museo della Città di Rovinj-Rovigno	Grad Rovinj - Rovigno	opći muzej	Rovinj - Rovigno
Muzej grada Umaga - Museo civico di Umago	Grad Umag - Umago	opći muzej	Umag -Umago
Zavičajni muzej Poreštine - Museo del territorio parentino	Grad Poreč - Parenzo	opći muzej - zavičajni	Poreč - Parenzo

Zavičajni muzej Grada Buzeta	Grad Buzet	opći muzej – zavičajni	Buzet
Etnografski muzej Buje - Museo etnografico Buie	Grad Buje – Buie	opći muzej – zavičajni	Buje – Buie
Narodni muzej Labin	Grad Labin	opći muzej	Labin
Muzej Parenzane	Istarska županija	specijalizirani muzej – građa o vremenu prometovanja vlaka Parenzanom od 1902. do 1935. godine	Livade – Levade
Ekomuzej Istrian de Dignan	Udruga Istrian de Dignan	specijalizirani muzej – građa vezana za promicanje i očuvanje baštine i tradicionalnih vrijednosti Istarske županije	Vodnjan – Dignano
Ekomuzej Batana	Udruga Kuća o batani	specijalizirani muzej – građa posvećena tradicijskom plovidu batani i sredini u kojoj je nastala	Rovinj – Rovigno
Muzej narodnih glazbala i arheološki muzej Sv. Križ	Općina Grožnjan – Grisignana	specijalizirani muzej	Završje – Piemonte d'Istria
Ekomuzej Vlaški puti	Općina Kršan	specijalizirani muzej – građa o valorizaciji i predstavljanju povijesti i tradicijske kulture Sušnjevice i bliže okolice	Šušnjeвица
Muzej – Museo Lapidarium	Grad Novigrad-Cittanova	specijalizirani muzej – umjetnički	Novigrad – Cittanova
Muzejske zbirke Nacionalnog parka Brijuni	Republika Hrvatska	muzejska zbirka	Brijuni
MEMO muzej	Udruga Institut Mediterran	muzejska zbirka	Pula – Pola

Izvor: Službene mrežne stranice navedenih muzeja i muzejskih zbirki

Muzejsko-galerijska djelatnost razvijena je posebice u većim naseljima (Buje – Buie, Novigrad – Cittanova, Umag – Umago, Buzet, Labin, Pazin, Poreč – Parenzo, Vrsar – Orsera, Pula – Pola, Vodnjan – Dignano i Rovinj – Rovigno) u kojima sjedište imaju ustanove ili udruge koje obavljaju muzejsko-galerijsku djelatnost. Galerijska djelatnost pretežito se obavlja u većim urbanim centrima (Pula – Pola, Poreč – Parenzo, Rovinj – Rovigno, Labin, Umag, Novigrad – Cittanova, Pazin, Buje – Buie, Vodnjan – Dignano, Buzet), ali i u manjim naseljima (Vrsar – Orsera, Grožnjan – Grisignana, Sv. Lovreč, Roč, Motovun – Montona, Dubrova u općini Sv. Nedelja itd.), u okviru djelovanja udruga likovnih umjetnika i u privatnim galerijama.

Arhivska djelatnost uglavnom je zastupljena kroz rad institucija, posebice Državnog arhiva u Pazinu te biskupijskog arhiva i brojnih župnih ureda. Bibliotekarska djelatnost razvija se u Bujama – Buie, Umagu

- Umago, Novigradu - Cittanova, Buzetu, Labinu, Pazinu, Poreču - Parenzo, Puli - Pola, Rovinju - Rovigno, Vodnjanu - Dignano i Žminju. Uobičajeno je povezana uz rad knjižnica kao samostalnih ustanova, rad specijalnih knjižnica koje djeluju unutar muzeja, arhiva i drugih ustanova te uz rad znanstvenih ustanova. Posebno je važna Sveučilišna knjižnica u Puli, druga po veličini i vrijednosti fundusa u Republici Hrvatskoj, u sastavu koje se nalazi i dio nekadašnje Austrougarske mornaričke biblioteke. Za književno-nakladničku djelatnost posebno je važan rad Društva hrvatskih književnika – Istarski ogranak, Čakavskog sabora i Matice Hrvatske. Zapažen je rad sajma knjiga u Puli Sa(n)jam knjige u Istri i događanja u Kući za pisce – Hiža od Besid u Pazinu, kao i događanja tijekom književnih manifestacija (Šoljanovi dani i Dani Mirka Kovača u Rovinju - Rovigno, Tomizzini dani u Umagu - Umago, Booktiga u Poreču - Parenzo, Pulski dani eseja i sl.). Također je važan i rad Arheološkog muzeja Istre, koji svojim vrlo bogatim izdavaštvom značajno doprinosi popunjavanju zavičajne baštine Istre.

Za glazbenu i scensku djelatnost najvažniji je rad Istarskog narodnog kazališta – Gradskog kazališta u Puli, Teatra Naranča u Puli te niza manifestacija (PUF, Zlatni lav, Ulysses teatar, Dani antike u Puli, Giostra – porečki povijesni festival, koncerti u Areni i sl.). Za razvoj kinematografske djelatnosti posebno je značajan cjelogodišnji rad JU Pula film festival i djelatnosti Kina Valli u Puli, kao i održavanje Pula Film Festivala i Motovun Film Festivala te festivala dokumentarnog filma Poreč Dox.

U Istarskoj županiji djeluje 9 knjižnica čiji su osnivači gradovi Buje - Buie, Buzet, Labin, Novigrad - Cittanova, Pazin, Poreč - Parenzo, Pula - Pola, Rovinj - Rovigno i Umag - Umago te Sveučilišna knjižnica čiji je osnivač Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, koja ima 3 ogranaka pri znanstveno-nastavnim i umjetničko-nastavnim sastavnicama Sveučilišta. Gradska knjižnica Pula ima 5 ogranaka, Arheološki muzej ima jednu specijaliziranu knjižnicu, kao i Državni arhiv u Pazinu. Također, vrlo vrijedan knjižni fond posjeduje i knjižnica u sklopu Centra za povijesna istraživanja Rovinj - Centro di ricerche storiche Rovigno. Na području Županije osnovano je 5 kinematografa i to u Labinu, Pazinu, Poreču - Parenzo, Puli - Pola i Rovinju - Rovigno kao i niz ljetnih kina prvenstveno u suradnji s Motovun film festivalom. Kino djelatnost je digitalizirana uz pomoć sredstava koja su dodijelili Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Istarska županija i gradovi na čijem području djeluju.

Izvaninstitucionalni akteri u kulturi važan su dionik razvoja i uključivanja stanovništva u kulturne programe i aktivnosti te izravna veza između konzumenata kulturnih programa i njihovih pružatelja. Izvaninstitucionalna kultura odnosi se na organizacije civilnog društva, umjetničke organizacije te pojedince čija djelatnost ima u fokusu kulturu i umjetnost.

Na području Županije djeluju brojne udruge koje se bave kulturnim amaterizmom te očuvanjem nematerijalne i materijalne kulturne baštine, kao i udruge koje se bave organizacijom kulturnih manifestacija, radionica i razvojem civilnog društva pri čemu se ističe Društveni centar Rojc u Puli - Pola, kao mjesto niza značajnih događanja. Rad Zajednica Talijana – Comunità degli Italiani, organiziranih u većem broju naselja, znatno doprinosi razvoju kulture i poticanju multikulturalnosti i tolerancije. Sukladno podacima navedenim u Registru udruga Republike Hrvatske, u Istarskoj županiji djeluje 496 udruga u kulturi u djelatnostima koje pokrivaju širok spektar djelovanja. U području audiovizualne djelatnosti djeluje 91 udruga, u području interdisciplinarnе kulturno-umjetničke djelatnosti djeluje 76 udruga, u izvedbenim umjetnostima djeluje 307 udruga, u književno-nakladničkim djelatnostima djeluje

129 udruga, u kulturnoj baštini 228 udruga, u medijskoj kulturi 65 udruga, u vizualnim umjetnostima 182 udruge, 26 je udruga registrirano kao strukovne udruge u kulturi i umjetnosti, a 42 udruge u ostalim djelatnostima iz područja kulture i umjetnosti.

Svi navedeni akteri zaslužni su za veliki broj raznih kulturnih manifestacija po kojima je Istra poznata u cijeloj regiji i koji su ključan dio istarske ponude kulturnog turizma. S ciljem poticanja raznih manifestacija, pa tako i kulturnih, Upravni odjel za turizam Istarske županije pokrenuo je Program poticanja turističkih manifestacija 2016. godine, a polazište za taj program su bili strateški ciljevi razvoja turizma Istarske županije koji su sadržani u Master planu turizma Istarske županije za razdoblje 2015. – 2025. U kontekstu kulturnih manifestacija treba izdvojiti podržane razne kulturno-umjetničke manifestacije (Zarozgajmo na Ćićariji, Labin Art Republika, Veseli prosinac u Pazinu, Rakljansko kulturno ljeto, Petrapilosa festival, Drukčije ljeto u Pazinu, Počini spod Ladonje – Ladonja chilling, Koncerti u vinogradima (KUV) – Concerti nei vigneti (Con.Vi), Jazzva puna glazbe) te povijesne festivale (Trka na prstenac, Srednjovjekovni festival, Subotina po starinski, Festival Veli Jože, Legendfest – festival legendi, mitova i priča Istre, Srednjovjekovni Šišan).

Od književnih manifestacija treba izdvojiti one u spomen Mati Baloti, Antonu Šoljanu, Edi Budiši, Mirku Kovaču i Fulviu Tomizzi te Dane eseja u Puli – Pola, Sabor čakavskog pjesništva u Žminju, Verši na šterni u Vižinadi – Visinada, festival Sajma knjige u Puli – Pola.

Uz navedeno postoje i druge kulturno umjetničke manifestacije specifičnog sadržaja kao što su Međunarodni orguljaški festival Organum histriae, Festival plesa i neverbalnog kazališta u Svetvinčentu, Mediteranskog kiparskog simpozija kao i Bienale industrijske umjetnosti u Labinu, međunarodnih kazališnih festivala PUF i MKMF u Puli – Pola i Zlatnog lava u Umagu – Umago, Festivala rane glazbe u Dvigradu, Spectacvla Antiqva – borbe gladijatora u Areni. Redovito se održavaju i koncerti u Eufrazijani u Poreču – Parenzo, susreti zborova Naš kanat je lip, Mundial fotofestival u Rovinju – Rovigno, Susret harmonikaša u Puli – Pola, Annale u Poreču – Parenzo i mnoga druga kulturna događanja.

Kulturna baština

U Istarskoj županiji se nalazi ukupno 300 zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara. Od tog broja 7 kulturnih dobara je od nacionalnog značaja: crkva sv. Marije na Škrilinah u Bermu, kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču – Parenzo, kao i nepokretna kulturna dobra u Puli – Pola: Amfiteatar, Augustov hram, Dvojna vrata, Herkulova vrata, Rimsko scensko kazalište i Slavoluk Sergijevaca. Kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču – Parenzo je i pod zaštitom UNESCO-a. Ukupan broj preventivno zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara iznosi 46. Zbog nedostatka financijskih sredstava, manje ruralne crkve izvan naselja središnjeg i sjevernog dijela Istarske županije, izgrađene na flišnom području, konstruktivno propadaju. U kategoriju vrlo ugroženih kulturnih dobara spadaju i arheološki lokaliteti na vrhovima brežuljaka (gradine), zbog sve većih potreba gradnje vodosprema, antenskih stupova i sličnih infrastrukturnih građevina.

Tablica 25: Zaštićena kulturna dobra prema vrsti i pravnom statusu

Arheologija	51
Zaštićeno kulturno dobro	50
Zaštićeno kulturno dobro, Kulturno dobro nacionalnog značenja	1
Kulturni krajolik	2
Zaštićeno kulturno dobro	2
Kulturno-povijesna cjelina	47
Zaštićeno kulturno dobro	47
Nematerijalna	20
Zaštićeno kulturno dobro	20
Nepokretna pojedinačna	180
Zaštićeno kulturno dobro	174
Zaštićeno kulturno dobro, Kulturno dobro nacionalnog značenja	6
Ukupno	300

Izvor: Registar kulturnih dobara

Od ukupno 300 zaštićenih kulturnih dobara, 20 se odnosi na nematerijalnu kulturnu baštinu. Osim glazbene prakse, karakterističnog dvoglasja i specifičnih lokalnih govora, najprepoznatljiviji elementi nematerijalne kulturne baštine u Istri su umijeće gradnje suhozida, umijeće izgradnje rovinjske batane, konjička igra Trka na prstenac i umijeće izrade tradicijske slastice Pazinski cukančić. Posebna specifičnost istarske narodne tradicije karakterističan je način sviranja i pjevanja poznat kao petotonska istarska ljestvica, također dio zaštićene nematerijalne baštine UNESCO-a te brojni, još uvijek u dnevnoj uporabi, tradicionalni istarski dijalekti kojima su posvećene brojne manifestacije. U tom kontekstu treba izdvojiti i Centar za nematerijalnu kulturu Istre - Centro per la cultura immateriale dell'Istria u Pićnu koji

se bavi očuvanjem i promocijom posebne nematerijalne kulturne baštine.

Tablica 26: UNESCO zaštita

Naziv kulturnog dobra	Vrsta
Kompleks Eufrazijeve bazilike	Nepokretna pojedinačna
Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja	Nematerijalna
Umijeće izgradnje rovinjske batane	Nematerijalna
Klasko pjevanje	Nematerijalna
Tradicijske ribolovne vještine, običaji i vjerovanja na Jadranu	Nematerijalna
Umijeće suhozidne gradnje	Nematerijalna

Izvor: HTZ

Kulturno-povijesne baštine je pregršt pa se mogu izdvojiti neka ključna prema povijesnim razdobljima iz kojih datiraju. Bogata prapovijesna nalazišta (Šandalja, Romualdova špilja i dr.) svjedoče o naseljavanju prvih stanovnika, a antički rimski spomenici (Amfiteatar, Slavoluk Sergijevaca, Augustov hram, ostaci brojnih rimskih vila) te kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču – Parenzo iz 6. stoljeća, uvršten u UNESCO-ovu listu zaštićene kulturne baštine, svjedoci su kulturnog središta Istre u antičkim vremenima. Druga vrijedna sakralna baština, svjedoči o srednjovjekovnom kontinuitetu življenja, primjerice srednjovjekovne crkvice oslikane freskama (sv. Barnabe u Vižinadi – Visinada, sv. Foške u Batvačima, sv. Martina u Lovreču, sv. Margarete pokraj Vodnjana – Dignano, te posebno Ples Mrtvaca u crkvi sv. Marije na Škrilinah pokraj Berma), te najveća istarska crkva sv. Blaža u Vodnjanu – Dignano sa zbirkom sakralne umjetnosti i sačuvanim mumificiranim tijelima nekoliko svetaca. Uz sakralnu baštinu, dokaz srednjovjekovne kulture su i ostaci glagoljaškog utjecaja u srednjovjekovnoj umjetnosti i pismenosti kao i srednjovjekovni kašteli i utvrde u Dvigradu, Svetvinčentu, Pazinu, Puli – Pola, Momjanu – Momiano, Pietra Pelosa pokraj Buzeta. Od moderne baštine, svakako treba izdvojiti brojne austrijske fortifikacije iz 19. stoljeća u okolici Pule – Pola, talijansku arhitekturu između dva svjetska rata s rudarskim naseljem i zasebnom urbanističkom cjelinom Rašom te prepoznatljivu tradicionalnu ruralnu arhitekturu sa suhozidima i kažunima. Navedeno predstavlja tek dio bogate kulturne baštine i prikazuje samo obrise ostataka osebujne povijesti.

Financiranje i ključni projekti

U proračunu Istarske županije za kulturu izdvajaju se značajna sredstva za provedbu Programa javnih potreba u kulturi, koja su 2019. i 2020. godine povećana u odnosu na prethodno razdoblje. Namijenjena su financiranju provedbe kulturnih programa na području Županije.

Tablica 27: Sredstva Programa javnih potreba u kulturi IŽ od 2016. do 2020. g. u eurima

Program javnih potreba u kulturi Istarske županije				
2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
611.704,07	555.805,84	542.656,17	648.532,40	721.057,72

Izvor: Izvješća o izvršenju proračuna Istarske županije

Pored prethodno spomenutog Programa javnih potreba u kulturi, Istarska županija godišnje izdvaja znatna sredstva za financiranje ustanova u kulturi, što je prikazano u tablici 28 ove analize.

Tablica 28: Sredstva IŽ za financiranje ustanova u kulturi od 2016. do 2020. g. u eurima

Sredstva Istarske županije za financiranje ustanova u kulturi				
2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1.048.260,40	1.291.149,54	1.226.669,15	1.273.018,57	1.279.481,67

Izvor: Izvješća o izvršenju proračuna Istarske županije

Prema godišnjem izvješću za 2019. godinu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Istarska županija zatražila je financiranje 36 strateških projekata i kulturne infrastrukture, od čega je odobreno 7 projekata u ukupnom iznosu od 170.014,60 eura.

Među projektima i programima u kulturi koji su provedeni u Istarskoj županiji u 2020. izdvajaju se: Izrada Istarskog bibliografskog leksikona, Realizacija projekta Kuća kaštela u Momjanu – Casa dei castelli u Momjanu, Revitalizacija naselja Završje – Piemonte d'Istria, Provedba projekta TAKE IT SLOW – Smart and Slow Heritage of Tomorrow, provedba projekt MINE TOUR – valorizacija baštine rudnika i rudarstva, Pulski filmski festival, program Poreč dox Pučkog otvorenog učilišta Poreč, četrnaesto izdanje projekta XII x II ljubavne tematike koji tradicionalno donosi CD i kalendar s ciljem promocije i afirmacija mladih istarskih umjetnika, glazbenika i slikara iz Istre, Valorizacija i očuvanje Žminjskog dijalekta, Noć muzeja u Puli, festival Monte librić, obilježavanje dovršetka radova na obnovi zvonika Eufrazijeve bazilike, pjesničko-književna večer Ćakuloda na Tujone, festival Organum Histriae, promocija knjige Miroslava Bertose te Mediteranski kiparski simpozij u Parku skulptura Dubrova, festival dell'Istroveneto, znanstveni skup Pazinski memorijal, 26. međunarodni kazališni festival PUF.

U Istarskoj županiji provodi se i najveća investicija u kulturi u posljednjih nekoliko godina – Obnova i

proširenje Arheološkog muzeja Istre i rekonstrukcija Malog rimskog kazališta. Investicija je vrijedna više od 14,5 milijuna eura, od čega gotovo polovinu financira Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, a ostatak Muzej. Drugi projekt rekonstrukcije Malog rimskog kazališta, koji će se u konačnoj fazi integrirati sa zgradom Muzeja, većim dijelom financirat će se europskim sredstvima kroz ITU program. Kazalište će tako postati atraktivan povijesni spomenik s izuzetnim mogućnostima kulturne nadogradnje, a u njemu će se održavati međunarodni festival antičkog teatra, razni programi Pulskog filmskog festivala te druge kulturne manifestacije.

Arheološkom muzeju Istre odobren je projekt Konzervacija i rekonstrukcija Malog rimskog kazališta – Pula u sklopu otvorenog poziva Revitalizacija kulturne baštine u urbanom području Pula, Europskog fonda za regionalni razvoj. Ukupna vrijednost projekta je 3.299.144,35 eura, a bit će završen tijekom 2022. godine.

Grad Pula – Pola s partnerima, Turističkom zajednicom grada Pule i Povijesnim i pomorskim muzejom Istre – Museo storico e navale dell'Istria provodi projekt Pulski fortifikacijski sustav kao novi kulturno-turistički proizvod. Projekt uključuje infrastrukturne radove na obnovi Povijesnog i pomorskog muzeja Istre – Museo storico e navale dell'Istria, uređenje izložbenih prostora Muzeja na Kaštelu, kao i tunelske prostore. Izgradnjom i uređenjem infrastrukture Kaštela, prezentacijom pulskog fortifikacijskog sustava na jednom mjestu te odgovarajućom promidžbom kulturno turističkog brenda, dodatno će se valorizirati bogata povijest pulskog kulturnog nasljeđa. Projekt se provodi u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., kroz specifični cilj tog programa Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine u iznosu od 1.194.505,28 eura bespovratnih sredstava.

Prostor Istarske županije izrazito je bogat vrijednom kulturno-povijesnom baštinom koja postaje jedan od njenih prepoznatljivih simbola. Ta vrijednost je prepoznata od strane institucija koje su odgovorne za upravljanje kulturnom, ali i od strane raznih drugih dionika koji doprinose valorizaciji i promociji kulture kroz niz specifičnih i posjećenih manifestacija. Ipak, jedan od ključnih problema ostaje koordinacija različitih razina dionika, pa iako je provedbom kulturne strategije postignut napredak jer je suradnja prepoznata kao vrijednost, nedostaje prava sinergija i povezivanje. Potrebno je stoga odrediti vrlo precizan fokus djelovanja i u tom smislu se već izdvajaju neke teme kao što su međunarodna suradnja ili unaprjeđenje kulturne infrastrukture kao nužnosti koje će dovesti do ostvarivanja punog potencijala kulturnog habitusa koji postoji u Istri.⁹

1.3.5. Civilno društvo

Civilno društvo važna je karika društvenog razvoja i predstavlja organizirani oblik lokalnog djelovanja, koje prepoznaje ključne probleme i potrebe lokalne zajednice te predstavlja treću kariku društvenog uređenja (uz javni i privatni sektor). U svojoj definiciji predstavlja skup građana koji se udružuju dobrovoljno radi zagovaranja svojih zajedničkih interesa te podrazumijeva aktivno građanstvo koje želi i izaziva promjenu

⁹ https://www.istra-istria.hr/media/filer_public/13/0b/130b5944-8c20-4fb0-b520-fe652003f80a/4saborkultuistri_evaluacijabook_01.pdf

u svojoj lokalnoj zajednici i društvu. Iako se pojam civilnoga društva odnosi na čitav niz raznih organizacija, fokus je na udruge i zaklade kao nositelje civilnoga društva i ključne organizacijske oblike civilnoga društva. Strateški pristup organizaciji i podršci civilnom društvu na regionalnoj (kao i nacionalnoj) razini posljednjih godina izostaje pa tako ne postoji Strategija razvoja civilnoga društva Istarske županije koja bi detektirala probleme i krenula u njihovo sustavno rješavanje.

Ključni dionici

U trenutku izrade analize (travanj 2021.) u Istarskoj županiji bilo je aktivno ukupno 2976 udruga, što iznosi 6% svih udruga u Republici Hrvatskoj. Prema mjestu registracije, najviše ih je u većim gradovima (Puli, Poreču, Umagu i Rovinju), dok u općinama djeluje nešto manji broj udruga. Statistički, u prosjeku je 85 stanovnika na jednu udruhu što pokazuje značajan porast broja udruga s obzirom da je taj broj 2014. godine bio 71 stanovnik na jednu udruhu. Ipak, treba naglasiti kako prema podacima Ureda za udruge Vlade RH, veliki udio udruga je pasivan, odnosno ne održavaju redovne Skupštine (njih gotovo 50%), a dio je i onih koje još uvijek nemaju usklađene Statute sa Zakonom o udrugama iz 2014. godine, iako je to bila obveza napraviti do kraja 2015. godine.

Prema području djelovanja, najveći broj djeluje u području sporta (22%), a značajan broj je aktivan i u području kulture (13%) što potvrđuje tezu o važnosti kulture za lokalnu zajednicu. Nešto niži broj udruga djeluje u području socijalne djelatnosti (5%), dok je najniži broj udruga aktivan u području brige o braniteljima i stradalnicima.

Od aktivnijih udruga, svakako treba izdvojiti čitav niz udruga osoba s invaliditetom koji su članovi Nacionalnih saveza (npr. udruha slijepih, savez udruga osoba s invaliditetom Istarske županije i dr.) te veliki broj sportskih saveza. Od organizacija koje djeluju u području mladih, treba istaknuti udruhu ZUM, koja zagovara i provodi sustavno i kontinuirano osnaživanje mladih za osobni razvoj i aktivno djelovanje u društvu, potiče zapošljavanje mladih i razvoj društvenog (socijalnog) poduzetništva te ističe važnost neformalnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Volonterski centar Istra vodeći je u organiziranom volonterskom djelovanju i volonterskim akcijama te tako dodatno osnažuje civilno društvo. U području zaštite okoliša, treba istaknuti udruhu Zelena Istra, koja se zalaže za zaštitu okoliša i prirodnih bogatstava te održivi razvoj.

Važan dionik za organizaciju civilnoga društva svakako je Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva - Fondazione per la promozione del partenariato e dello sviluppo della società civile koju je osnovala Županija još 2006. godine. Zaklada - Fondazione potiče međusektorsku, međunarodnu suradnju i umrežavanje te razvija svijest o filantropskim i demokratskim vrijednostima, a sve u cilju razvoja lokalne zajednice po mjeri svakog građana. Zaklada - Fondazione promovira aktivno sudjelovanje svih dionika u društvu, unaprjeđuje društvene veze i radi na postizanju pravednijeg društvenog okoliša za sve građane. Uz to, utječe na razvoj međusektorskog partnerstva povezujući javni, civilni i poslovni sektor u zajedničkom unaprjeđivanju općeg dobra te je tako važna karika aktivnog civilnoga društva u Istri.

Financiranje i projekti

Ključna stavka razvoja civilnoga društva svakako je financiranje i podrška razvoju koja je nužna kako bi udruge mogle razvijati svoje programe i uključivati sve veći broj građana. Većina udruga nema adekvatne financijske i ljudske/organizacijske kapacitete za kontinuirano provođenje programa i apliciranje na natječaje za financiranje projekata i pronalaženje novih izvora financiranja, ili pokretanja aktivnosti samofinanciranja koje bi stvorile održivost. Uz navedeno, veliki broj udruga nema hrabrosti razvijati svoje aktivnosti iz straha prevelike birokracije odnosno nemogućnosti osiguravanja potrebnog sufinanciranja koje se traži za provedbu većih projekata pa ostaju djelovati na jako suženom lokalnom području.

U tom kontekstu, važna je podrška koju Županija pruža udrugama u raznim područjima djelovanja i financiranja prijavljenih projekata. Broj podržanih projekata i programa, kao i apsolutni iznos dodijeljenih sredstava za udruge Istarske županije je u porastu. To se odnosi i na sredstva dodijeljena za projekte iz proračuna Istarske županije, što je prikazano u tablicama ispod.

Tablica 29: Broj financiranih projekata i programa u Istarskoj županiji

Godina	Iznos (EUR)	%	Broj	%
2016.	2.267.662,09	2,4	232	3,1
2017.	2.522.840,67	2,28	240	3,06
2018.	3.812.440,31	2,72	322	3,52

Izvor: Izvješća o izvršenju proračuna Istarske županije

Tablica 30: Pregled sredstava dodijeljenih za projekte organizacija civilnoga društva iz proračuna Istarske županije

Godina	Dodijeljena sredstva (EUR)
2016.	1.582.691,22
2017.	2.045.584,46
2018.	2.126.284,84

Izvor: Izvješća o izvršenju proračuna Istarske županije

Budući da udruge u Istarskoj županiji većinski djeluju na lokalnoj razini, važno je analizirati vidljivost njihovih projekata i programa od strane gradova. Uspoređujući podatke za posljednju dostupnu godinu (2018.) s 2016. godinom, vidljivo je kako ne postoji znatno povećanje izdvajanja za udruge iz proračuna gradova, s iznimkom Pule – Pola i Poreča – Parenzo, koji prednjače i po udjelu proračuna koji se izdvaja za udruge (5.3% i 3.1%). Uz navedeno, prema broju financiranih udruga, vidljivo je kako ne postoje čvrsti kriteriji evaluacije i financiranja najboljih projekata i programa, već su kriteriji često zadovoljavanje većine udruga koje su se prijavile odnosno dodjeljivanje sredstava većini udruga koje djeluju na prostoru grada/općine, čime se sprečava rast temeljen na kvaliteti i radu pojedinih organizacija.

Tablica 31: Izdvajanje za udruge iz proračuna gradova, u eurima

Naziv grada	2016.	2018.	+/-
Pula – Pola	2.950.114,67	3.139.750,61	189.635,94
Poreč – Parenzo	1.146.840,80	1.510.785,98	363.945,19
Rovinj – Rovigno	979.068,42	1.036.116,13	57.047,71
Umag – Umago	700.478,33	592.113,88	-108.364,46
Pazin	259.576,08	338.832,04	79.255,96
Buzet	398.407,86	356.939,01	-41.468,84
Buje – Buie	189.915,97	203.442,17	13.526,18
Vodnjan – Dignano	298.921,36	279.574,89	-19.346,47
Novigrad – Cittanova	/	212.700,11	N/P
Labin	495.547,68	/	N/P

Izvor: Proračuni jedinica lokalne samouprave, obrada izrađivača Plana razvoja

Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva – Fondazione per la promozione del partenariato e dello sviluppo della società civile također raspisuje natječajne manjeg opsega za financiranje rada udruga i lokalne zajednice. Posljednjih nekoliko godina provodi program Aktivni u zajednici, u kojem sudjeluje 15 predstavnika lokalnih zajednica, koji se informiraju, educiraju i motiviraju da pokrenu promjene u svojim zajednicama. Uz navedeno, Zaklada – Fondazione dugi niz godina provodi projekt Fonda gradova i općina koji ima za cilj umrežavanje jedinica lokalne samouprave u jedinstveni Fond iz kojega se putem javnog natječaja odobravaju financijske potpore za projekte organizacija civilnog društva – natječaj za male projekte u zajednici ‘Mali projekti za bolje sutra’. Riječ je o manjim projektima (do 2.654,46 eura) koji se događaju u lokalnoj zajednici i rješavaju manje probleme građana.

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnoga društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije te stabilnosti društvenog i političkog sustava svake regije. Istarska županija brojem udruga ne odskaače od prosjeka, ali ima pokrivena gotovo sva područja djelovanja i značajan ljudski kapacitet koji može podržati pozitivne promjene i osnaživanje lokalnih zajednica te njihovo aktiviranje. Iako postoje brojni

programi i razne aktivnosti, većinski su udruge na prostoru Istarske županije ograničenih kapaciteta i njihovo djelovanje je većinom suženo na lokalno područje (uz neke izuzetke). Nužno je raditi na povećanju kapaciteta udruga u ljudskim kapacitetima ali i financijskim mogućnostima putem edukacija djelatnika, pružanja institucionalne podrške te razvojem programa za kontinuirano financiranje djelovanja prema kriterijima izvrsnosti i potreba u zajednici. Tome bi svakako pridonijela izrada Strategije razvoja civilnoga društva za područje Županije, kojom bi se mogla definirati i sustavnija podrška jedinica lokalne samouprave prema udrugama s njihovog prostora.

Zaključno, na udruge ne treba gledati kao na proračunski trošak, već kao na dodanu vrijednost koju će pružiti lokalnoj sredini u kontekstu socijalnih usluga, ali i doprinosu koje udruge kroz programe samofinanciranja i/ili društvenog poduzetništva mogu imati na razvoj u području gospodarstva i turizma. Svakako treba istaknuti i značaj udruga talijanske nacionalne zajednice i potencijal prekogranične suradnje za Istarsku županiju.

1.3.6. Sport

Cilj analize sporta u Istarskoj županiji je prvenstveno ukazati na značaj sporta za razvoj zajednice. Naime, sport i fizička aktivnost, osim pozitivnih društvenih učinaka, imaju i važne gospodarske učinke, osobito na lokalnoj i regionalnoj razini, zbog čega je analiza sporta važan aspekt socio-ekonomske analize. Predmetna analiza bit će strukturirana kroz sljedeće, najvažnije segmente:

- sportska infrastruktura;
- sportski i rekreativni sadržaji u okviru sportskih udruga;
- sportske manifestacije.

Sportska infrastruktura jedna je od osnovnih pretpostavki za odvijanje sportsko-rekreativnih aktivnosti. Sportsku infrastrukturu Istarske županije čine 43 sportske građevine evidentirane u informacijskom sustavu Ministarstva turizma i sporta. Ukupno je 15 zatvorenih sportskih prostora, 26 otvorenih sportskih građevina i dva objekta koja sadrže i otvorene i zatvorene sportske površine.

Tablica 32: Prikaz evidentirane sportske infrastrukture na području Istarske županije

JLS	Naziv	Tip prostora	Podloga
Rovinj - Rovigno	Bazen Delfin	Otvoreno	More
Rovinj - Rovigno	Boćalište Rovinjsko Selo	Otvoreno	Beton
Rovinj - Rovigno	Boćalište Štanga	Otvoreno	Ostalo
Pazin	Boćarski centar Aleksandar Anzur	Otvoreno/zatvoreno	Beton
Pula - Pola	Dom braće Ribar	Zatvoreno	Parket
Pula - Pola	Dom sportova Mate Parlov	Zatvoreno	Parket
Rovinj - Rovigno	Dvorana Pionirski dom	Zatvoreno	Parket
Pula - Pola	Dvorana Boćalište	Zatvoreno	Šljaka
Umago - Umago	Dvorana OŠ Marije i Line	Zatvoreno	Parket
Pula - Pola	Gradski stadion Aldo Drosina	Otvoreno	Trava
Labin	Gradski stadion Labin	Otvoreno	Trava

Pazin	Gradski stadion Pazin	Otvoreno	Trava
Buje - Buie	Gradsko igralište	Otvoreno	Ostalo
Pula - Pola	Javni gradski bazeni Pula-Pola	Otvoreno	Voda
Umag - Umago	Kabrio dvorana-Boćalište sv. Marija na Krasu	Zatvoreno	Šljaka
Funtana - Fontane	Nogometno igralište i klupske prostorije	Otvoreno	Trava
Funtana - Fontane	Boćarsko igralište i klupske prostorije	Otvoreno	Šljaka
Rovinj - Rovigno	Košarkaška igrališta u zoni Monvi-Kuvi	Zatvoreno	Parket
Brtonigla - Verteneglio	Malonogometno igralište Nova Vas	Otvoreno	Beton
Brtonigla - Verteneglio	Malonogometno igralište Radini	Otvoreno	Beton
Medulin	Nogometno igralište Permatinka	Otvoreno	Trava
Rovinj - Rovigno	Nogometno igralište Rovinjsko Selo	Otvoreno	Trava
Rovinj - Rovigno	Nogometno igralište Valbruna	Otvoreno	Trava
Vižinada - Visinada	Nogometno igralište Fabrika	Otvoreno	Trava
Brtonigla - Verteneglio	Nogometno igralište NK Brtonigla/NK Nova Vas	Otvoreno	Trava
Brtonigla - Verteneglio	Nogometno igralište Nova Vas	Otvoreno	Trava
Pula - Pola	Nogometno igralište Štinjan	Otvoreno	Trava
Pula - Pola	Nogometno igralište Veli Vrh	Otvoreno	Umjetna trava
Umag - Umago	Polivalentni sportski tereni Umag Centar	Otvoreno	Beton
Rovinj - Rovigno	Rukometno igralište Lakuverča	Otvoreno	Beton
Medulin	Školska sportska dvorana Banjole	Zatvoreno	Ostalo
Pazin	Školsko-gradska sportska dvorana	Zatvoreno	Parket
Rovinj - Rovigno	Sportska dvorana Gimnasium	Zatvoreno	Parket
Rovinj - Rovigno	Sportska dvorana Mlinovi	Zatvoreno	Sintetska heterogena
Poreč - Parenzo	Sportska dvorana Finida	Otvoreno	Beton
Umag - Umago	Sportska dvorana Stella Maris	Zatvoreno	Parket
Pula - Pola	Sportski centar Mirna	Zatvoreno	Gumena, parket, tatami
Sv. Petar u Šumi	Sportski centar Sveti Petar u Šumi	Otvoreno	Beton, trava
Raša	Sportski centar braća Privrat	Otvoreno	/
Poreč - Parenzo	Sportsko-rekreacijski centar Veli Jože	Otvoreno/zatvoreno	Beton, ostalo, parket, tartan, tenis, trava
Pula - Pola	SRC tenis Bunarina	Otvoreno	Tenisit
Pula - Pola	SRC Uljanik Veruda	Otvoreno	Tartan, trava
Poreč - Parenzo	Višenamjenska sportska dvorana Žatika	Zatvoreno	Parket

Izvor: Ministarstvo turizma i sporta, Informacijski sustav u sportu

Neadekvatan zakonodavni okvir i nepostojanje jedinstvenog i standardiziranog pristupa klasifikaciji i evidentiranju sportskih građevina na nacionalnoj razini ne omogućuje preciznu analizu stanja sportske infrastrukture. Također, definiranje potreba i „normativa“ sportskih objekata još uvijek je oslonjeno na Pravilnik o prostornim standardima, normativima te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje mreže sportskih objekata (NN 38/91), iz 1991. godine, što također ne omogućuje adekvatnu procjenu potreba mreže sportske infrastrukture.

Sportskom infrastrukturu na području Istarske županije dominiraju nogometna igrališta i stadioni, njih je ukupno 12, što odgovara strukturi sportskih klubova i aktivnih sportaša među kojima također dominiraju nogometni klubovi koji broje gotovo petinu (19,4%) aktivnih sportaša na području Županije. Dva su bazenska

kompleksa – Javni gradski bazeni Pula-Pola, koji čine bazen dimenzija 34 x 25 m, multifunkcionalni bazen 25 x 10 m i dječji bazen 7 x 6 m, te bazen Delfin u Rovinju – Rovigno dimenzija 50 x 22 m, koji je otvorenog tipa. Najveći napredak u razvoju sportske infrastrukture u proteklom petogodišnjem razdoblju odnosi se upravo na bazenske jedinice, s obzirom da su Javni gradski bazeni Pula-Pola izgrađeni krajem 2018. godine i prvi su javni bazenski kompleks uopće na području Županije. U vrijeme izrade predmetnog Plana razvoja u izgradnji je kompleks gradskih bazena u Rovinju – Rovigno u sklopu Specijalne bolnice za ortopediju i rehabilitaciju “Martin Horvat” Rovinj – Rovigno / Ospedale specialistico per l’ortopedia e la riabilitazione “Martin Horvat” Rovinj-Rovigno u okviru kojeg će tijekom 2022. biti izgrađen bazen veličine 33,33 x 25 m i terapijski bazen dimenzija 12,60 x 6 m. Osim toga, realizirana je investicija u polivalentno sportsko igralište u Umagu, koje sadrži dva košarkaška, jedno rukometno i jedno polivalentno igralište dimenzija za mali nogomet, vježbalište na otvorenom, jamu i zaletišta za skok u dalj, prostor za stolni tenis, igralište za odbojku i igru graničara te novu atletsku stazu.

Iako su u proteklom petogodišnjem razdoblju realizirane određene investicije u sportsku infrastrukturu, navedeno je značajno ispod standarda potreba, koje se osim povećanjem broja stanovnika povećavaju i temeljem broja polaznika ustanova višeg i visokog obrazovanja, ali i drugim kriterijima. Ipak, s obzirom na inicijalno stanje navedene investicije predstavljaju iskorak i ukazuju na prepoznavanje potrebe važnosti ulaganja u sportsku infrastrukturu.

Manja urbana i ruralna središta uglavnom imaju boćališta te nogometna ili malonogometna igrališta i sportske dvorane, a za potrebe sporta koriste se i školske sportske dvorane. Procjenjuje se kako većina jedinica lokalne samouprave na području Istarske županije ima nogometno ili malonogometno igralište i boćalište. Osim navedenih evidentiranih sportskih građevina, na području Županije za potrebe sporta koriste se i drugi objekti, sportska infrastruktura u okviru turističkih kapaciteta, dvorane, fitness centri, manja lokalna igrališta, plesne dvorane i ostali prilagođeni objekti, za koje nije moguće izvršiti adekvatnu sistematizaciju.

Vezano uz stanje sportske infrastrukture, prema procjenama Sportske zajednice Istarske županije, tek manji broj sportskih objekata izgrađenih u proteklih 10 godina zadovoljava u pogledu funkcionalnosti i opremljenosti. Većinu objekata karakterizira loša funkcionalnost i dotrajalost energetske, elektro i strojarskih sustava, kao i građevinske strukture, što značajno utječe na troškove održavanja i nepotrebne energetske gubitke. Opremljenost sportskih objekata, kako otvorenih, tako i zatvorenih, relativno je skromna. Objekti su uglavnom opremljeni do razine koja zadovoljava natjecateljsku aktivnost te imaju uređeno gledalište, svlačionice i potrebnu opremu, dok je opremljenost za obrazovnu, trenažnu, pripremnu te sportsko-rekreativnu aktivnost nedostatna, osobito u školskim sportskim objektima. Osim iz perspektive potreba stanovništva za adekvatnom mrežom sportskih objekata, unapređenje sportske infrastrukture važno je i iz perspektive razvoja sportskog turizma, gdje je nedostatna sportska infrastruktura prepoznata kao osnovna kočnica razvoja sportskog turizma.

Bavljenje sportom i sportska rekreacija mogu u vidu sportskih klubova biti i neorganizirani, odnosno u slobodnoj formi svakog pojedinca, ili u komercijalnim tržišnim oblicima poput fitness centara. S obzirom da su sportski klubovi temeljna organizacijska jedinica u piramidalnoj strukturi sporta u Republici Hrvatskoj, u nastavku će biti prikazani osnovni pokazatelji njihovog djelovanja u Istarskoj županiji.

Sportske aktivnosti u Istarskoj županiji raspodijeljene su kroz 29 sportskih grana. Prema evidenciji Sportske zajednice Istarske županije na području Istre djeluje 465 sportskih klubova, u kojima je aktivno

29.305 sportaša i zaposleno 1.200 trenera. U smislu aktivnog natjecanja u sportskim klubovima, aktivno je 12.313 sportaša i 4.310 sportašica, a u sportskim klubovima trenira još i 10.730 sportaša i 1.919 sportašica rekreativaca koji nisu u sustavu natjecanja.

Tablica 33: Pregled pokazatelja sportskih klubova i aktivnih sportaša na području Istarske županije u 2020. godini

Savez	Broj klubova	Broj sportaša		Ukupno	Broj trenera
		M	Ž		
Nogometni savez IŽ	69	5.627	87	5.714	565
Rukometni savez IŽ	21	848	580	1.428	71
Istarski boćarski savez	96	1.783	106	1.889	16
Košarkaški savez IŽ	12	1.001	139	1.140	45
Odbojkaški savez IŽ	22	240	974	1.214	52
Kuglački savez IŽ	5	70	32	102	1
Teniski savez IŽ	16	803	179	982	31
Streljački savez IŽ	13	478	101	579	11
Auto i karting savez Istre	11	135	50	185	-
Ronilački savez IŽ	16	94	78	172	21
Stolnoteniski savez IŽ	16	372	158	530	17
Jedriličarski savez IŽ	11	185	40	225	14
Biciklistički savez Istre	9	152	17	169	11
Plivački savez IŽ	5	334	240	574	17
Karate savez IŽ	13	515	406	921	34
Savez za sportski ribolov na moru IŽ	32	6.606	284	6.890	10
Istarski golf savez	6	141	53	194	3
Veslački savez IŽ	4	195	68	263	7
Sportsko ribolovni savez IŽ	3	141	1	142	0
Triatlon savez IŽ	4	162	93	255	7
Šahovski savez IŽ	7	201	46	247	3
Judo savez IŽ	7	639	291	930	14
Atletski savez Istre	5	172	264	436	13
Kickboxing savez IŽ	15	805	569	1.374	32
Sportsko penjački savez IŽ	4	132	96	228	8
Konjički savez IŽ	3	3	22	25	2
ZUTS Istre	-	-	-	-	97
Bodybuilding savez Istre	3	132	131	263	8
Savez za sportsku rekreaciju IŽ	8	250	293	543	12
Istarski planinarski savez	3	786	831	1.617	62
Savez osoba s invaliditetom IŽ	5	-	-	0	-
Školski sportski savez IŽ	-	-	-	-	-
Pljočkarski savez IŽ	10	74	-	74	-
UKUPNO	465	23.076	6.229	29.305	1.200

Izvor: Sportska zajednica Istarske županije

Struktura aktivnih sportaša u Istarskoj županiji pokazuje kako su od ukupno 29.305 aktivnih sportaša njih gotovo 80% muškarci. Najzastupljenije sportske grane su ligaški sportovi s loptom – nogomet (5.714), rukomet (1.428), odbojka (1.214), košarka (1.140) i boćanje (1.889).

Trenersko osoblje osnova je stručnog kadra u sportu, a broj trenera ukazuje na veću kvalitetu stručnog rada u sportskim klubovima. Trenerske poslove obavlja 1.200 osoba, odnosno 2,58 osoba po sportskom klubu. Najveći broj educiranog, odnosno osposobljenog trenerskog osoblja djeluje u okviru nogometnih klubova što je povezano s programom osposobljavanja Nogometne akademije Hrvatskog nogometnog saveza. Nogometni klubovi također imaju i najpovoljniji omjer broja stručnih trenera po klubu – 8,18, što odgovara i najvećem broju aktivnih sportaša u nogometnim klubovima. Iz tablice je vidljivo kako je, iako nedovoljan, povoljniji omjer broja trenera prema sportskom klubu primjetan u olimpijskim sportovima, dok je u sportovima poput boćanja i kuglanja razvidna izrazito niska razina stručnog pristupa, gdje je prosječan broj stručnih trenera po sportskom klubu 0,16, odnosno 0,2.

Sportska zajednica Istarske županije krovna je organizacija istarskog sporta čija je temeljna zadaća stvaranje okvira za razvoj i promicanje sporta u Istarskoj županiji. Osnovne aktivnosti Saveza odnose se na usklađivanje djelovanja članica, utvrđivanje i provođenje programa javnih potreba, unaprjeđenje stručnog rada i obrazovanja stručnih djelatnika u sportu te skrb o vrhunskim i perspektivnim sportašima. Programska orijentacija aktivnosti Sportske zajednice Istarske županije podrazumijeva rad na integraciji sporta u obrazovanju, u vidu predškolskog i školskog sporta, zatim poticanja sporta mlađih uzrasta, program skrbi o vrhunskim sportašima, stručno usavršavanje sportskih djelatnika, ponajprije trenera, sufinanciranje sportskih manifestacija te provedbu zajedničkih programa s Hrvatskim olimpijskim odborom.

Najznačajnija manifestacija predškolskog sporta je Olimpijski festival dječjih vrtića, koji se održava na nacionalnoj razini, a organizaciju u Istarskoj županiji preuzela je Sportska zajednica Istarske županije. Na godišnjoj razini, oko 2.000 djece predškolske dobi s područja Istarske županije sudjeluje u manifestaciji, dok na završnom događanju „olimpijade“ sudjeluje do 400 mališana. Glavni cilj manifestacije je da se sport i sportska natjecanja te kultura bavljenja sportom približe najmlađoj populaciji. Program sportskih manifestacija realizira se na način da se sufinanciraju i suorganiziraju sportske manifestacije od značaja za Istarsku županiju. Sportska zajednica Istarske županije na godišnjoj razini financijski prati do 100 manifestacija. To su u pravilu manifestacije međunarodnog i regionalnog karaktera koje pružaju značajnu mogućnost promidžbe gradova, ali i Županije u cjelini te povećavaju interes za sport i sportske aktivnosti. Spektar sportskih manifestacija podrazumijeva sve kategorije, od profesionalnih sportskih manifestacija poput ATP Croatia Open Umag, Kamenjak Rocky Trails, 100 Milja Istre pa do sportsko-turističkih rekreativnih manifestacija i velikog broja županijskih natjecanja otvorenog i zatvorenog tipa. Jednom godišnje obilježava se manifestacija pod nazivom Dan istarskog sporta. Radi se o priredbi koja okuplja sadašnje i bivše istarske sportaše i sportske djelatnike i u sklopu koje se proglašavaju najuspješniji pojedinci, ekipe, momčadi i treneri za prethodnu godinu. Iako ne postoji službeni kalendar

sportskih manifestacija i događanja, prema procjenama, značajno je veća koncentracija sportskih manifestacija u proljeće i ljeto, u odnosu na ostatak godine.

Iz analize je vidljivo kako se veliki broj Istrijana, osobito djece i mladih bavi sportom, dok populacija srednje životne dobi ne konzumira sport u preporučenim mjerama, zbog čega je od velike važnosti poticanje sportskih i rekreativnih aktivnosti u cjelokupnoj populaciji. Na području Istarske županije primjetan je niz sportova u kojima se natjecanja, unatoč postojećim infrastrukturnim uvjetima, ne održavaju. Osim financijskih prepreka, sportskim klubovima nedostaje adekvatna sustavna potpora za organizaciju određenog natjecanja. Važnost organizacije sportskih manifestacija u Istarskoj županiji očituje se i u pogledu kriterija za vrednovanje pri prijavi programa i raspodjeli sredstava u okviru javnih potreba u sportu. Kod financiranja organizacije sportskih manifestacija prepoznata je potreba za boljom koordinacijom u smislu prepoznavanja vrijednosti, definiranju kriterija i visini financijske potpore određenoj sportskoj manifestaciji.

Vezano uz aktivnosti sportskih udruga, kao nositelja sportskih aktivnosti na lokalnoj razini, prepoznati su problemi nedostatka ljudskih i financijskih resursa, koji onemogućavaju intenziviranje neposrednog rada u sportu. Sportske udruge s obzirom na obujam svog članstva najbolje prepoznaju razvojne potrebe i potencijale te s jedne strane perspektivu za uključivanje što većeg broja djece i mladih u sportske aktivnosti i druge strane razvojne mogućnosti vrhunskih sportaša, ali im nedostatni kapaciteti često ne omogućuju realizaciju potrebnih aktivnosti.

Općenito, daljnji razvoj sporta koči manjak strateškog pristupa na regionalnoj i nacionalnoj razini i neadekvatan zakonodavni okvir kojim se regulira područje sporta.

1.3.7. Tehnička kultura

Ubrzani tehnološki razvoj čija primjena značajno utječe na gospodarski razvoj jedna je od osnovnih odrednica suvremenog društva. Tehnička kultura, kao disciplina čiji je cilj podizanje kompetencija stanovništva u nizu različitih područja djelovanja, ključna je kako bi se osnažili kapaciteti svih građana za svakodnevicu u tehnološki sve naprednijem okruženju. Isto tako, osim pozitivnih aspekata, visoka razina obrazovanja u području tehničke kulture važna je i zbog prepoznavanja potencijalnih opasnosti tehnološkog razvoja na društvenu zajednicu i okoliš.

Tehničku kulturu Istarske županije čine uz odgojno-obrazovne institucije, osobe koje samostalnim radom obavljaju djelatnost tehničke kulture (inventivni djelatnici i osobe s odgovarajućom stručnom spremom ili stručnim osposobljavanjem za obavljanje poslova u odgojno-obrazovnoj djelatnosti tehničke kulture), privatni subjekti (gospodarski subjekti i druge pravne osobe) s registriranom djelatnosti u tehničkoj kulturi i dionici civilnog društva prikazani u tablici 34.

Tablica 34: Dionici u tehničkoj kulturi u Istarskoj županiji

STRUKTURA DIONIKA U TEHNIČKOJ KULTURI U ISTARSKOJ ŽUPANIJI
102 udruge civilnog društva u području tehničke kulture
5 županijskih strukovnih saveza
2 zajednice tehničke kulture

Izvor: Izrađivači Plana razvoja

Iako je tehnička kultura u sustavu odgoja i obrazovanja prisutna na tri razine obrazovanja (osnovnoškolskom, srednjoškolskom i visokom obrazovanju) i u tom smislu ima podršku obrazovnog sustava na svim razinama u Istarskoj županiji, za cjeloživotno učenje i doseg do cjelokupne populacije važno je djelovanje organizacija civilnog društva u području tehničke kulture. U tom kontekstu, Zajednica tehničke kulture Istarske županije sa članicama osobitu pažnju posvećuje izvanškolskom i izvannastavnom odgoju i obrazovanju djece i mladih u različitim djelatnostima tehničke kulture i popularizaciji tehničke kulture.

Najvažnije aktivnosti Zajednice tehničke kulture Istarske županije su organizacija školskih natjecanja u tehničkom stvaralaštvu mladih, informatici i sigurnosti u prometu, zatim organizacija županijskih modelarskih, maketarskih i foto izložbi, školovanje i usavršavanje kadra te organizacija Festivala znanosti. Također, Zajednica održava projekt Centra za popularizaciju znanosti i inovacija s posebnim naglaskom na programe kemije i fizike, zatim Program eksperimentalnog programiranja za osnovne i srednje škole, sudjeluje u edukativnim i znanstvenim manifestacijama Zvezdarnice Višnjan i provodi tehnološke, znanstvene projekte i radionice namijenjene široj populaciji.

Zaključno, u tablici niže navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali u području društvenih djelatnosti, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

Ključne razvojne potrebe

Potrebe sustava odgoja i obrazovanja započinju povećanjem dostupnosti predškolskog odgoja, te nužnom dodatnom infrastrukturom, osobito u strukovnim i STEM područjima kao i ulaganjima u sustav odgojnog i nastavnog kadra. Slično tome, i u zdravstvu su osnovna potreba zdravstveni djelatnici, dok je za unaprjeđenje socijalne zaštite ključno unaprijediti mrežu socijalnih usluga i osigurati daljnju deinstitucionalizaciju usluga i skrb u zajednici. Općenito, brigu o najugroženijim skupinama stanovništva potrebno je unaprijediti i u teritorijalnom smislu, odnosno osigurati bolju dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga u ruralnim područjima. Poseban naglasak u kontekstu potreba je jačanje sustava brige za starije osobe (u kontekstu deinstitucionalizacije) te jačanja institucijskih kapaciteta za djecu s poremećajima u ponašanju.

Sektore kulture, sporta i općenito aktivnosti civilnog društva potrebno je prepoznati kao važne segmente ukupnog društvenog razvoja, potrebni su im stručni ljudski kapaciteti i dostatna financijska podrška, koji bi omogućili unaprjeđenje nužne infrastrukture, ravnomjernu teritorijalnu distribuciju sadržaja i uključivanje stanovništva.

Ključni razvojni potencijali

Suvremene potrebe stvaraju potencijal uvođenja alternativnih programa na svim razinama obrazovanja, od predškolskog odgoja do studijskih programa, a izražen obostran interes poslovnog i obrazovnog sektora za razvojem suradnje otvara novu perspektivu u području praktičnog obrazovanja. Relativno razvijen sustav instituta i znanstveno istraživačkih djelatnosti na području Županije svakako predstavlja potencijal za daljnji razvoj u području inovacija i znanosti.

Novi modeli poticanja zapošljavanja u zdravstvu, potencijal su za uspostavu održivog zdravstvenog sustava, a istaknuta uloga civilnog društva u području socijalne skrbi potencijalni je nositelj deinstitucionalizacije i skrbi u zajednici. U tom kontekstu, razvoj društvenog poduzetništva i socijalnih inovacija predstavljaju potencijal za unapređenje usluga.

Razvojni potencijali kulturnog sektora prepoznati su kroz jačanje prepoznatljivosti sektora kao generatora prihoda, slično kao i u kontekstu sporta, gdje integracija sportskih i turističkih sadržaja, kako profesionalnih, tako i rekreativnih, predstavlja važan razvojni potencijal. Jaka institucionalna podrška kulturnom sektoru svakako je kvalitetna osnova za daljnji razvoj.

Prepoznata važnost civilnog društva, predstavlja potencijal za lokalne udruge i organizacije, jačanje njihovih aktivnosti, uloge i time pozitivnog društvenog učinka. Postojanje Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva – Fondazione per la promozione del partenariato e dello sviluppo della società civile kvalitetan je preduvjet za potpuno ostvarivanje potencijala razvoja.

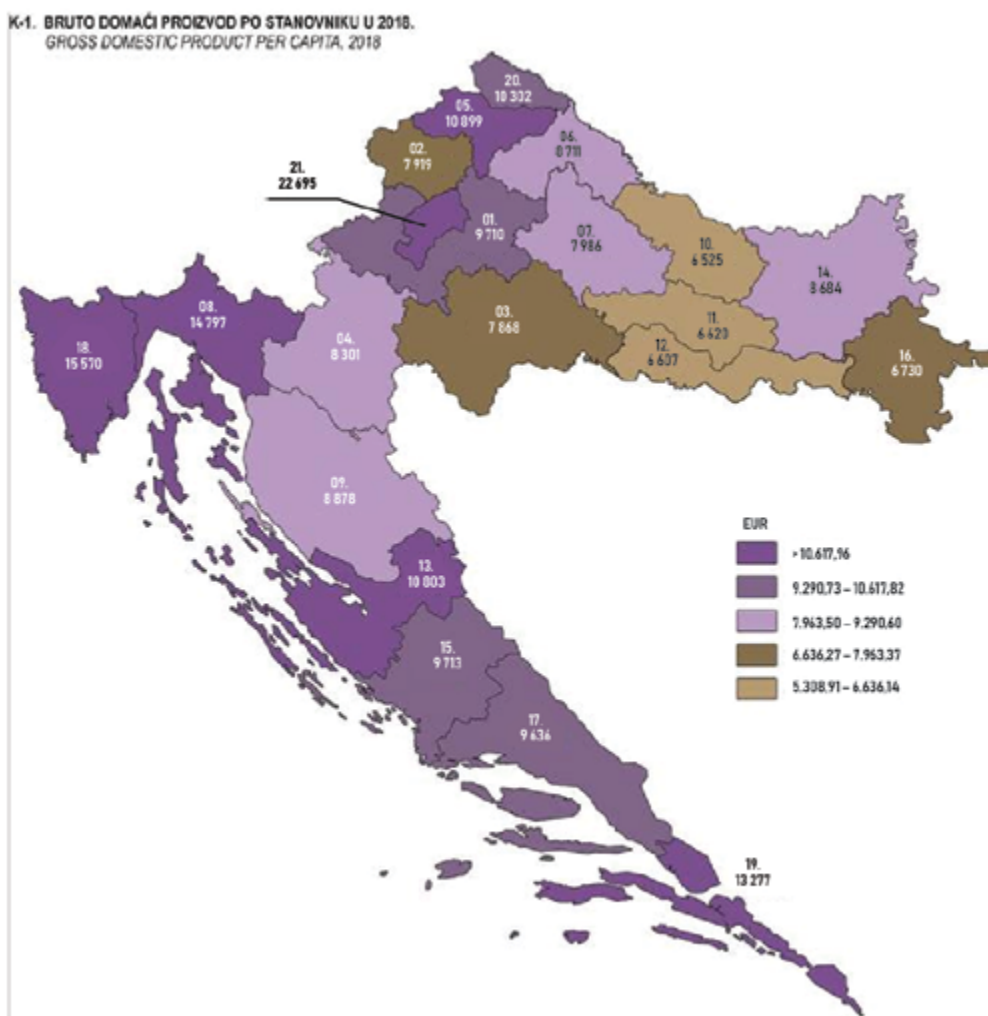

1.4. Gospodarstvo

1.4.1. Opća gospodarska kretanja

Istarska je županija s indeksom razvijenosti¹⁰ 108,970 i prosječnim dohotkom po stanovniku od 4.670,67 eura nakon Grada Zagreba najrazvijenija županija u Republici Hrvatskoj. Bruto domaći proizvod (BDP) Istarske županije u 2018. godini iznosio je 3.159.864,62 eura te je u razdoblju od 2013. do 2018. godine imao prosječnu stopu rasta od 3,2%, što Istarsku županiju svrstava u pet najrazvijenijih županija koje stvaraju oko 62% ukupnog BDP-a Republike Hrvatske. U istoj godini BDP po stanovniku iznosio je 15.292,06 eura, što je približno 20% iznad prosjeka Republike Hrvatske za koju je u 2018. godini BDP po stanovniku iznosio 12.262,13 eura.

Slika 6: BDP po stanovniku u 2018. po županijama

Izvor: DZS, Priopćenje 12.1.3., veljača 2021.

¹⁰ Vrijednost indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti 2018.

Tablica 35: Bruto domaći proizvod za RH i šest najrazvijenijih županija u 2018. godini

	BDP, tis. EUR	Broj stanovnika, tis.	BDP po stanovniku, EUR	BDP po stanovniku po Standardu kupovne moći (EU28=100)
Republika Hrvatska	51.148.260	4.171	12.262,13	66,8
Grad Zagreb	17.531.622	773	22.679,94	123,6
Zagrebačka	3.008.643	310	9.703,76	52,9
Osječko-baranjska	2.570.358	296	8.677,68	47,3
Primorsko-goranska	4.267.540	289	14.787,05	80,6
Splitsko-dalmatinska	4.275.459	444	9.629,57	52,5
Istarska	3.159.869	203	15.559,23	84,8

Izvor: DZS

Bruto domaći proizvod Istarske županije nakon blagog pada 2012. godine u razdoblju od 2013. do 2018. godine bilježi prosječnu stopu rasta od 3,2% što također svrstava Istarsku županiju među najrazvijenije županije u Republici Hrvatskoj. Trend rasta BDP-a Istarske županije u posljednjih osam godina vidljiv je iz grafikona 7.

Grafikon 7: BDP Istarske županije u tisućama eura u razdoblju od 2011. do 2018. godine

Izvor: DZS

Kad je u pitanju struktura bruto dodane vrijednosti Istarske županije, u 2018. godini dominiraju trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane s 35,9%, a slijede prerađivačka industrija s 12,6% te javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi s 10,6% udjela.

I dok je u razdoblju od 2013. do 2018. godine udio trgovine, prijevoza i smještaja, pripreme i usluživanja hrane u bruto dodanoj vrijednosti rastao prosječno 1% godišnje, udio prerađivačke industrije u istom razdoblju bilježi prosječni pad od 0,6% godišnje, s tim da je u 2018. godini zabilježen pad od 2,2% u odnosu na prethodnu godinu.

Hrvatska gospodarska komora od 2016. godine provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih županija u Republici Hrvatskoj prema indeksu gospodarske snage.¹¹ HGK indeks gospodarske snage kompozitni je pokazatelj koji se računa kao zbroj ponderiranih osnovnih gospodarskih pokazatelja u trogodišnjim prosjecima te demografske projekcije radi mjerenja stupnja gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija u odstupanju od prosjeka Republike Hrvatske (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka Republike Hrvatske). Na taj se način realnije definira međusobno pozicioniranje županija te se pridonosi aktiviranju razvojnih resursa pojedine županije. HGK indeks gospodarske snage županija uključuje šest gospodarskih pokazatelja te projekcije kretanja stanovništva:

- BDP po stanovniku;
- ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom;
- prosječne neto plaće;
- neto dobit poduzetnika po zaposlenom;
- prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom;
- stopa nezaposlenosti;
- projekcija rasta stanovništva 2021. u odnosu na 2011. godinu.

Indeks je napravljen radi pozicioniranja županija u odnosu jedne prema drugima, a izražen je kao odnos prema prosjeku Republike Hrvatske. Prema podacima iz tablice 36. vidljivo je da se od ukupno 21 županije samo njih četiri, među kojima je i Istarska županija, nalaze iznad prosjeka Republike Hrvatske.

¹¹ HGK – Analiza županija 2020.

Tablica 36: Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom indeksu gospodarske snage županija

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2015. – 2017. indeksi, RH = 100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2016. – 2018. indeksi, RH = 100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2017. – 2019. indeksi, RH = 100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2017. – 2019. indeksi, RH = 100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2017. – 2019. indeksi, RH = 100	Stopa nezaposlenosti, prosjek 2017. – 2019. indeksi RH u odnosu na županiju	Demografija 2017. – 2019. indeks promjene broja stanovnika 2021/2011	HGK indeks gospodarske snage, RH = 100
Grad Zagreb	176,8	117,3	129,8	137,5	100,6	230,2	100,9	151,9
Istarska	125,4	99,1	81,2	100,1	137,1	217,1	98,8	127,3
Varaždinska	83,9	83,2	77,6	57,7	139,3	213,0	98,1	108,1
Primorsko-goranska	123,0	100,1	78,6	71,9	85,6	138,6	97,0	106,4
Zagrebačka	75,8	97,3	112,1	94,2	96,1	133,6	102,3	98,5
Međimurska	83,2	84,4	67,1	58,2	116,0	158,0	97,9	96,4
Vukovarsko-srijemska	58,0	85,5	125,0	93,9	239,8	55,4	92,3	94,4
Dubrovačko-neretvanska	103,4	100,5	69,6	102,4	66,5	80,9	98,4	92,2
Krapinsko-zagorska	64,6	85,4	76,5	75,9	122,5	136,5	97,0	90,8
Koprivničko-križevačka	76,6	91,3	83,0	62,2	107,7	120,0	96,5	90,3
Zadarska	81,2	94,1	73,3	88,6	87,1	102,7	102,1	89,8
Karlovačka	73,9	92,6	72,3	80,6	79,2	86,0	90,2	81,5
Osječko-baranjska	77,5	90,4	83,4	73,6	88,3	53,6	96,1	79,6
Splitsko-dalmatinska	77,2	93,6	77,3	83,7	60,1	62,1	98,1	79,0
Šibensko-kninska	79,4	92,7	74,4	75,4	62,7	69,0	89,2	78,5
Ličko-senjska	77,1	90,1	66,7	62,5	67,8	71,6	85,6	75,8
Sisačko-moslavačka	71,6	90,9	72,3	44,5	114,1	46,6	87,1	74,1
Brodsko-posavska	55,5	88,6	67,2	55,7	112,2	58,9	93,4	72,2
Bjelovarsko-bilogorska	67,4	83,8	64,6	42,5	54,8	62,4	91,8	68,3
Požeško-slavonska	56,2	87,2	61,7	49,3	64,3	70,9	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	54,3	82,6	65,5	48,9	73,0	47,7	92,3	64,6

Izvor: HGK

Prema podacima za 2020. godinu, gospodarstvo Istarske županije je u usporedbi s ostalim županijama najснаžnije kad je riječ o BDP-u po stanovniku (s indeksom 125,4) te o stopi nezaposlenosti (s indeksom 217,1) – u obje kategorije Istarska se županija nalazi odmah iza Grada Zagreba.

Svoje mjesto druge najснаžnije županije u Republici Hrvatskoj Istarska županija bilježi u kontinuitetu od 2016. godine kad je rangiranje pokrenuto, što je vidljivo iz podataka u tablici 37.

Tablica 37: Promjene rangiranja županija prema HGK indeksu gospodarske snage u razdoblju 2016.-2018.

Županija	Promjena pozicije prema indeksu 2017./2016.	Promjena pozicije prema indeksu 2018./2017.
Grad Zagreb	0	0
Istarska	0	0
Primorsko-goranska	0	0
Varaždinska	0	0
Zagrebačka	+1	0
Međimurska	+1	+2
Zadarska	0	0
Dubrovačko-neretvanska	-1	-2
Koprivničko-križevačka	-1	0
Krapinsko-zagorska	+1	0
Vukovarsko-srijemska	+1	+5
Karlovačka	-1	-1
Splitsko-dalmatinska	-1	0
Osječko-baranjska	+3	-2
Šibensko-kninska	-2	0
Sisačko-moslavačka	0	-2
Ličko-senjska	-1	0
Brodsko-posavska	0	0
Bjelovarsko-bilogorska	+2	0
Požeško-slavonska	-1	0
Virovitičko-podravska	-1	0

Izvor: HGK

Nakon šoka zbog otvaranja stečajnog postupka nad Uljanik grupom 2019. godine, glavno je obilježje istarskoga gospodarstva u 2021. godini traženje izlaza iz krize koja je nastala zatvaranjem države pred naletom epidemije COVID-19 u 2020. godini.

Najveća se investicija u razdoblju oporavka odnosi na završnu fazu izgradnje cestovnog Istarskog ipsilona. Istarski ipsilon prvi projekt gradnje cestovne infrastrukture prema modelu javno-privatnog partnerstva u Hrvatskoj u koji je od početka projekta uloženo 800 milijuna eura.

Ova cestovna mreža predstavlja istarsku žilu kucavicu kojom godišnje prometuje više od deset milijuna vozila. Uz postojećih stotinu kilometara punog profila autoceste, krajem 2018. godine nastavljena je izgradnja punog profila Istarskog ipsilona na dionici Pazin-tunel Učka. Procijenjena vrijednost investicije te dionice iznosi više od 164 milijuna eura.

Planirani rok izvođenja radova bio je tri godine, a prema navedenom planu prva dionica Pazin-Cerovlje, dužine 12 kilometara, puštena je u promet u studenom 2020. godine. Dionica od Pazina do tunela Učka dužine 28 kilometara, koja je u fazi završetka u srpnju 2021. godine, dopuna je na puni profil Istarskog ipsilona, a uključuje čak 31 nadvožnjak i vijadukt te izgradnju potpuno novog odmorišta.

Nastavljena je i izgradnja novih maloprodajnih kapaciteta, proširuju se i grade novi trgovački centri, a u turizmu je investirano u obnovu ili izgradnju novih smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta.

U Istarskoj županiji nastavlja se s poticanjem proizvodnje hrane, a predviđena je i izgradnja županijskog skladišno-distribucijskog centra za voće i povrće sukladno „Akcijskom planu jačanja tržišnog kapaciteta sektora voća i povrća za razdoblje od 2019. do 2023. godine“ koji je izradilo Ministarstvo poljoprivrede s ciljem stvaranja nužnih preduvjeta za proizvođače voća i povrća za stvaranje tržišne pozicije za njihove proizvode. Financiranje navedenog centra, koji uključuje otkupne stanice, pakiranje i skladištenje voća i povrća te zajednički nastup na tržištu, trebalo bi se realizirati korištenjem sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.

1.4.1.1. Struktura gospodarstva

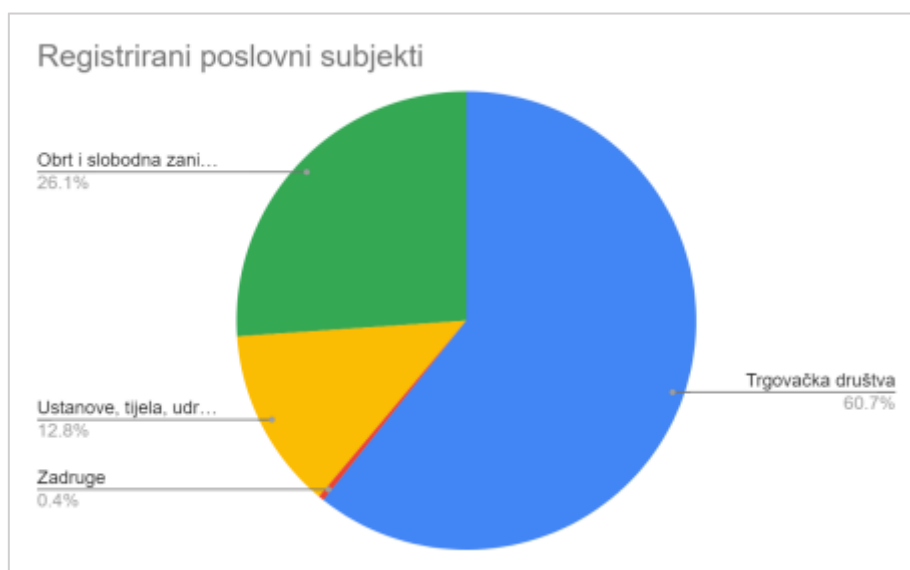
Prema podacima DZS-a, prikazanima u tablici 38 i na grafikonu 8, od ukupno 28.701 registriranih poslovnih subjekata u Istarskoj županiji u 2020. godini 17.425 ili 60,7% čine trgovačka društva, dok se 26,1% (7.491) odnosi na obrte i slobodna zanimanja.

Tablica 38: Poslovni subjekti, stanje 30. lipnja 2020.

	UKUPNO	Trgovačka društva	Zadruge	Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	Obrt i slobodna zanimanja
Registrirano	28.701	17.415	114	3.681	7.491
Aktivno		10.565	25	1.947	

Izvor: DZS, Priopćenje 11.1.2/1., kolovoz 2020. ¹²

Grafikon 8: Registrirani poslovni subjekti u Istarskoj županiji u 2020. godini

Izvor: HGK

Među registriranim trgovačkim društvima 78% je društava ograničene odgovornosti, dok je jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću 21%.

¹² DZS, Priopćenje 11.1.2/1., kolovoz 2020.

Tablica 39: Trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima, stanje 30. lipnja 2020.

	Trgovačka društva – ukupno	j.d.o.o.	d.o.o.	Ostali
Registrirano	17.415	3.592	13.614	209
Aktivno	10.565	2.217	8.254	94

Izvor: DZS, Priopćenje 11.1.2/1., kolovoz 2020.

Prema podacima FINA-e prikazanim u tablici 40, u 2019. godini poduzetnici Istarske županije ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 4,7 milijardi eura (rast 4,5%), ukupne rashode od 4,5 milijardi eura (rast 3,9%), dobit razdoblja od 351 milijuna eura (pad 7,3%), gubitak razdoblja od 72 milijuna eura (pad 15,9%) te neto dobit od 179 milijuna eura (rast 2,8%).

Tablica 40: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u IŽ u 2019. godini

Pokazatelj	Istarska županija			Udjel IŽ u RH (u %)	RH
	2018.	2019.	Indeks		
Broj poduzetnika	11.006	11.291	102,6	8,3%	136.26
Broj dobitaša	6.374	6.642	104,2	7,3%	90.955
Broj gubitaša	3.923	4.649	118,5	10,3%	45.305
Broj zaposlenih	52.306	54.264	103,7	5,6%	969.776
Ukupni prihodi (u tisućama eura)	4.531.721	4.737.769	104,5	4,5%	105.664.123
Ukupni rashodi (u tisućama eura)	4.333.880	4.502.000	103,9	4,5%	100.404.267
Dobit prije oporezivanja (u tisućama eura)	406.201	407.660	100,4	5,4%	7.596.000
Gubitak prije oporezivanja (u tisućama eura)	208.361	171.891	82,5	7,4%	2.336.145
Porez na dobit (u tisućama eura)	23.056	56.150	243,5	5,1%	1.108.109
Dobit razdoblja (u tisućama eura)	379.424	351.637	92,7	5,4%	6.486.474
Gubitak razdoblja (u tisućama eura)	204.640	172.018	84,1	7,4%	2.334.728
Konsolidirani financijski rezultat (dobit ili gubitak razdoblja) (u tisućama eura)	174.783	179.619	102,8	4,3%	4.151.746

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Najveći ukupni prihod istarski su poduzetnici u 2019. godini ostvarili u Puli - Pola, Poreču - Parenzo, Rovinju - Rovigno, Umagu - Umago i Labinu. Najviše je poduzetnika u Puli - Pola, njih 3.068, što Pula - Pola smješta na 5. mjesto svih gradova u Hrvatskoj po broju poduzetnika, a s obzirom na broj od 13.143 zaposlenih u poduzećima, Pula - Pola prema tom parametru zauzima 7. mjesto na razini Hrvatske. Poreč - Parenzo je najbolje rangiran od istarskih gradova kad je u pitanju neto dobit poduzeća - zauzima 2. mjesto s neto dobiti poduzeća većom od 93 milijuna eura. Poredak istarskih gradova prema ukupnom prihodu poduzetnika prikazan je u tablici 41.

Tablica 41: Najveći gradovi Istarske županije po kriteriju ukupnog prihoda poduzetnika u 2019. godini (iznosi u tisućama eura)

Grad	Broj poduzetnika		Ukupni prihod		Neto dobit/gubitak		Broj zaposlenih	
	Broj	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	Broj	Rang u RH
Pula - Pola	3.068	5	1.013.869	12	4.354	83	13.143	7
Poreč - Parenzo	1.432	11	914.887	13	93.717	2	10.944	12
Rovinj - Rovigno	910	19	534.855	23	48.095	10	5.688	22
Umag - Umago	1.085	17	254.065	40	-30.224	555	2.741	43
Labin	537	31	228.130	47	8.813	49	3.081	37

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Među poduzećima je po ukupnim prihodima na prvom mjestu Valamar Riviera iz Poreča - Parenzo, slijedi Maistra iz Rovinja - Rovigno te Plava laguna iz Poreča - Parenzo. Poredak 10 najvećih istarskih poduzeća prema ukupnim prihodima prikazan je u tablici 42.

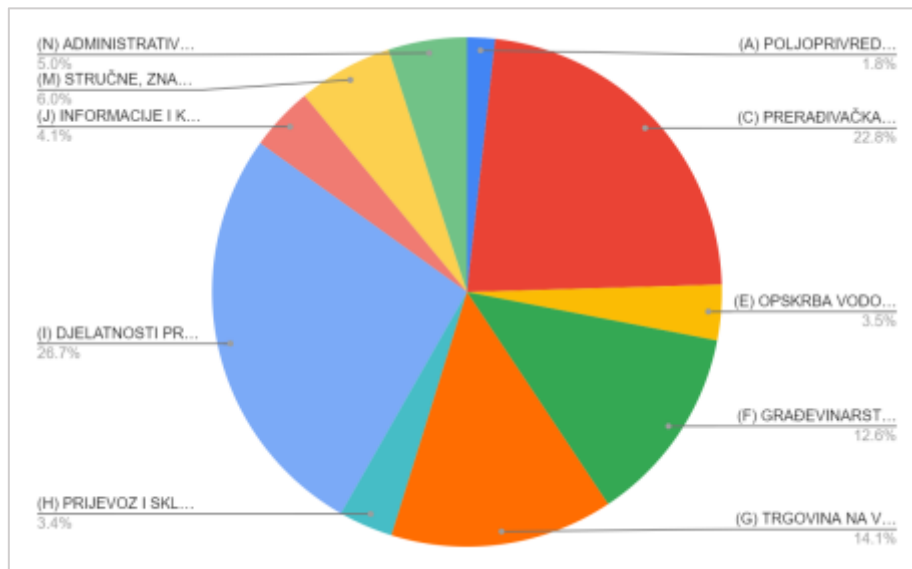
Tablica 42: Najveća poduzeća Istarske županije po kriteriju ukupnog prihoda u 2019. godini (iznos u tisućama eura)

Rang	Naziv	Sjedište	Ukupni prihodi
1	Valamar Riviera d.d.	Poreč - Parenzo	275.294
2	MAISTRA d.d.	Rovinj - Rovigno	162.423
3	PLAVA LAGUNA d.d.	Poreč - Parenzo	157.420
4	TDR d.d.	Rovinj - Rovigno	115.649
5	BINA-ISTRA d.d.	Lupoglav	93.625
6	ARENA HOSPITALITY GROUP d.d.	Pula - Pola	71.959
7	ROCKWOOL ADRIATIC d.o.o.	Potpican	71.239
8	AUTO BENUSSI d.o.o.	Pula - Pola	60.916
9	Holcim (Hrvatska) d. o. o.	Koromačno	54.746
10	UNILINE d.o.o.	Pula - Pola	48.605
Ukupno TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima			1.111.881
Udio TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima u ukupnim prihodima IŽ			23,47%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

Prema podacima HGK za 2019. godinu najveći broj zaposlenih (26,7%) radio je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, slijedi prerađivačka industrija (22,8%), trgovina (14,1%) i građevinarstvo (12,6%), što je vidljivo iz grafikona 9.

Grafikon 9: Statistika zaposlenosti u 2019. godini po djelatnostima

Izvor: HGK

Najveći broj zaposlenih u 2019. godini radio je u mikro poduzećima (35%) te u malim poduzećima (25%). U velikim poduzećima zaposleno je 24% od ukupnog broja zaposlenih i to u dvije djelatnosti – pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane (17%) i prerađivačkoj industriji (5%).

U tablici 43 prikazani su detaljni podaci o broju zaposlenih u Istarskoj županiji u 2019. godini po djelatnostima i veličini poduzeća.

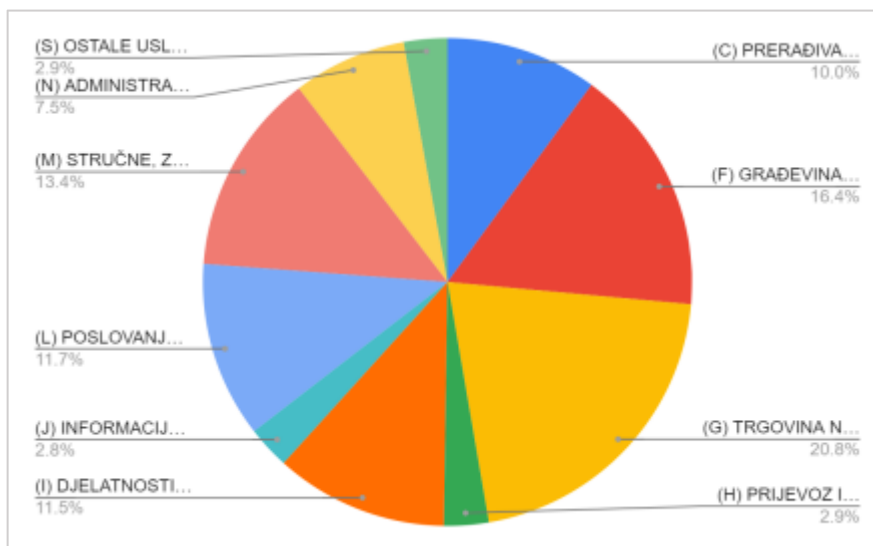
Tablica 43: Broj zaposlenih u 2019. godini po djelatnostima

2019.						
		Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
	BROJ ZAPOSLENIH	19.342	14.150	8.810	13.257	55.559
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	375	315	237	0	927
B	Rudarstvo i vađenje	20	79	0	0	99
C	Prerađivačka industrija	2.611	4.144	2.119	3.036	11.910
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	11	37	0	0	48
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	63	405	1.077	299	1.844
F	Građevinarstvo	3.586	1.973	1.023	12	6.594
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3.195	2.38	1.604	217	7.396
H	Prijevoz i skladištenje	539	778	483	0	1.800
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2.833	1.177	300	9.666	13.976
J	Informacije i komunikacije	482	595	1.045	0	2.122
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	32	3	0	0	35
L	Poslovanje nekretninama	502	92	0	0	594
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2.422	349	352	27	3.150
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.174	1.086	350	0	2.610
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	6	0	0	0	6
P	Obrazovanje	359	25	0	0	384
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	377	234	0	0	611
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	236	398	220	0	854
S	Ostale uslužne djelatnosti	519	80	0	0	599

Izvor: HGK

Kad je u pitanju struktura gospodarstva po djelatnostima, u Istarskoj je županiji u 2019. godini najviše poduzeća bilo registrirano u djelatnosti trgovine (20,8%), građevinarstva (16,4%) i poslovanja s nekretninama (11,7%) te djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane (11,5%). Navedeno je vidljivo iz grafikona 10 te detaljne tablice 44.

Grafikon 10: Struktura gospodarstva po djelatnostima u 2019. godini

Izvor: HGK

Najveći broj poduzeća čine mikro poduzeća, čak 92.8%, slijede mala poduzeća s 6.3%, te srednja (0.7%) i velika (0.2%). Među velikim poduzećima najviše je onih u prerađivačkoj industriji (8) te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (6).

Tablica 44: Statistika djelatnosti po broju poduzeća u 2019. godini

2019.						
		Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	259	20	1	0	280
B	Rudarstvo i vađenje	17	4	0	0	21
C	Prerađivačka industrija	864	157	22	8	1051
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	28	2	0	0	30
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	20	15	8	1	44
F	Građevinarstvo	1613	101	8	1	1723
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1970	195	19	1	2185

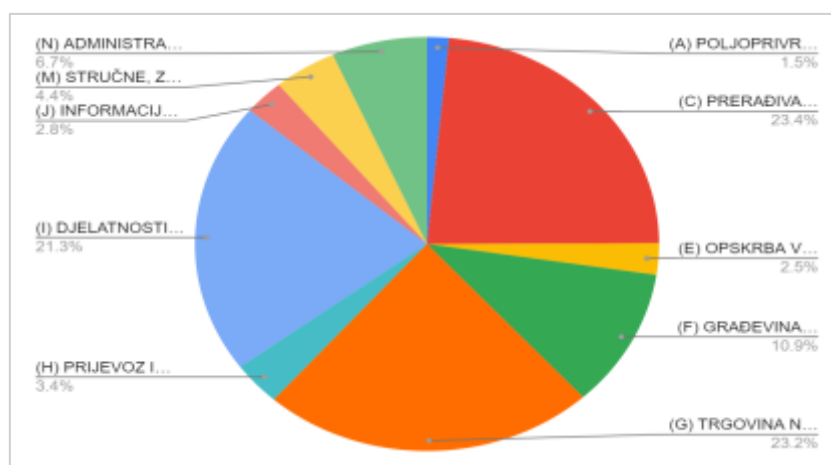
H	Prijevoz i skladištenje	271	31	6	0	308
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1132	60	3	6	1201
J	Informacije i komunikacije	279	16	2	0	297
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	20	1	0	0	21
L	Poslovanje nekretninama	1215	9	0	0	1224
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1374	28	3	1	1406
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	746	38	5	0	789
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	2	0	0	0	2
P	Obrazovanje	87	1	0	0	88
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	89	10	0	0	99
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	168	19	3	0	189
S	Ostale uslužne djelatnosti	298	4	0	0	302
UKUPNO BROJ TVRTKI		10.452	710	80	18	11.260

Izvor: HGK

Najveće ukupne prihode u 2019. godini ostvarila su poduzeća iz djelatnosti trgovine (23,2%), prerađivačke industrije (23,4%), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (21,3%) te građevinarstva (10,9%).

Udjeli ukupnih prihoda po djelatnostima vidljivi su iz grafikona 11 te tablice 45 iz koje je vidljiva statistika djelatnosti po ukupnim prihodima u 2019. godini.

Grafikon 11: Ukupni prihodi poduzeća u 2019. godini po djelatnostima

Izvor: HGK

U tablici 45 prikazana je statistika djelatnosti po ukupnim prihodima u 2019. godini. Najveći ukupni prihod u 2019. godini zabilježen je u velikim poduzećima u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (15,6% od ukupnih prihoda svih djelatnosti) te u prerađivačkoj industriji (7,8% ukupnih prihoda svih djelatnosti).

Tablica 45: Statistika djelatnosti po ukupnim prihodima u 2019. godini

		2019.				
		Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
	UKUPNI PRIHODI	1076.113.787	1340.151.376	1055.826.660	1264.205.578	4.736.297.401
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	24.102.879,29	31.107.610,06	14.067.212,29	0	69.277.701,64
B	Rudarstvo i vađenje	1.320.702,9	8.565.302,94	0	0	9.886.005,84
C	Prerađivačka industrija	115.071.895	297.357.609,1	281.435.847,4	369.654.240,8	1.063.519.592
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	824.725,46	8.360.825,80	0	0	9.185.551,26
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	3.905.599,71	38.573.557,1	50.584.967,55	18.456.736,88	111.520.861,2
F	Građevinarstvo	174.587.798,1	145.070.212,5	80.054.611,19	93.625.436,72	493.338.058,5
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	293.500.721,5	417.136.355,7	329.786.097,2	14.270.036,1	1.054.693.210
H	Prijevoz i skladištenje	32.431.565,2	63.739.770,12	59.330.229,21	0	155.501.564,5
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	114.106.316,5	90.930.327,43	24.628.703,03	737.458.492,5	967.123.839,5
J	Informacije i komunikacije	37.969.608,6	31.087.937,09	57.631.363,86	0	126.688.909,5
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.036.003,98	4.620.402,02	0	0	5.656.406
L	Poslovanje nekretninama	47.809.944,12	12.989.689,56	0	0	60.799.633,69
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	111.997.514,4	34.468.746,3	21.595.736,68	30.740.635,34	198.802.632,7
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	73.266.652,47	107.597.074,26	121.640.125,4	0	302.503.852,1
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	318.189,26	0	0	0	318.189,26
P	Obrazovanje	7.911.797,73	690.341,63	0	0	8.602.139,36
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	11.694.912,34	9.423.557,10	0	0	21.118.469,44
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	11.257.879,49	34.335.482,38	15.071.766,41	0	60.665.128,28
S	Ostale uslužne djelatnosti	12.999.080,5	4.096.574,42	0	0	17.095.654,92

Izvor: HGK

Kad je u pitanju izvoz, u Istarskoj županiji najveća vrijednost izvoza u 2019. godini ostvarena je u prerađivačkoj industriji na koju otpada 53,14% ukupnog izvoza, zatim u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (20,52%) te u djelatnosti trgovine (19,55%). Vrijednost izvoza prema djelatnostima u 2019. godini prikazana je u tablici 46.

Tablica 46: Izvoz i uvoz prema NKD-u 2019.

		Izvoz (tis. eura)	Uvoz (tis. eura)
	Ukupno	759.651	764.859
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	8.091	4.142
B	Rudarstvo i vađenje	316	515
C	Prerađivačka industrija	403.687	327.071
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	-	2.919
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.111	138
F	Građevinarstvo	5.119	12.604
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	148.533	346.939
H	Prijevoz i skladištenje	12.810	11.199
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	954	19.944
J	Informacije i komunikacije	7.698	5.188
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	3,58
L	Poslovanje nekretninama	577	5.791
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	155.865	13.486
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	11.379	13.088
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	-	0,265
P	Obrazovanje	-	53,354
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	33	49,903
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	704	2.769
S	Ostale uslužne djelatnosti	2.762	1.864
X	Neraspoređeno	-	2,919

Izvor: DZS

Najveća smanjenja robnog izvoza u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu zabilježena su u djelatnostima poslovanja s nekretninama (56%), prijevoza i skladištenja (52%) te u građevinarstvu (31%) i djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (22%), što je vidljivo i iz tablice 47.

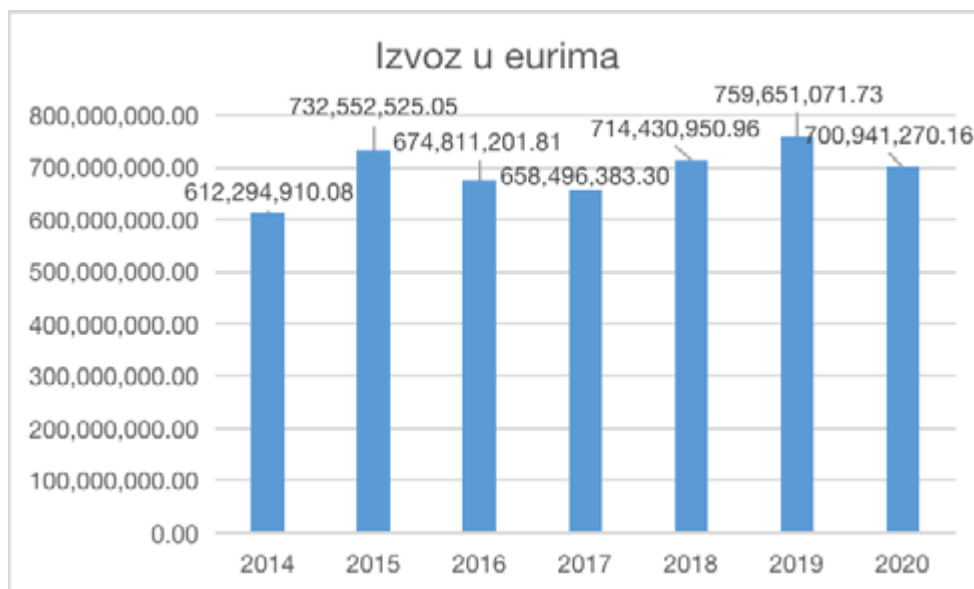
Tablica 47: Izvoz i uvoz prema NKD-u 2020.

		Izvoz (tis. eura)	Uvoz (tis. eura)
	Ukupno	698.939	617.491
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6.902	4.012
B	Rudarstvo i vađenje	1.009	140,3
C	Prerađivačka industrija	410.045	271.838
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	-	2
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	617	76,7
F	Građevinarstvo	3.550	10.150
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	120.755	277.766
H	Prijevoz i skladištenje	6.106	3.214
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	743	11.719
J	Informacije i komunikacije	7.838	6.485
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1,46	-
L	Poslovanje nekretninama	255	3.595
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	129.360	7.522
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8.194	16.629
P	Obrazovanje	-	9,7
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	-	435
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	456	1.337
S	Ostale uslužne djelatnosti	3.093	2.536
X	Neraspoređeno	-	9

Izvor: DZS

Najveći robni izvoz na području Istarske županije u razdoblju 2014. – 2020., prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazanim u grafikonu 12, zabilježen je 2019. godine, dok je 2020. godine smanjen uslijed objektivnih okolnosti uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19.

Grafikon 12: Izvoz u Istarskoj županiji u razdoblju 2014. – 2020.

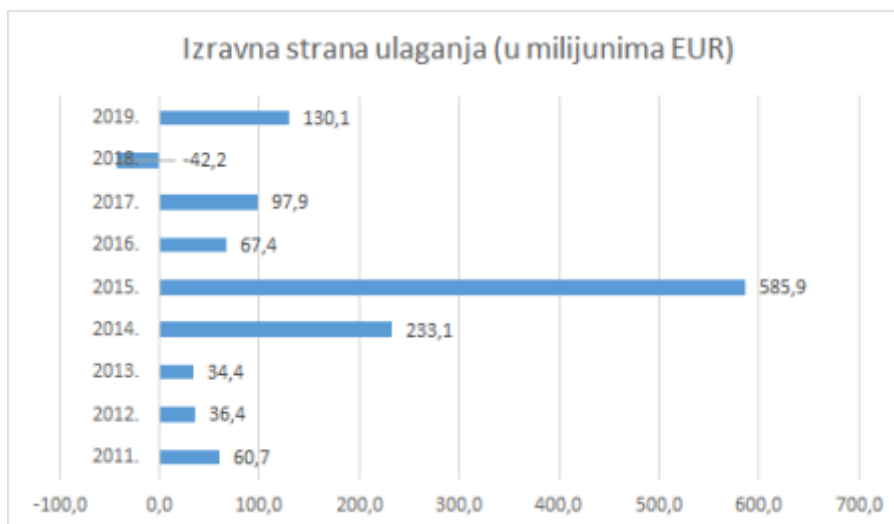

Izvor: DZS

Suprotno tome, u području izravnih stranih ulaganja u Istarskoj je županiji u odnosu na 2018. godinu zabilježen rast, te su ona u 2019. godini iznosila 130,10 milijuna eura, sukladno podacima Hrvatske narodne banke. Prema HNB-u, ukupan iznos izravnih stranih ulaganja u Hrvatsku u 2019. godini iznosio je 1,24 milijarde eura, što je za 196 milijuna eura ili 19% više nego 2018. godine, što je najviša godišnja razina izravnih stranih ulaganja od 2014. godine.

Tijekom 2015., 2016. i 2017. godine izravna ulaganja u Istarskoj županiji iznosila su više od 625,10 milijuna eura, dok je 2018. godine prvi put od 1993. zabilježena negativna vrijednost inozemnih izravnih ulaganja, smanjenje od 42,20 milijuna eura. Kretanje iznosa izravnih stranih ulaganja u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019. godine prikazano je u grafikonu 13.

Grafikon 13: Iznos izravnih stranih ulaganja u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019.

Izvor: HNB

Prema analizi HGK¹³ koja se odnosi na razvojnu raznolikost i gospodarske potencijale hrvatskih županija, gospodarski razvoj u Istarskoj županiji u posljednjih nekoliko godina obilježile su znatne investicije u turističkom, trgovačkom, IT i građevinskom sektoru, kriza i stečaj najvećeg istarskog brodogradilišta te poteškoće u pronalaženju potrebnih kadrova.

Najvažnije investicije realizirane su u sektoru turizma – riječ je o investicijama za izgradnju novih smještajnih objekata (kategorije 5*), investicijama u rekonstrukciju postojećih objekata te o ulaganjima u smještajne objekte za sezonske radnike.

Tvrtke kao Valamar Riviera, Maistra, Arena Hospitality Group te ostale iz turističkog sektora u investicijskom su zamahu vrijednom nekoliko milijardi kuna. Na području Županije nastavljene su i investicije u maloprodajne kapacitete te je nedavno dovršen i najveći trgovački centar u Županiji – Max City u Puli – Pola.

Posebnu vrijednost ima greenfield investicija koju je realizirala najveća hrvatska IT tvrtka Infobip. Izgradnja super modernog kampusa Pangea u Vodnjanu – Dignano izravan je doprinos rastućem IT sektoru u Istarskoj županiji. Upravo je jačanje IT sektora jedno od bitnih obilježja recentnog gospodarskog razvoja u Županiji.

Nakon iskazanog gubitka u 2017. godini te neuspješnih pokušaja pokretanja restrukturiranja, većina tvrtki u sklopu Uljanik grupe završila je u stečaju. Time je zasad zaustavljena gradnja velikih trgovačkih i specijalnih brodova, u čemu je to istarsko brodogradilište svojevremeno bilo svjetski lider. Brodogradnju

¹³ HGK, Analiza županija 2019./2020.

u Županiji nastavljaju preostala dva brodogradilišta koja grade srednje i manje brodove raznih namjena.

Obrtništvo

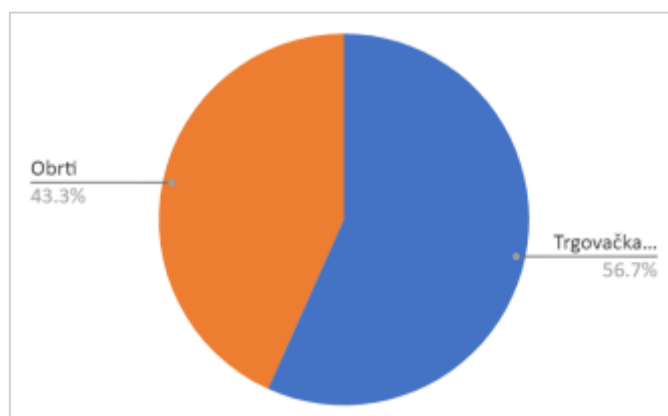
U prosincu 2020. godine je prema podacima DZS, prikazanim u tablici 48 i na grafikonu 14, u Istarskoj županiji bilo aktivno ukupno 18.628 poslovnih subjekata, od čega 56,7% otpada na trgovačka društva, a 43,3% na obrte.

Tablica 48: Aktivna trgovačka društva i aktivni obrti, prosinac 2020.

Trgovačka društva	10.565
Obrti	8.063
Ukupno	18.628

Izvor: DZS

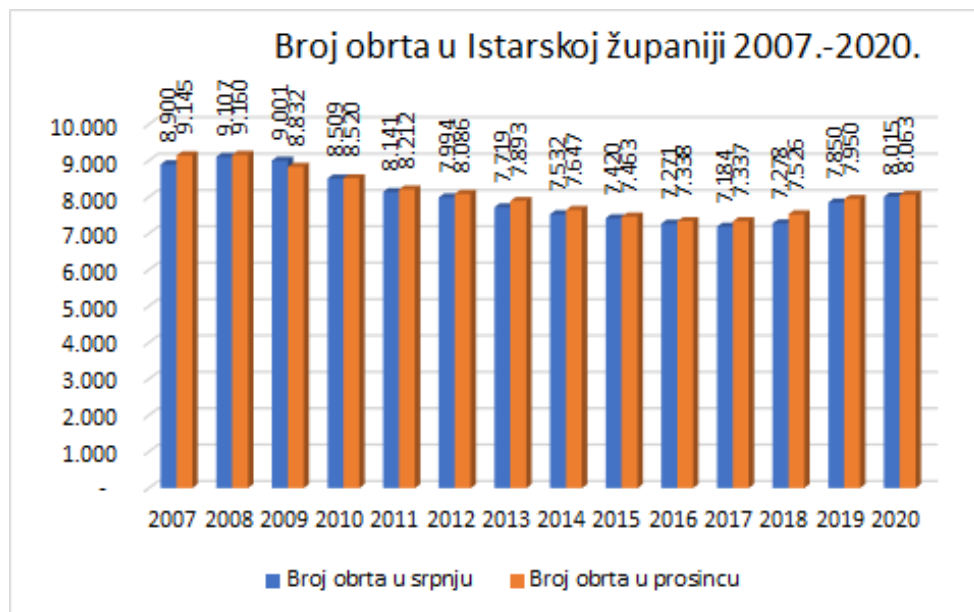
Grafikon 14: Udio obrta i trgovačkih društava

Izvor: DZS

Prema podacima Hrvatske obrtničke komore, u prosincu 2020. godine u Istarskoj je županiji, što se tiče broja aktivnih obrta, stanje slično onom od prije desetak godina. Kretanje broja obrtnika u Istarskoj županiji u razdoblju od 2007. do 2020. godine prikazano je u grafikonu 15.

Grafikon 15: Prikaz kretanja broja aktivnih obrta u razdoblju 2007. – 2020.

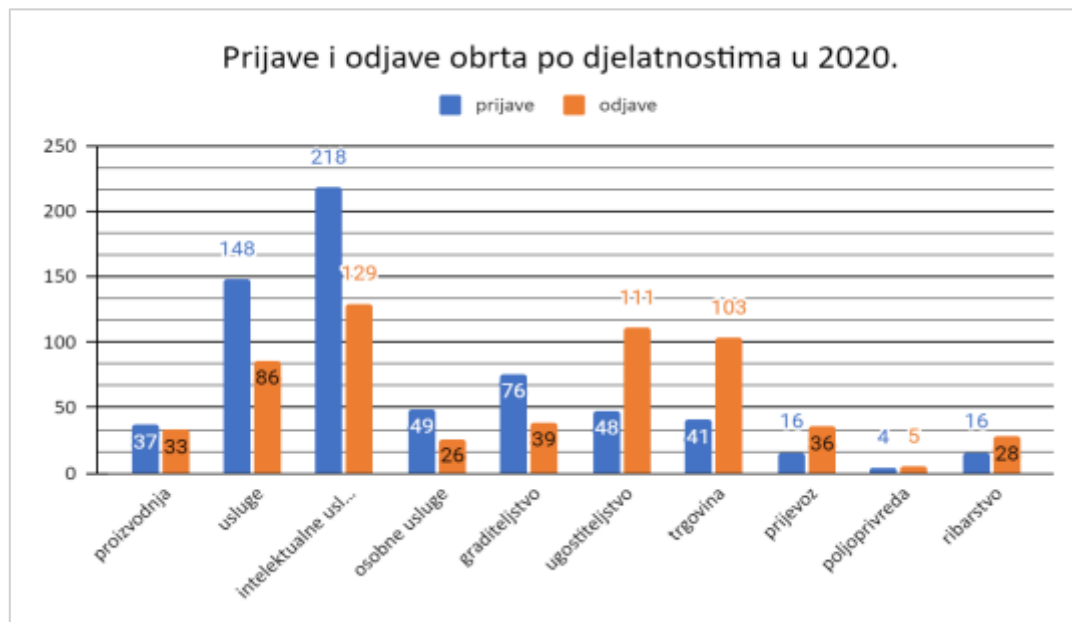

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

Najveći broj registriranih obrta zabilježen je krajem kolovoza 2007. godine, a zatim započinje njegov pad. Nakon isprva laganog pada pokazale su se i naznake predstojeće krize pa je gašenje obrta sve brže, osobito u 2009. i 2010. godini. Nakon toga pad je manji, a u posljednjih nekoliko godina broj je stabilan s porastom od 2018. godine.

Tijekom 2020. godine, usprkos pandemiji COVID-19, zabilježen je lagan, no stalan porast broja obrta – prema podacima iz Obrtnog registra Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske, otvorena su 653 obrta, zatvoreno je njih 596. Broj novootvorenih obrta gotovo je identičan onom iz 2019. godine (+4 novoosnovana obrta), dok je broj zatvorenih porastao (+79 zatvorenih obrta).

Grafikon 16: Broj otvorenih i zatvorenih obrta u 2020. godini prema djelatnostima

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

Kao što je vidljivo iz grafikona 16, najveći broj novootvorenih obrta u Istarskoj županiji u 2020. godini odnosi se na intelektualne usluge, usluge i građevinarstvo, dok je najveći broj zatvorenih obrta zabilježen u ugostiteljstvu i trgovini.

Krajem prosinca 2020. u Istarskoj županiji bilo je aktivno 8.063 obrta. Od navedenog broja, 11,37% obrta radi sezonski, a 88,63% cijele godine te je i dalje vidljiv polagan trend smanjenja broja obrta koji sezonski obavljaju djelatnost.

Kad je riječ o strukturi obrta u Istarskoj županiji, ono u posljednjih šest godina bilježi nekoliko promjena. To se prvenstveno odnosi na rast udjela uslužnog obrtništva koji je od 2015. godine u ukupnoj strukturi obrtništva porastao 5,73%, zahvaljujući prvenstveno porastu broja obrta u području intelektualnih usluga. S druge strane, smanjuje se udio aktivnih obrta u djelatnostima vezanim uz trgovinu, ugostiteljstvo i turizam (prosječno 0,73% godišnje), udio ribarstva, marikulture i poljodjelstva u razdoblju 2015. – 2020. smanjio se za 1,38%, a udio proizvodnog zanatstva, prijevoza i osobnih usluga u tom razdoblju stagnira. Detaljna struktura istarskog obrtništva po djelatnostima u razdoblju do 2016. do 2020. godine vidljiva je iz tablice 49.

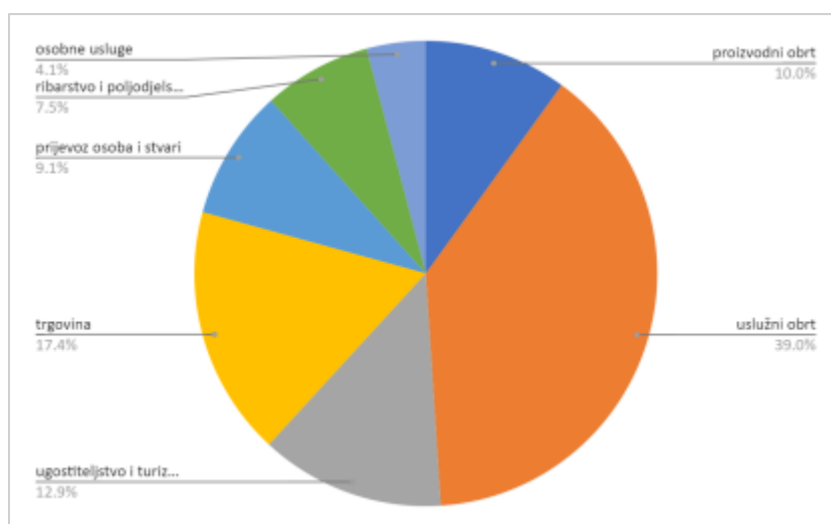
Tablica 49: Struktura istarskog obrtništva po djelatnostima u razdoblju 2015. – 2020.

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015	2017.	Indeks 2017/2016	2018.	Indeks 2018/2017	2019.	Indeks 2019/2018	2020.	Indeks 2020/2019
Proizvodni obrt	10,73%	10,65%	99,25	10,52%	98,78	10,24%	97,34	10,09%	98,54	9,99%	99,01
Uslužni obrt	33,24%	33,75%	101,53	34,63%	102,61	36,13%	104,33	37,82%	104,68	38,97%	103,04
Ugostiteljstvo i turizam	14,97%	15,05%	100,53	14,58%	96,88	14,07%	96,50	13,52%	96,09	12,88%	95,27
Trgovina	19,67%	18,96%	96,39	18,73%	98,79	18,31%	97,76	17,68%	96,56	17,40%	98,42
Prijevoz osoba i stvari	8,66%	8,82%	101,85	8,90%	100,91	8,97%	100,79	9,12%	101,67	9,09%	99,67
Ribarstvo i poljodjelstvo	8,91%	8,82%	98,99	8,62%	97,73	8,28%	96,06	7,78%	93,96	7,53%	96,79
Osobne usluge	3,82%	3,95%	103,40	3,63%	91,90	3,45%	95,04	3,19%	92,46	4,13%	129,47

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

Prema djelatnostima, od ukupnog broja obrta u Istarskoj županiji najzastupljenije su uslužne djelatnosti kojima se bavi gotovo 40% obrtnika, nakon čega slijede trgovački obrti (17,4%) i obrti u sektoru turizma i ugostiteljstva (12,9%). Struktura obrtništva u Istarskoj županiji u 2020. godini vidljiva je iz grafikona 17.

Grafikon 17. Struktura istarskog obrtništva po djelatnostima u razdoblju 2015. – 2020.

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

Prema podacima Hrvatske obrtničke komore, u 2020. godini u istarskim obrtima bile su zaposlene ukupno 15.682 osobe, od čega su 8.356 sami vlasnici obrta. Muškarci su vlasnici 5.688 obrta (70,54%), a žene 2.668 (33,09%), s tim da se taj broj od 2013. godine lagano povećava, a broj obrta kojima su vlasnici muškarci, kao što se može vidjeti i iz tablice 50, većinom smanjuje ili stagnira. Najveći broj vlasnika obrta je u dobnoj skupini 35 – 44 godina, zatim 45 – 54 i 55 – 64.

Tablica 50: Broj zaposlenih u istarskom obrtništvu u razdoblju 2013. – 2020.

GOD.	ŽENE		MUŠKARCI		UKUPNO		
	VLASNICA/ ORTAK	ZAPOSLENICE	VLASNIK/ ORTAK	ZAPOSLENICI	VLASNIK/ ORTAK	ZAPOSLENICI	UKUPNO ZAPOSLENI
2013.	2.254	3.796	5.909	3.796	5.909	8.052	16.215
2014.	2.213	3.717	5.702	3.717	5.702	7.887	15.802
2015.	2.221	3.724	5.521	3.724	5.521	7.916	15.658
2016.	2.230	3.878	5.264	3.878	5.264	7.934	15.428
2017.	2.305	3.831	5.266	3.831	5.266	7.916	15.487
2018.	2.420	3.684	5.400	3.684	5.400	7.830	15.650
2019.	2.609	3.643	5.639	3.643	5.639	7.868	16.116
2020.	2.668	3.337	5.688	3.337	5.688	7.326	15.682

Izvor: Obrtnička komora, Obrtništvo u brojkama

Kad se uzme u obzir samo broj obrtnika kojima je obrt jedina djelatnost, u obrtništvu je u Istarskoj županiji zaposleno ukupno 13.565 osoba od čega 6.239 obrtnika – vlasnika obrta i 7.326 zaposlenika.¹⁴ U odnosu na stanje u 2019. godini zabilježen je nešto niži broj zaposlenika (za 117 zaposlenih), kao i promjena u strukturi na način da raste broj zaposlenih – vlasnika obrta (+325 u 2020. godini), a pada broj zaposlenika (-542 u 2020. godini).

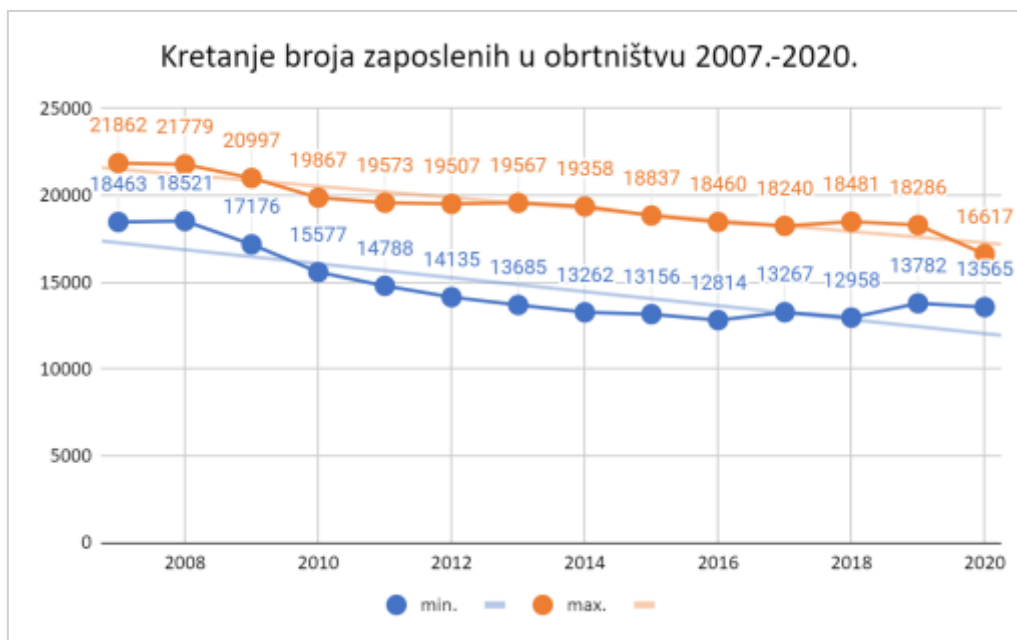
Kretanje broja zaposlenih u obrtima u Istarskoj županiji u razdoblju od 2007. do 2020. godine prikazano je u grafikonu 18. Radi se o ukupnom broju zaposlenih – obrtnici zaposleni u obrtu koji ostvaruju dohodak isključivo od obavljanja obrtničke djelatnosti i zaposlenici.

S obzirom na sezonalnost, maksimalna zaposlenost u 2020. godini dosegnuta je u srpnju te je iznosila 16.617 zaposlenih (6.655 obrtnika i 9.962 zaposlenika). Brojke su, zbog pandemije COVID-19, očekivano niže no u 2019. godini u kojoj je u kolovozu zabilježeno 18.286 osoba, od čega 6.395 obrtnika kojima je obrt jedina djelatnost i 11.891 zaposlenih.

¹⁴ Podaci Obrtničke komore Istarske županije

Grafikon 18: Kretanje broja zaposlenih u obrtima 2007. - 2020.

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

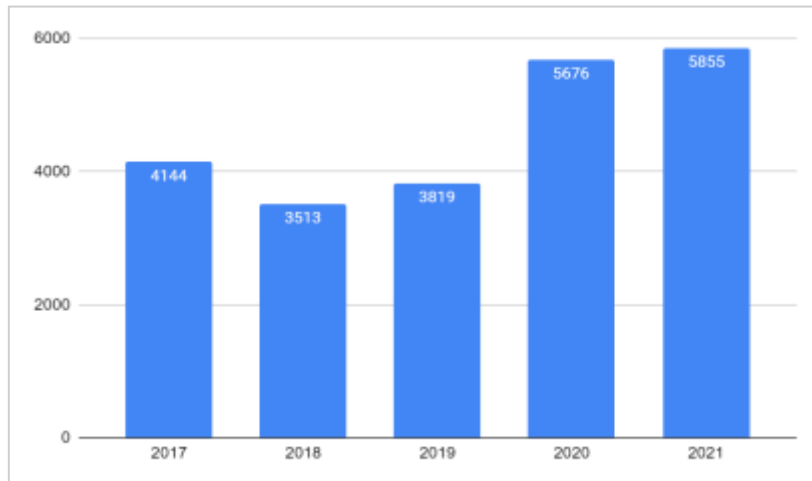
1.4.2. Tržište rada

U okviru ovog poglavlja prikazana su najznačajnija obilježja tržišta rada Istarske županije prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

1.4.2.1. Nezaposlenost

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u svibnju 2021. godine u Istarskoj je županiji bilo 5.855 nezaposlenih osoba. U posljednje dvije godine došlo je do ponovnog rasta broja nezaposlenih nakon pada zabilježenog 2018. godine kad je nezaposlenih u Istarskoj županiji bilo 3.513 što predstavlja skok od čak 66,67%.

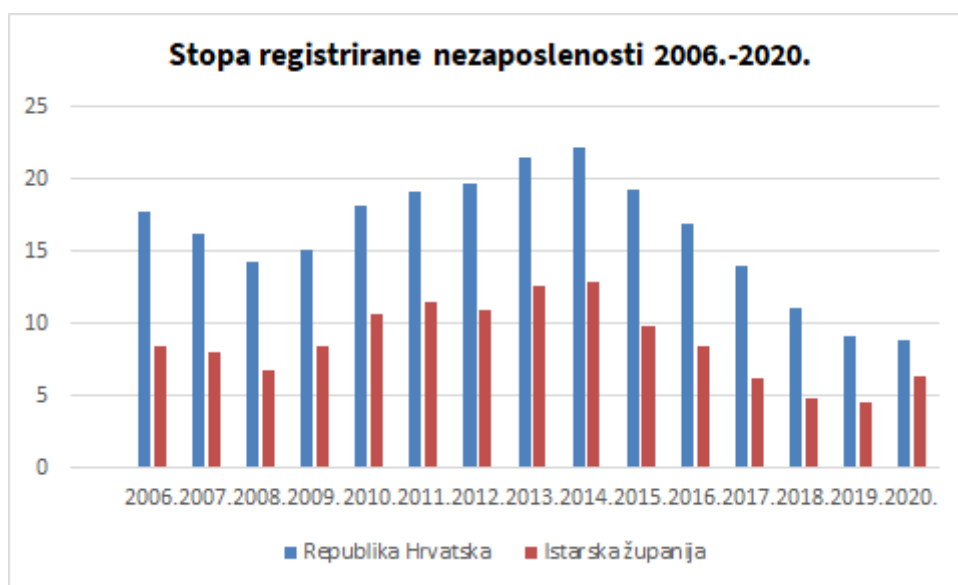
Grafikon 19: Broj nezaposlenih u Istarskoj županiji u razdoblju 2017. – 2021.

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

Kad su u pitanju trendovi vezani uz broj nezaposlenih na razini Republike Hrvatske i Istarske županije u razdoblju od 2006. do 2021. godine, uočljivo je da je nakon 2013. godine kad je registrirana nezaposlenost bila na vrhuncu došlo do kontinuiranog pada stope nezaposlenosti sve do 2020. godine u kojoj se, uslijed epidemije COVID-19, stopa nezaposlenosti ponovno povećala, kako je prikazano u grafikonu broj 20.

Grafikon 20: Stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj i IŽ u razdoblju 2004. – 2020.

Izvor: DZS

Tijekom posljednje četiri godine broj nezaposlenih osoba u Istarskoj županiji smanjuje se u kategorijama kraće nezaposlenosti, osobito kod nezaposlenosti od 9 do 12 mjeseci. Parametri kojima se mjeri dugotrajna nezaposlenost po određenim vremenskim intervalima smanjuju se iz godine u godinu pa je tako prema podacima iz 2018. godine zabilježeno smanjenje trajanja nezaposlenosti za 36%, ponajviše u kategorijama od 1. do 2. i od 2. do 3. godine nezaposlenosti, a u 2019. utvrđeno je dodatno smanjenje.

Usporedbom podataka o broju nezaposlenih prema kategorijama zanimanja pokazuje se da se u razdoblju od 2016. do 2019. godine navedeni broj nezaposlenih u većini kategorija smanjio, posebice u kategoriji jednostavnih zanimanja i uslužnih i trgovačkih djelatnosti. U obrtu i pojedinačnoj proizvodnji broj nezaposlenih smanjuje se do 2018. godine, no u 2019. godini zabilježen je znatan porast.

Stopa nezaposlenosti u Istarskoj županiji pod znatnim je sezonskim utjecajem. Prepoznatljiv je trend najveće registrirane nezaposlenosti koncem veljače, u razdoblju kad se u evidenciju nezaposlenih osoba prijave sve odnosno većina osoba koje su bile zaposlene na sezonskim poslovima. Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u IŽ je u prosincu 2019. godine bilo evidentirano 4.823 nezaposlenih. Najveći broj nezaposlenih završio je srednju školu (2.819), a 94,3% evidentiranih nezaposlenih imalo je prethodno radno iskustvo (4.546). Stopa nezaposlenosti krajem 2019. godine bila je 5,2%.

Potrebno je istaknuti i promjenu trenda u strukturi nezaposlenosti prema spolu, s obzirom da su u 2018. godini većinu činile žene, dok u 2019. godini muškarci čine 54% nezaposlenih.

Usljed negativnih učinaka pandemije uzrokovane bolešću COVID-19, tijekom 2020. godine zabilježen je porast broja nezaposlenih, koji je u Istarskoj županiji iznosio 5.390 osoba (registrirana nezaposlenost).

Provedba mjera aktivne politike zapošljavanja na području Istarske županije utemeljena je na Smjernicama za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2018. do 2020. godine. Tijekom 2018. i 2019. godine realizirana je provedba sljedećih mjera: Potpore za zapošljavanje, Potpore za usavršavanje, Potpore za samozapošljavanje, Obrazovanje nezaposlenih, Osposobljavanje na radnom mjestu, Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, Javni radovi, Potpore za očuvanje radnih mjesta i Stalni sezonac. Aktivnosti posredovanja pri zapošljavanju bile su usmjerene na povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba, pružanje stručne pomoći za njihovo bolje snalaženje na tržištu rada te borbu protiv socijalne isključenosti. U postizanju spomenutog cilja značajnu ulogu imaju aktivnosti individualnog savjetovanja, individualnih konzultacija i definiranja profesionalnog plana traženja posla te definiranja sadržaja sporazuma o uključivanju na tržište rada s dugotrajno nezaposlenim osobama.

Udio ukupnog broja novo uključenih korisnika mjera u prosječnom broju nezaposlenih u Republici Hrvatskoj 2018. godine iznosio je 24,1%, a na županijskoj razini kretao se u velikom rasponu od 16,0% do 66,2%. Najveći udio od 66,2% (s apsolutnim brojem od 2.326 novo uključenih osoba), ostvaren je u Istarskoj županiji, a iznadprosječni udjeli zabilježeni su još u Međimurskoj (48,7%), Krapinsko-zagorskoj (40,5%), Koprivničko-križevačkoj (36,5%) i Varaždinskoj županiji (35,6%). Najmanji obuhvat novo uključenih korisnika mjera zabilježen je u Zagrebačkoj (16,0%), Splitsko-dalmatinskoj (16,1%) te Brodsko-posavskoj županiji (16,9%). Broj zaposlenih u Istarskoj županiji u 2019. godini prema provedbi Mjera aktivne politike zapošljavanje HZZ-a prikazan je u tablici 51:

Tablica 51: Broj zaposlenih osoba u IŽ prema Mjerama aktivne politike zapošljavanja u 2019. godini

Naziv mjere	Broj podnesenih zahtjeva	Zaposleno osoba
1. Potpore za zapošljavanje	226	191
1.1. Potpore za zapošljavanje – stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo	73	60
2. Potpore za usavršavanje	2	0
3. Potpore za samozapošljavanje	577	463
4. Obrazovanje nezaposlenih	3	13
5. Osposobljavanje na radnom mjestu	3	2
6. Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa	79	67
6.1. Osposobljavanje za stjecanje odgovarajućeg radnog iskustva	3	1
7. Javni radovi	6	6
8. Potpora za očuvanje radnih mjesta (skraćivanje radnog vremena)	0	0
9. Stalni sezonac	623	2.120
UKUPNO:	1.595	2.923

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Prema regionalnom ustroju zaprimanja prijava potreba za radnicima, najveći broj prijava evidentiran je u Gradu Zagrebu (60.371 ili 23,9%), zatim Splitsko-dalmatinskoj (25.713 ili 10,2%), Primorsko-goranskoj (20.487 ili 8,1%), Istarskoj (20.315 ili 8,0%) te Osječko-baranjskoj županiji (15.150 ili 6,1%).

Uzimajući u obzir stanje u gospodarstvu uzrokovano pandemijom COVID-19, Hrvatski zavod za zapošljavanje svoje je aktivnosti tijekom 2020. godine usmjerio na očuvanje radnih mjesta u djelatnostima/ sektorima koji su najugroženiji uvođenjem nove mjere: Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima virusom SARS-CoV-2.

Tijekom 2018. i 2019. godine u ispostavama Područnog ureda HZZ Pula smanjio se broj prijavljenih slobodnih radnih mjesta, što je rezultat smanjene nezaposlenosti, ali i posljedica smanjenja broja poduzeća i radnih mjesta. Unatoč tome, Istarska županija i dalje nudi visoku mogućnost zapošljavanja što održava njezin standard i reputaciju regije poželjne za život.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, najtraženija zanimanja na području Istarske županije su liječnici, medicinske sestre i ostalo osoblje u sustavu zdravstva, terapeuti, psiholozi, defektolozi i logopedi, stručnjaci raznih profila u ICT sektoru, učitelji i profesori STEM predmeta, stručnjaci u području kemijske i tehničke struke, instruktori vožnje, vozači, automehaničari te radnici u ugostiteljskoj, obrtničkoj i trgovačkoj djelatnosti.

1.4.2.2. Zaposlenost

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u Istarskoj je županiji u 2020. godini broj zaposlenih bio 80.640 što je smanjenje od 1,59% u odnosu na 2019. godinu kad je na području Istarske županije bilo ukupno 81.940 zaposlenih.

Kao što je vidljivo iz grafikona 21 u razdoblju od 2011. do 2020. godine najveći broj zaposlenih zabilježen je u posljednje 3 godine, pri čemu je zaposlenost bila na vrhuncu 2018., a zatim je uslijedio pad pa je u 2020. godini koju je obilježila pandemija COVID-19 u Istarskoj županiji bilo gotovo 2 tisuće zaposlenih manje no prije dvije godine.

Grafikon 21: Kretanje broja zaposlenih u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2020.

Izvor: DZS

Najveći broj zaposlenih u Istarskoj županiji radi u pravnim osobama. Prema podacima DZS-a za 2020. godinu u pravnim je osobama bilo 65.207 (80,80%) zaposlenih, u obrtništvu i slobodnim zanimanjima 14.684 (18,30%) zaposlenih te u poljoprivrednoj djelatnosti 749 (0,90%) zaposlenih.

Kretanje broja zaposlenih u pravnim osobama u razdoblju od 2011. do 2020. godine prati trend kretanja ukupnog broja zaposlenih u Istarskoj županiji pa je najveći broj zaposlenih u pravnim osobama zabilježen u posljednje tri godine, što je vidljivo iz grafikona 22. U 2018. godini bilo je 10,03% više zaposlenih u pravnim osobama no 2011. te 12,54% više no u 2014. godini koja broji najmanji broj zaposlenih u pravnim osobama u proteklih deset godina.

Grafikon 22: Kretanja broja zaposlenih u pravnim osobama u razdoblju 2011. – 2020.

Izvor: DZS

S druge strane, broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u razdoblju od 2011. do 2017. godine u stalnom je padu, a nakon blagog oporavka 2018. i 2019. godine u 2020. godini taj se broj ponovno spušta i dostiže najnižu vrijednost od 2011. godine. Pad ukupnog broja zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u 2020. godini iznosi 12,57% u odnosu na stanje 2011. godine kad su obrti i slobodne profesije u Istarskoj županiji zapošljavali gotovo 17 tisuća ljudi, kako pokazuje grafikon 23.

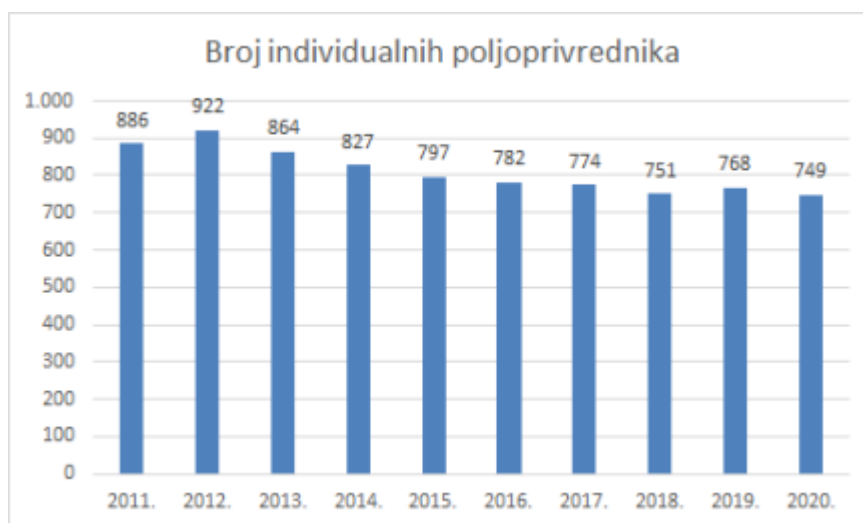
Grafikon 23: Kretanje broja zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u razdoblju 2011. – 2020.

Izvor: DZS

U padu je i broj individualnih poljoprivrednika, pa je 2020. godine u Istarskoj županiji zabilježeno 749 individualnih poljoprivrednika što je 18,76% manje no 2012. kad je zabilježen najveći broj individualnih poljoprivrednika u posljednjih deset godina. Trend pada broja individualnih poljoprivrednika u Istarskoj županiji prikazan je na grafikonu 24.

Grafikon 24: Kretanje broja individualnih poljoprivrednika u razdoblju 2011. – 2020.

Izvor: DZS

Kad je riječ o prosječnoj neto plaći po zaposlenom u Istarskoj županiji ona je 2019. godine iznosila 837,08 eura, što je 17,93% više od prosječne neto plaće u 2011. godini. Iznos neto prosječne neto plaće najveći je skok doživio 2017. godine kad je, u odnosu na prethodnu godinu, zabilježen rast od 4,68%. Rast prosječne neto plaće u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019. prikazan je u grafikonu 25.

Grafikon 25: Kretanje iznosa prosječne neto plaće u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019.

Izvor: DZS

1.4.3. Poslovno okruženje

1.4.3.1. Poslovna infrastruktura

Koordinacija razvoja poduzetničke infrastrukture u nadležnosti je Istarske razvojne agencije - IDA d.o.o. Istraživanje potreba poduzetnika, kontinuirano praćenje razvoja poduzetničkih zona i koordinacija između Istarske županije, jedinica lokalne samouprave i nadležnih ministarstava, neke su od ključnih aktivnosti IDA-e i temelj su za utvrđivanje smjernica razvoja poduzetničkih zona i definiranje programa poticanja razvoja poduzetničkih zona.

Poslovna i poduzetnička infrastruktura ključni je infrastrukturni aspekt poslovnog okruženja. Grad Pula - Pola središte je poduzetničkih aktivnosti u Istarskoj županiji, iako su i veća i manja urbana središta na području Županije relativno ravnomjerno opremljena poduzetničkom infrastrukturom. Poslovna, odnosno poduzetnička infrastruktura obuhvaćena analizom odnosi se na poduzetničke zone kao infrastrukturno opremljena područja namijenjena obavljanju određenih gospodarskih aktivnosti čija je osnovna karakteristika zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika - korisnika zone.

Prema podacima Istarske razvojne agencije - IDA d.o.o., temeljem postojeće prostorno-planske

dokumentacije i infrastrukturne opremljenosti na području Županije identificirane su 34 poduzetničke zone sa statusom prioriteta. Na području Županije prostornim planovima definirana je ukupno 41 poduzetnička zona, od čega ih je 25 aktivno u smislu popunjenosti aktivnim poduzetnicima i infrastrukturne opremljenosti.

Tablica 52: Prikaz aktivnih i infrastrukturno opremljenih poduzetničkih zona na području IŽ

	JLS	Naziv	Namjena	Veličina (ha)	Broj korisnika	Broj zaposlenih
1.	Vodnjan - Dignano	Vodnjan Sjever	Proizvodno-uslužna	40	3	/
2.	Vodnjan - Dignano	Galižana	Proizvodno-uslužna	70	40	500
3.	Pazin	Ciburi I	Poslovna	24,94	10	130
4.	Pazin	Ciburi II	Poslovna	11,47	2	41
5.	Pazin	Podberam	Proizvodno-prerađivačka	8	6	85
6.	Rovinj - Rovigno	Griполе-Spine	Uslužno-mješovita	25	10	120
7.	Rovinj - Rovigno	Griполе-Spine	Proizvodno-prerađivačka	5,9	3	25
8.	Novigrad - Cittanova	Vidal	Uslužno-mješovita	13,7	37	353
9.	Lupoglav	Lupoglav	Proizvodno-poslovna	90	1	120
10.	Labin	Vinež	Proizvodno-poslovna	37,76	21	814
11.	Poreč - Parenzo	Baderna	Uslužno-mješovita	4	0	0
12.	Poreč - Parenzo	Kukci	Uslužno-mješovita	4	2	70
13.	Poreč - Parenzo	Buići-Žbandaj	Uslužno-mješovita	61,3	15	350
14.	Umag - Umago	Ungarija	Proizvodno-prerađivačka	55,65	26	324
15.	Kaštelir-Labinci - Castelliere-S. Domenica	Labinci	Proizvodno-poslovna	22,7	22	/
16.	Piće	Piće-sjever	Proizvodno-poslovna	4,4	1	/
17.	Piće	Piće-jug	Proizvodno-poslovna	117,78	13	/
18.	Svetvinčenat	Bibići	Proizvodno-uslužna	28	13	45
19.	Buzet	Mažinjica	Poslovna	28	10	208
20.	Buzet	Mala Huba	Poslovna	15	7	90
21.	Buje - Buie	Buje	Proizvodno-poslovna	66,9	22	2100
22.	Buje - Buie	Mazurija	Poslovna	7,4	/	225
23.	Višnjan - Visignano	Milanezi	/	21,4	/	/
24.	Barban	Barban	/	23	/	/
25.	Sv. Nedelja	Dubrova	/	8	/	/

Izvor: IDA

Ulaganja u poslovnu infrastrukturu nužna su za privlačenje novih investicija i stvaraju mogućnost za otvaranje novih radnih mjesta u sektoru poduzetništva, osobito u sektoru malog i srednjeg poduzetništva. Ulaganjem u poslovnu i poduzetničku infrastrukturu unapređuju se poduzetničke aktivnosti na području Istarske županije te ostvaruju temeljni ciljevi – jačaju kapaciteti poduzetnika i ostvaruje racionalizacija poslovanja korištenjem raspoloživih resursa zajedno s ostalim korisnicima poslovne zone.

1.4.3.2. Poduzetničke potporne institucije

Poduzetničke potporne institucije dio su ukupne poduzetničke infrastrukture usmjerene na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja i provedbu programa usmjerenih na razvoj poduzetništva. Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture definiraju se prema klasifikaciji prikazanoj u tablici 53. U Istarskoj županiji ukupno je 18 poduzetničkih potpornih institucija.

Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o. kao županijska razvojna agencija operativno provodi mjere za razvoj gospodarstva i poduzetništva na regionalnoj razini, poticanje i privlačenje investicija te realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvitka. U tom kontekstu, najznačajnije mjere odnose se na osiguravanje povoljnijih uvjeta financiranja poduzetničkih investicija u vidu kreditiranja i pomoći u osiguranju jamstva. Na taj način, omogućavanjem povoljnijih uvjeta kreditiranja doprinosi se rastu i razvoju postojećih poslovnih subjekata, otvaranju novih poslovnih subjekata te novih radnih mjesta. Također, IDA provodi i programe edukacija za poduzetnike i obrtnike s ciljem stjecanja poslovnih znanja i vještina i otvaranja pristupa informacijama ključnim za razvoj poslovanja i povećanje konkurentnosti. Sukladno potrebama digitalizacije i optimizacije poslovanja, edukativne aktivnosti obuhvaćaju teme digitalnog marketinga, e-poslovanja, SEO – optimizacije web stranica, upravljanja projektnim ciklusom za MSP-ove, financiranja start-upova i druge stručne edukacije.

S druge strane, poduzetnički inkubatori ustrojeni su na lokalnoj razini i pružaju podršku razvoju poduzetništva kroz poslovne usluge i resurse za poduzetnike, uključujući poslovne prostore po povoljnijim uvjetima za poduzetnike početnike. U Istarskoj županiji ukupno je 9 poduzetničkih inkubatora s 52 poslovnih prostora i 1 inkubator za nove tehnologije s 11 poslovnih prostora. Osim toga, Poduzetnički inkubator Rovinj raspolaže i s 18 radnih jedinica u sklopu coworkinga. Coworking uredski prostori dostupni su i u Labinu, a kao jednu od najznačajnijih investicija u poduzetničku infrastrukturu, IDA će do kraja 2023. godine realizirati projekt poduzetničkog centra Coworking Pula.

Tablica 53: Pregled poduzetničkih potpornih institucija na području Istarske županije

Vrsta	Naziv	Osnivač
I. Razvojne agencije		
Lokalne razvojne agencije	RAZVOJNA AGENCIJA SRCE ISTRE društvo s ograničenom odgovornošću za promicanje lokalnog razvoja i poslovne usluge	Grad Pazin, Općina Cerovlje, Općina Gračišće, Općina Karojba, Općina Lupoglav, Općina Motovun – Montona, Općina Sv. Petar u Šumi, Općina Tinjan
	VIRA – Višnjanska razvojna agencija d.o.o. za izgradnju i upravljanje poslovnim zonama i privlačenje investicija	Općina Višnjan – Visignano
Županijske razvojne agencije	Istarska razvojna agencija – IDA d.o.o.	Istarska županija, Grad Buje – Buie, Grad Buzet, Grad Labin, Grad Novigrad – Cittanova, Grad Pazin, Grad Poreč – Parenzo, Grad Pula – Pola, Grad Rovinj – Rovigno, Grad Umag – Umago, Grad Vodnjan – Dignano
Razvojne agencije za određene djelatnosti	IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.	Istarska županija
	AZRRRI Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin	Istarska županija
	IRTA – Istarska razvojna turistička agencija d.o.o. Poreč	Istarska županija, MAISTRA d.d. za hotelijerstvo i turizam, Valamar Riviera d.d. za turizam, PLAVA LAGUNA d.d. za ugostiteljstvo i turizam, ARENATURIST d.d. za turizam i ugostiteljstvo, LAGUNA NOVIGRAD d.d. za hotelijerstvo i turizam
	IKA – Istarska kulturna agencija – Agenzia culturale Istriana	Istarska županija
II. Poduzetnički centri		
Poduzetnički centri	/	/

III. Poduzetnički centri//II. Poduzetnički centri		
Poduzetnički inkubatori	BUSINESS EDUCATION CENTRE d.o.o.	Grad Buje-Buie
	Poduzetnički inkubator Izazov – IDA d.o.o.	Istarska županija, Grad Buje - Buie, Grad Buzet, Grad Labin, Grad Novigrad - Cittanova, Grad Pazin, Grad Poreč - Parenzo, Grad Pula - Pola, Grad Rovinj - Rovigno, Grad Umag - Umago, Grad Vodnjan - Dignano
	Plzet d.o.o. za izgradnju, trgovinu i upravljanje nekretninama	Grad Buzet
	Poduzetnički inkubator Poreč d.o.o.	Grad Poreč - Parenzo
	Poduzetnički inkubator Pazin	Grad Pazin
	Poduzetnički inkubator Barban	Općina Barban
	Poduzetnički inkubator Rovinj	Grad Rovinj - Rovigno
	Poduzetnički inkubator Vodnjan	Grad Vodnjan - Dignano
Inkubatori za nove tehnologije	Tehnološki inkubator Pula – IDA d.o.o.	Istarska županija, Grad Buje - Buie, Grad Buzet, Grad Labin, Grad Novigrad - Cittanova, Grad Pazin, Grad Poreč - Parenzo, Grad Pula - Pola, Grad Rovinj - Rovigno, Grad Umag - Umago, Grad Vodnjan - Dignano
IV. Znanstveno-tehnološki parkovi		
Znanstveno-tehnološki parkovi	/	/
V. Centri kompetencije		
Centri kompetencije	Ustanova Centar za istraživanje materijala Istarske županije METRIS	Istarska županija

VI. Slobodne zone		
Slobodne zone	/	/

Izvor: IDA

1.4.4. Razvijenost poduzetništva u glavnim gospodarskim sektorima

1.4.4.1. Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija u svakoj državi predstavlja djelatnost od strateškog interesa te je također od posebne važnosti za gospodarski razvoj Republike Hrvatske, s obzirom da uključuje širok raspon proizvodno-intenzivnih industrija. Hrvatska ima jaku tradiciju uspješnih prerađivačkih industrija (prehrambena, kemijska, duhanska, proizvodnja prijevoznih sredstava, prerada nafte, proizvodnja računala i uredskih strojeva i dr.) koje su obilježene velikim tvrtkama od kojih neke i danas uspješno posluju.

Prerađivačka industrija, prema definiciji Nacionalne klasifikacije djelatnosti (NKD), obuhvaća područja fizičke ili kemijske transformacije materijala, tvari ili sastojaka u novi proizvod, a obuhvaća 14 područja:

- proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda
- proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda
- proizvodnja kože i kožnih proizvoda
- prerada drva i proizvoda od drva
- proizvodnja celuloze, papira iz kartona, izdavačka i tiskarska djelatnost
- proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva
- proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana
- proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa
- proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda
- proizvodnja metala i metalnih proizvoda
- proizvodnja strojeva i uređaja
- proizvodnja električne i optičke opreme
- proizvodnja prometnih sredstava
- ostala prerađivačka industrija, na drugom mjestu nespomenuta.

U Industrijskoj strategiji RH za razdoblje 2014. – 2020. kao pokretačke grane prepoznate su sljedeće djelatnosti iz područja prerađivačke industrije:

- proizvodnja gotovih metalnih proizvoda;
- proizvodnja strojeva i uređaja
- proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka;
- proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda.

Područje Istre ima tradiciju prerađivačke industrije, od antičkog razdoblja proizvodnje prehrambenih

proizvoda (maslinarstva, vinogradarstva i dr.), preko proizvodnje tekstila u tkaonicama prve industrijske revolucije u Buzetu, do pune afirmacije prerađivačke industrije sredinom 20. stoljeća koja je počivala na usmjerenom brodogradnji u Puli - Pola, ali i drugim granama: prerada duhana i ribe u Rovinju - Rovigno, proizvodnja nemetala u Puli - Pola, Koromačnu i Umagu - Umago, tekstilna industrija u Pazinu i Puli - Pola, prerada plastičnih masa i kemijska industrija u Pazinu i Umagu - Umago, metalna industrija i strojogradnja u Puli - Pola, Labinu i Raši, automobilska industrija u Buzetu i dr.

Prema posljednje dostupnim podacima za 2019. godinu, u strukturi prihoda i tvrtki Istarske županije, prerađivačka industrija čini 22% ukupnih prihoda i 10% svih tvrtki te zapošljava ukupno 21,4% svih zaposlenih, što je niže u odnosu na RH prosjek, ali je istovremeno razumljivo radi velikog udjela u prihodima i broju tvrtki koje zapošljavaju radnike, a povezanih sa sektorom turizma i trgovine.

Najznačajniji pokazatelj prerađivačke industrije u Istri je svakako najveći udio u izvozu, od čak 53% ukupnog izvoza Ispravititi u: Županije. Zanimljivo je da je izvoz čak i u kriznoj 2020. godini rastao sa 403.687.835,95 eura na 410.553.454,11 eurat usprkos ukupno nižem izvozu na razini Županije što pokazuje određenu rezistentnost odnosno usmjerenost na industrije koje nisu bile toliko pogođene krizom. Ipak, treba također istaknuti i fragilnost prerađivačke industrije Istarske županije, s obzirom na visok udio brodogradnje u strukturi prihoda pa dodatni pad poslovanja može znatno utjecati i na gospodarstvo same regije.

U području prerađivačke industrije razvijena je brodogradnja, proizvodnja građevinskog materijala

Tablica 54: Prerađivačka industrija u Istarskoj županiji – pokazatelji za 2019. godinu

Financijski pokazatelj	Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
Ukupni prihodi (IŽ) u eurima	1.076.113.787,58	1.340.151.375,54	1.055.826.660,16	1.264.205.578,34	4.736.297.400,62
Prerađivačka industrija (PI) u eurima	115.071.895,02	297.357.609,13	281.435.847,4	369.654.240,76	1.063.519.592,28 (22,4%)
Ukupan broj tvrtki (IŽ)	10.452	710	80	18	11.260
Broj tvrtki (PI)	864	157	22	8	1.051 (9,3%)
Dobit/gubitak (IŽ) u eurima	-22.503.430,49	49.697.983,28	33.730.929,33	118.476.518,95	179.402.001,06
Dobit/gubitak (PI) u eurima	532.754,13	11.719.240,03	3.886.299,29	2.915.512,38	19.053.805,83

Izvor: HGK

(vapno, cement, cigla, kamen), duhanskih proizvoda, namještaja, električnih strojeva i uređaja, dijelova za automobilsku industriju, stakla, obrada metala, plastike, drva, tekstila i proizvodnja hrane. Također, proteklih godina je velika pažnja posvećena revitalizaciji poljoprivrede, pa je u vinogradarstvu, maslinarstvu i sustavu ekološke proizvodnje hrane postignut veliki napredak.

Uvidom u prvih 10 tvrtki prerađivačke industrije, vidljiva je velika ovisnost od industrija koje imaju veliki

Tablica 55: Prerađivačka industrija- TOP 10

	TOP 10 – prihodi u eurima		TOP 10 – bruto profit u eurima		TOP 10 – zaposleni	
1.	TDR D. O. O.	115.649.784,33	TDR D. O. O.	11.624.275	P. P. C. BUZET D. O. O.	918
2.	ROCKWOOL ADRIATIC D. O. O.	71.239.750,48	ULJANIK BRODOGRADILISTE D.D.	7.256.181,56	TDR D. O. O.	715
3.	HOLCIM (HRVATSKA) D. O. O.	54.746.379,99	CAREL ADRIATIC D. O. O.	4.372.460,02	KAMEND.D.	398
4.	CALUCEM D.O.O.	43.971.092,97	HOLCIM (HRVATSKA) D. O. O.	4.279.354,97	TEHNOMONT – BRODOGRADILISTEPULA D.	371
5.	P. P. C. BUZET D. O. O.	40.962.439,45	ROCKWOOL ADRIATIC D. O. O.	3.814.718,96	DURAN D.D.	241
6.	ETRADEX D. O. O.	37.024.049,37	CALUCEM D.O.O.	2.621.740	HISTRIS D.O.O.	236
7.	CAREL ADRIATIC D. O. O.	34.153.109,03	DURAN D.D.	2.219.045,72	HOLCIM (HRVATSKA) D. O. O.	235
8.	HEMPEL D. O. O.	28.073.209,90	BETON TOMIŠIĆ D.O.O.	1.895.985,14	AGROLAGUNA D. D.	229
9.	KAMEND.D.	23.698.321,06	VILSTROJ D. O. O.	1.685.792,02	JEDINSTVO D. O. O.	169
10.	SIPRO D. O. O.	19.902.913,27	E. C. S. D. O. O.	1.274.165,51	BRIONKA D. D.	163

Izvor: Digitalna komora

utjecaj na okoliš. Iako su okolišni čimbenici povoljni na razini Županije, ističu se područja oko TE Plomin (proizvodnja električne energije iz ugljena) i tvornice Rockwool (proizvodnja kamene vune) koja nisu okolišno zadovoljavajuća. Povremeno u zraku ima onečišćujućih tvari iz tvornice cementa Holcim (Koromačno), Calucem (Pula - Pola) i tvornica oko Umaga - Umago koje koriste industrijska otapala (Sipro, Aluflex, Hempel). Navedeno predstavlja rizik, s obzirom na obveze koje proizlaze iz Europskog zelenog plana, čiji je cilj Uniju učiniti klimatski neutralnom do 2050. godine, odnosno posljedice prelaska na klimatsku neutralnost.

Gledajući statistiku prema djelatnostima, u prvih 5 djelatnosti prema broju tvrtki su proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, proizvodnja prehrambenih proizvoda, popravak i instaliranje strojeva i opreme, proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda te proizvodnja pića. Promatrajući prihode po djelatnostima, treba istaknuti kako primjerice prihodi od proizvodnje duhanskih proizvoda premašuju ukupne prihode od proizvodnje prehrambenih proizvoda (115.649.781,14 eura prema 99.079.016,39 eura), a daleko najveće prihode bilježi djelatnost (C23) Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (255.025.168,36 eura) u kojoj prednjači (C235) Proizvodnja cementa, vapna i gipsa (100.812.998,87 eura).

Gledajući na razini investicija u novu dugotrajnu imovinu, prerađivačka industrija sudjeluje sa 15% (53.563.879,08 eura), a unutar nje svakako prednjači djelatnost Proizvodnje duhanskih proizvoda, odnosno tvrtka TDR d.o.o., koja čini 30% ukupnog ulaganja prerađivačke industrije, odnosno 5% na razini cijelog gospodarstva Istarske županije. Vrijedi istaknuti i relativno značajna ulaganja u djelatnosti (C26) Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda od 11.364.709,27 eura te djelatnosti (C23) Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda od 12.956.826,60 eura koji su za razliku od ostalih djelatnosti raznolikije distribuirani po različitim tvrtkama i poddjelatnostima.

Zaključno, prerađivačka industrija tradicionalno ima veliku ulogu u gospodarstvu Istarske županije.

iako manju u usporedbi s nacionalnom razinom zbog većeg utjecaja trgovine i turizma u strukturi gospodarstva. Prerađivačka industrija prednjači u izvozu roba i usluga te zapošljava značajan dio radnika. U kontekstu posebnih grana prerađivačke industrije, primjetna je velika ovisnost o industrijama koje okolišno nisu neutralne što predstavlja visoki rizik. Također, brodogradnja koja je tradicionalno jaka prerađivačka industrija na području Istarske županije još uvijek utječe na gospodarsku sliku, naročito u segmentu zapošljavanja, pa nastavak ili nastanak novih kriza u tom sektoru mogu nepovoljno utjecati na prerađivačku industriju. Završno, uvidom u podatke, primjetan je mali broj ključnih tvrtki koje drže prerađivačku industriju Istarske županije, odnosno slaba diversificiranost među raznim industrijskim granama, kao i mali udio industrija s izraženim segmentom istraživanja i razvoja koje može donijeti dodanu vrijednost.

1.4.4.2. Građevinarstvo

Sektor građevinarstva zauzima važno mjesto u hrvatskom gospodarstvu. Nakon značajnog smanjenja aktivnosti koje je pretrpjelo u recesijskim godinama (2009. – 2014.), građevinarstvo je u posljednjih nekoliko godina obilježeno trendom postupnog oporavka aktivnosti. Prema posljednje dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku, građevinarstvo je u strukturi ukupnog gospodarstva u prvoj polovici 2020. godine sudjelovalo s udjelom od oko 5,2%, dok je broj zaposlenih u ovoj djelatnosti u lipnju 2020. godine iznosio 117.392, što čini 7,8% ukupnog broja zaposlenih u RH.¹⁵

Sukladno Odluci o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. (NKD 2007.), područje građevinarstva odnosi se na opće i specijalizirane građevinske djelatnosti gradnje zgrada i građevina niskogradnje. Ono obuhvaća radove na novim građevinama, popravke, nadogradnju i preinake, podizanje montažnih zgrada ili drugih građevina na gradilištu od prethodno izrađenih dijelova i gradnju privremenih građevina. Struktura područja građevinarstva sukladno NKD-u prikazana je na sljedeći način:

1. Gradnja zgrada
  - 1.1. Organizacija izvedbe projekata za zgrade
  - 1.2. Gradnja stambenih i nestambenih zgrada
2. Gradnja građevina niskogradnje
  - 2.1. Gradnja cesta i željezničkih pruga
  - 2.2. Gradnja cjevovoda, vodova za električnu struju i telekomunikacije
  - 2.3. Gradnja ostalih građevina niskogradnje
3. Specijalizirane građevinske djelatnosti
  - 3.1. Uklanjanje građevina i pripremni radovi na gradilištu
  - 3.2. Elektroinstalacijski radovi, uvođenje instalacija vodovoda, kanalizacije i plina i ostali građevinski instalacijski radovi
  - 3.3. Završni građevinski radovi
  - 3.4. Ostale specijalizirane građevinske djelatnosti

Istarsko gospodarstvo po svojoj je strukturi vrlo raznoliko, a među razvijenim granama nalazi se i

¹⁵ https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sektorske-analize/SA_gradevinarstvo_listopad_2020.pdf

građevinarstvo te s njim povezana proizvodnja građevinskog materijala (vapno, cement, cigla, kamen). Kada se pogledaju posljednji dostupni podaci za 2019. godinu, u strukturi prihoda i tvrtki Istarske županije područje građevinarstva je ostvarilo 10,4% ukupnih prihoda, dok tvrtke čine 15,3% ukupnog broja tvrtki.

Promatrajući strukturu tvrtki, može se uočiti kako, gledajući njihovu veličinu, daleko najveći udio čine

Tablica 56: Prikaz ključnih pokazatelja za područje građevinarstva

Financijski pokazatelj	Mikro	Malo	Srednje	Veliko	Ukupno
Ukupni prihodi IŽ u eurima	1.076.113.786,58	1.340.151.375,54	1.055.826.660,16	1.264.205.578,34	4.736.297.400,62
Prihodi-građevinarstvo u eurima	174.587.798,13	145.070.212,49	80.054.611,19	93.625.436,72	493.338.058,53
Ukupan broj tvrtki IŽ	10.452	710	80	18	11.260
Broj tvrtki-građevinarstvo	1.613	101	8	1	1.723

Izvor: Digitalna komora

mikro poduzetnici (preko 93%), koji također ostvaruju više od trećine ukupnih prihoda u segmentu građevinarstva (35,4%). Ovo prati stanje na nacionalnoj razini, gdje mikro poduzetnici također čine više od 90%, dok im je udio u ukupnim prihodima sektora nešto niži (24,1%).

Nadalje, a vezano uz strukturu tvrtki koje posluju unutar građevinskog sektora, valja navesti kako se među 10 vodećih trgovačkih društava u djelatnosti izgradnje cesta i autocesta u RH u 2019. godini nalaze dvije tvrtke s područja Istre: Bina-Istra (na 3. mjestu, s ukupnim prihodima 93,62 milijuna eura) te Cesta d.o.o. Pula (na 8. mjestu, s ukupnim prihodima 23,93 milijuna eura.).

Tablica 57: Pregled prihoda deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti izgradnje cesta i autocesta u RH u 2019. godini¹⁶

Naziv trgovačkog društva	Ukupni prihodi u 2019. godini (u mil. eura)
Hrvatske autoceste	304,74
Autocesta Rijeka-Zagreb	102,58
Bina-Istra	93,62
GP Krk	91,1
Osijek-Koteks	42,52
Colas Hrvatska	35,36
Hrvatske ceste	26,9
Cesta d. o. o.	23,93
GPP Mikic	23,7
Zagorje gradnja	17,6

Izvor: Sektorske analize – Građevinarstvo i nekretnine, Ekonomski institut Zagreb, listopad 2020. godine

Promatrajući pr...

¹⁶ https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sektorske-analize/SA_građevinarstvo_listopad_2020.pdf

kako je najzastupljenija djelatnost gradnja cesta i autocesta (Bina-Istra, Cesta d. o. o., Istarske ceste, Đusto), slijedi gradnja stambenih i nestambenih zgrada (De Conte, GIP, Plima) te zatim djelatnost elektroinstalacijskih radova (Brolex) i gradnja vodnih građevina (Vodoprivreda).

U pogledu planiranih investicija u sektoru građevinarstva, neizostavno je spomenuti posljednju fazu

Tablica 58: Prikaz tvrtki s najvećim prihodima, bruto profitom i brojem zaposlenih u sektoru graditeljstva na području IŽ u 2019. godini

1	Prema prihodima u eurima		Prema bruto profitu u eurima		Prema broju zaposlenih	
	1.	Bina-Istra d.d.	93.624.792,62	Đusto d.o.o.	2.438.343,62	Cesta d.o.o. Pula
2.	Cesta d.o.o.	23.935.390,54	Cesta d.o.o.	1.041.396,24	Istarske ceste d.o.o.	185
3.	Istarske ceste	10.967.283,83	Brolex d.o.o.	1.016.444,36	De Conte d.o.o.	148
4.	Đusto d.o.o.	10.244.913,4	GIP d.o.o.	819.802,24	Vodoprivreda d.o.o.	103
5.	De Conte d.o.o.	9.905.222,64	J.M. d.o.o.	684.265,71	Maling d.o.o.	76
6.	Brolex d.o.o.	7.479.686,77	Novigrad inženjering d.o.o.	625.044,79	Đusto d.o.o.	73
7.	GIP d.o.o.	7.088.632,29	BK mont d.o.o.	624.845,71	Aulon d.o.o.	72
8.	Plima d.o.o.	6.833.910,68	Istarske ceste d.o.o.	547.720,49	Plima d.o.o.	71
9.	Vodoprivreda d.o.o.	6.223.465,39	Šahić d.o.o.	536.638,13	Brolex d.o.o.	66
10.	Trio I d.o.o.	5.152.591,41	Kapitel d.o.o.	499.980,09	Istrakop d.o.o.	61

Izvor: Poslovna Hrvatska

cestovnog infrastrukturnog projekta Istarski epsilon, čija je izgradnja upravo u tijeku te značajno doprinosi zapošljavanju domaćih tvrtki iz sektora niskogradnje, ali i drugih pratećih usluga. Nadalje, u planu je i izgradnja obalnog putničkog terminala u Puli – Pola (Rt Guc Vallelunga) čime bi se, osim turizma (osobito komponente cruising turizma za koju je preduvjet postojanje adekvatnog prostora za prihvat brodova gaza većeg od 6 metara), dodatno osnažilo cjelokupno lokalno gospodarstvo s naglaskom na sektor građevinarstva, potaknulo zapošljavanje te ujedno stavilo u funkciju razvoja do sada neiskorišteno državno zemljište.¹⁷

Zaključno, građevinarstvo je gospodarska grana koja svojim multiplikativnim učinkom može poticati razvitak brojnih drugih srodnih djelatnosti (ponajprije industrije građevinskog materijala, metalne industrije, industrije nemetala, ali i drvne industrije te kemijske industrije). Građevinarstvo je u 2019. godini ostvarilo udio od 10,4% ukupnih prihoda Istarske županije, što predstavlja relativno niski postotak koji se može obrazložiti većom usmjerenošću istarskog gospodarstva na djelatnosti povezane s turizmom i trgovinom. Građevinski sektor u Istarskoj županiji fokusiran je najvećim dijelom na djelatnosti gradnje cesta i autocesta te gradnje stambenih i nestambenih zgrada, a u strukturi tvrtki, znatno ispred svih drugih kategorija, prednjače mikro poduzetnici.

1.4.4.3. Poljoprivreda i ribarstvo

¹⁷ <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-pula/gospodarski-profil-istarske-zupanije>

Poljoprivreda

Gospodarstvo određenog područja osim razinom razvoja infrastrukture, tržišnim uvjetima i tehničko-tehnološkim napretkom, određeno je i prirodnim predispozicijama poput geografskog položaja, prirodnih resursa i klime. Poljoprivreda je u Istri tradicionalno zastupljena gospodarska grana, a trenutni gospodarski pokazatelji ukazuju na to da je u tijeku proces strukturne transformacije, što se ponajprije odnosi na tehnološko unapređenje i modernizaciju, te sukladno tome povećanje produktivnosti rada u poljoprivredi.

S krajem 2020. u Istarskoj županiji bilo je evidentirano ukupno 6449 poljoprivrednih gospodarstava. Broj poljoprivrednih gospodarstava neznatno se smanjio u promatranom petogodišnjem razdoblju, ali je došlo i do promjena u strukturi poljoprivrednih gospodarstava prema tipu. Smanjio se broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a porastao broj trgovačkih društava što ukazuje na formalizaciju poljoprivrednog sektora i gospodarskih okolnosti u njemu.

Struktura poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja odgovara strukturi na nacionalnoj razini.

Tablica 59: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu kroz godine

Tip poljoprivrednog gospodarstva	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Obiteljsko gospodarstvo	6.048	5.625	5.770	5.880	5.766
Duge pravne osobe	5	5	5	6	6
Obrt	234	213	206	212	214
Samoopkrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG)				54	243
Trgovačko društvo	194	183	187	198	215
Zadruga	5	4	4	5	5
Ukupno	6.486	6.030	6.172	6.355	6.449

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U ukupnom broju poljoprivrednih gospodarstava u Istarskoj županiji najveći je udio onih čiji je nositelj stariji od 65 godina, 38,67%, dok je na nacionalnoj razini udio poljoprivrednika starijih od 65 godina još nepovoljniji, 39,91%. S druge strane, pozitivan pokazatelj je porast broja mladih poljoprivrednika koji su nositelji gospodarstava, s 803 u 2016. na 881 u 2020. godini.

Dobne karakteristike poljoprivrednih gospodarstava ukazuju i na njihovu tehničku učinkovitost, s

Tablica 60: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja/odgovorne osobe

Godine	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	% od 2020.
<41	803	885	918	890	881	13,66%
41 – 45	484	428	442	460	488	7,57%
46 – 50	525	503	491	515	499	7,74%
51 – 55	742	698	684	675	660	10,23%
56 – 60	876	796	766	762	733	11,37%
61 – 64	919	671	681	689	694	10,76%
> 65	2137	2.049	2.190	2.364	2.494	38,67%
Ukupno	6.486	6.030	6.172	6.355	6.449	100,00%

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

obzirom da su starost upravitelja na poljoprivrednom gospodarstvu i rezultati tehničke učinkovitosti obrnuto proporcionalni. Stoga, struktura poljoprivrednih gospodarstava ukazuje i na njihovu slabu tehničku učinkovitost, što je jedna od ključnih prepreka realizaciji kapitalno intenzivne proizvodnje, veće produktivnosti i poboljšanog ekološkog otiska poljoprivrede.

Nadalje, agrarna struktura prikazuje kako je na području Istarske županije ukupno 49.382 ARKOD parcela, prosječne površina 0,51 ha. Prosječna površina poljoprivrednog zemljišta po poljoprivrednom gospodarstvu iznosi 4,13 ha. Više od 4000, odnosno gotovo 70% poljoprivrednih gospodarstava raspolaže s manje od 3 ha poljoprivrednog zemljišta, 29% ih obrađuje poljoprivredno zemljište veličine između 3 i 20 ha, a tek 155 poljoprivrednih gospodarstava ima poljoprivredno zemljište veće od 20 ha. Mala površina poljoprivrednog zemljišta po poljoprivrednom gospodarstvu također je poteškoća u postupnom povećanju tehničke učinkovitosti i tako koči ukupni razvoj poljoprivrednog sektora u Županiji.

Prema načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta, najzastupljenije su oranice s 12.082,09 ha koje čine

Tablica 61: Podaci o ARKOD parcelama – 2020. godina

Površina u ha	Opis	Vrijednost
< 3	Broj PG-a	4.150,00
	% od ukupnog broja PG-a	68,45%
	Broj ARKOD parcela	19.005
	Površina (ha)	4.906
≥ 3 i < 20	Broj PG-a	1.758,00
	% od ukupnog broja PG-a	29,00%
	Broj ARKOD parcela	25.323
	Površina (ha)	11.263
≥ 20 i < 100	Broj PG-a	140,00
	% od ukupnog broja PG-a	2,31%
	Broj ARKOD parcela	4.440
	Površina (ha)	5.178
≥ 100 i < 1.500	Broj PG-a	15
	% od ukupnog broja PG-a	0,25%
	Broj ARKOD parcela	614
	Površina (ha)	3.672
≥ 1.500	Broj PG-a	0,00
	% od ukupnog broja PG-a	0,00%
	Broj ARKOD parcela	0
	Površina (ha)	0
UKUPNO	Broj PG	6.063
	Broj ARKOD parcela	49.382
	Površina (ha)	25.020
	Prosječna površina po PG (ha)	413
	Prosječna veličina parcele (ha)	0,51

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

47,47% ukupnog poljoprivrednog zemljišta, nakon čega slijede maslinici (3.833,61 ha) koji zauzimaju 15,06% poljoprivrednog zemljišta i vinogradi (2.928,21 ha) na koje se odnosi 11,50% poljoprivrednog zemljišta u Istarskoj županiji.

U posljednjih 5 godina, površina poljoprivrednog zemljišta povećala se za 1.293,74 ha, odnosno 5,36%.

Površine voćnjaka pokazuju najveće povećanje iskazano relativnim pokazateljima i to 28,48%, a pozitivnu stopu promjene pokazuju i maslinici, čija se površina povećala za 370,26 ha, odnosno za 10,69%.

Struktura poljoprivrednog zemljišta prema vrsti zorno prikazuje važnost sektora maslinarstva te

Tablica 62: Površine zemljišta prema vrsti uporabe (ha)

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Promjena 2020/2016.
Oranica	11.657,76	12.012,29	12.098,85	12.115,11	12.082,09	3,64%
Staklenik na oranici	23,00	24,61	26,06	26,58	26,89	16,91%
Livada	2.643,53	2.823,05	2.903,45	2.985,84	2.987,69	13,02%
Pašnjak	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00%
Krški pašnjak	2.332,79	2.168,47	2.207,10	2.380,54	2.485,18	6,53%
Vinogradi	3.038,43	3.008,80	2.980,71	2.947,76	2.928,21	-3,63%
Iskrčeni vinogradi	169,65	128,11	140,19	126,25	127,57	-24,80%
Maslinik	3.463,35	3.648,01	3.696,67	3.790,12	3.833,61	10,69%
Voćnjak	427,19	472,72	512,62	535,94	548,87	28,48%
Ostalo zemljište	401,96	381,17	411,55	418,91	431,36	7,31%
UKUPNO	24.157,72	24.667,24	24.977,20	25.327,06	25.451,46	5,36%

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

vinogradarstva i vinarstva u poljoprivrednom sektoru Istarske županije, s obzirom na to da se više od četvrtine poljoprivrednog zemljišta odnosi na vinograde i maslinike.

Prema podacima Vinogradarskog registra za 2020. godinu, 2.734 od ukupno 6.449 poljoprivrednih gospodarstava u Istarskoj županiji bavilo se proizvodnjom grožđa, odnosno proizvodnjom vina od grožđa, što relativno iznosi 42,39% svih poljoprivrednih gospodarstava. Osim toga, još je 301 PG u sklopu mješovitih višegodišnjih nasada obrađivalo površinu od 73,56 ha vinograda.

Prema ukupnoj proizvodnji grožđa i vina Istarska županija u ukupnoj bilanci proizvodnje na razini

Tablica 63: Struktura vinograda na području Istarske županije u 2020. godini

Površina (ha)	Broj parcela	Broj PG-a
2.928,21	6.237	2.734

Izvor: Vinogradarski registar, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Republike Hrvatske zauzima oko 15%, a značaj vinogradarstva za Istarsku županiju razvidan je i iz proizvodnje prema kvaliteti vina, gdje Istra prednjači u najvišoj kategoriji, proizvodnji vrhunskog vina sa zaštićenom oznakom izvornosti (ZOI) i kvalitetnog vina sa ZOI. Prema posljednjim dostupnim podacima, u vinogradarskoj godini 2019. u Istarskoj županiji proizvedena je najveća količina kvalitetnog vina sa ZOI nakon Dubrovačko-neretvanske županije, ukupno 10.082,90 hl, što čini 16% ukupne proizvodnje kvalitetnog vina u Republici Hrvatskoj i 67.767,64 hl vrhunskog vina sa ZOI što također čini 16% ukupne proizvodnje vrhunskog vina. S obzirom na to da se radi o poljoprivrednoj proizvodnji osjetljivoj na vremenske uvjete i pojavu bolesti i štetnika, količine proizvedenog vina variraju, ali relativan udio proizvedenih kvalitetnih i vrhunskih vina u Istarskoj županiji kontinuirano prelazi 15% ukupne nacionalne proizvodnje.

Osim vinarstva i vinogradarstva, prioritet u razvoju poljoprivrede u Istri ima i maslinarstvo. Kao što je prikazano u tablici 64, površina poljoprivrednog zemljišta pod maslinicima kontinuirano je u porastu i zauzima 15% svih poljoprivrednih površina u Županiji. Prema procjenama Instituta za poljoprivredu i turizam u Istarskoj županiji je na površini od 3.833 ha maslinika, uz sklop od 260 stabala/ha, oko 1,2 milijuna stabala maslina, od čega 1 milijun rodnih stabala. Najzastupljenije su domaća sorta buža i talijanska sorta leccino. Površina maslinika u Istarskoj županiji čini oko 14% ukupne površine maslinika u Republici Hrvatskoj.

Ekološka proizvodnja kao sveobuhvatan sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima koji

Tablica 64: Procjena površina maslinika prema sortama u Istarskoj županiji

Sorte	Površina (ha)
Ostale sorte	100
Leccino	1.000
Pendolino	300
Ostale strane sorte	200
Buža	2.000
UKUPNO IŽ	3.600
UKUPNO RH	26.480

Izvor: Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu

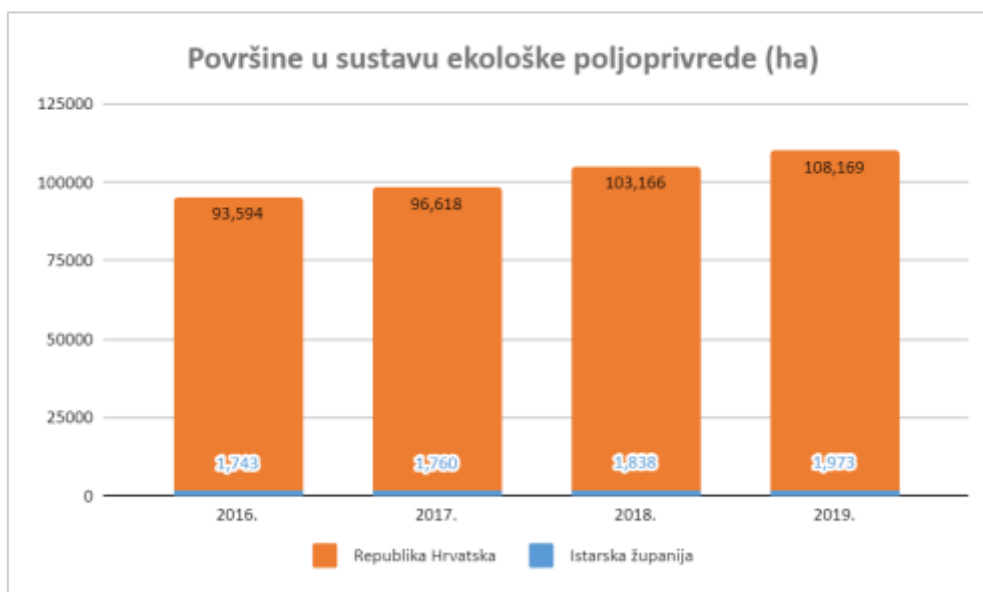
podrazumijeva očuvanje prirodnih resursa, primjenu prirodnih tvari i procesa i općenito poštivanje visokih proizvodnih standarda bilježi trend rasta, u smislu porasta broja subjekata, kao i površina pod ekološkom proizvodnjom. Ipak, trend rasta u Istarskoj županiji sporiji je u odnosu na nacionalnu razinu.

U posljednje 4 godine, površine u sustavu ekološke poljoprivrede na razini RH porasle su za 14.575 ha, odnosno za 15,57%, dok su površine u Istarskoj županiji porasle za 13,19%. Od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta u Istarskoj županiji, 7,75% je u sustavu ekološke proizvodnje, što je neznatno više

u odnosu na nacionalnu razinu gdje udio iznosi 7,28%. Iako je razvidno povećanje ekološke poljoprivredne proizvodnje, agroekološki resursi na području Istarske županije omogućuju i veće povećanje ekološke proizvodnje, a osim toga i tržišne prilike ukazuju na kontinuirano rastuću potražnju.

Kao partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja,

Grafikon 26: Prikaz površina u sustavu ekološke poljoprivrede

Izvor: DZS

u Istarskoj županiji djeluju četiri lokalne akcijske grupe (u nastavku teksta, LAG). Lokalne akcijske grupe provode lokalne razvojne strategije za razvoj ruralnih područja i time unaprjeđuju gospodarsku i socijalnu koheziju na određenom ruralnom području. Ruralno područje Istarske županije podijeljeno je između četiri LAG-a, kako je prikazano u tablici 65.

Tablica 65: Prikaz lokalnih akcijskih grupa u Istarskoj županiji

Lokalna akcijska grupa	Prostorni obuhvat
LAG Sjeverna Istra	Grad Buje - Buie, Grad Buzet, Grad Novigrad - Cittanova, Grad Umag - Umago, Općina Brtonigla - Verteneglio, Općina Grožnjan - Grisignana, Općina Lanišće, Općina Oprtalj - Portole, Općina Vižinada - Visinada, Općina Tar-Vabriga - Torre- Abrega, Općina Kaštelir-Labinci - Castelliere-S. Domenica,
LAG Središnja Istra	Grad Pazin, Općina Cerovlje, Općina Gračišće, Općina Karojba, Općina Lupoglav, Općina Motovun - Montona, Općina Tinjan, Općina Sv. Petar u Šumi, Grad Poreč - Parenzo, Općina Funtana - Fontane, Općina Sveti Lovreč, Općina Višnjan - Visignano, Općina Vrsar - Orsera i Općina Žminj
LAG Istočna Istra	Grad Labin, Općina Kršan, Općina Pićan, Općina Raša, Općina Sv. Nedelja
LAG Južna Istra	Općina Bale - Valle, Općina Barban, Općina Fažana - Fasana, Općina Kanfanar, Općina Ližnjan - Lisignano, Općina Marčana, Općina Medulin, Grad Rovinj - Rovigno, Općina Svetvinčenat, Grad Vodnjan - Dignano

Izvor: LEADER. mreža Hrvatske

Aktivnosti LAG-ova, kao lokalnih dionika na određenom ruralnom području, usmjerene su na prepoznavanje i unaprjeđenje potencijala određenog područja te projekte bazirane na specifičnim lokalnim potrebama s ciljem revitalizacije ruralnog područja i stvaranja novih radnih mjesta. U operativnom smislu, aktivnosti LAG-ova obuhvaćaju osiguravanje protoka informacija i transfera znanja za razvoj područja LAG-a, odnosno informiranje o natječajima za dodjelu financijskih sredstava iz nacionalnih i EU izvora, zbog čega djeluje kao spona između krajnjih korisnika – malih poduzeća, poljoprivrednika, zadruga i lokalne samouprave s jedne strane i Europske unije s druge strane.

U nadležnosti lokalnih akcijskih grupa u proteklom petogodišnjem razdoblju dodijeljene su potpore za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava u prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju, potpore za restrukturiranje, modernizaciju i povećanje vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava, potpore za ulaganja u poboljšanje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo i druge specifične potpore usklađene s Programom ruralnog razvoja i općim ciljem povećanja konkurentnosti poljoprivrede i unaprjeđenja uvjeta života i rada u ruralnim područjima.

Ribarstvo

Ribarstvo, kao tradicionalna djelatnost u Istarskoj županiji, u gospodarskom smislu prema broju plovila zauzima udio od 25% gospodarskog ribolova u Republici Hrvatskoj. U Istarskoj županiji izdano je 723 povlastice za gospodarski ribolov i 90 povlastica za mali obalni ribolov, a toliko je i ribarskih plovila u lukama na području Istarske županije.

Ribolovno more Republike Hrvatske podijeljeno je u 11 ribolovnih zona i 37 podzona, a ribari Istarske

Tablica 66: Prikaz ribarskih plovila za gospodarski ribolov u Istarskoj županiji

Dužina plovila	< 12 m	12 – 18 m	18 – 24 m	> 24 m	UKUPNO
Broj plovila	603	103	4	13	723

Izvor: Zaključna analiza razvoja ribarstva i akvakulture u Istarskoj županiji za razdoblje 2021. do 2027. godine

županije gravitiraju 5 ribolovnih zona (A, E, B, H i I), kako je prikazano na karti niže. U Istarskoj županiji nalazi se 21 iskrcajno mjesto za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na

Slika 7: Prikaz ribolovnih zona IŽ

Izvor: Zaključna analiza razvoja ribarstva i akvakulture u IŽ za razdoblje 2021. – 2027.

moru i obavezna su za sve ulove pridnenim kočaricama, pelagijskim kočaricama, okružujućim mrežama plivaricama, plutajućim parangalima, dredžama i hidrauličnim dredžama. Ulov ostalih alata se smije iskrcavati na bilo kojem mjestu.

Ukupna količina iskrcaja u Istarskoj županiji u 2020. godini iznosila je 16.225 tona, što predstavlja oko

Tablica 67: Prikaz ribarskih plovila u Istarskoj županiji po vrstama alata u 2020. godini

Vrsta ribarskog plovila	Broj plovila
Drežde	116
Kočari	192
Plivaričari	75
Plovila za lov mrežama potegačama	18
Plovila za lov mrežama stajaćicama	682
Plovila za lov udičarskim alatima	687
Plovila za lov udičarskim parangalima	608
Plovila za lov vršama	394
Plovila za sakupljanje morskih organizama	171
Višenamjenska plovila	723
UKUPNO	813

Izvor: Zaključna analiza razvoja ribarstva i akvakulture u Istarskoj županiji za razdoblje 2021. do 2027. godine

25% ukupnog iskrcaja ulova u Republici Hrvatskoj, iz čega je razvidan značaj doprinosa Istarske županije za hrvatsko ribarstvo. Prema količini iskrcaja, dominira mala plava riba s 15.139 tona, zatim slijede bijela riba (468 t), glavonošci (oko 300 t), školjkaši (oko 120 t) i morski psi i raže (87 t). Analiza iskrcaja prema iskrcajnim mjestima pokazuje kako je najviše ulova iskrcano u Rovinju - Rovigno (4.444 t), gdje se nalazi tvornica za preradu ribe i u Puli - Pola (5.111 t), a od značajnih iskrcajnih mjesta koja premašuju iskrcaj od 1.000 tona godišnje su luke Plomin (2.306 t) i Vrsar (1.992 t).

Riboprerađivačka industrija u proteklom desetljeću obilježena je strukturnim promjenama u smislu proizvodnog asortimana, gdje se prerada sve manje temelji na proizvodnji konzervirane male, plave ribe, a sve više na soljenju ribe. S obzirom da distributivni kanali za plasman svježe ribe nisu adekvatno razvijeni, prerada ribe predstavlja značajan potencijal zbrinjavanja. Prerada ribe u Istarskoj županiji vezana je uz nekoliko gospodarskih subjekata:

Nadalje, u kontekstu marikulture, u moru se uzgajaju bijela riba i školjkaši. Uzgojem bijele ribe bavi se

Tablica 68: Prikaz gospodarskih subjekata koji se bave preradom ribe i morskih organizama u Istarskoj županiji

Poduzeće	Djelatnosti
Arbacommerce d.o.o. Labin	Prerada sitne plave ribe, srdela i inćuna koji se sole, mariniraju i smrzavaju.
MIRNA d.d. Rovinj	Prerada plave ribe i proizvodnja konzerviranih proizvoda – sardina, skuša, ribljih pašteta i namaza i salata.
S.I.C. d.o.o. Višnjan	Skladištenje smrznute i svježije ribe i prerada u okviru koje se proizvodi slana, marinirana i smrznuta riba.
Milena d.o.o. Bačva	Proizvodnja paštete i namaza od norveškog bakalara.
Ribarska zadruga Istra	Prerada ribe i morskih organizama prilagođena strukturi ulova. Prerada obuhvaća soljenje, mariniranje, dimljenje, pečenje i kuhanje

Izvor: Zaključna analiza razvoja ribarstva i akvakulture u Istarskoj županiji za razdoblje 2021. do 2027. godine

tvrtka CROMARIS, na dvije lokacije – u Limskom zaljevu i uvali Budava, dok se uzgojem školjkaša bavi veći broj uzgajivača na području Limskog zaljeva, kod rta Soline i plićine Čivran, u Savudrijskoj vali, uvali Budava i Raškom zaljevu te u manjim količinama na području Pomerskog Školjića i uvale Valun u Medulinu.

Istarska županija trenutno ima registrirani kapacitet uzgoja od približno 3.500 tona različitih morskih organizama, a dopuštena količina uzgoja prikazana je u tablici 69.

Iako Istarska županija značajno doprinosi hrvatskom ribarstvu, stanje u području lučke infrastrukture i

Tablica 69: Prikaz dozvoljenih količina uzgoja bijele ribe i školjkaša na području Istarske županije

Vrsta	Dozvoljena količina uzgoja (t)
Bijela riba	1.600
Školjkaši	2.164

Izvor: Zaključna analiza razvoja ribarstva i akvakulture u Istarskoj županiji za razdoblje 2021. – 2027. godine

tržišne nadogradnje te plasmana na tržište nije zadovoljavajuće. Iskrcajna mjesta i ribarska infrastruktura ne odgovaraju u potpunosti standardima EU, a nužni logistički sadržaji također nisu razvijeni na svim iskrcajnim mjestima. Nadalje, u kontekstu trženja, kao i na nacionalnoj razini, i u Istarskoj županiji izražena je problematika niske prihodovne strane ribara i nepostojanje organiziranog tržišta ribom.

Kao i u poljoprivrednoj djelatnosti, i u ribarstvu kao svojevrsni potporni mehanizam djeluju lokalne akcijske grupe u ribarstvu (u nastavku teksta, LAGUR). Predstavnici javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ribarstvenog i akvakulturnog područja, ključni su dionici razvoja ribarstva određenog područja i međugeneracijskog prijenosa ribarske kulture.

Područje Istarske županije raspodijeljeno je između 3 LAGUR-a, kako je prikazano u tablici 70.

1.4.4.4. Turizam

Tablica 70: Prikaz lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu u Istarskoj županiji

LAGUR	Područje obuhvata
LAGUR Alba	Grad Labin, Općina Kršan, Općina Raša, Općina Pićan i Općina Sveta Nedelja
LAGUR Istarska batana	Grad Rovinj - Rovigno, Grad Vodnjan - Dignano, Općina Bale - Valle, Općina Barban, Općina Fažana - Fasana, Općina Kanfanar, Općina Ližnjan - Lisignano, Općina Marčana, Općina Medulin, Općina Svetvinčenat
LAGUR Istarski švoj	Grad Pazin, Grad Poreč - Parenzo, Općina Funtana - Fontane, Općina Tar-Vabriga - Torre-Abrega, Općina Tinjan, Općina Višnjan - Visignano i Općina Vrsar - Orsera

Izvor: LEADER, mreža Hrvatske

Hrvatska se s oko 20 milijuna turističkih dolazaka u 2019. i višegodišnjim trendom povećanja tog broja nedvojbeno ubraja među posjećenije zemlje Sredozemlja. Od 2000. broj se turističkih noćenja udvostručio, udio turizma u ukupnom BDP-u Hrvatske povećao se na 20%, porastao je broj zaštićenih materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara, vidljiva su povećanja ulaganja u turističku i prateću infrastrukturu, kao i sve raznovrsnija turistička ponuda.

Istarska županija etablirana je kao najrazvijenija turistička regija u Hrvatskoj, s razvijenim, prepoznatljivim brandom destinacije, u kojoj se realizira oko četvrtine ukupnog turističkog prometa u Republici Hrvatskoj. Turizam, povezan s ugostiteljskim i uslužnim djelatnostima za Istarsku županiju ima stratešku važnost i generator je gospodarskog razvoja. Tablica 71 prikazuje osnovne pokazatelje turističkog prometa u posljednjem petogodišnjem razdoblju. Izuzev 2020. godine, tijekom koje je zbog

globalne pandemije koronavirusa upravo sektor turizma zajedno s pratećim sektorima bio najpogođeniji sektor hrvatskog gospodarstva, turistički promet u Istarskoj županiji u kontinuiranom je porastu. Godina prije pandemije koronavirusa, 2019., bila je najuspješnija turistička godina i u Istri, ali i na razini

Tablica 71: Osnovni pokazatelji turističkog prometa

Kategorija	Godina				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj smještajnih jedinica	114.663	117.389	119.100	123.586	125.751
Broj ležajeva	353.353	368.368	376.382	393.286	404.873
Broj dolazaka	3.852.114	4.223.233	4.456.840	4.609.785	1.877.110
Broj noćenja	25.010.890	27.511.653	28.443.681	28.709.422	13.514.845
Prosječan broj noćenja po ležaju	70,78	74,69	75,57	73,00	33,38
Prosječan broj noćenja po dolasku turista	6,49	6,51	6,38	6,23	7,20
Postotak popunjenosti smještajnih kapaciteta	19,39%	20,46%	20,70%	20,00%	9,15%
Broj dolazaka u RH	16.351.164	18.487.004	19.719.329	20.691.621	7.761.717
Broj noćenja u RH	91.459.263	102.028.675	106.056.638	108.643.554	54.394.810
Udio dolazaka turista u IŽ u dolascima turista u RH	23,56%	22,84%	22,60%	22,28%	24,18%
Udio noćenja turista u IŽ u noćenjima u RH	27,35%	26,96%	26,82%	26,43%	24,85%

Izvor: TZ Istarske županije

cijele Hrvatske. U Istarskoj županiji ostvareno je 4.609.785 dolazaka i 28.709.422 noćenja, što predstavlja oko četvrtine ukupnog turističkog prometa u RH. Prosječno trajanje boravka, kao omjera ukupnih dolazaka i noćenja važan je indikator ponude turističke destinacije. Prosječno trajanje boravka turista u Istarskoj županiji u posljednjih 5 godina iznosi više od 6,5 dana što je jedan od osnovnih indikatora ponude utemeljene na suncu i moru kao turističkom proizvodu.

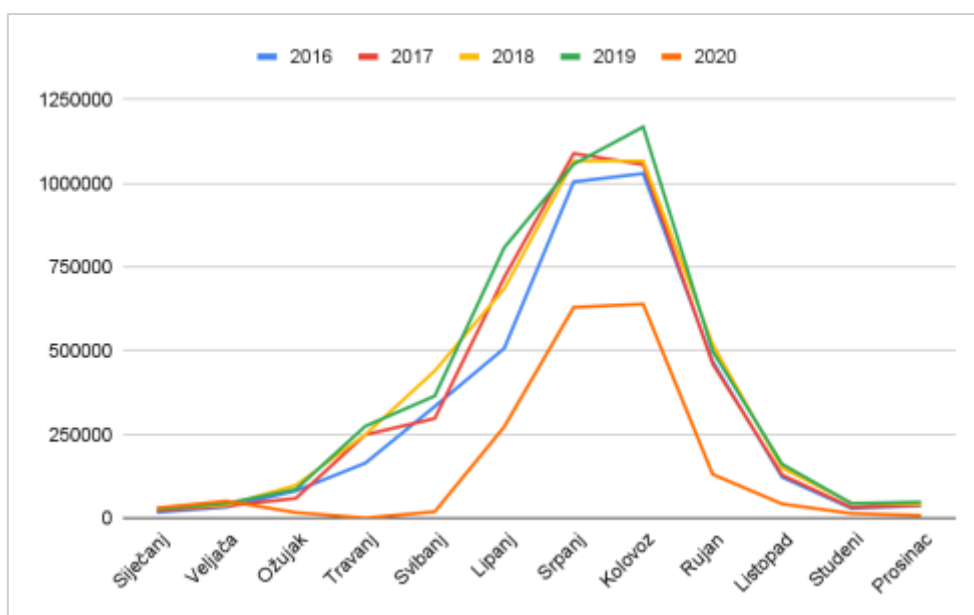
Prema podacima Turističke zajednice Istarske županije, najviše dolazaka i noćenja turista i u 2020. godini ostvareno je upravo u Istarskoj županiji, i to 1,87 milijuna dolazaka i 13,5 milijuna noćenja, što je 24,18% ukupno ostvarenih dolazaka u RH i 24,85% od ukupno ostvarenih noćenja. U odnosu na 2019. u Istarskoj županiji ostvareno je 59,27% manje dolazaka i 52,92% manje turističkih noćenja.

Unatoč razvijenosti regije kao turističke destinacije i pozitivnim tendencijama produljenja turističke sezone, sezonalnost u turizmu je i dalje jedno od osnovnih obilježja turizma u Istarskoj županiji. Značajan udio dolazaka i noćenja bilježi se u ljetnim mjesecima – lipnju, srpnju i kolovozu, a 85% turističkog prometa odnosi se na sunce i more kao turistički proizvod. Grafikon 27 prikazuje dolaske turista u Istarsku županiju po mjesecima, iz kojeg je vidljiva sezonalnost turizma, ali i blagi rast turističkog prometa u predsezoni i posezoni u razdoblju od 2016. do 2019. godine. Navedeni trend sezonalnosti osobito je bio

izražen u 2020. godini prvenstveno zbog epidemioloških mjera koje su bile na snazi u predsezoni i posezoni na tradicionalnim emitivnim tržištima hrvatskog turizma.

Prema podacima DZS-a, u 2020., godini pandemije prouzročene koronavirusom, broj noćenja turista

Grafikon 27: Dolasci turista u Istarsku županiju po mjesecima

Izvor: TZ Istarske županije

vratio se na razinu od prije 20 godina. Ograničenja putovanja, zatvaranje granica, propisi o karanteni i provođenje epidemioloških mjera u Republici Hrvatskoj i svijetu, kako bi se spriječilo širenje zaraze, izravno su utjecali na pad dolazaka i noćenja turista. Smanjenje turističke aktivnosti u 2020. godini, vidljivo je pregledom podataka o dolascima i noćenjima ostvarenim u razdoblju od 2016. do 2020.

Struktura turista

Prema podacima Turističke zajednice Istarske županije strani turisti u Istarskoj županiji ostvaruju oko 94% od ukupnog broja dolazaka. Promjena u strukturi gostiju zabilježena je jedino tijekom 2020. godine kada su gosti iz Republike Hrvatske ostvarili gotovo 10% dolazaka. Prema zemlji prebivališta, u Istri tradicionalno dominiraju gosti iz Njemačke koji su najviše dolazaka ostvarili 2019., 1.059.904, što predstavlja više od 26% ukupno ostvarenog broja dolazaka u Istarsku županiju. Slijede dolasci i noćenja gostiju iz Austrije koji su u 2019. godini, rekordnoj po turističkom prometu ostvarili 654.667 dolazaka, zatim Slovenije (605.923) i Italije (462.910). Tablica 72 prikazuje strukturu gostiju prema zemlji prebivališta u petogodišnjem razdoblju od 2016. do 2020. godine.

Broj noćenja turista u 2020. u odnosu na 2019. pao je u svim skupinama komercijalnog smještaja.

Tablica 72: Dolasci i noćenja turista prema zemlji prebivališta

Zemlja prebivališta	Godina									
	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Austrija	578.283	3.177.942	622.372	3.386.175	647.169	3.476.368	654.667	3.483.770	152.790	957.970
BiH	23.239	155.177	24.498	187.051	27.666	228.730	31.680	246.461	14.403	129.952
Češka	129.646	842.829	140.769	904.621	149.820	965.812	152.319	974.503	97.604	610.461
Crna Gora	1.166	4.440	1.605	5.941	1.388	6.458	1.773	8.107	570	4.223
Francuska	57.108	266.945	53.664	241.115	57.861	249.355	64.478	271.334	13.273	66.220
Hrvatska	223.226	896.345	237.128	980.174	276.505	1.100.336	313.216	1.202.043	182.907	809.652
Italija	447.209	2.250.052	449.790	2.200.065	457.485	2.218.649	462.910	2.269.964	98.555	614.040
Mađarska	101.143	548.404	106.412	556.979	120.711	621.679	129.057	654.009	40.925	225.080
Makedonija	4.424	39.194	4.122	42.964	5.439	55.251	5.753	61.665	3.206	38.201
Nizozemska	158.412	1.532.274	173.146	1.636.988	180.073	1.659.401	171.155	1.520.712	32.595	298.838
Njemačka	869.340	7.553.894	1.013.028	8.695.971	1.041.666	8.759.425	1.059.904	8.694.568	601.944	5.224.669
Poljska	100.952	707.236	124.733	851.228	124.377	865.312	130.274	878.480	80.526	549.137
Slovačka	55.099	338.847	59.013	360.177	63.611	384.387	68.601	407.445	21.094	128.409
Slovenija	544.098	3.235.704	544.016	3.384.170	575.746	3.549.897	605.923	3.621.754	352.328	2.562.691
Srbija	28.445	197.656	31.503	226.989	36.727	266.265	42.630	313.361	22.797	195.954
Velika Britanija	95.832	648.092	122.898	828.283	139.958	916.131	146.201	943.701	15.273	101.541
Ostali	416.430	2.469.176	491.965	2.867.703	527.374	2.960.123	543.989	2.987.256	128.547	868.008
Nautika	21.062	146.683	22.571	155.059	23.264	160.102	25.255	170.289	17.773	129.799
UKUPNO	3.852.114	25.010.890	4.223.233	27.511.653	4.456.840	28.443.681	4.609.785	28.709.422	1.877.110	13.514.845

Izvor: TZ Istarske županije

Noćenja su najviše pala u skupini hotela, i to za 74,21%, zatim u skupini hosteli 67,94%, skupini kampovi i prostori za kampiranje, za 55,59%. Tijekom 2020. najviše noćenja turista, 4.327.299, ostvareno je u skupini kampova i u privatnom smještaju, 4.170.323 s obzirom da navedene skupine najviše odgovaraju poštivanju epidemioloških mjera. U kategoriji privatnog smještaja zabilježen je najmanji pad turističkog prometa u 2020. u odnosu na 2019. godinu, gdje je broj noćenja pao za 40,36%.

Iz tablice 73 je također vidljiva promjena u strukturi gostiju koji borave u Istarskoj županiji. S obzirom

Tablica 73: Noćenja turista prema vrsti objekta

Vrsta objekta	Godina				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Hotel**	915.957	922.836	859.366	815.488	139.948
Hotel***	2.290.061	2.284.002	2.296.323	2.342.437	513.847
Hotel****	3.556.686	3.802.532	4.005.966	4.038.183	1.183.813
Hotel*****	343.648	352.333	437.039	463.290	172.985
Privatni smještaj	5.542.460	6.306.605	6.800.352	6.993.136	4.170.323
Kampovi	8.917.447	9.810.157	9.867.504	9.744.109	4.327.299
Hosteli	175.768	182.407	185.593	189.517	60.755
Lječilišta	54.351	45.870	36.190	37.407	10.193
Odmarališta	9.978	8.358	10.354	10.614	5.365
Nekomercijalni objekti	1.537.340	1.835.496	2.004.982	2.039.988	1.833.992
Ostalo	1.520.511	1.805.998	1.779.910	1.864.964	966.526
Nautika	146.683	155.059	160.102	170.289	129.799
UKUPNO	25.010.890	27.511.653	28.443.681	28.709.422	13.514.845

Izvor: TZ Istarske županije

da je 2020. godina zbog pandemije koronavirusa u svakom smislu bila iznimna, i pad turističkog prometa zabilježen je u svim vrstama komercijalnog smještaja, trendovi će biti promatrani za razdoblje do 2019. godine. Iz podatka županijske Turističke zajednice razvidan je pad ostvarenih noćenja u nižim kategorijama hotelskog smještaja, hotelima s dvije zvjezdice, dok je u hotelima s 4 i 5 zvjezdica turistički promet u porastu. Navedeno ukazuje na promjene u strukturi gostiju u korist višeg udjela gostiju veće platežne moći. Također, zabilježen je kontinuirani rast nautičkog turizma u kojem je tijekom 2020. zabilježen i najmanji pad turističkog prometa, 23,77%. Unatoč evidentiranim pozitivnim trendovima, potencijali nautičkog turizma nisu iskorišteni u smislu prirodnih i prostornih mogućnosti koje ima Istarska županija, ali i cijela hrvatska obala.

Turistički kapaciteti

Prema podacima Turističke zajednice Istarske županije najveći broj dolazaka ostvaruje se u hotelima i kampovima, nakon čega slijedi privatni smještaj. Do pandemijske 2020. godine više od 35% dolazaka ostvareno je u hotelskom smještaju, a 2020. godine omjer je značajno promijenjen u korist privatnog smještaja. Kampovi su druga najzastupljenija kategorija smještaja prema broju dolazaka s oko 30%. Privatni smještaj u posljednjih 5 godina bilježi kontinuirani porast dolazaka, a značajan iskorak vidljiv je tijekom 2020. godine kada je u privatnom smještaju ostvareno 30% ukupnog broja dolazaka, što je

ponajprije vezano uz veću epidemiološku prihvatljivost privatnog smještaja zbog veće mogućnosti izolacije gostiju. Nadalje, gledano prema ostvarenim noćenjima, najviše noćenja realizira se u kampovima, oko 35% ukupnog broja noćenja, što ukazuje na dulji boravak gostiju u kampovima u odnosu na hotelski smještaj. Prosječno trajanje boravka gostiju u hotelskom smještaju je 4,7 dana, dok gosti u kampovima prosječno borave 7,4 dana.

Prema posljednjim podacima Turističke zajednica Istarske županije, u 2020. godine u Istarskoj županiji

Tablica 74: Dolasci i noćenja turista u najzastupljenijim kategorijama smještaja

Vrsta objekta	Godina									
	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Hoteli	1.475.073	7.106.352	1.512.642	7.362.703	1.616.651	7.598.694	1.649.587	7.659.398	410.756	2.010.593
Udio	38%	28%	37%	26%	36%	26%	35%	26%	21%	14%
Privatni smještaj	770.212	5.542.460	917.439	6.306.605	1.014.197	6.800.352	1.078.778	6.993.136	568.649	4.170.323
Udio	20%	22%	21%	23%	22%	24%	23%	24%	30%	30%
Kampovi	1.184.444	8.917.447	1.296.857	9.810.157	1.327.431	9.867.504	1.339.481	9.744.109	573.770	4.327.299
Udio	30%	35%	30%	35%	29%	35%	29%	34%	30%	32%

Izvor: TZ Istarske županije

bilo je 404.873 stalnih postelja. U posljednjih 5 godina broj ležajeva porastao je za 51.200 ležaj, odnosno za 15%. U 2020. u Istarskoj županiji ukupno je bilo 45.761 smještajnih objekata, od čega se više od polovice (51,76%) odnosi na nekomercijalne objekta, a 22.078 je komercijalnih smještajnih objekata. Najveći udio među komercijalnim objektima odnosi se na privatni smještaj, ukupno 18.266 smještajnih objekata.

Tablica 75: Prikaz smještajnih kapaciteta u Istarskoj županiji

Vrsta objekta	Godina				
	2016.	2017.	2018..	2019.	2020.
Hoteli i aparthoteli	110	112	112	112	111
Turistička naselja	20	20	25	27	27
Privatni smještaj	14.190	15.890	17.628	18.772	18.266
Kampovi	72	71	71	73	77
Lječilišta	1	1	1	1	1
Odmarališta za djecu	1	2	2	2	2
Hosteli	33	25	35	33	32
Ostalo	2.628	2.914	3.223	3.437	3.562
Nekomercijalni objekti	13.486	16.647	19.017	20.766	23.683
UKUPNO	30.541	35.682	40.114	43.223	45.761

Izvor: TZ Istarske županije

Uzimajući u obzir sve prethodno navedeno, sukladno podacima Instituta za turizam za 2020. godinu, 11 jedinica lokalne samouprave s područja Istarske županije spada u I. kategoriju prema indeksu turističke razvijenosti, 14 jedinica potpada u II. kategoriju, dok njih 16 spada u III. kategoriju, što potvrđuje da je Istarska županija po stupnju turističke razvijenosti najrazvijenija regija u Republici Hrvatskoj.

Planovi i programi razvoja turizma

U Istarskoj županiji trenutno djeluju 33 turističke zajednice (Upisnik TZ) koje za cilj imaju razvoj i unaprjeđenje turističke ponude na lokalnoj i regionalnoj razini. U 2019. godini u području turizma usvojena su tri nova zakona: Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma; Zakon o turističkoj pristojbi i Zakon o turističkoj članarini. Svrha zakonodavnih odredbi jest izmjena u zakonskom okviru poslovanja turističkih zajednica te izmjene dosadašnje uloge, aktivnosti i odgovornosti. Pored navedenog, od 2015. godine u primjeni je strateški dokument za razvoj istarskog turizma Master plana razvoja turizma Istre (2015. – 2025.), dok se trenutno čeka izrada novog strateškog i operativnog marketing plana Istre.

Iako je prevladavajući motiv dolaska u Istru i dalje sunce i more, posljednjih 20-ak godina u Istri je pokrenut čitav niz razvojnih programa kojima se bitno obogatila i podigla kvaliteta ponude, potaknuo razvoj cjelogodišnjeg turizma i uravnoteženi razvoj priobalja i unutrašnjosti, te potaknulo podizanje kvalitete i održivi razvoj turizma Istre. Jedan od ključnih faktora razvoja turizma, produljenja turističke sezone i širenja turističke ponude na unutrašnjosti Istre, je diversifikacija turističkih proizvoda, a ponajprije razvoj selektivnih oblika turizma koji su prepoznati kao dobri temelji za povećanje konkurentnosti i

prepoznatljivosti Istre na globalnom turističkom tržištu.

Ulaganja u turizam nastavila su se u svrhu jačanja i produljenja turističke sezone. Za najveći dio ulaganja

Tablica 76: Prikaz selektivnih oblika turizma koji su prepoznati kao razvojni potencijali u IŽ

Selektivni oblici turizma
Outdoor i sportski turizam
Kulturni turizam
Zdravstveni i wellness turizam
Eno-gastro i gourmet turizam
Kongresni turizam
Filmski turizam

Izvor: Izrađivači Plana razvoja

u turizam zaslužne su privatne tvrtke, dok ostala ulaganja financira javni sektor. Nastavlja se trend ulaganja u podizanje kvalitete i količine turističkih smještaja u najistaknutijim turističkim odredištima u Istarskoj županiji poput Rovinja – Rovigno, Rapca, Poreča – Parenzo, Umaga – Umago i Pule – Pola. Tijekom 2019. godine tvrtke Valamar Riviera, Maistra, Plava laguna i Arena Hospitality Group, investirale su oko 626 milijuna eura, dok su Županija, gradovi i općine investirali 425 milijuna. Ulaganja su bila pretežito u hotele, kampove, nautiku i popratni turistički sadržaj. Predvodnik u investicijama u privatnom sektoru je Valamar Riviera, čija su ulaganja bila usmjerena na povećanje kvalitete i prelazak u više razrede smještajne kategorizacije u kampovima i hotelima. Prema procjenama Ministarstva turizma i sporta o investicijama u turizam u 2020. godini najveća ulaganja bila upravo u Istarskoj županiji i to od strane već spomenutih tvrtki Valamar Riviera, Maistra, Plava laguna i Arena Hospitality Group.

1.4.4.5. ICT industrija

Prema podacima iz Analize hrvatske ICT industrije po županijama 2008. – 2019.¹⁸ koju je Hrvatska gospodarska komora objavila u prosincu 2020. godine, Istarska županija je druga po prihodima ICT industrije u Hrvatskoj, sa snažnim rastom u proteklih pet godina i najvećim udjelom izvoza u prometu.

ICT industrija Istarske županije u 2019. ostvarila je ukupni prihod od gotovo 166 milijuna eura, što je iza Grada Zagreba najviši ICT prihod od svih županija u RH. U 2018. taj je prihod u odnosu prema prethodnoj godini povećan za 4,6 posto. Udio ICT industrije Županije u ukupnoj hrvatskoj ICT industriji iznosio je 4,6

posto i u odnosu prema 2014. povećan je za 9,4 posto.

¹⁸ Analiza hrvatske IT industrije po županijama

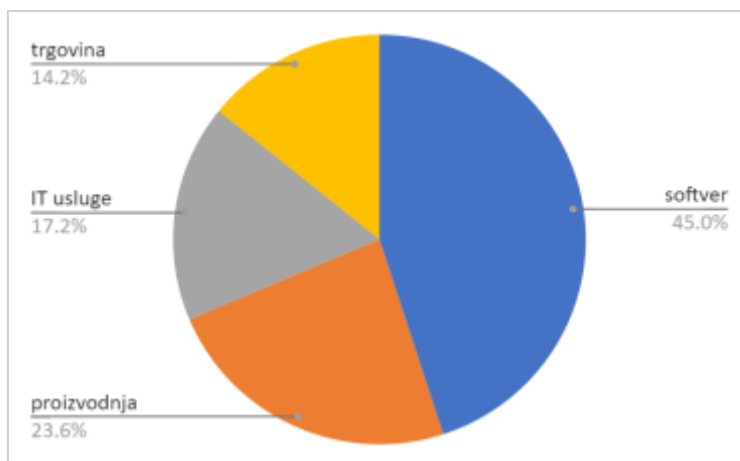
U 2019. godini popis najvećih ICT tvrtki po ukupnim prihodima u Županiji predvodio je Infobip, globalni tehnološki ICT dobavljač za rješenja na području infrastrukture i cloud platformi mobilnih komunikacija, s prometom od 35 milijuna eura. Infobip slijede Carel Adriatic, proizvođač rješenja za kontrolu vlažnosti i temperature u različitim okolinama, s prometom od 34 milijuna eura, zatim Eurotrade, tradicionalni ICT trgovac informatičke opreme s gotovo 23 milijuna eura prometa te Danieli Systec, specijalist za rješenja automatizacije proizvodnje za metalnu industriju, s prometom od 22 milijuna eura. Navedene četiri tvrtke zajedno su ostvarile 63,3 posto ukupnog prihoda ICT industrije Županije.

Prema svim pokazateljima Infobip je najveća i najuspješnija ICT tvrtka u Hrvatskoj. Utemeljena je 2006. u Vodnjanu - Dignano, a u uredima u 34 zemlje svijeta globalno zapošljava približno 2500 djelatnika. Promet u RH tek je manji dio ukupnog prometa tvrtke.

U strukturi ukupnog prihoda ICT industrije Istarske županije predvodi proizvodnja gotovih softverskih produkata koja ostvaruje gotovo polovicu prihoda, slijedi proizvodnja s gotovo četvrtinom prihoda, zatim ICT usluge i tek zatim trgovina. Detaljna struktura prihoda u ICT industriji vidljiva je iz grafikona 28.

Produktivnost mjerena ukupnim prihodom po zaposleniku u 2019. dosegla je 67.423,19 eura i bila ispod

Grafikon 28: Struktura prihoda u ICT industriji Istarske županije

Izvor: HGK

prosjeka ICT industrije. U proteklih pet godina povećava se po prosječnoj godišnjoj stopi rasta (PGSR) od 2,0 posto, također manje od prosjeka ICT industrije u zemlji.

U 2019. udio novostvorene vrijednosti u ukupnom prihodu iznosio je 44,1%, a u proteklih pet godina povećan je za sedam postotnih bodova. Novostvorena vrijednost po zaposleniku iznosila je 29.729,91 euro manje od prosjeka ICT industrije zemlje.

Broj ICT zaposlenika u Istarskoj županiji prošle je godine bio 2.469, uz godišnji rast od 13,3%. Najveći

poslodavac bio je Infobip sa 738 radnika. Slijede Danieli Systec s 264, C.M.G.C s 214 i Carel Adriatic sa 141 zaposlenim. Popis pet najvećih poslodavaca zaokružuje Eurotrade sa 78 zaposlenih. Još je 11 tvrtki imalo više od dvadeset zaposlenika. U Istarskoj županiji u 2019. godini djelovale su 282 ICT tvrtke, 18 više nego godinu prije. Prosječna mjesečna neto plaća u Istarskoj županiji lani je iznosila 1.120,31 euro, što je manje od prosjeka ICT industrije u zemlji.

U 2019. izvoz ICT industrije Istarske županije iznosio je 118,96 milijuna eura, uz godišnji rast od 9,1%. Udio izvoza u ukupnom prihodu dosegao je 71,5%, što je najveći zabilježeni udio od svih županija u RH. Najveći su izvoznici Infobip s izvozom od 34 milijuna eura, Carel Adriatic s 33,38 milijuna eura, Danieli Systec sa 21,58 milijuna, Eurotrade s 7,46 milijuna i C.M.G.C. koji je zabilježio 6,9 milijuna eura izvoza. Još je pet tvrtki ostvarilo izvoz vrijedniji od 1,3 milijuna eura, a njih 14 veći od 132,7 tisuća eura.

Ukupni prihod ICT industrije Istarske županije stagnira na razini od otprilike 86 milijuna eura do 2014., a od tada snažno raste. PGSR za razdoblje 2015. – 2019. bio je 13,2 posto. Novostvorena vrijednost ICT industrije Istarske županije povećava se neprekidno od 2011., proteklih pet godina po PGSR-u od 17,1 posto. Izvoz je u proteklih pet godina gotovo učetverostručen. PGSR izvoza za to razdoblje izrazito je visok i iznosi 29,1 posto.

Broj ICT poduzeća u Istarskoj županiji u proteklih pet godina uvećan je za 91 ili po PGSR-u od 8,1%. U proteklih pet godina broj ICT radnih mjesta u Istarskoj županiji povećan je za 835, odnosno po PGSR-u od 8,6%. Mnogo veći udjeli izvoza i novostvorene vrijednosti ICT industrije u Istri svjedoče o propulzivnosti te industrije u odnosu na ukupno gospodarstvo Županije.

1.4.4.6. Kreativne i kulturne industrije

UNESCO definira kreativne industrije kao one koje proizlaze iz individualne kreativnosti, a iskorištavaju vještine i talent za stvaranje profita i radnih mjesta. Sektor kreativne i kulturne industrije (KKI) čini 12 podsektora: muzeji, knjižnice i baština; umjetnost; glazba i izvedbene umjetnosti; dizajn; film; fotografija; zanati (umjetnički obrti); arhitektura; računalni programi, igre i novi mediji; elektronički mediji; izdavaštvo; oglašavanje i tržišno komuniciranje. Prema analizi Ekonomskog instituta – Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija, kreativne industrije u Hrvatskoj imaju značajan ekonomski potencijal, čine oko 2,3% bruto domaćeg proizvoda i zapošljavaju oko 3% ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj.

Prema podacima za 2019. godinu u kreativnim i kulturnim industrijama na području Istarske županije bilo je aktivno 798 poslovnih subjekata što je činilo 4,6% ukupnoga broja poslovnih subjekata na području Županije. S obzirom na poslovni oblik prevladavaju trgovačka društva, njih 464 (58,1%), zatim slijedi 269 obrtnika (33,7%) te 65 samostalnih djelatnika (8,2%).

Analizom kretanja broja gospodarskih subjekata koji posluju u sektoru kreativnih i kulturnih industrija, razvidan je porast gospodarskih aktivnosti. U razdoblju od 2015. do 2019. u sektoru je evidentirano 220

Tablica 77: Struktura gospodarskih subjekata kreativne i kulturne industrije u Istarskoj županiji i Republici Hrvatskoj

	Sektor	Trgovačka društva	Obrtnici	Samostalni djelatnici	UKUPNO
Istarska županija	KKI	464	269	65	798
	% u KKI	58,1%	33,7%	8,2%	100%
Republika Hrvatska	KKI	8.604	4.454	1.670	14.728
	% u KKI	58,4%	30,2%	11,3%	100%

Izvor: JURKIŽ

poslovnih subjekata više, što predstavlja relativan rast od 33,4%. Najveći porast broja subjekata je zabilježen u obrtničkom dijelu sektora, s 188 na 269 obrtnika, odnosno 43,1%, a zatim kod trgovačkih društava kojih je u 2019. godini bilo 117 odnosno 33,7% više nego 4 godine ranije. Najmanje povećanje zabilježeno je kod samostalnih djelatnika, svega dva samostalna djelatnika više nego 2015. godine

Analiza sektora kulturnih i kreativnih industrija Istarske županije prema podsektorima pokazuje kako je više od polovice poslovnih subjekata registrirano u četiri podsektora: oglašavanje i tržišno komuniciranje (18,5%), arhitektura (14,9%), dizajn (13,5%) te računalni programi, igre i novi mediji (12,2%). Najmanji broj poslovnih subjekata, svega tri, zabilježen je u podsektoru muzeja, galerija i knjižnica, što je razumljivo s obzirom da taj podsektor uglavnom pripada javnom sektoru.

Pokazatelji poslovanja gospodarskih subjekata unutar sektora kulturne i kreativne industrije ukazuju na

Tablica 78: Prikaz poslovnih subjekata kulturne i kreativne industrije na području Istarske županije prema podsektorima

Podsektor	Broj poslovnih subjekata	Broj poslovnih subjekata
Oglašavanje i tržišno komuniciranje	148	18,5%
Arhitektura	119	14,9%
Dizajn	108	13,5%
Računalni programi, igre i novi mediji	97	12,2%
Izdavaštvo	69	8,6%
Umjetnost	68	8,5%
Glazbene i izvedbene umjetnosti	62	7,8%
Zanati	55	6,9%
Fotografija	32	4,0%
Elektronički mediji	19	2,4%
Film	18	2,3%
Muzeji, knjižnice i baština	3	0,4%

Izvor: JURKIŽ

ekonomski i gospodarski potencijal sektora koji karakterizira usitnjena gospodarska struktura – veliki broj mikro poduzeća i samozaposlenih.

Svi pokazatelji ukazuju na snažnu ekspanziju sektora kulturnih i kreativnih industrija u Istarskoj županiji.

Tablica 79: Rezultati poslovanja poduzetnika u kulturnim i kreativnim industrijama u IŽ

Godina	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi (mil. eura)	Bruto dodana vrijednost (mil. eura)	Prihodi od prodaje u inozemstvu (u mil. eura)
2015.	362	967	46,187	18,82	11,28
2016.	403	994	53,63	21,48	10,2
2017.	410	1024	58,47	23,16	12,83
2018.	474	1077	66,4	26,53	17,9
2019.	481	1125	72,7	27,51	24,95

Izvor: JURKIŽ

Broj poduzetnika povećan je za 32,9% u posljednjih 5 godina, a broj zaposlenih za 16,3%. Ukupni prihodi ostvarili su kumulativni rast od 57,4%, a bruto dodana vrijednost od 46,2%. Najveći porast ostvaren je u vidu prihoda od prodaje u inozemstvu, koji su 2015. iznosili 11,28 milijuna eura, a u 2019. 120% više, odnosno gotovo 25 milijuna eura.

Rezultati analize ukazuju na značajan ekonomski potencijal poduzetničkog dijela sektora kreativnih i kulturnih industrija u županijskom gospodarstvu. Gospodarski subjekti kulturne i kreativne industrije čine 4,6% ukupnog broja gospodarskih subjekata na razini Županije i zapošljavaju 2,1% djelatnika u svim gospodarskim subjektima, a u ukupnom izvozu gospodarskih subjekata sudjeluju s 1,6% uz značajnu tendenciju rasta. Sektor KKI igra sve značajniju ulogu i na našem području, ne samo u smislu gospodarskog razvoja i otvaranja novih radnih mjesta, već i u smislu socijalnih inovacija, urbane rehabilitacije i poboljšanja kvalitete života.

Treba također uzeti u obzir najnovije podatke na razini EU koji pokazuju kako je pandemija uzrokovana koronavirusom uvelike utjecala na kreativne industrije. COVID-19 posebno je pogodio ovaj sektor gospodarstva, pa studije na razini EU pokazuju da je pogođen više od turizma i tek neznatno manje od avioprometa. Kulturne i kreativne industrije kao cjelina doživjele su gubitke više od 30% prometa za 2020. godinu – kumulirani gubitak od 216 milijardi EUR – pri čemu su sektori glazbe i izvedbenih umjetnosti doživjeli gubitke od 75%, odnosno 90%.¹⁹ Ovakvi pokazatelji trebaju biti uzeti u obzir prilikom planiranja budućeg ulaganja i revitalizacije sektora.

1.4.4.7. Trgovina

¹⁹ Obnova Europe – Kulturno i kreativno gospodarstvo prije i nakon COVID-19, siječanj 2021. dostupno na: https://www.zamp.hr/uploads/Obnova_Europe_Studija_2021_Gesac_Ey_KKI/Hrvatski_saetak_GESAC_EY_studije_Obnova_Europe.pdf

Trgovina je važna gospodarska djelatnost i s obzirom na svoju posredničku ulogu u lancu dodane vrijednosti snažno utječe na proizvodnju i potrošnju, u njoj su promjene iznimno dinamične i brojni čimbenici utječu na njezin razvoj.

Trgovina je vrlo važna gospodarska djelatnost i s obzirom na svoje udjele u gospodarstvu. Tako je u 2018. godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, udio trgovine u bruto dodanoj vrijednosti Republike Hrvatske iznosio 19,0%, u zaposlenosti pravnih osoba 15,7% i u broju poduzetnika – aktivnih pravnih osoba 18,8%.

Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD, 2007.), trgovina je klasificirana u području G kao trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala. Trgovina G obuhvaća odjeljak 45 (trgovinu na veliko i na malo motornim vozilima i motociklima, popravak motornih vozila i motocikala), odjeljak 46 (trgovinu na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima) te odjeljak 47 (trgovinu na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima).

Prema podacima HGK, u 2019. godini na području Istarske županije trgovinom se bavilo ukupno 2.185 tvrtki, od čega je najveći udio mikro poduzeća, čak 90,16%. Trgovina u ukupnim prihodima Istarske županije sudjeluje s 27,83%.

Tablica 81 prikazuje deset najvećih poduzeća u Istarskoj županiji u sektoru trgovine u 2019. godini s

Tablica 80: Pokazatelji poslovanja trgovačkih društava u sektoru trgovine u 2019. godini

Financijski pokazatelj	Mikro poduzeća	Mala poduzeća	Srednja poduzeća	Velika poduzeća	Ukupno
Ukupni prihodi (IŽ) u eurima	1.076.113.786,58	1.340.151.375,54	1.055.826.660,16	1.264.205.578,34	4.736.297.400,62
Trgovina u eurima	293.500.721,48	417.136.355,70	329.786.097,15	14.270.036,10	1.054.693.210,43
Broj tvrtki	1.970	195	19	1	2.185
Ukupan broj tvrtki (IŽ)	10.452	710	80	18	11.260

Izvor: HGK

obzirom na broj zaposlenih:

Kad su u pitanju ukupni prihodi, poredak 10 najvećih istarskih poduzeća u djelatnosti trgovine u 2019.

Tablica 81: Poduzeća u IŽ u sektoru trgovine u 2019. godini s obzirom na broj zaposlenih

Redni broj	Podsektor	Sjedište	Broj zaposlenih
1.	NAMJEŠTAJ MIMA d. o. o.	Pula - Pola	179
2.	LA-VOR TRADE d.o.o.	Buzet	163
3.	BENUSSI d. o. o.	Fažana - Fasana	135
4.	AUTOMATIC SERVIS d. o. o.	Buzet	134
5.	EUROTRADE d. o. o.	Rovinj - Rovigno	98
6.	BUTAN PLIN d. o. o.	Novigrad-Cittanova	91
7.	BRIONKA - TRGOVINA d. o. o.	Pula-Pola	78
8.	DURAVIT d. o. o.	Pula-Pola	78
9.	ŠPINA d. o. o.	Poreč - Parenzo	73
10.	ISTARSKE LJEKARNE	Pula-Pola	70

Izvor: HGK

godini uvelike je drugačiji, što je vidljivo iz tablice 82.

Zaključno, u tablici ispod navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali u području

Tablica 82: Najveća poduzeća u djelatnosti trgovine u Istarskoj županiji u 2019.

Redni broj	Naziv poduzeća	Sjedište
1.	BENUSSI d. o. o.	Fažana - Fasana
2.	Luxottica Jugoistočna Europa d.o.o.	Novigrad - Cittanova
3.	LA-VOR TRADE d.o.o.	Buzet
4.	EUROTRADE d. o. o.	Rovinj - Rovigno
5.	NAMJEŠTAJ MIMA d. o. o.	Pula - Pola
6.	VAPOUR INTERNATIONAL d.o.o.	Buje - Buie
7.	ŠPINA d. o. o.	Poreč - Parenzo
8.	AUTOMATIC SERVIS d. o. o.	Buzet
9.	BUTAN PLIN d. o. o.	Novigrad - Cittanova
10.	ITALO d.o.o.	Pazin

Izvor: HGK

gospodarstva, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

Ključne razvojne potrebe

Jaka oslonjenost na jednu gospodarsku granu ukazuje na potrebu za diversifikacijom u strukturi gospodarstva, kao osnovnim preduvjetom održivog rasta, a sukladno tome i ulaganja u istraživanje i razvoj prepoznati su kao jedna od osnovnih poluga za povećanje konkurentnosti gospodarstva. Tradicionalne djelatnosti, poljoprivreda i ribarstvo stagniraju, a kao razvojne potrebe identificirano je jačanje tehnoloških i infrastrukturnih kapaciteta, koji omogućavaju rast sektora i uključivanje ruralnih područja u lance vrijednosti. Osim toga, iz analize stanja proizlazi potreba za usklađivanjem obrazovnih programa s potrebama tržišta rada, u kontekstu studijskih programa i srednjoškolskih strukovnih zanimanja. Završno, potrebe malog i srednjeg poduzetništva kao nositelja gospodarstva odnose se na uspostavu adekvatne podrške javnog sektora i uklanjanje administrativnih opterećenja.

Ključni razvojni potencijali

Rastući ICT sektor jedan je od najvećih razvojnih potencijala u gospodarskom smislu, a kao prilika za razvoj tradicionalno jake prerađivačke industrije identificirane su zelena i digitalna tranzicija. S ciljem stvaranja održivog turizma potrebno je iskoristiti potencijal sve veće potražnje za cjelovitim iskustvom destinacije i u skladu s time potencijale središnje Istre i selektivnih oblika turizma. Rast i razvoj poljoprivrede uvelike je vezan uz rastuću potražnju za organskim proizvodima pa je u idućem razdoblju nužno iskoristiti potencijal ekološke poljoprivredne proizvodnje. Završno, kao potencijal za razvoj malog i srednjeg poduzetništva prepoznata je uspostava specijalizirane sektorske podrške.

1.5. Infrastrukturni sustavi

1.5.1. Primarna infrastruktura

Analiza primarne infrastrukture Istarske županije tematski je podijeljena u 3 ključna potpoglavlja te se, redom, osvrće na vodoopskrbni sustav i sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, energetske sustave te sustav gospodarenja otpadom.

1.5.1.1. Vodoopskrbni sustav te sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

Vodoopskrbni sustav

Djelatnost javne vodoopskrbe u Istarskoj županiji obavljaju 3 komunalna društva (Istarski vodovod Buzet, Vodovod Labin i Vodovod Pula), koja formiraju 3 ključna vodoopskrbna područja. U vodoopskrbi Županije vode iz krških izvora sudjeluju sa 75,8%, a vode iz površinske akumulacije Butoniga sa 24,2%.

Slika 8: Vodoopskrbna područja u IŽ

Izvor: Istarska županija

U vodoopskrbni sustav Istarskog vodovoda Buzet uključena su tri glavna izvora u dolini Mirne te akumulacija Butoniga. Prvo izvorište je izvor sv. Ivan u Buzetu, koji je u vodoopskrbu uključen 1933. godine, a nalazi se oko 1 km jugoistočno od Buzeta. Izvor Gradole, koji se nalazi u donjem toku rijeke Mirne, uključen je 1969. godine pomoću privremenog crpnog agregata, a 1973. godine dovršen je cjelokupni vodoopskrbni sustav. Treće je izvorište izvor Bulaž kod Istarskih toplica, koji se koristi od 1985. godine, ali samo kao pričuvno izvorište za prihranjivanje izvora Gradole odnosno sustava Sv. Ivan te jezera Butoniga od 2015. godine. Dio voda s izvora Gradole koristi se neposredno na distribucijskom području Istarskog vodovoda Buzet, a drugi dio voda se predaje Vodovodu Pula te Rižanskom vodovodu iz Kopra. Akumulacija Butoniga smještena je na istoimenoj glavnoj lijevo obalnoj pritoci Mirne, a slijev se proteže na nadmorskim visinama između 40 i 500 metara.

Vodovod Pula vodu za piće dobiva iz četiri sustava: pogon Pula (Pulski bunari), pogon Rakonek te iznad spomenuti izvor Gradole i jezero Butoniga. Glavna izvorišta²⁰ vodoopskrbnog sustava Labina su izvorišta Fonte Gaia, Kokoti, Mutvica, Kožljak i Plomin. Vodovod Labin ima vodopravnu dozvolu za korištenje izvora Sv. Anton koji za sada nije u eksploataciji, ali je u tijeku uključivanje izvora u vodoopskrbni sustav Labina (spojni cjevovod Ø 600 mm od izvora Sv. Anton do izvorišta Mutvica već je izveden, a trenutačno je u izradi projektna dokumentacija crpne stanice za uključivanje izvora Sv. Anton u vodoopskrbu). Izvor Kožljak spada u sliv rijeke Boljunčice, a smješten je na zapadnim obroncima Učke na 277 metara nadmorske visine. Izvor Plomin također spada u sliv rijeke Boljunčice, a smješten je u području Plominske gore na 145 metara nadmorske visine.

U Istarskoj županiji na sustav javne vodoopskrbe priključeno je 98,7% ukupnog broja stanovnika, što je znatno više od hrvatskog prosjeka koji, prema posljednjim dostupnim podacima²¹, iznosi prosječno 84%. U tablici ispod prikazana je priključenost stanovnika na sustav javne vodoopskrbe, prema 3 komunalna društva koja obavljaju uslugu javne vodoopskrbe.

Tablica 83: Priključenost stanovništva Istarske županije na javni vodoopskrbni sustav

Isporučitelj	Površina u km ²	Broj stanovnika na 1/km ²	Broj kućanstava	Broj stanovnika priključenih na sustav javne vodoopskrbe
Istarski vodovod d.o.o., Buzet	1.872	53	52.408	98.794
Vodovod d.o.o., Pula	576	151	37.472	85.362
Vodovod d.o.o., Labin	365	59	10.402	21.455
Ukupno:	2.813	74	100.282	205.611

Izvor: Izvješće o obavljenoj posebnoj reviziji ekonomske opravdanosti razlika u cijeni javne vodoopskrbe Porezne uprave Pazin

20 Prema vodoopskrbnom planu Istarske županije

21 Hrvatske vode

Zdravstvena ispravnost vode za piće na području Istarske županije zadovoljava propisane kriterije. Istu provjeravaju Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije - Istituto formativo di sanità pubblica della Regione Istriana na 11 lokacija na distribucijskoj mreži. Hrvatski zavod za javno zdravstvo te isporučitelji usluga vodoopskrbe u internim laboratorijima. U 2020. godini u internim laboratorijima Istarskog vodovoda Buzet (laboratorij u Buzetu i laboratorij na Butonigi) na parametre redovitih ispitivanja obrađeno je 6.128 uzoraka vode²². Tijekom 2019. godine ukupan broj ispitanih uzoraka vode u laboratorijima Vodovoda Pula iznosio je 3.565 uzoraka²³, dok je u 2020. godini u internim laboratorijima Vodovoda Labin ispitano ukupno 738 uzoraka prirodnih i dezinficiranih voda.²⁴

Temeljni cjevovodi istarskih vodovodnih sustava izrađeni su većinom od azbest cementa (AC) i PVC-a, a manjim dijelom od kvalitetnijih materijala (čelika). Prosječna starost cjevovoda Istarskog vodovoda Buzet je 26 godina, a Vodovoda Pula 50 godina. Pojedini su vodoopskrbni cjevovodi zbog starosti u lošem stanju i podložni lomovima i kvarovima. Zbog dotrajale vodoopskrbne mreže dolazi do gubitaka vode od oko 23%.

Glavni transportni cjevovodi svih vodovodnih sustava dobro su raspoređeni i pokrivaju glavninu istarskog prostora. Na području Rovinja - Rovigno i Vodnjana - Dignano izveden je izravan fizički spoj cjevovoda gradolskog i butoniškog sustava. Realizacijom te poprečne veze temeljnih cjevovoda sustava Gradole i Butoniga definirana je glavna transportna okosnica regionalnog vodoopskrbnog sustava Istarske županije.

Slika 9: Prostorna konfiguracija vodoopskrbnih sustava u Istarskoj županiji i glavni pravci transporta vode

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije

²² <https://www.ivb.hr/o-vodovodu/prerada-sirove-vode-i-kvaliteta-vode/>

²³ <http://www.vodovod-pula.hr/images/PDF/Nabava%20i%20poslovanje/Izvjestaj%20o%20poslovanju%20za%202019%20godinu.pdf>

²⁴ <http://vodovod-labin.hr/voda-za-ljudsku-potrosnju/izvjestaji-laboratorija/>

Postojeći regionalni distributivni kapaciteti zadovoljavaju vodoopskrbne potrebe s obzirom na pokrivenost prostora i nominalnih transportnih kapaciteta, no u kritičnim ljetnim razdobljima potrebe za vodom veće su od izdašnosti kaptiranih glavnih izvorišta. Naime, ukupna mjesečna potrošnja vode u mjesecu srpnju i kolovozu povećava se do približno tri puta u odnosu na potrošnju u ostalim mjesecima. U područjima razvijenog turizma u srpnju i kolovozu vršno opterećenje u litrama po sekundi (l/s) naraste od 2,5 do 5 puta.

Tablica 84: Prognoze ukupne godišnje potrošnje vode u Istarskoj županiji

Prognoze ukupne godišnje potrošnje vode u Istarskoj županiji u milijunima m ²						
Vodovod		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Buzet	kućanstva	7.176	8.379	9.673	9.673	9.673
	ostali	6.436	7.324	8.271	8.271	8.271
	ukupno	13.612	15.704	17.944	17.944	17.944
Pula	kućanstva	5.747	6.545	7.395	7.395	7.395
	ostali	3.070	3.560	4.086	4.086	4.086
	ukupno	8.817	10.105	11.481	11.481	11.481
Labin	kućanstva	1.192	1.355	1.529	1.529	1.529
	ostali	0.700	0.795	0.895	0.895	0.895
	ukupno	1.892	2.150	2.424	2.424	2.424
Sveukupno		24.320	27.958	31.850	31.850	31.850

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije, Prostorni plan Istarske županije

Zaključno, može se očekivati da će vodoopskrbne potrebe u Istri ubuduće rasti, što će rezultirati postupnim porastom zahtjeva za dobavom vode. Glavnina porasta potrošnje očekuje se na područjima obilježenim značajnom turističkom djelatnošću, manjim industrijskim pogonima te u postojećim i planiranim poslovnim zonama. U predstojećem razdoblju predviđa se nastavak postupnog povećanja pritiska na obalno područje zapadne i južne Istre, odnosno porast zahtjeva usmjerenih prema sustavu Gradole i Butoniga, koji u najvećoj mjeri opskrbljuju navedena područja.

Prema „Novelaciji vodoopskrbnog plana Istarske županije do 2030. godine“ predviđa se korištenje dodatnih izvorišta koja su rezervirana za javnu vodoopskrbu (planirana izvorišta) Bubić Jama, Bolobani, Sv. Anton i Blaz sukladno Odluci o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće u Istarskoj županiji.²⁵ Trenutačno izvorište Bubić jamu koristi samo TE Plomin za svoje potrebe te ima koncesiju za zahvaćanje količine vode od 44 l/s.

²⁵ Službene novine Istarske županije, broj 12/05 i 2/11

Kako bi se postigla veća sigurnost vodoopskrbe na području Županije potrebno je provesti međusobno povezivanje izvorišta u dolini rijeke Mirne te međusobno povezivanje izvorišta u dolini rijeke Raše s uključenjem novih vodnih resursa odnosno izvorišta Sv. Anton, Šumber i Bolobani u vodoopskrbni sustav.

Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

Organiziranom odvodnjom otpadnih voda na području Istarske županije pokriveno je oko 64% stanovništva, dok se na području Republike Hrvatske priključenost na sustave javne odvodnje procjenjuje na oko 46%. Jedan od strateških razvojnih i okolišnih projekata Istarske županije za iduće razdoblje je izgradnja sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u središnjoj Istri radi zaštite izvorišta pitke vode. Najveća je pokrivenost sustavom javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u naseljima i turističkim područjima priobalja. Dio kanalizacijskih sustava, naročito u starim dijelovima gradova, mješovitog je tipa.

Većina uređaja za pročišćavanje otpadnih voda nema propisani zadovoljavajući stupanj pročišćavanja. Dio, uglavnom mješovitih kanalizacijskih mreža izgrađenih u prethodnom razdoblju, nedovoljno je održavan i ne zadovoljava potrebe povećanih protoka kao posljedice povećanja stupnja priključenosti i povećanih protoka zbog jakih oborina. Uređaji za pročišćavanje uglavnom nemaju sustav za izdvajanje mulja i obradu izdvojenog mulja te sustav za prihvati i obradu sadržaja septičkih/sabirnih jama. Nije definiran način i odgovarajuće mjesto zbrinjavanja mulja s uređaja za pročišćavanje te se mulj u pravilu odlaže na sanitarna odlagališta, a pročišćene otpadne vode se ne koriste. Mnoga naselja, naročito središnje Istre, još uvijek nemaju izgrađen sustav javne odvodnje otpadnih voda te se one ispuštaju u septičke jame upitne vodotijesnosti ili sabirne jame. U priobalnom području pojedina turistička naselja i izdvojeni turistički objekti još uvijek primjenjuju sustav centralnih taložnica s kratkim podmorskim ispustima. Potrebno je planirati lokacije uređaja za pročišćavanje otpadnih voda unutar područja proizvodne i/ili poslovne namjene izvan zaštićenog obalnog područja mora i omogućiti ponovnu uporabu pročišćenih otpadnih voda gdje god je to moguće.

Prema Odluci o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće u Istarskoj županiji (Službene novine Istarske županije broj 12/05, 2/11)²⁶ na području Istarske županije utvrđena su područja (zone) sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, koja se koriste ili su rezervirana za javnu vodoopskrbu, s ciljem primjene mjera zaštite od zagađenja ili drugih nepovoljnih utjecaja u gospodarskom korištenju. Kako bi se osiguralo cjelovito upravljanje vodoopskrbom i odvodnjom te pristupilo rješavanju izazova vezanih uz odvodnju i ispuštanje otpadnih voda, osobito u malim naseljima, osnovano je trgovačko društvo IVS – Istarski vodozaštitni sustav d.o.o. u vlasništvu istarskih gradova i općina. Društvo je zaduženo za provedbu projekta „Sustav javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za mala naselja u zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće Istarske županije“, utemeljenog na studiji Organizacija, izgradnja i održavanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za mala naselja u obuhvatu vodozaštitnih područja u Istarskoj županiji

²⁶ https://www.istra-istria.hr/media/filer_public/87/58/87580c45-4c66-4929-8e7a-e8dfd958300e/broj12-od-16-09-2005.doc

Slika 10: Sustavi odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za mala naselja u obuhvatu vodozaštitnih područja u Istarskoj županiji

Izvor: IVS – Istarski vodozaštitni sustav d.o.o.

Projektom je predviđena izgradnja oko 550 kilometara gravitacijskih kolektora, 22 kilometra tlačnih kolektora, 190 crpnih stanica i 166 uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kapaciteta od najmanje 100 ekvivalentnih stanovnika (ES) do najviše 500 ES, za ukupno 45.400 stanovnika. Projekt predviđa veliki broj odvojenih kolektorskih sustava s pripadajućim malim uređajima za pročišćavanje, a u svrhu smanjenja troškova predviđena je centralizacija kontrole, upravljanja i održavanja sustava. Realizacija projekta planirana je u dvije faze: u prvoj fazi su sustavi koji se nalaze u II, III i IV zoni zaštite izvorišta vode za piće, a u drugoj fazi sustavi u nedovoljno istraženim zonama i van zona zaštite. Procjena vrijednosti ukupnih ulaganja je oko 147.500.000 €.

U sklopu Istarskog vodozaštitnog sustava do sada je izgrađeno i stavljeno u funkciju 17 sustava kanalizacije malih naselja, od kojih 14 s pripadajućim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda. Ukupna duljina kanalizacijske mreže u funkciji je oko 55 kilometara, pretežno gravitacijskih kolektora, a u dijelovima naselja postavljeni su i tlačni kolektori i pripadajuće crpne stanice, njih 17 već u funkciji. Cjevovodi kanalizacijske mreže su promjera oko 300 mm, a crpne stanice su većinom montažne, s ugrađenim pumpama i nadzornim sustavom, dok su samo kod većih crpnih stanica odabrane betonske. Uređaji za pročišćavanje otpadnih voda su u rasponu kapaciteta od 100 do 500 ekvivalent stanovnika (ES). Na svim UPOV-ima primijenjen je drugi ili treći stupanj pročišćavanja. Stupanj pročišćavanja označava koje se opterećenje iz vode uklanja: prvi stupanj podrazumijeva mehaničko pročišćavanje, uklanjanje krupnijih nečistoća i suspendirane tvari; drugi stupanj podrazumijeva primjenu biološkog postupka pročišćavanja otpadne vode uz aeraciju (upuhivanje zraka) radi uklanjanja organskog opterećenja (spojeva ugljika); treći stupanj znači uklanjanje iz otpadne vode hranjivih soli dušika i fosfora. Na ove sustave do sada je spojeno oko 600 potrošača što odgovara broju od oko 1800 ES-a, UPOV-i su u radu (četiri UPOV-a su još u probnom radu).

U tijeku je daljnje projektiranje kolektorskog sustava odvodnje i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda za naselja iz programa Istarskog vodozaštitnog sustava. Osim IVS-a u Istarskoj županiji djeluju i sljedeći isporučitelji vodne usluge javne odvodnje:

- 6. maj odvodnja d.o.o., Umag – Umago;
- Odvodnja Poreč d.o.o., Poreč – Parenzo;
- Odvodnja Rovinj-Rovigno d.o.o., Rovinj – Rovigno;
- Pragrande d.o.o., Pula – Pola;
- Albanež d.o.o., Pomer;
- Usluga odvodnja d.o.o., Pazin;
- Park odvodnja d.o.o., Buzet;
- Vodovod Labin d.o.o., Labin.

Tablica 85: Isporučitelji vodne usluge javne odvodnje u Istarskoj županiji (pored IVS d.o.o.)

	Odvodnja Poreč d.o.o.	Albanež d.o.o.	Park odvodnja d.o.o.	Pragrande d.o.o.	Odvodnja Rovinj-Rovigno d.o.o.	6. maj odvodnja Umag d.o.o.	Usluga odvodnja d.o.o. Pazin	Vodovod Labin d.o.o.
Prostorni obuhvat	Grad Poreč, Općine Vrsar, Tar-Vabriga, Sv. Lovreč, Vižinada, Vrsar i Funtana	Općina Medulin, Općina Ližnjan	Grad Buzet	Grad Pula, Grad Vodnjan, Općina Fažana, Općina Marčana, naselje Pješćana uvala	Grad Rovinj	Grad Umag, Grad Buje, Grad Novigrad, Općine Brtonigla, Oprtalj i Grožnjan	Grad Pazin, Općine Cerovlje, Gračišće, Lupoglav, Motovun, Sv. Petar u Šumi, Karolja, Tinjan, Žminj	Grad Labin, Općine Raša, Sveta Nedelja, Kršan i Pićan
Aglomeracije	Poreč Sjever, Poreč Jug, Lanterna, Vrsar, Sv. Lovreč, Funtana, Kloštar	Medulin, Banjole, Premantura	Buzet, Roč, Ročko polje, Marčenegla, Vrh, Šćulci-Paladini	Pula-sjever, Pula-centar	Rovinj	Umag, Buje, Novigrad, Završje, Grožnjan	Pazin, Žminj, Lupoglav, Gračišće, Motovun, Cerovlje, Karolja, Tinjan, Sv. Petar u Šumi	Labin, Rabac, Raša, Viškovići, Koromačno, Potpićan, Pićan, Plomin Luka
Duljina kanalizacij. sustava	293.500 m	80.000 m	29.868 m	278.000 m	92.000 m	209.000 m	46.760 m	98.150 m
Broj stanovnika priključenih na sustav javne odvodnje	26.350	4.058	2.982	69.888	14.000	19.856	3.800	8.926
Broj priključaka	13.753	1.106	1.221	33.268	8.883	9.219	1.430	3.254
UPOV	III. stupanj pročišćavanja s membranskom tehnolog. (MBR)	Pred tretman	II. stupanj pročišćavanja	Mehanički pred tretman	Mehanički pred tretman	Pred tretman, I i II. stupanj pročišćavanja	CAS tehnologija, biljni uređaj, bio reaktor s aktivnim muljem, MBR	II. i III. stupanj pročišćavanja
Maksimalno opterećenje UPOV (ES)	Poreč Sjever (38.000 ES) Poreč Jug (47.000 ES) Lanterna (30.000 ES) Vrsar (22.500 ES) Sv. Lovreč (200 ES) Vižinada (400 ES) Kloštar (100 ES)	Marlera (34.000 ES) Premantura (8.400 ES) Bumbište (5.000 ES)	Buzet (7.200 ES)	Peroj (14.000 ES) Valkane (420 l/s protoka)	Rovinj (64.900 ES)	Buje (4.000 ES) Savudrija (33.000 ES) Umag (33.000 ES) Novigrad (33.000 ES) Brtonigla (1.000 ES) Nova Vas (420 ES) Grožnjan (500 ES) Oprtalj (400 ES) Kršete (200 ES) Završje (300 ES) Livade (400 ES)	Pazin (7.000 ES) Žminj (600 ES) Motovun (1.000 ES) Gračišće (250 ES)	Labin (8.000 ES) Potpićan (1.150 ES) Pićan (250 ES) Plomin Luka (300 ES) Viškovići (100 ES) Koromačno (500 ES)
Recipijent	Jadransko more/tlo	Jadransko more/tlo	Potok Mala Huba	Jadransko more	Jadransko more	Jadransko more/podzemne vode	Pazinski potok	Jadransko more, potok Krapan, rijeka Raša, upojni bunar

Sustav uređenja vodotoka i voda i zaštite od štetnog djelovanja voda

Područje Istarske županije hidrogeološki je podijeljeno na tri sliva: Sjevernu Istru, Središnju Istru i Južnu Istru. Također se mogu izdvojiti i orografski slivovi, od kojih su najznačajniji slivovi vodotoka Mirne, Raše, Dragonje, Boljunčice, Pazinčice te ostalih manjih slivova na vodama II. reda.

Vodne površine na području Istarske županije odnose se na:

- vodotoke (vode I. i vode II. reda)
- akumulacije i retencije.

Cilj razvoja sustava uređenja vodotoka i voda i zaštite od štetnog djelovanja voda je osiguranje neškodljivog protoka slivnih voda, zaštita građevinskih područja, infrastrukturnih građevina, poljoprivrednih površina i drugih vrijednijih sadržaja od bujičnih voda te držanje erozije u prihvatljivim granicama. U sustav uređenja vodotoka i voda uključena je obrana od poplava, rizici od poplava, rizici od poplava mora te zaštita tla od erozije.

Kad je u pitanju obrana od poplava, područje Istarske županije pripada sektoru E – Sjeverni Jadran – branjenom području 22 – područja malih slivova „Mirna – Dragonja“ i „Raša – Boljunčica“. Mjere obrane od poplava na bujičnim tokovima prvenstveno su preventivnog karaktera, a odnose se na izgradnju i redovito održavanje regulacijskog i zaštitnog sustava. Radi obrane od poplava bujičnih voda planira se dorada provedbenih planova obrane od poplava te provođenje preventivnih mjera održavanja, izgradnje, rekonstrukcije i dogradnje sustava zaštite od štetnog djelovanja voda – regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina te njihov nadzor.

Navodnjavanje

Od ukupno 93.579 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta u Istarskoj županiji, obrađuje se oko 50.000 ha, a od toga navodnjava samo oko 1.190 ha.²⁷ Oko 750 ha navodnjava se iz privatnih sustava, a 440 ha iz sustava navodnjavanja Valtura – županijskog pilot projekta određenog „Planom navodnjavanja Istarske županije novelacija“ (SN IŽ br. 01/2008) za navodnjavanje poljoprivrednih površina Kaznionice u Valturi. Baznim planom navodnjavanja Istarske županije²⁸ predviđeno je navodnjavati cca 22.000 ha poljoprivrednih površina iz 8 + 1 (Butoniga) akumulacije sa zahtjevom za vodom od 52 mil. m³/godišnje.

Prva faza potreba za vodom za navodnjavanje planira se osigurati izgradnjom manjih sustava za navodnjavanje baziranim na raspoloživim podzemnim i nadzemnim vodnim resursima i mini akumulacijama. Veličina i prostorni položaj mini akumulacija odredit će se za svako pojedino područje kod detaljnije razrade problematike navodnjavanja u idejnim projektima.

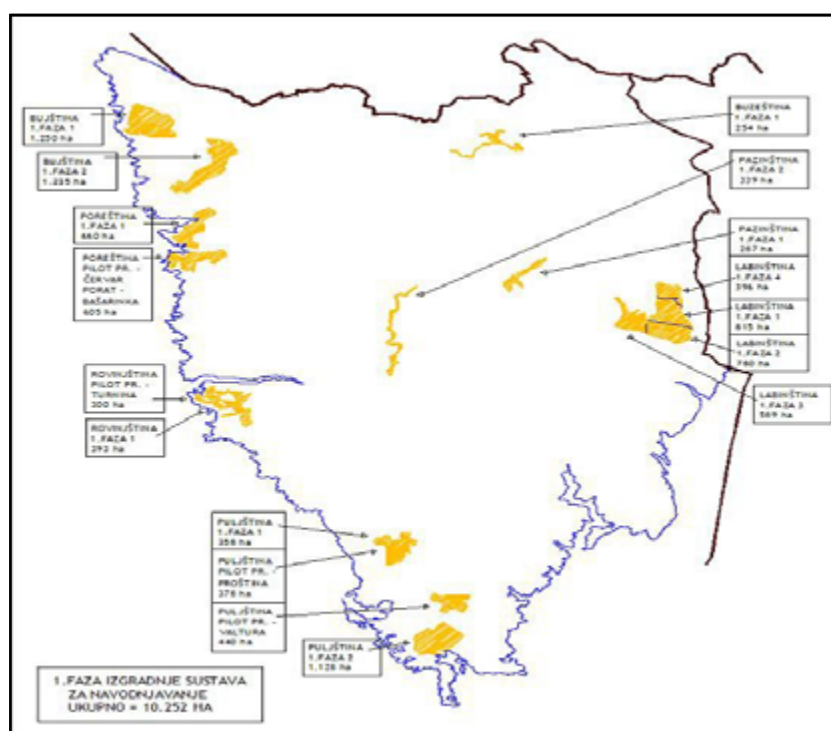
²⁷ Izvješće o stanju u prostoru Istarske županije 2013. – 2016.

²⁸ Bazni plan navodnjavanja Istarske županije

Prva faza predviđa 4 županijska pilot projekta:

- Valtura 440 ha;
- Červar Porat-Bašarinka 605 ha;
- Turnina 300 ha;
- Proština (AZRRI d.o.o.) 378 ha;
- 13 površina iskazanog interesa jedinica lokalne samouprave.

Slika 11: Prva faza izgradnje sustava navodnjavanja

Izvor: Bazni plan navodnjavanja Istarske županije

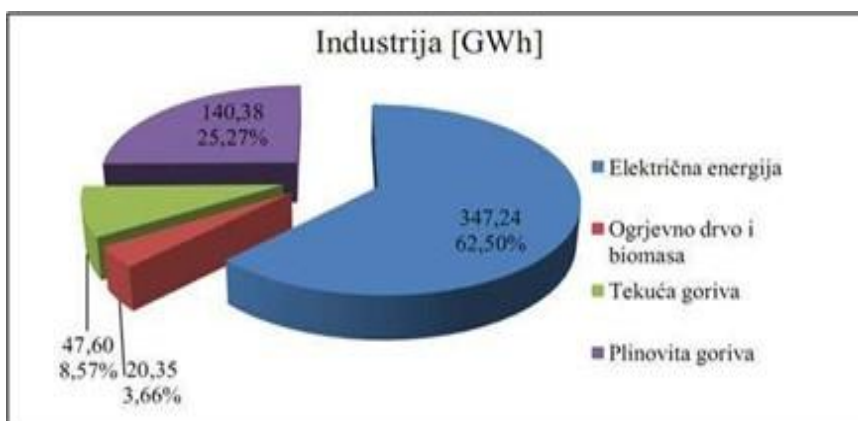
1.5.1.2. Energetski sustavi

Akcijski plan energetske učinkovitosti Istarske županije za razdoblje od 2017. do 2019. godine, koji je izradila IRENA - Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o., sadrži analizu potrošnje energije u sektoru industrije, prometa i zgradarstva. Pritom industrija obuhvaća potrošnju električne energije i ostalih energenata u industrijskim i drugim manjim postrojenjima. Sektor prometa obuhvaća potrošnju energije u cestovnom, željezničkom, pomorskom i zračnom prometu, dok sektor zgradarstva uključuje kućanstva, javni sektor, ugostiteljstvo i trgovačku djelatnost, turističke djelatnosti te industriju i malo i srednje poduzetništvo.

Industrija, nakon što se iz nje izuzme potrošnja ugljena u TE Plomin i proizvođači građevinskog materijala, troši 556 GWh što je najmanje od svih sektora. Potrošnja energije u ovom sektoru podijeljena

je na četiri energenta od kojih je najviše zastupljena električna energija s potrošnjom od 347,24 GWh tj. 62,5%. Iza električne energije po potrošnji slijede plinovita goriva s udjelom od 25,27%, dok manje od 10% udjela imaju tekuća goriva s potrošnjom od 47,6 GWh te ogrjevno drvo i biomasa s potrošnjom od 20,35 GWh. Budući da je u sektoru najveća potrošnja električne energije, postoje velike mogućnosti za daljnje uvođenje obnovljivih izvora energije, ponajprije fotonaponskih kolektora.

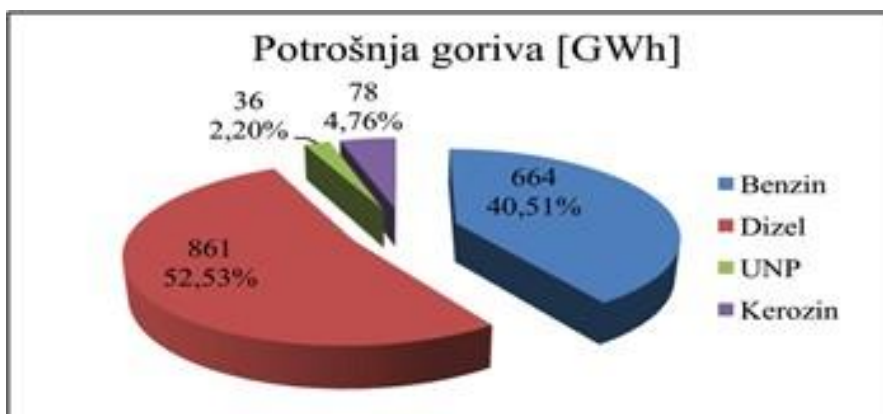
Slika 12: Potrošnja energije u sektoru industrije prema energentima

Izvor: IRENA

U sektoru prometa troši se 5,9 PJ, tj. 1.639 GWh. Dominira kopneni cestovni promet u kojem se troši oko 95% energije, a samo 5% se troši u preostalim oblicima prometa (zračni, pomorski i željeznički). Pridodaju li se vozila turista, a njihov ekvivalent na godišnjoj razini je 32.000 vozila, dodatno se povećava potrošnja energije u ovom sektoru. Najveći udio u potrošnji imaju dizel (52,5%) te benzin (40,5%).

Slika 13: Potrošnja goriva u sektoru prometa

Izvor: IRENA

Sektor zgradarstva drugi je sektor po veličini u strukturi potrošnje energije Istarske županije. Podsektori na koje je podijeljen sektor zgradarstva su: kućanstva, javni sektor, ugostiteljski i trgovački sektor, turistički sektor te industrija i malo i srednje poduzetništvo. Ukupna potrošnja sektora zgradarstva iznosi 1.593 GWh, a u pogledu podsektora najviše se troši u kućanstvima na koje otpada 72,14% potrošnje energije. Najmanja potrošnja energije je u ugostiteljskom i trgovačkom sektoru, koja ne prelazi 1%. Turistički sektor drugi je po potrošnji s udjelom od 13,36%, a njegova potrošnja je 212,85 GWh. Slijede javni sektor s potrošnjom od 7,09% i industrija te malo i srednje poduzetništvo s potrošnjom od 105,01 GWh.

Slika 14: Potrošnja energije u sektoru zgradarstva

Izvor: IRENA

Na području Istarske županije prosječna godišnja potrošnja iznosi oko 13,63 PJ energije tj. 3.787 TWh energije, što čini 5,51% neposredne potrošnje energije u Republici Hrvatskoj. Ukupna potrošnja energije u Županiji je u stvarnosti nešto veća zbog potrošnje ugljena u TE Plomin i tvrtkama proizvođačima građevinskog materijala Holcimu d.o.o., Calucemu d.o.o. Pula i vapnari Most Raša, koji godišnje u prosjeku troše oko 29 PJ ugljena.

Tablica 86: Prikaz prosječne godišnje potrošnje energije u Istarskoj županiji

Neposredna potrošnja energije	PJ	GWh	Udio
Industrija	2,00	556	14,67
Promet	5,90	1639	43,27
Zgradarstvo	5,73	1593	42,06
Ukupno	13,63	3787	100%

Izvor: IRENA

Sustav opskrbe električnom energijom

Električnu energiju na području Istarske županije distribuira elektroenergetska tvrtka HEP-ODS DP Elektroistra Pula, koja svoju djelatnost obavlja u terenskim jedinicama Pula – Pola, Rovinj – Rovigno, Poreč – Parenzo, Buje – Buie, Buzet, Pazin i Labin.

Prema podacima Godišnjeg izvješća o sigurnosti opskrbe u distribucijskom sustavu HEP ODS-a za 2019. godinu u mreži je instalirana 2.121 transformatorska stanica ukupne snage 1.647,8 MVA. Ukupna dužina mreže iznosi 8.373,4 km s 127 priključenih distribuiranih izvora snage 6.164 kW te 165.703 obračunskih mjernih mjesta.

Prijenosna i distribucijska mreža električne energije za potrebe gospodarstva i kućanstava u Istarskoj županiji prikazana je na slici niže.

Slika 15: Prijenosna i distribucijska mreža električne energije u IŽ

Izvor: HEP ODS Pula – Pola

Središnje mjesto proizvodnje električne energije u Istarskoj županiji je termoenergetski kompleks TE Plomin. Postrojenje TE Plomin je kondenzacijska termoelektrana sastavljena od dvije proizvodne jedinice koje imaju svaka svoj kotao i po jednu parnu turbinu, a kao energent koristi kameni ugljen. Proizvodne jedinice u TE Plomin su proizvodni blokovi TE Plomin I (Blok A), s instaliranom snagom 125 MW i TE Plomin II (Blok B) s instaliranom snagom 210 MW. Od 1. siječnja 2018. godine prestalo je vrijediti Rješenje o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša (Okolišna dozvola), pa je TE Plomin I do daljnjega neraspoloživa proizvodna jedinica. Blok B opremljen je postrojenjem za odsumporavanje dimnih plinova. Uređaj za uklanjanje oksida dušika iz dimnih plinova dovršen je i pušten u rad 2017. godine.

Modernizacijom niskotlačnog dijela turbine i aktivnostima kapitalnog remonta na ostalim dijelovima sustava provedenima 2017. godine, ostvareno je poboljšanje unutrašnjeg stupnja iskoristivosti turbine, čime je nominalna snaga turboagregata povećana na 217 MW. Veza Bloka B s elektroenergetskim sustavom ostvarena je rasklopnim postrojenjem 220/110 kV. Sporedna veza s ostalim dijelom elektroenergetskog sustava Republike Hrvatske je dvostruki dalekovod 110 kV Plomin – Lovran – Matulji (u Primorsko-goranskoj županiji), a veza s elektroenergetskim sustavom Slovenije je dalekovod 110 kV Buje – Kopar. Istarska županija koristi oko 55% električne energije proizvedene u TE Plomin pa se oko polovica proizvedene električne energije predaje u ostali dio energetske mreže Republike Hrvatske.

U distribuciji energije putem ustrojnih jedinica energetske sustava, udio potrošnje električne energije u ukupnoj potrošnji energetske sustava Istarske županije je 33% (4200 TJ). Za usporedbu, udio potrošnje tekućih goriva (benzin, dizel, kerozin i loživo ulje) je 55% (7.000 TJ), a plina (prirodni plin i UNP) 12% (1.600 TJ). Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora u Istarskoj županiji trenutačno nije značajna i ne utječe bitno na ukupnu proizvodnju.

Sustav opskrbe plinom

Plinovodnu infrastrukturu za transport i distribuciju plina čine dva različita sustava, s obzirom da se radi o dva različita energenta u tehničkom smislu njihova transporta. Prvi energent je prirodni plin, koji se distribuira cijevnim putem (visokotlačni, srednjetačni i niskotlačni plinovodi) u plinovitom stanju. Drugi energent je UNP (ukapljeni naftni plin poznat pod trgovačkim nazivom „propan-butan“). On se dostavlja krajnjim korisnicima putem boca, kontejnera ili spremnika u tekućem stanju.

Istarska županija opskrbljuje se prirodnim plinom iz sjevernojadranskih nalazišta plina putem magistralnog plinovoda za međunarodni transport Platforma „Ivana K“ – Terminal Pula (Vodnjan) – Karlovac (DN 500/75 bara i duljine kopnene dionice u IŽ 54,6 km) i magistralnog plinovoda Terminal Pula (Vodnjan) – Umag (DN 300/50 bara i duljine 71 km). Prirodnim plinom opskrbljuje se dio većih gradova južnog i zapadnog područja Istarske županije. Plinovodne distribucijske mreže izgrađene su u Puli – Pola (178 km), Rovinju – Rovigno (27,8 km), Poreču – Parenzo (30 km) i Umagu – Umago (40,1 km). Izgrađen je i distributivni plinovod na dionici Kršan – Pićan jug, duljine 4,5 km. Kako je ranije spomenuto, udio potrošnje plina (prirodnog plina i UNP) u ukupnoj potrošnji energetske sustava Istarske županije je 12% (1.600 TJ).

Temeljem dodijeljene koncesije, trgovačko društvo Plinara d.o.o. obavlja djelatnosti distribucije i opskrbe

plinom na cjelokupnom područje Istarske županije. Na području Umagu - Umago distribuirana se prirodni plin, dok je u Općini Medulin prirodni plinom plinificirano naselje Pješćana uvala. Na području gradova Rovinj - Rovigno, Poreč - Parenzo i Umag - Umago u tijeku je plinifikacija prirodnim plinom, a u općinama Kršan i Pićan distribuirana se prirodni plin za potrebe tvornice Rockwool.

Sustav korištenja obnovljivih izvora energije

U Istarskoj županiji trenutno se koriste gotovo svi oblici obnovljivih izvora energije. Energetski gledano daleko je najznačajnija kruta biomasa (drvo), ali je zastupljeno i iskorištavanje sunčeve energije koja putem kolektora zagrijava potrošnu toplu vodu (PTV) kako u turističkom sektoru, tako i u kućanstvima. Prva vjetroelektrana izgrađena je još početkom 80-ih godina prošlog stoljeća, a u isto vrijeme i nešto kasnije izgrađeni su i sustavi za iskorištavanje geotermalne energije. Obnovljivi izvori energije (OIE) sastoje se od potrošnje drva energetskog ekvivalenta 0,67 PJ, PV (foto naponskih elektrana) za proizvodnju električne energije 0,02 PJ te solarnih kolektora za proizvodnju potrošne tople vode (PTV) energetskog ekvivalenta 0,02 PJ. Obnovljivi izvori energije iznose 0,71 PJ i čine 5,2% neposredne potrošnje energije.

1.5.1.3. Sustav gospodarenja otpadom

Sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom²⁹, otpad je svaka tvar ili predmet koji posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti, a sakupljanje, prijevoz i obrada predmeta i/ili tvari koji se mogu smatrati otpadom nužni su u svrhu zaštite javnog interesa. Prema svojim svojstvima otpad se dijeli na opasan, neopasan i inertan otpad, a specifične vrste otpada definirane su Katalogom otpada.³⁰

Gospodarenje otpadom su djelatnosti sakupljanja, prijevoza, uporabe uključujući razvrstavanje i zbrinjavanja otpada, uključujući nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti, nadzor i mjere koje se provode na lokacijama na kojima se zbrinjavao otpad te radnje koje poduzimaju trgovac otpadom i posrednik u gospodarenju otpadom.

Jedinice lokalne samouprave (ili više njih zajednički) obvezne su na svom području osigurati prikupljanje miješanog komunalnog otpada te biorazgradivog otpada kao i odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada. U tu svrhu na području Istarske županije osnovana su niže navedena društva koja svoje djelatnosti obavljaju na području više jedinica lokalne samouprave.

- „6. maj“ d.o.o. iz Umaga - Umago za područje gradova Buje - Buie, Novigrad - Cittanova i Umag - Umago te općina Oprtalj - Portole, Brtonigla - Verteneglio, Grožnjan - Grisignana, odlagalište Donji Picudo je zatvoreno za daljnje odlaganje Odlukom Istarske županije od 19. travnja 2021. godine;
- „Park“ d.o.o. iz Buzeta za područje Grada Buzeta i općine Lanišće, odlagalište Griža;

- „1. maj“ d.o.o. iz Labina za područja Grada Labina i općina Kršan, Pićan, Raša, Sv. Nedjelja, odlagalište

29 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_84_1554.html

30 http://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/021_otpad/Upute/OTP_D_Katalog_otpada_2015.pdf

Cere:

- „Usluga“ d.o.o. iz Pazina za područja Grada Pazina i općina Cerovlje, Gračišće, Tinjan, Karojba, Lupoglav, Motovun – Montona, Sv. Petar u Šumi, odlagalište Jelenčići je zatvoreno za daljnje odlaganje Odlukom Istarske županije od 25. travnja 2019. godine;
- „Usluga Poreč“ d.o.o. iz Poreča – Parenzo za područja Grada Poreča – Parenzo i općina Funtana – Fontane, Kaštelir-Labinci – Castelliere–S. Domenica, Sv. Lovreč, Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Višnjan – Visignano, Vižinada – Visinada, Vrsar – Orsera, na odlagalištu Košambra više se ne odlaže otpad, ali odlagalište nije službeno zatvoreno;
- „Pula Herculanea“ d.o.o. iz Pule – Pola za područja gradova Pula – Pola i Vodnjan – Dignano i općina Barban, Fažana – Fasana, Ližnjan – Lisignano, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, odlagalište Kaštijun je zatvoreno za daljnje odlaganje Odlukom od 28. prosinca 2018. godine;
- „Komunalni servisi“ d.o.o. iz Rovinja – Rovigno za područja Grada Rovinja – Rovigno i općina Bale – Valle, Kanfanar, Žminj, odlagalište Lokva Vidoto je zatvoreno za daljnje odlaganje Odlukom Istarske županije od 25. veljače 2021. godine.

Do otvaranja Županijskog centra za gospodarenje otpadom (ŽCGO) Kaštijun navedena komunalna poduzeća upravljala su i odlagalištima otpada od kojih su danas aktivna još samo dva. Osim spomenutih društava prikupljanje miješanog komunalnog otpada te drugih vrsta otpada obavljaju i tvrtke MED-EKO SERVIS d.o.o. iz Medulina na području Općine Medulin te tvrtka CONTRADA d.o.o. na području Grada Vodnjana – Dignano.

Od srpnja 2018. godine sav miješani komunalni otpad sakupljen na području Istarske županije odvozi se na obradu u ŽCGO Kaštijun na način da ga tvrtke Pula Herculanea d.o.o., MED EKO Servis d.o.o. i Contrada d.o.o. odvoze izravno, a ostali pružatelji javne usluge putem pretovarnih stanica izgrađenih na lokacijama bivših odlagališta.

Na području Istarske županije trenutno su aktivna još 2 odlagališta kojima upravljaju davatelj javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i davatelj javne usluge prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada, odlagalište Cere kojim upravlja tvrtka 1. MAJ d.o.o. iz Labina te odlagalište Griža kojim upravlja tvrtka Park d.o.o. iz Buzeta.

Tvrtke davatelji javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i davatelji javne usluge prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada koje obavljaju djelatnost sakupljanja otpada prijavile su da su tijekom 2020. godine sakupile ukupno 80.246,072 tona komunalnog otpada od čega se na miješani komunalni otpad odnosi 63.295,99 tona. Količine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u 2020. godini po gradovima i općinama prikazane su u tablici 87.

Kad se sumiraju podaci o količinama komunalnog otpada i ambalažnog otpada koje su sakupljene putem

Tablica 87: Odvojeno sakupljeni komunalni otpad u Istarskoj županiji u 2020. godini

Količine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge i usluge povezane s javnom uslugom po JLS
Godina: 2020.
Podaci preuzeti iz baze ROO na dan 14. 6. 2021.

JLS sakupljanja otpada	Ukupno sakupljeni komunalni otpad u sklopu javne usluge i usluge povezane s javnom uslugom (t)	Miješani komunalni otpad sakupljen u sklopu javne usluge (t)	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad u sklopu javne usluge (t)	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad putem mobilnog reciklažnog dvorišta (t)	Odvojeno sakupljeni komunalni otpad putem stacionarnog reciklažnog dvorišta (t)	Stopa odvojenog sakupljanja u 2020. godini (%)
Buzet	1.264,52	754,78	424,64	0,00	85,10	40,31
Cerovlje	336,51	229,52	79,50	0,00	27,49	31,79
Fažana - Fasana	1.363,68	1.162,44	201,24	0,00	0,00	14,76
Funtana - Fontane	697,88	641,50	56,38	0,00	0,00	8,08
Gračišće	265,98	212,22	49,97	0,00	3,79	20,21
Grožnjan - Grisignana	293,18	203,99	89,19	0,00	0,00	30,42
Kanfaniar	400,17	334,44	65,73	0,00	0,00	16,43
Karolja	170,96	123,02	43,15	0,10	4,69	28,04
Kaštelir - La Binci - Castelliere-S. Domenica	610,67	521,90	88,77	0,00	0,00	14,54
Kršan	541,25	495,80	45,45	0,00	0,00	8,40
Labin	2.903,29	2.027,39	807,30	5,00	63,60	30,17
Lanišće	77,02	69,30	7,72	0,00	0,00	10,02
Ližnjan - Lisignano	1.137,83	969,76	168,07	0,00	0,00	14,77
Lupoglav	226,82	182,38	35,21	0,00	9,23	19,59
Marčana	1.194,50	1.190,86	3,64	0,00	0,00	0,30
Medulin	3.780,17	2.914,40	824,69	1,17	39,91	22,90
Motovun - Montona	444,54	402,05	30,66	0,00	11,83	9,56
Novigrad - Cittanova	2.584,19	2.052,02	532,17	0,00	0,00	20,59
Oprtalj - Portole	338,32	242,96	95,36	0,00	0,00	28,19
Pazin	1.415,78	1.175,07	144,37	1,06	95,29	17,00
Pižan	285,44	223,42	62,02	0,00	0,00	21,73
Poreč - Parenzo	8.474,03	7.117,50	1.286,46	0,00	70,07	16,01
Pula - Pola	20.822,62	17.611,46	2.189,40	0,00	1.021,76	15,42
Raša	757,44	562,60	172,40	22,45	0,00	25,72
Rovinj - Rovigno	8.327,22	5.949,50	2.372,27	0,00	5,46	28,55
Sveta Nedelja	637,00	495,96	141,04	0,00	0,00	22,14
Sveti Lovreč	426,64	365,30	61,34	0,00	0,00	14,38
Sveti Petar u Šumi	348,52	311,44	31,80	0,00	5,28	10,64
Svetvinčenat	533,03	525,50	7,53	0,00	0,00	1,41
Tar-Vabriga - Torre-Abrega	1.271,89	1.140,40	131,49	0,00	0,00	10,34
Tinjan	471,12	404,18	51,11	0,00	15,82	14,21
Umag - Umago	6.373,15	5.037,72	1.083,04	0,00	252,39	20,95
Višnjan - Visignano	884,11	782,80	101,31	0,00	0,00	11,46
Vižinada - Visinada	466,81	417,50	49,31	0,00	0,00	10,56
Vodnjan - Dignano	2.108,07	1.774,04	84,66	0,00	249,37	15,85
Vrsar - Orsera	1.380,37	1.187,60	191,18	0,00	1,59	13,96
Žminj	726,76	519,68	207,08	0,00	0,00	28,49

Izvor: MINGOR

davatelja javne usluge, reciklažnih dvorišta te mobilnih reciklažnih dvorišta dobiva se podatak da je na području Istarske županije tijekom 2020. godine prikupljeno ukupno 86.528.417 tona komunalnog otpada. S obzirom na podatak o 63.295.99 tona miješanog komunalnog otpada moguće je izračunati da je odvojeno sakupljeno 23.232.47 tona ili 26,85% što je u odnosu na 21,29% iz 2019. godine povećanje od 5,56%.

Količine odvojenih vrsta otpada iz komunalnog otpada po gradovima i općinama u 2019. godini prikazane su u tablici 88.

Tijekom 2021. u izradi je Elaborat o količinama i tokovima otpada na području Istarske županije kao

Tablica 88: Vrste i količine odvojeno prikupljenog komunalnog otpada u 2019. po JLS-ovima

Količine odvojenih vrsta otpada iz komunalnog otpada u 2019., po JLS							
JLS (grad/općina)	Papir (t)	Plastika (t)	Staklo (t)	Metal (t)	Glomazni otpad (t)	Tekstil	Biootpad
Buje - Buie	224,62	-	97,82	-	-	2,16	-
Buzet	197,72	162,06	78,93	31,35	119,52	32,04	50,76
Labin	450,85	22,22	54,15	16,35	1.269,46	-	-
Novigrad - Cittanova	194,59	-	84,56	-	-	2,49	-
Pazin	58,50	22,56	8,59	6,54	30,59	4,18	35,21
Poreč - Parenzo	461,32	62,08	142,66	41,25	1.885,19	-	1452,74
Pula - Pola	878,55	328,16	132,34	-	1.441,90	229,74	1256
Rovinj - Rovigno	1.068,43	82,68	354,33	109,84	65,55	27,85	17,74
Umag - Umago	547,63	1,27	269,67	45,74	93,60	11,53	18,03
Vodnjan - Dignano	138,56	81,46	37,69	19,43	137,72	-	-
Bale - Valle	29,53	-	4,42	-	-	-	-
Barban	4,06	6,64	3,72	-	8,51	-	-
Brtonigla - Verteneglio	53,90	-	24,86	-	-	2,31	-
Cerovlje	31,10	14,20	5,12	0,06	2,62	0,43	7,63
Fažana - Fasana	137,89	65,58	12,03	-	355,57	8,42	-
Funtana - Fontane	24,50	2,30	5,10	1,60	112,60	-	59
Gračiće	19,32	8,85	3,19	-	0,70	0,10	7,25
Grožnjan - Grisignana	55,83	-	23,66	-	-	1,09	-
Kanfanar	32,52	-	5,54	-	-	-	-
Karolja	17,29	7,87	2,76	-	0,98	0,31	5,58
Kaštelir - Labinci -	29,50	2,90	6,10	2,20	216,20	-	19,9
Castel liere-S. Domeni ca	-	-	-	-	-	-	-
Krišan	15,50	0,70	1,78	-	294,58	-	-
Lanišće	2,20	1,44	1,36	-	10,64	-	-
Ližnjan - Lisignano	19,44	4,15	20,72	-	134,51	-	-
Lupoglav	13,61	6,18	2,24	-	0,10	0,03	5,9
Marčana	-	-	-	-	8,06	-	-
Medulin	291,46	144,43	127,61	70,65	522,60	6,64	59,38
Motovun - Montona	12,08	5,44	1,95	0,03	0,54	0,53	6,87
Oprtalj - Portole	49,84	-	22,42	-	-	1,68	-
Pičan	33,57	1,51	3,85	-	134,55	-	-
Raša	88,70	5,36	10,66	5,00	320,06	-	-
Sveta Nedelja	91,08	4,10	5,96	-	293,08	-	-
Sveti Lovreč	19,90	2,00	4,20	1,70	180,70	-	16,5
Sveti Petar u Šumi	12,74	6,00	2,13	-	1,13	0,32	7,47
Svetvinčenat	-	5,81	3,19	-	36,28	-	-
Tar-Vabriga - Torre-Abrega	39,50	4,10	8,10	3,40	433,50	-	39,6
Tinjan	20,44	9,39	3,29	0,10	0,68	0,48	7,88
Višnjan - Visignano	34,40	6,50	7,00	2,50	252,80	-	23,1
Vižinada - Visinada	15,30	1,60	3,20	1,40	148,40	-	13,3
Vrsar - Orsera	99,40	14,30	51,00	5,50	460,70	-	92,9
Žminj	83,54	-	7,96	-	-	-	-

Izvor: MINGOR, Zavod za zaštitu okoliša i prirode

Izvor: MINGOR

podloga za planiranje građevina za gospodarenje otpadom s ciljem poboljšanja i unapređenja sustava gospodarenja otpadom posebno komunalnim otpadom na području Istarske županije temeljeno na javnom sektoru s dodatnim osvrtom na mogućnosti energetske uporabe otpada (gorivo iz otpada, muljevi nastali obradom otpadnih voda, biorazgradivi otpad, ostaci primarne selekcije i sl.).

Centar za gospodarenje otpadom Kaštijun

Županijski centar za gospodarenje otpadom Kaštijun izgrađen je na području Premanture na udaljenosti od 5 km od grada Pule - Pola. Projektom je bila obuhvaćena i izgradnja šest pretovarnih stanica u Labinu, Pazinu, Buzetu, Umagu - Umago, Poreču - Parenzo i Rovinju - Rovigno.

Vrijednost projekta izgradnje Centra bila je 35.070.892 EUR, od čega je sufinanciranje iz sredstva EU fondova iznosilo 25.045.992 EUR (71,42%). Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost sufinancirao je projekt u iznosu od 1.853.157 EUR (5,28%), dok su ostatak iznosa od 8.171.743 EUR (23,3%) osigurali grad Pula - Pola, Istarska županija i tvrtka Kaštijun d.o.o. koja upravlja Centrom. Za obveze lokalne zajednice u financiranju projekta korištena su sredstva Europske investicijske banke (EIB).

U sklopu Centra nalazi se MBO postrojenje (postrojenje za obradu komunalnog otpada), bioreaktorsko odlagalište, uređaj za pročišćavanje otpadnih voda te infrastruktura koja između ostalog uključuje administrativnu zgradu, dvije mosne vage, unutarnje prometnice itd. Isto tako predviđeno je odlaganje neopasnog proizvodnog otpada, privremeno skladištenje odvojeno sakupljenog otpada (PET, staklo itd.) i predobrada i privremeno skladištenje opasnog otpada isključivo iz komunalnog otpada (baterije, EE otpad i sl.).

Izgradnjom Centra za gospodarenje otpadom Kaštijun uspostavljen je integralni sustav gospodarenja otpadom na području Istarske županije, koji služi organiziranom, gospodarski usmjerenom i cjelovitom načinu gospodarenja otpadom s navedenog područja. Radovi na izgradnji centra dovršeni su 2018. godine te je redoviti dovoz miješanog komunalnog otpada na obradu u Centar započeo 2. srpnja 2018. godine.

Tijekom 2018. godine sklopljeni su ugovori sa svim isporučiteljima javne usluge skupljanja miješanog komunalnog otpada u Istarskoj županiji. Tri isporučitelja javne usluge otpad dopremaju vlastitim vozilima na Centar, a od šest isporučitelja javne usluge otpad se preuzima na pretovarnim stanicama i na obradu u Centar doprema vozilima tvrtke Kaštijun d.o.o. Sukladno Rješenju o izmjeni i dopuni uvjeta okolišne dozvole od 9. siječnja 2020., tijekom 2020. godine provedena su sva mjerenja emisija i praćenje stanja okoliša. Uslijed iznimno velikih količina otpada u odnosu na projektirane vrijednosti koje su pristizale na Centar u ljetnim mjesecima, tijekom 2020. godine izvršena je i nadogradnja Centra kojim su, između ostalog, pojačani kapaciteti u vidu biosušenja.

U sklopu Projekta optimizacije Županijskog centra za gospodarenje otpadom Kaštijun izvedena je rekonstrukcija postrojenja za mehaničko biološku obradu otpada u cilju povećanja kapaciteta obrade otpada u jeku turističke sezone kao i kapaciteta obrade i filtriranja zraka iz procesa biološke obrade. Aktivnosti su obuhvaćale izgradnju dva dodatna boksa za biosušenje, nadogradnju postojećih biofiltera i ugradnju nove linije ventilacije s pripadajućom opremom za obradu zraka iz biološkog dijela MBO hale. Navedene aktivnosti realizirane su u suradnji i uz sufinanciranje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Za cijelo vrijeme izvođenja radova bilo je osigurano neometano funkcioniranje sustava prikupljanja i obrade miješanog komunalnog otpada za cijelu Istarsku županiju kao i rad postrojenja.

U 2020. godini na Centru je zaprimljeno za obradu i obrađeno 60.233 tone miješanog komunalnog otpada.

a mehaničkom obradom je izdvojeno gorivo iz otpada, metali i nekompostirana frakcija koja je na daljnjem procesu obrade na bioreaktorskoj plohi.

Ilegalna odlagališta otpada

Iako je javna usluga odvoza otpada dostupna u svim dijelovima Istarske županije, a znatna su sredstva tijekom proteklih godina osim u infrastrukturu za selektivno prikupljanje pojedinih korisnih vrsta otpada uložena i u edukaciju o održivom gospodarenju otpadom, sav proizvedeni otpad ne biva uvijek propisno oporabljen odnosno zbrinut. Određeni dio otpada građani i tvrtke, na žalost, ne predaju ovlaštenim sakupljačima otpada već ga odlažu izvan za to predviđenih lokacija. Na području Istarske županije i danas postoje lokacije s nepropisno odloženim otpadom kao posljedica neodgovornog ponašanja fizičkih i pravnih osoba koje obavljaju gospodarske djelatnosti, ali i lokalnog stanovništva.

Prvi službeni Popis i plan sanacije ilegalnih odlagališta Istarska županija je izradila 2006. godine. Popis je doživio nekoliko revizija od kojih je zadnja bila u listopadu 2010. godine, kada su popisu nadodane lokacije za koje je nadležna inspekcija zaštite okoliša Ministarstva zaštite prirode i okoliša RH, jedinicama lokalne samouprave izdala rješenja o potrebi uklanjanja nepropisno odloženog otpada od strane nepoznatih počinitelja.

Nadalje, Istarska županija je, u sklopu provedbe EU projekta DIVA – Sanacija divljih odlagališta i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti, izradila i stavila u funkciju mrežnu aplikaciju za evidentiranje i praćenje sanacije odbačenog otpada na području Istarske županije dostupnu putem službene stranice projekta.³¹

Koristeći između ostalog i spomenuto iskustvo Istarske županije u izradi mrežne aplikacije za evidenciju lokacija s nepropisno odloženim otpadom Zavod za zaštitu okoliša i prirode pri Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja dovršio je u listopadu 2019. godine informacijski sustav ELOO – Evidencija lokacija odbačenog otpada³² koji je u punoj funkciji od 1. siječnja 2020. godine. Tijekom 2020. na području Istarske županije evidentirano je ukupno 80 lokacija (76 aktivnih i 4 neaktivne).

1.5.2. Prometna infrastruktura

U svrhu osiguravanja preduvjeta za ostvarivanje ciljeva održivog prometa na području Istarske županije, potrebno je imati razvijenu prometnu infrastrukturu. U tom kontekstu, donja analiza se osvrće na postojeće stanje prometa te postojeću prometnu infrastrukturu u 4 ključna segmenta: cestovni, zračni, pomorski te željeznički promet.

1.5.2.1. Cestovni promet

³¹ <http://www.projekt-diva.eu>

³² <https://eloo.haop.hr/public/>

Ukupna duljina javnih cesta u Istarskoj županiji iznosi 1.803,08 km. Najveći udio u mreži javnih cesta Istarske županije čini sustav županijskih i lokalnih cestovnih prometnica (1.249,88 km, odnosno 69%), a kvantitativno najmanji udio (142,28 km, odnosno 7%) imaju autoceste. Ukupni udio javnih cesta Istarske županije u javnim cestama Republike Hrvatske iznosi 6,52%, pri čemu duljinom prednjače novoizgrađene autoceste s 8,83% udjela.

33 Županijske i lokalne ceste u velikim gradovima na području IŽ svrstane su u kategoriju

Slika 16: Prikaz cestovne infrastrukture na području Istarske županije

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje IŽ

Tablica 89: Duljina javnih cesta na području Istarske županije

Duljina javnih cesta na području Istarske županije			
Redni broj	Neposredna potrošnja energije	Oznaka ceste	Ukupna duljina ceste (km)
1.	autoceste	AC	142,28
2.	državne ceste	DC	410,92
3.	županijske ceste	ŽC	598,67
4.	lokalne ceste	LC	651,21
Ukupno javnih cesta u Istarskoj županiji			1.803,08

Izvor: Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 18/2021). ŽUC IŽ

Istarska županija je po duljini cestovne mreže jedna od cestovno najrazvijenijih hrvatskih županija te u tom pogledu zadovoljava aktualnu prometnu potražnju.

Kvaliteta i tehničko stanje cestovne mreže u odnosu na sadašnju i buduću prometnu potražnju uglavnom nisu zadovoljavajući. Određeni dio cestovne mreže na području Istarske županije je u lošem stanju (loše građevinsko stanje, niska razina tehničkog standarda i opremljenosti, nedostatna prometna signalizacija i oprema), što predstavlja ograničavajući čimbenik u nesmetanom odvijanju prometa. Problem predstavlja i nepostojanje obilaznica oko mnogih naselja, nedostatak i neorganiziranost sustava parkirališta u većim turističkim središtima te neodgovarajuća mreža javnog prijevoza. Ljetni mjeseci koji su obilježeni intenzivnom turističkom djelatnošću te izraženim priljevom posjetitelja na područje Županije također uzrokuju izražene prometne gužve na prilazima turističkim središtima.

Govoreći o sigurnosti odvijanja cestovnog prometa na području Istarske županije, u 2019. godini na području Policijske uprave (PU) istarske evidentirana je 1.601 prometna nesreća (PN) ili 19,5% manje nego 2015. godine kada je evidentirano 1.990 prometnih nesreća. Na razini RH, ukupan broj prometnih nesreća u 2019. iznosio je 31.367 (udio prometnih nesreća na području PU istarske u ukupnom broj prometnih nesreća na teritoriju RH iznosi nešto iznad 6%). Za usporedbu, najmanji broj prometnih nesreća zabilježen je na području PU požeško-slavonske (525), PU međimurske (531) te PU virovitičko-podravne (572)

Unatoč ukupnom pozitivnom trendu smanjenja broja prometnih nesreća u cestovnom prometu, stanje razine sigurnosti na području Istarske županije iziskuje ulaganje dodatnih napora usmjerenih

nerazvrstanih cesta sukladno Odluci o cestama na području velikih gradova koje prestaju biti razvrstane u javne ceste

Tablica 90: Broj prometnih nesreća na području Istarske županije

Prikaz PN	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2019.-2018.	2019.-2018.
PN s nastradalima	742	670	691	628	551	-77	-12,20%
PN s poginulima	20	18	22	22	22	0	0,00%
PN s ozlijeđenima	722	652	669	606	529	-77	-12,70%
UKUPNO PN	1.990	1.918	2.052	1.842	1.601	-241	-13,00%

Izvor: Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2019., MUP

na povećanje sigurnosti cestovnog prometa. Nužno je poboljšati tehničke karakteristike postojećih prometnica uz omogućivanje njihova kvalitetnog održavanja te pravodobnu sanaciju opasnih mjesta (tzv. crne točke), ali i razvijati i promicati važnost prometne kulture među svim sudionicima u prometu.

Među projektima strateške važnosti iz domene cestovnog prometa na području Istarske županije neizostavno je spomenuti projekt izgradnje punog profila autoceste Istarski ipsilon, koji će uključivati i izgradnju druge cijevi tunela Učka. Istarski ipsilon cestovna je infrastruktura ukupne dužine 141 km koja spaja grad Pulu – Pola s gradom Umagom – Umago te grad Rijeku s gradom Pulom – Pola. Autocesta se većim dijelom proteže kroz Istarsku, a manjim dijelom kroz Primorsko-goransku županiju. Važnost Istarskog ipsilona za prometnu povezanost unutar Istarske županije, ali i RH, vidljiva je iz podataka BINA-Istre d.d. koji govore da se ovom autocestom godišnje preveze oko 10 milijuna vozila, dok u ljetnim mjesecima njome prođe više od 60.000 vozila u jednom danu³⁴. Radovi izgradnje punog profila Istarskog ipsilona obuhvaćaju izgradnju drugog kolničkog traka od čvora Vranja do Tunela Učka-Portala Kvarner, dionice duge osam kilometara na sjeveroistočnoj strani autoceste, koja uključuje izgradnju 5,6 kilometara dugačke druge cijevi tunela Učka s opremom i poprečnim vezama s postojećom tunelskom cijevi te izgradnju novog odmorišta na kvarnerskoj strani tunela Učka. Također, radovi će uključivati izgradnju novog čvora Vranja, izgradnju novog podvožnjaka, izgradnju dva nova nadvožnjaka, izgradnju prometne poveznice iznad portala obje cijevi tunela Učka na istarskoj strani, izgradnju tri nova cestovna prolaza te izgradnju nove zgrade za vatrogasnu postrojbu na postojećoj platformi s istarske strane tunela. Vrijednost ove faze projekta procijenjena je na gotovo 200 milijuna eura, a završetak svih radova očekuje se do sredine 2024. godine³⁵.

1.5.2.2. Zračni promet

34 <https://bina-istra.com/o-nama/istarski-ipsilon>

35 <https://vlada.gov.hr/vijesti/radovi-na-drugoj-cijevi-tunela-ucka-vrijedni-1-5-mlrd-kuna-generirat-ce-rast-i-nova-radna-mjesta/31083>

Aktivne objekte infrastrukture zračnog prometa na području Istarske županije čine:

- Zračna luka Pula;
- Aerodrom Medulin – Campanož;
- Aerodrom Vrsar – Crljenka.

Zračna luka Pula jedna je od devet zračnih luka i četvrta najprometnija zračna luka prema broju putnika u Republici Hrvatskoj. Smještena je 6 km sjeveroistočno od središta grada. Ima uzletno-sletnu stazu dužine 2.946 m i 45 m širine, koja omogućava slijetanje velikih zrakoplova (B-747). Staze za vožnju širine su 23 m, nosivosti PCN 70,5/F/A/W/T, s asfaltnom podlogom. Zračna luka Pula posjeduje i stajanku s 10 „self-maneuvering“ pozicija za parkiranje komercijalnih zrakoplova, od čega su dvije pozicije namijenjene i za „wide body“ zrakoplovne kategorije. Putnici se kreću prema putničkoj zgradi samostalno po stajanci uz pratnju, a u slučaju loših vremenskih prilika prevoze se autobusima. Zrakoplovi generalne avijacije parkiraju se u blizini TWR i ARO službe na pozicijama 9 i 10. U Puli se također nalazi stalni granični prijelaz za međunarodni promet putnika i roba u zračnom prometu.

Osim međunarodnih letova iz 15 europskih država, s pulske zračne luke omogućeni su i letovi u domaćem zračnom prometu do Zagreba, Zadra, Splita i Osijeka. U proteklih desetak godina, osim strukture gostiju gdje se osjetno povećao broj putnika iz Europe, promijenila se i struktura zrakoplovnih kompanija. Nekadašnje charter kompanije, zamijenile su niskobudžetne kompanije i kompanije koje lete na redovnim linijama.

Posljednjih se godina promet putnika vidno povećavao, izuzevši 2020. godinu u kojoj je pad prometa prouzrokovan pandemijom COVID-19. U usporedbi 2014. s 2019. godinom, utvrđuje se porast u sljedećim

Slika 17: Prikaz operacija zrakoplova u Zračnoj luci Pula

Izvor: Zračna luka Pula

segmentima:

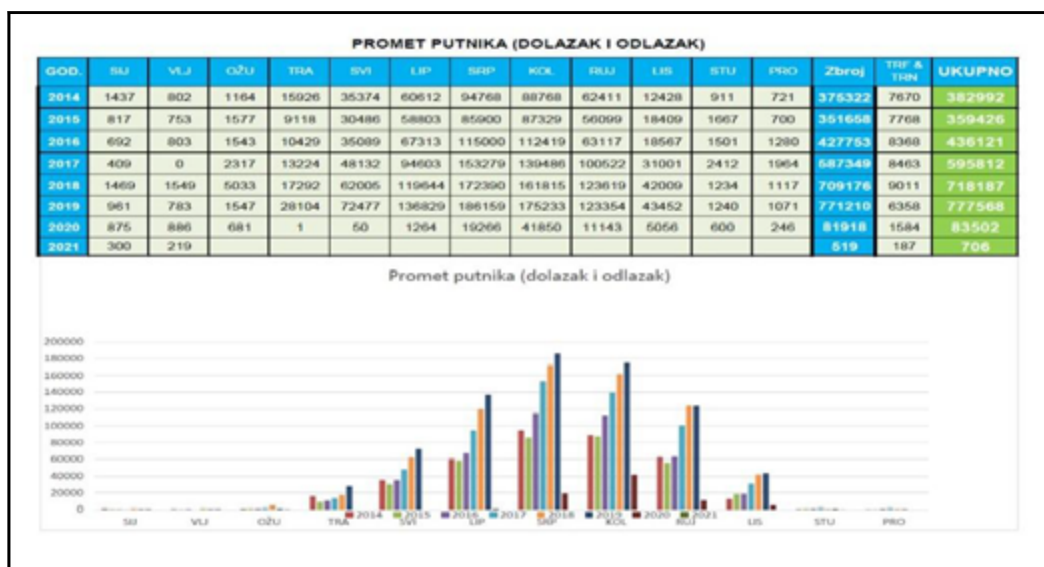
Osim Zračne luke Pula, značajni objekti infrastrukture zračnog prometa na području Istarske županije su aerodromi Vrsar – Crljenka i Medulin – Campanož, koji svojom ponudom predstavljaju dodatnu vrijednost u

Tablica 91: Usporedba broja putnika, zemalja, zrakoplovnih kompanija i destinacija Zračne luke Pula u 2014. i 2019. godini

	Broj putnika	Broj zemalja	Broj zrakoplovnih kompanija	Broj destinacija
2014.	382.992	15	29	33
2019.	777.568	21	35	67
	+103%	+40%	+21%	+103%

Izvor: Zračna luka Pula

Slika 18: Prikaz prometa putnika u Zračnoj luci Pula

Izvor: Zračna luka Pula

turističkoj ponudi Istarske županije. Aerodrom Vrsar – Crljenka koristi se za prihvat sportsko-rekreativnih zrakoplova i za različite nekomercijalne operacije, sport i turizam. Prosječni godišnji broj operacija je 600 slijetanja, a lokalne operacije čine oko 150 slijetanja. Aerodrom je opremljen za prihvat i održavanje manjih zrakoplova. Aerodrom Medulin – Campanož namijenjen je prvenstveno za sportske zrakoplove, „zmajeve“ (uključujući i one na motorni pogon), ovjesne jedrilice, balone, parajedrilice i slične letjelice. Na aerodromu se održavaju različita natjecanja, manifestacije i treninzi. Oba aerodroma iziskuju poticaj za daljnji razvitak u pogledu povećanja kvalitete usluga, modernizacije, proširenja postojećih kapaciteta te povećanja sigurnosti.

15.2.3. Pomorski promet

Sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima, morske luke se dijele na luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene (sportske, ribarske, brodogradilišne, vojne, industrijske i luke nautičkog turizma). Luke nautičkog turizma, s obzirom na to da ulaze i u kategoriju turističke namjene površina, dodatno su regulirane Zakonom o prostornom uređenju i Zakonom o gradnji. Na području Istarske županije nalazi se ukupno 76 morskih luka, od toga 37 luka otvorenih za javni promet i 39 luka posebne namjene, kako slijedi:

Stalni granični prijelaz za međunarodni promet putnika i roba u pomorskom prometu nalazi se u Raši – Bršica, dok su stalni granični prijelazi za međunarodni promet putnika u pomorskom prometu Umag i Pula.

Tablica 92: Popis luka na području Istarske županije

Grad / općina	Broj luka
Grad Buje - Buie	1 luka
Grad Umag - Umago	8 luka
Općina Brtonigla - Verteneglio	1 luka
Grad Novigrad - Cittanova	4 luke
Općina Tar-Vabriga - Torre-Abrega	2 luke
Grad Poreč - Parenzo	6 luka
Općina Funtana - Fontane	2 luke
Općina Vrsar - Orsera	3 luke
Općina Kanfanar	1 luka
Grad Rovinj - Rovigno	3 luke
Grad Vodnjan - Dignano	2 luke
Općina Fažana - Fasana	2 luke
Grad Pula - Pola	13 luka
Općina Medulin	16 luka
Općina Ližnjan - Lisignano	2 luke
Općina Marčana	1 luka
Općina Raša	5 luka
Grad Labin	1 luka
Općina Kršan	3 luke
Ukupno	76 luka

Izvor: Istarska županija

Najveća luka u Istarskoj županiji je Luka Pula. S obzirom na to da se koncepcija razvoja pomorskog gospodarstva Luke Pula u konstelaciji odnosa s obližnjim lukama (Rijeka, Kopar, Trst) nije uspjela profilirati

u trgovačku luku, novo usmjerenje okrenuto je nautičkom turizmu i putničkom prometu³⁶.

U Istarskoj županiji djeluje ukupno 14 luka nautičkog turizma – marina, od toga 11 marina državnog značaja i 3 županijskog značaja. Većina marina razmještena je duž zapadne i južne obale istarskog poluotoka, dok je istočna obala u pogledu nautičkog turizma nerazvijena. Prema podacima DZS-a³⁷ iz travnja 2021. godine, na području Istarske županije ne postoji ni jedna suha marina.

U kontekstu raspoloživosti i broja vezova u marinama, na jugu Istre vrijedi istaknuti Marinu Veruda u Puli – Pola, koja danas raspolaže s 880 vezova (630 more + 250 kopno), a popunjenost je 100%. ACI (Adriatic Croatia International) marina u pulskoj luci ima kapacitet 192 plovila, dok ACI marina Pomer sa svojih 326 vezova (296 more + 30 kopno) predstavlja marinu u sklopu sustava ACI koja je locirana na istočnoj obali Istre, u Medulinskom zaljevu te sa svojim okolnim prostorom predstavlja potencijal budućeg razvoja nautičkog turizma. U južnom dijelu Istre nezaobilazna je i nautička marina Port NP Brijuni. Interes stranih ulagača za daljnji razvoj nautičkog turizma³⁸ u južnoj Istri iskazan je u Uvali Kuje u općini Ližnjan – Lisignano, koja predstavlja najbližu vezu s otocima kvarnerskog arhipelaga te za marinu u Barbarigi.

Na sjeverozapadnoj obali Istre postoje morske luke javnog prometa Kanegra, Savudrija, Zambratija, Katoro, Stella Maris, Umag, Lovrečica, Karigador, Dajla–Belveder, Dajla, Novigrad i Antenal kojima upravlja Lučka uprava Umag–Novigrad, te luke Alberi i Bašanija. Od luka nautičkog turizma izgrađena je marina u Umagu – Umago i Novigradu – Cittanova. ACI marina Umag kapaciteta je 515 vezova (475 more + 40 kopno), a smještena je u sjevernome dijelu gradske luke. Marina Nautica u Novigradu – Cittanova raspolaže s 365 vezova u moru i 50 vezova na kopnu.

Grad Poreč – Parenzo razvijen je kao lučko središte koje je, zahvaljujući graničnom prijelazu, otvoreno i za međunarodnu plovidbu. Porečka luka služi za putnički promet i promet roba. Nautičke marine na Poreštini izgrađene su na sljedećim mjestima: Marina Červar–Porat u Červar–Portu, Marina Parentium i Marina Poreč u porečkoj luci, Marina Vrsar u vrsarskoj luci te Marina Funtana u Funtani – Fontane. Luke posebne namjene, odnosno ribarske luke su: Luka Mirna u Tarskoj uvali, Santa Marina–Vabriga te sidrište ribarica i ribarska luka Vrsar u Vrsaru – Orsera.

Rovinjska luka sastoji se od sjeverne i južne luke koje služe za putnički promet, a sjeverna luka i kao sidrište. Nautičke marine su Marina Rovinj u gradu Rovinju – Rovigno i Marina Valalta na ulazu u Limski

³⁶ U Prostornom planu Istarske županije već postoji planirana pozicija i plan infrastrukture za razvoj projekta „Izgradnja terminala za putnički promet u Luci Pula“ koji je uvršten i među strateške projekte RH.

³⁷ Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2020.

³⁸ Lučka uprava Pula –Autorità portuale Pola ima spremne projekte za izgradnju Luke Verudela i Luke Ribarska koliba kao luka otvorenih za javni promet, od kojih svaka ima planirani nautički dio.

kanal.

Na području Labinštine u funkciji je veći broj luka različitih namjena (putničke, turističke, izletničke, trajektne, luke za teretni promet). Luke otvorene za javni promet: Luka Rabac (višenamjenska), Luka Plomin Luka (putničko-ribarska), Luka Raša – Bršica³⁹ (izvoz drva, kamena, žive stoke) i Luka Brestova (trajektna luka za vezu s otokom Cresom), luka Trget, luka Tunarica i luka Sv. Marina te luke posebne namjene: Industrijska luka Koromačno (izvozno-uvozna luka za potrebe tvornice cementa) i Industrijska luka Plomin (uvoz ugljena za potrebe termoelektrane).

Tablica 93: Prikaz godišnjeg prometa putnika (doputovali i otputovali) u lukama IŽ

Naziv luke	Promet putnika 2018.	Promet putnika 2019.	Promet putnika 2020.
Pula	961.024	981.751	514.971
Rovinj	118.387	154.260	20.562
Poreč	332.558	316.285	77.471
Novigrad	4.932	4.723	176
Umag	35.128	27.649	67
Rabac	617.422	618.024	271.117
Ukupno	2.069.451	2.102.692	884.364

Iz podataka iznad vidljivo je kako je u prometu putnika u 2019. godini, blagi porast, dok je u 2020. došlo do značajnog pada prometa putnika uzrokovanog pandemijom virusa COVID-19.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Dvije najznačajnije istarske teretne luke (Pula i Bršica) nisu adekvatno opremljene infrastrukturom i opremom te nemaju dovoljno uređen prostor za manipulaciju teretom. Kao teretne luke koriste se i Molo Carbone koja se nalazi u slobodnoj zoni Luke Pula te Luka Štinjan koja se nalazi uz kamenolom.

U domeni prijevoza putnika vrlo je izražen potencijal luka Umag, Novigrad, Poreč, Rovinj i Rabac, kojima treba pridodati Pulu uz uvjet provedbe sanacije pulskog lukobrana⁴⁰.

1.5.2.4. Željeznički promet

³⁹ Luka Bršica je luka međunarodnog tipa i pripada državnoj Lučkoj upravi Rijeka.

⁴⁰ Projekt sanacije lukobrana u Puli - Pola strateški je projekt RH za zaštitu i sigurnost obalnog pojasa - lukobran je dotrajavao, nije obnavljan od 1914. godine, a u slučaju njegovog urušavanja bio bi poplavljen cijeli centar Pule - Pola.

Infrastrukturu željezničkog prometa na području Istarske županije čine željeznička pruga od značaja za regionalni promet R101 (Podgorje – Državna granica – Buzet – Pazin – Pula), pruga od značaja za lokalni promet L213 (Lupoglav – Raša) te pripadajući kolodvori i stajališta na navedenim prugama. Ukupna duljina željezničkih pruga na području Istarske županije iznosi 144,136 km, od čega 91,14 km (63,23%) otpada na prugu R101, a 52,99 km (36,77%) na prugu L213.

Slika 19: Željezničke pruge u Istarskoj županiji

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije

Promet putnika i tereta neznatan je u odnosu na postojeće kapacitete i mogućnosti. Stanje infrastrukture željezničkog prometa na području Istarske županije je ispod zadovoljavajuće razine – istarske pruge nisu u dovoljnoj mjeri povezane s ostalom željezničkom mrežom Republike Hrvatske, osim obilazno preko Slovenije ili neizravno cestovnim putem uz podršku alternativnih prijevoznih sredstava te iste stoga gube svoju gospodarsku funkciju. Dodatno, budući da željeznička infrastruktura ne prolazi područjem najjače koncentracije stanovništva i turističkih kapaciteta, nije ostvarena mogućnost valorizacije prirodne i kulturne baštine Istre.

Izgradnja predviđenog tunela Učka u sklopu planirane pruge visoke učinkovitosti Trst/Kopar – Lupoglav – Rijeka – Josipdol (Karlovac) – Zagreb/Split – Dubrovnik te izravno željezničko povezivanje Pule – Pola s

Slika 20: Duljina željezničkih pruga na području Istarske županije

Izvor: JU Zavod za prostorno uređenje Istarske županije

Rijekom, a time posredno sa Zagrebom i drugim europskim državama, povećali bi gospodarsko značenje postojeće željezničke mreže u Istarskoj županiji.

Pruga R101 DG–Buzet–Pula

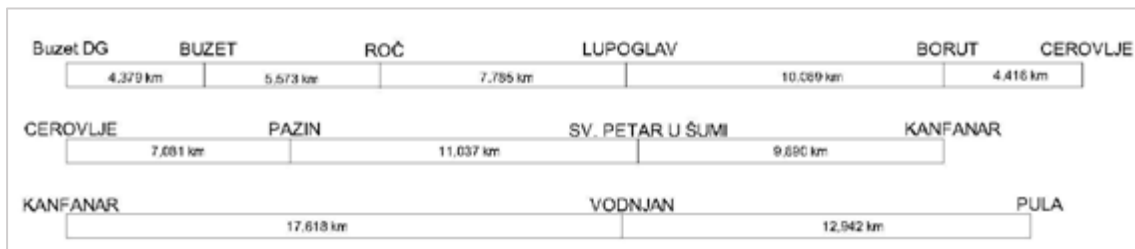
Željeznička pruga R101 DG – Buzet – Pula nalazi se na području sljedećih jedinica lokalne samouprave: Grad Buzet, Općina Lupoglav, Općina Cerovlje, Grad Pazin, Općina Sv. Petar u Šumi, Općina Žminj, Općina Kanfanar, Općina Svetvinčenat, Grad Vodnjan – Dignano i Grad Pula – Pola. Željeznička pruga povezuje pojedine dijelove Istarske županije, te Istru sa susjednom Republikom Slovenijom. Ne postoji željeznička poveznica s ostalim prugama na teritoriju Republike Hrvatske (putnički promet odvija se prijelazom na autobus na relaciji od kolodvora Lupoglav do kolodvora Rijeka, a teretni preko Slovenije). U Sloveniji se ova pruga nastavlja na regionalnu željezničku prugu 61 Cepišće–Prešnica – Podgorje – D.M.

Pruga je jednokolosiječna i neelektrificirana. Ukupna građevinska duljina iznosi 91,14 km. Početna točka stacioniranja je lokacija Buzet DG (državna granica), a završna točka je kolodvor Pula. U kolodvoru Lupoglav od nje se odvaja željeznička pruga za lokalni promet L213 Lupoglav – Raša koja je u funkciji samo do transportnog otpremništva Učka. U kolodvoru Borut odvaja se industrijski kolosijek do Istarske ciglane Cerovlje, u kolodvoru Kanfanar industrijski kolosijek do tvornice TDR d.o.o. Rovinj, u Kolodvoru Vodnjan industrijski kolosijek do tvornice Uljanik proizvodnja opreme d.d. te u kolodvoru Pula industrijski kolosijeci do skladišta u zoni Šijana, tvornice cementa Calucem d.o.o. i pomorskog dobra otoka Uljanik.

Na postojećoj željezničkoj pruzi R101 nalazi se 26 službenih mjesta. Od toga je 10 kolodvora i 16 stajališta. Iako je željeznička pruga R101 DG – Buzet – Pula otvorena za mješoviti promet, na njoj nema redovitog teretnog prometa. Regionalni i lokalni prijevoz putnika odvija se na relacijama Buzet – Pula, Lupoglav – Pula, Kanfanar – Pula i Buzet – Lupoglav, a međudržavni je vrlo malog opsega.

Pruga L213 Lupoglav – Raša

Slika 21: Raster kolodvora na željezničkoj pruzi R101

Izvor: HŽ Infrastruktura

Slika 22: Prikaz položaja kolodvora i stajališta na željezničkoj pruzi R101

Izvor: HŽ Infrastruktura

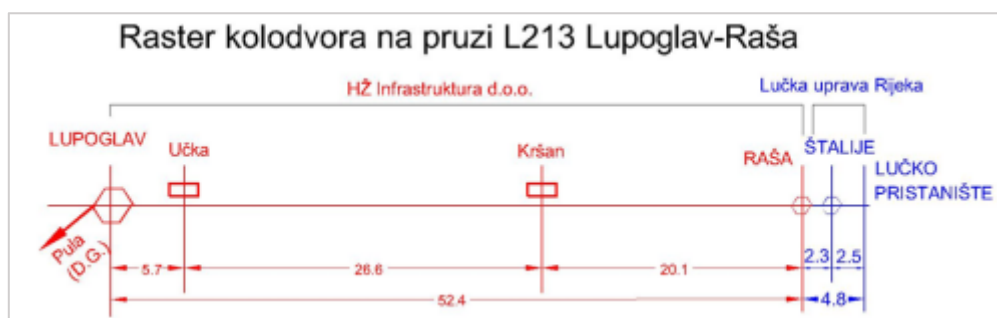
Željeznička pruga L213 Lupoglav – Raša je željeznička pruga od značaja za lokalni promet ukupne građevinske duljine 52,996 km. Pruga je izgrađena 1948. i otvorena za promet 1951. godine, a zatvorena za sav promet na dionici Učka – Raša 2008. godine.

Pruga se nalazi na području sljedećih jedinica lokalne samouprave: Općina Lupoglav, Općina Kršan, Općina Sveta Nedjelja i Općina Raša. Terminal Bršica je smješten u lučkom Bazenu Raša u luci od lokalnog značaja luka Trget. U kolodvoru Lupoglav željeznička pruga L213 odvaja se od željezničke pruge za regionalni promet R101 DG – Buzet – Pula, a u kolodvoru Raša industrijski kolosijeci do terminala Bršica. Pruga je neelektrificirana i jednokolosiječna.

Na željezničkoj pruzi L213 Lupoglav – Raša nalaze se 2 kolodvora (Lupoglav i Raša) i 2 otpremništva (Učka i Kršan). Raster službenih mjesta i njihova međusobna udaljenost (u km) kao i upravljanje

infrastrukturom prikazani su na slici 23.

Slika 23: Raster kolodvora na pruzi L213 Lupoglav – Raša

Zbog klizišta nasipa pruga je zatvorena za sav promet na dionici Učka – Raša od 26. prosinca 2008. godine. Sanacija pruge potrebna je i u sklopu zaštite od odrona. Na pruzi su četiri tunela „Dolenja Vas“, „Vranje 1“, „Vranje 2“ i „Mandići“. Čelični most Raša potrebno je zamijeniti novom konstrukcijom.

Pruga je dijelom ujedno i zapadna granica Parka prirode Učka do križanja izvan razine županijske ceste Ž50180 (D500-Šušnjeвица – Nova Vas – Kožljak – Vozilići (D66)) i prolazi područjem geomorfološkog Spomenika prirode Vela draga pod Učkom. Pruga je u području Ekološke mreže Natura 2000 do križanja izvan razine sa županijskom cestom Ž50180.

Planirana željeznička infrastruktura

S ciljem poticanja revitalizacije željezničke infrastrukture i stvaranja potrebnih kapaciteta za povećanje opsega i učinkovitosti željezničkog prijevoza, Prostornim planom Istarske županije kao prometna građevina od važnosti za RH određena je željeznička pruga visoke učinkovitosti za međunarodni promet: Trst/Kopar – (tunel – planirano rješenje Čićarija) Lupoglav – Rijeka – Josipdol (Karlovac) – Zagreb/Split – Dubrovnik.

Prostorni plan također predviđa i željezničke građevine od važnosti za Istarsku županiju: pruge za lokalni promet Kanfanar – Rovinj i Pula (odvojak R101: Čvor Pula) – Zračna luka Pula, željeznički kolodvor Kršan u Potpićanu te željeznička stajališta Zračna luka Pula, Rovinj, Rovinjsko selo i Sošići.

1.5.3. Elektroničko-komunikacijska infrastruktura

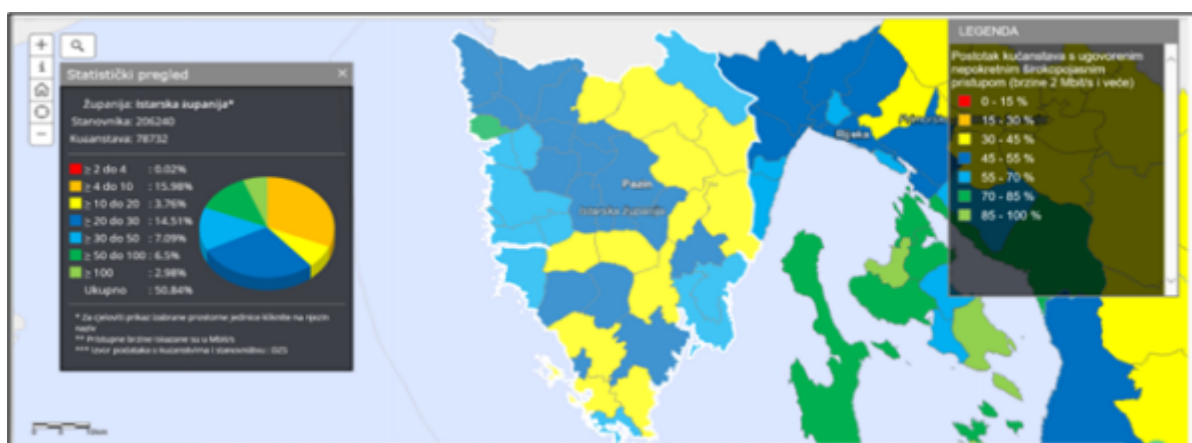
Elektroničko-komunikacijska infrastruktura i povezana oprema podrazumijeva pripadajuću infrastrukturu povezanu s elektroničkom komunikacijskom mrežom i/ili elektroničkom komunikacijskom uslugom, koja omogućuje ili podržava pružanje usluga putem te mreže i/ili usluge. Ovo osobito obuhvaća kabelsku kanalizaciju, antenske stupove, zgrade i druge pripadajuće građevine i opremu te sustave uvjetovanog pristupa i elektroničke programske vodiče.

Dostignuti stupanj razvoja telefonske mreže na području Istarske županije može se ocijeniti vrlo dobrim. To potvrđuje gustoća pretplatnika u nepokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži od 48,59%, koja je veća od prosječne gustoće u Republici Hrvatskoj, koja iznosi 41,92%, te prosječne gustoće u Europskoj uniji, koja iznosi 41,29%. U pokretnoj komunikacijskoj mreži gustoća korisnika u Istarskoj županiji procjenjuje se na 150% što je više od nacionalnog prosjeka (136%) i prosjeka Europske unije (119%).

Planiranje i razvoj pristupa širokopojasnom internetu na lokalnoj i regionalnoj razini provedeni su sukladno Digitalnoj agendi za Europu 2014. – 2020., Strategiji razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020. i Okvirnom nacionalnom programu za razvoj širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja.

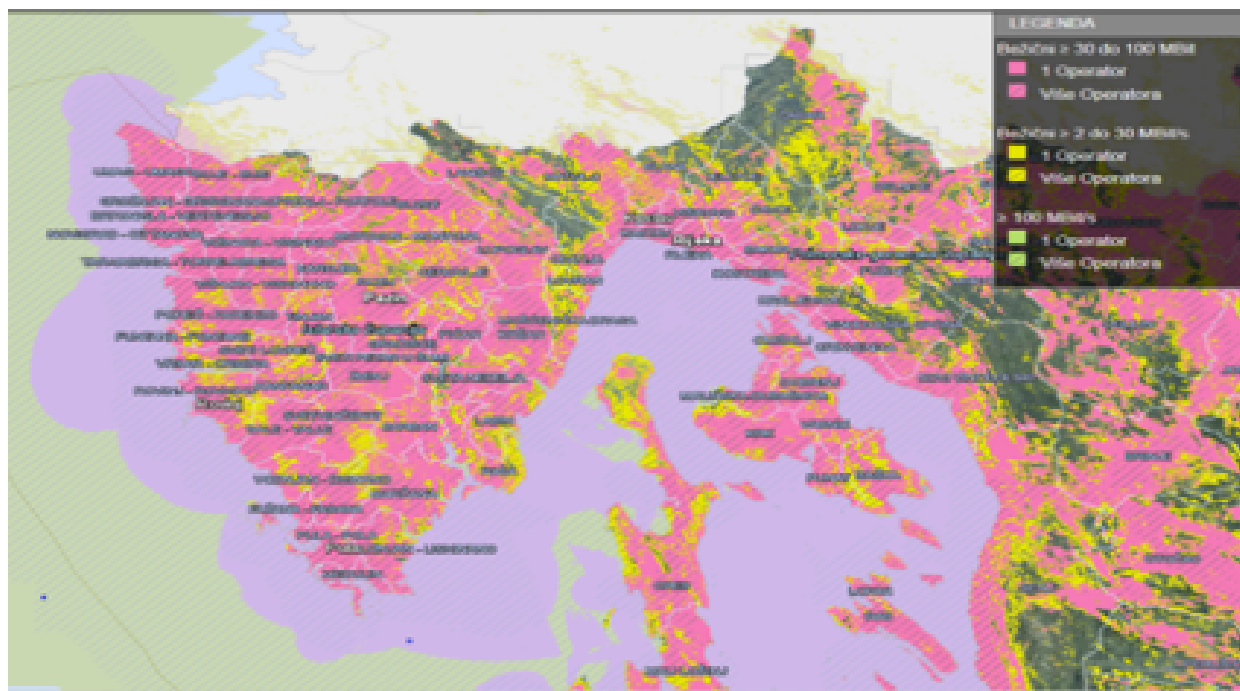
U području elektroničkih komunikacija na području Istarske županije postignut je relativno visok stupanj razvijenosti koji prati europske trendove. Mreža zadovoljava potrebnu pokrivenost teritorija radijskim

Slika 24: Prikaz korištenja brzina širokopojasnog interneta na području IŽ u 2021. godini

Izvor: HAKOM, Interaktivni GIS portal, 2021.

Slika 25: Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu na području IŽ u 2021. godini

Izvor: HAKOM. Interaktivni GIS portal, 2021.

signalom, ali konfiguracija terena uvjetuje jačinu signala. Baznim (radijskim) postajama pokriveno je 100% teritorija Istarske županije, a one imaju dovoljne kapacitete i u vrijeme najvećeg opterećenja (na vrhuncu turističke sezone).

Iz slike iznad vidljivo je kako je na najvećem dijelu teritorija Istarske županije dostupan širokopojasni pristup internetu pristupnim brzinama 30 Mbit/s do 100 Mbit/s (elektronička komunikacijska mreža velike brzine) putem vlastite infrastrukture operatora koja obuhvaća sve tehnologije, odnosno na većini područja operatori mogu u kratkom roku i bez značajnijih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu.

U kontekstu razvoja elektroničko-komunikacijske infrastrukture te daljnje digitalizacije, Županija je pristupila postupku izrade Strategije digitalne transformacija koja će utvrditi ključne strateške odrednice i smjer implementacije digitalnih tehnologija u poslovanje Županije, a koji će u obzir uzeti stvarne potrebe kako građana, tako i zaposlenika Istarske županije.

Zaključno, u tablici niže navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali infrastrukturnih sustava Istarske županije, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

1.6. Institucionalni okvir upravljanja razvojem

Ključne razvojne potrebe

Djelomična dotrajalost vodoopskrbnog sustava ukazuje na potrebu ulaganja u sustav kako bi se osigurala dostupnost vodnih resursa te njihova ravnomjerna raspodjela, uzimajući u obzir povećanu potražnju koja, uslijed snažne turističke aktivnosti, obilježava ljetne mjeseci. Također, kao razvojna potreba prepoznato je unaprjeđenje sustava javne odvodnje i kanalizacije, osobito u pogledu povećanja pokrivenosti pojedinih dijelova Županije te postizanja zadovoljavajućeg stupnja pročišćavanja postojećih sustava kanalizacije. Analiza je pokazala kako Županiju karakterizira oslanjanje na izvore energije koji su ekološki nepovoljni te slabo diversificirani – iz ovoga proizlazi potreba za okretanjem ka obnovljivim (i raznovrsnim) izvorima energije, čiji razvoj mora biti podržan i u ključnim planskim dokumentima, poput prostornih planova, koji uređuju racionalno i optimalno korištenje prostora. U pogledu sustava gospodarenja otpadom, potrebno je uspostaviti cjeloviti sustav za diversifikaciju te posljedično utjecati na smanjenje otpada, s posebnim naglaskom na odgovarajuće zbrinjavanje građevinskog otpada, a sve praćeno podizanjem svijesti javnosti o koristima koje donosi recikliranje otpada. Konačno, u kontekstu prometne infrastrukture Županije, prepoznata je potreba snažnijeg prometnog povezivanja urbanih i ruralnih područja, unaprjeđenja lučke infrastrukture (kako one za turistički, tako i za teretni promet) te osnaživanja i revitalizacije željezničkog prometa.

Ključni razvojni potencijali

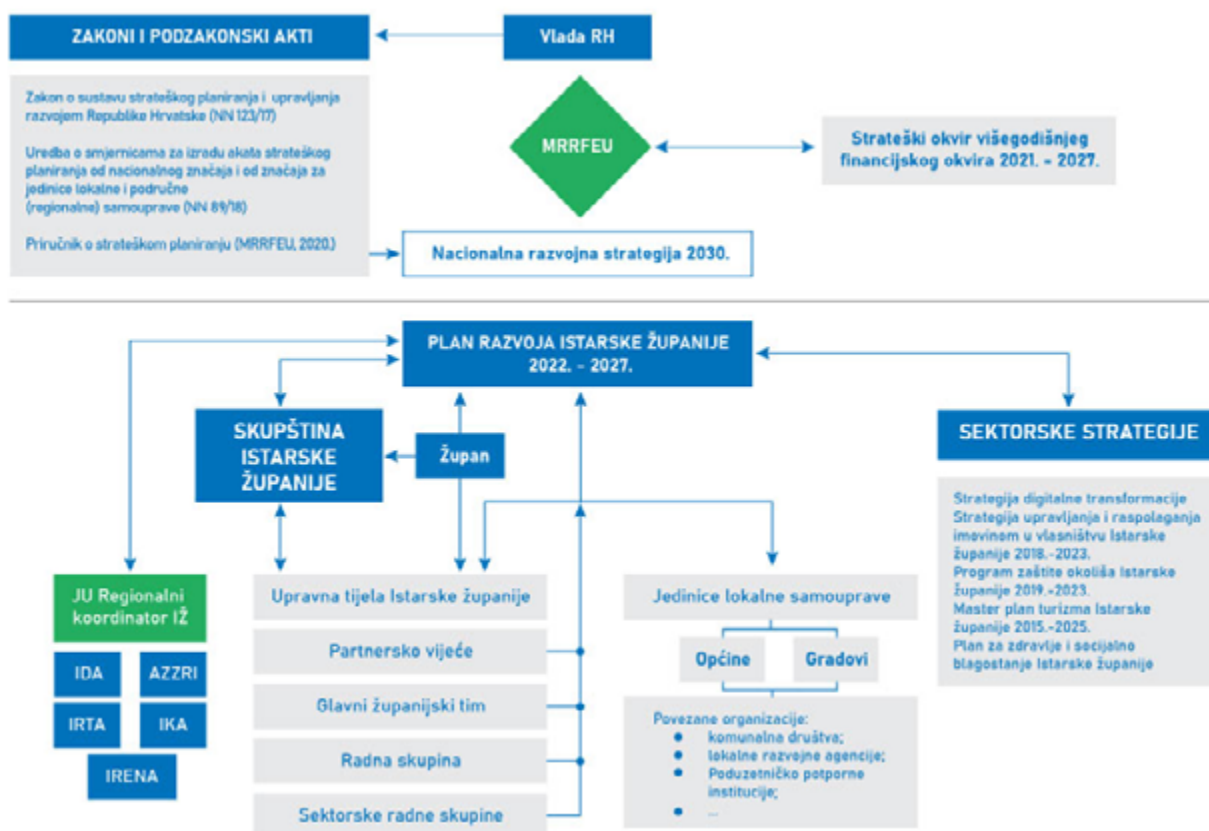
Ključni potencijal u segmentu primarne infrastrukture Istarske županije ogleda se u iskorištavanju ekonomski isplativih oblika obnovljivih izvora energije, poglavito u privatnom sektoru i kućanstvima, kroz primjenu tehnologija koje će omogućiti jednostavniju proizvodnju i raspodjelu takve energije te tako unaprijediti energetska slika Županije. U tom kontekstu, povoljan položaj i geomorfološke odlike predstavljaju osobitu prednost za razvoj fotonaponskih sustava te korištenje toplinske energije mora. Razvojni potencijali u segmentu gospodarenja otpadom prepoznaju se u primjeni novih modela kružnog gospodarstva, čime se kroz ponovnu upotrebu recikliranog otpada rasterećuje cjeloviti sustav zbrinjavanja otpada te stavlja naglasak na strateški pristup upravljanju istim. Postojeći potencijal izrazito povoljnog prometnog položaja Županije dalje se može iskoristiti kroz primjenu digitalnih rješenja te suvremenih tehnologija i koncepata u upravljanju prometom (inter/multi modalni promet, MaaS (Mobility as a Service) koncept). Zaključno, veliki potencijal prometne infrastrukture Istarske županije predstavlja željeznička infrastruktura – ključ rasta ovog sektora predstavlja njegovo povezivanje s ostalom prometnom mrežom, ekološka prihvatljivost ove vrste prijevoza te mogućnost korištenja turizma kao katalizatora za daljnji razvoj željeznice.

1.6.1. Institucionalni kapaciteti

U kontekstu izrade, donošenja, provedbe i praćenja provedbe strateškog akta Istarske županije institucionalni okvir daje popis svih uključenih dionika, opis njihovih uloga i zadaća, kao i način njihove koordinacije. Na razini Istarske županije, institucionalni okvir sustava strateškog planiranja čine: Skupština Istarske županije; Župan Istarske županije; upravna tijela Istarske županije; jedinice lokalne samouprave – 10 gradova i 31 općina, Javna ustanova Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei te razvojne agencije; Istarska razvojna agencija – IDA d.o.o.; AZRRI Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin; IRTA – Istarska razvojna turistička agencija d.o.o. Poreč; IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.; IKA – Istarska kulturna agencija – Agenzia culturale Istriana. Osim navedenih, u procesu strateškog planiranja sudjeluju i sva druga javnopravna tijela koja imaju obveze sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske NN (123/17, 151/2022)..

Regionalni koordinator

Slika 26: Shematski prikaz institucionalnog okvira strateškog planiranja na razini IŽ

Izvor: Izrađivači Plana razvoja

Sustavno upravljanje regionalnim razvojem sadržava različite aspekte regionalnog razvojnog upravljanja, usmjerene na pružanje odgovarajućeg institucionalnog okruženja i potpore razvoju odgovarajućih tematskih područja, zbog čega u procesu sudjeluje niz aktera. Ključnu ulogu u procesu ima Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“ (u daljnjem tekstu, Regionalni koordinator), zadužena za koordinaciju poslova strateškog planiranja i poticanje regionalnog razvoja.

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) Regionalni koordinator je javna ustanova koja obavlja poslove od javnog interesa, osnovana s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja za područje jedinice područne (regionalne) samouprave. U kontekstu upravljanja razvojem, Regionalni koordinator zadužen je za izradu županijske razvojne strategije i obavljanja poslova u vezi s provedbom razvojne strategije i ostalih strateških, razvojnih i provedbenih dokumenata za područje Županije. Sukladno tome, institucionalni kapacitet za izradu odnosno koordinaciju ključnih dionika za izradu predmetnog Plana razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. – 2027. počiva na Regionalnom koordinatoru, ali i drugim dionicima, kako je prikazano u nastavku:

- Skupština Istarske županije
- Župan Istarske županije
- Upravna tijela Istarske županije
- Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei
- Jedinice lokalne samouprave (41)
- Druga javnopravna tijela koja imaju obveze sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH

Partnersko vijeće Istarske županije

Odlukom Župana (Klasa: 023-01/21-06/44; Urbroj: 2163/1-01/3-21-02) osnovano je Partnersko vijeće Istarske županije. Imenovanjem 35 članova Partnerskog vijeća osigurano je poštivanje načela partnerstva u izradi i provedbi akta strateškog planiranja. Osnivanjem Partnerskog vijeća uspostavljena je suradnja s glavnim dionicima i nadležnim tijelima Županije, jedinica lokalne samouprave, ali i gospodarskih udruženja, socijalnih partnera, akademske i znanstvene zajednice te organizacija civilnog društva i time osigurana adekvatna potpora svim segmentima razvoja.

Glavni županijski tim

Nastavno na donošenje Odluke o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Istarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine (Klasa: 023-1/19-01/47, Urbroj: 2163/1-01/4-19-03) donesena je i Odluka o osnivanju i imenovanju Glavnog županijskog tima za izradu Plana razvoja Istarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine (Klasa: 023-01/21-06/45; Urbroj: 2163/1-01/3-21-02), u čiji su sastav imenovani Župan i Zamjenik župana Istarske županije, Pročelnik Kabineta župana te direktori i ravnatelji ustanova i agencija čiji je osnivač Istarska županija, a u čijoj je nadležnosti upravljanje razvojem i strateško planiranje – Istarske razvojne agencije IDA d.o.o. i Javne ustanove Regionalni koordinator. Glavni

županijski tim nadležan je za nadzor i praćenje provedbe aktivnosti u postupku izrade Plana razvoja, tijekom čega će surađivati s Partnerskim vijećem i Radnom skupinom.

Radna skupina

Za izradu Plana razvoja, definiranje osnovnih razvojnih pretpostavki, strateškog okvira i ciljeva razvoja bit će zadužena formirana Radna skupina koju čine (I.) pročelnici upravnih tijela Istarske županije te (II.) direktori i ravnatelji agencija, ustanova i trgovačkih društava kojima je osnivač Istarska županija, prikazani u nastavku:

I. Kabinet župana Istarske županije, Upravni odjel za održivi razvoj, Upravni odjel za obrazovanje, sport i tehničku kulturu, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, Upravni odjel za proračun i financije, Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu, Upravni odjel za turizam, Upravni odjel za talijansku nacionalnu zajednicu i druge etničke skupine, Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju, Upravni odjel za kulturu i zavičajnost, Upravni odjel za gospodarstvo;

II. Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o., AZRRI Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin, IRENA - Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o., Istarsko veleučilište - Univesità Istriana di scienze applicate, Javna ustanova "Natura Histrica", IKA - Istarska kulturna agencija - Agenzia culturale Istriana, Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva te Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove - Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei.

Tematske radne podskupine

Nadalje, s ciljem osiguravanja odgovarajućeg institucionalnog okruženja i potpore razvoju svih tematskih područja u operativnom smislu izrade Plana razvoja, definiranja razvojnih pretpostavki i specifičnih razvojnih mjera, u izradi Plana razvoja sudjelovat će i šest (6) tematskih radnih podskupina:

1. Gospodarstvo i tržište rada;
2. Demografija, zdravstvo, socijalna uključenost i poboljšanje kvalitete života, civilno društvo i mladi;
3. Obrazovanje, znanost, kultura i sport;
4. Okoliš, priroda i prostorno uređenje;
5. Infrastruktura;
6. Institucionalni i provedbeni okvir Plana razvoja Istarske županije za razdoblje od 2022. do 2027.

1.6.2. Financijski kapaciteti

Analiza institucionalnog kapaciteta nositelja regionalnog razvoja podrazumijeva i analizu financijskog kapaciteta. Proces strateškog planiranja nužno je usklađen s ciklusom proračunskog planiranja, a razvijeni adekvatni mehanizmi strateškog i proračunskog planiranja omogućuju praćenje provedbe ciljeva, mjera, aktivnosti i projekata na više razina i kategorija.

Prema ocjeni Instituta za javne financije, Istarska županija u posljednjem petogodišnjem razdoblju od 2015. do 2019. godine ostvarila je najvišu ocjenu (5) u pogledu transparentnosti proračuna. Pritom je važno istaknuti da je transparentnost proračuna gradova na puno višoj razini u odnosu na transparentnost proračuna općina, odnosno visoka transparentnost na županijskoj razini nije spuštена na lokalnu razinu.

Županijski proračun u promatranom petogodišnjem razdoblju porastao je za više od 12% te je svake godine ostvaren suficit proračuna koji je prosječno iznosio 1,3 milijuna eura. Pozitivni financijski pokazatelji ukazuju na usklađenost strateškog i proračunskog planiranja na razini Županije što pretpostavlja kako su razvojni ciljevi financijski prihvatljivi u kontekstu održivosti te utemeljeni na identificiranim razvojnim potrebama. Zaključno, opisani pokazatelji koje karakterizira kontinuirani trend rasta županijskog proračuna, ukazuju na povećanje financijskih kapaciteta za financiranje razvojnih projekata i u idućem srednjoročnom razdoblju.

Analiza prihodovne i rashodovne strane proračuna 10 istarskih gradova prikazana je u tablici 95. Analiza

Tablica 94: Pregled kretanja županijskog proračuna Istarske županije u razdoblju 2015. – 2019.

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi (mil. eura)	34,295	33,459	36,087	38,104	39,485
Rashodi (mil. eura)	34,189	31,840	33,711	37,826	38,555
Suficit/deficit (mil. eura)	+0,106	+1,619	+2,376	+0,278	+0,93

Izvor: Istarska županija

financijskih pokazatelja proračuna jedinica lokalne samouprave, jednako je važna za procjenu njihovog fiskalnog kapaciteta i financijskih mogućnosti za financiranje razvojnih projekata od lokalne, ali i regionalne važnosti.

Iz tablice je vidljivo kako su kod 8 od 10 gradova prihodi proračuna porasli u posljednjih 5 godina, dok su proračunski rashodi porasli kod svih 10. Najveći relativni porast proračuna ostvario je Grad Pazin, čiji su proračunski prihodi porasli za 59,30%, a proračunski rashodi za 76%. Nadalje, razvidno je kako je većina gradova u Istarskoj županiji tijekom 2020. ostvarila proračunski deficit. Navedeno je posljedica epidemije COVID-19 zbog koje je došlo do značajnih negativnih gospodarskih utjecaja na financije jedinica lokalne samouprave. Naime, izdaci gradova značajno su porasli, osobito u vidu zdravstvenih programa te socijalne i civilne zaštite, dok su njihovi prihodi značajno smanjeni usporavanjem gospodarskih aktivnosti.

1.6.3. Rezultati korištenja sredstava iz EU programa i fondova

U proteklom višegodišnjem financijskom razdoblju 2014. – 2020. Republika Hrvatska na raspolaganju iz

Tablica 95: Prikaz proračuna istarskih gradova 2016. – 2020., u eurima

JLS		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	+/- %
Buje - Buie	prihodi	3.953.861,36	3.343.930,70	4.024.708,62	4.302.546,88	4.719.260,79	+19,3
	rashodi	3.426.955,88	3.832.937,60	3.685.364,90	5.549.056,23	5.020.855,61	+46,5
Buzet	prihodi	4.482.711,85	4.992.454,38	4.627.713,88	5.625.047,16	5.307.237,94	+18,3
	rashodi	5.235.527,33	4.768.135,43	5.078.497,40	5.192.682,60	6.215.892,45	+18,7
Labin	prihodi	12.062.505,54	14.015.203,00	10.815.525,35	13.085.063,77	14.350.708,34	+18,9
	rashodi	12.574.799,65	14.752.812,66	10.706.696,11	13.085.063,77	14.350.708,34	+14,0
Novigrad - Cittanova	prihodi	6.751.018,92	6.098.543,83	6.385.341,05	7.363.524,37	5.163.086,73	-23,5
	rashodi	6.015.466,31	5.717.642,82	6.411.614,52	6.816.795,96	8.588.507,80	+42,7
Pazin	prihodi	8.561.356,78	8.563.804,37	9.472.030,17	10.074.397,55	13.645.574,86	+59,3
	rashodi	8.367.852,44	8.529.878,56	9.446.813,52	10.193.773,1	14.729.960,41	+76,0
Poreč - Parenzo	prihodi	20.881.570,16	22.111.288,89	26.883.477,06	22.637.712,8	23.816.921,1	+14,0
	rashodi	20.087.496,61	26.128.857,42	30.326.442,01	21.697.249,04	28.986.821,42	+44,3
Pula - Pola	prihodi	44.437.248,28	50.041.340,09	45.025.845,36	47.008.274,8	54.036.898,79	+21,6
	rashodi	41.384.681,45	47.612.378,98	44.468.686,58	46.207.277,02	57.332.917,64	+38,5
Rovinj - Rovigno	prihodi	17.713.780,45	20.109.994,54	19.592.604,86	20.650.877,62	20.225.490,64	+14,1
	rashodi	15.154.330,63	17.041.437,15	17.069.980,12	19.800.987,49	25.682.298,1	+69,4
Umag - Umago	prihodi	22.010.272,39	18.950.219,53	21.609.220,32	20.402.479,91	21.292.666,71	-3,2
	rashodi	20.091.957,05	19.074.105,46	17.460.301,07	19.623.832,83	23.293.042,62	+15,9
Vodnjan - Dignano	prihodi	5.902.223,25	6.292.801,22	5.667.920,51	6.497.842,46	6.316.701,78	+7,0
	rashodi	6.087.854,49	6.509.478,56	5.623.282,09	6.669.300,43	7.207.974,72	+18,3

Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna i proračuni jedinica lokalne samouprave

ESI fondova imala je 10,676 milijardi eura, oko 2.529 eura po stanovniku. Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, u trogodišnjem razdoblju od 2017. do 2019. ukupan iznos ugovorenih sredstava iznosio je 8,24 milijarde eura, što predstavlja 77% ukupnog raspoloživog iznosa. Razdoblje prije 2017. godine prema iznosu ugovorenih sredstava gotovo je zanemarivo, zbog čega se fokus analize odnosi na razdoblje nakon 2017. Najveći dio ukupne alokacije sredstava ugovoren je u okviru četiri operativna programa:

- Operativni program Konkurentnost i kohezija;
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali;
- Program ruralnog razvoja;
- Operativni program Pomorstvo i ribarstvo.

Istarska županija je u promatranom razdoblju ugovorila ukupno 242.965.739,07 eura u četiri navedena operativna programa, a projekti su financirani iz četiri ESI fonda – Kohezijskog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.

Najviše sredstava ugovoreno je u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija i Programa ruralnog razvoja, što je u skladu s nacionalnim prosjekom. Distribucija ugovorenih sredstava prema županijama ukazuje na dominaciju Grada Zagreba i Dubrovačko-neretvanske županije, što je prije svega

Tablica 96: Pregled iskorištenosti ESI fondova kroz operativne programe u Istarskoj županiji, u eurima

Godina	OPKK	OPULJP	PRR	OPPR
2017.	58.942.631,1	3.474.812,66	33.583.469,11	10.881.412,57
2018.	59.426.979,36	4.623.607,14	30.478.054,42	8.368.647,42
2019.	13.763.222,64	1.316.931,98	16.620.417,28	1.352.830,45
Ukupno IŽ	132.265.555,91	9.415.351,78	80.681.940,81	20.602.890,57

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

povezano s velikim infrastrukturnim projektima koji se provode na području glavnog grada i Dubrovačko-neretvanske županije.

Prema financijskoj vrijednosti u Istarskoj županiji ističu se projekti poboljšanja sustava vodoopskrbe i odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda koji se provode na području tri aglomeracije – Poreč-Parenzo, Rovinj-Rovigno i Umag-Umago – Savudrija-Salvore – Novigrad-Cittanova, koji su financirani u okviru OPKK-a.

Zaključno, u tablici niže navedene su ključne razvojne potrebe i razvojni potencijali institucionalnog okruženja Istarske županije, a koji proizlaze iz analize stanja i daju završnu ocjenu stanja.

Ključne razvojne potrebe

Analiza stanja pokazuje da Istarska županija ima postavljen adekvatan institucionalni okvir za upravljanje razvojem koji ispunjava relevantne zakonske zahtjeve te okuplja široki spektar ključnih dionika. Međutim, potrebno je dalje ojačati administrativne kapacitete, s posebnim naglaskom na resurse potrebne za maksimalno iskorištavanje mogućnosti fondova EU, odnosno novog višegodišnjeg financijskog okvira. Dodatno, unatoč visokoj razini transparentnosti na županijskoj razini, prepoznata je potreba daljnjeg unaprjeđenja transparentnosti proračuna na lokalnoj razini.

Ključni razvojni potencijali

Razvojni potencijali institucionalnog okvira za upravljanje razvojem Istarske županije ogledaju se prvenstveno u daljnjoj digitalizaciji javne uprave, odnosno nastavku izgradnje kapaciteta za upravljanje koji će doprinijeti stvaranju povezane, inovativne i tehnološki napredne županijske uprave. Prepoznat je potencijal značajnijeg angažmana aktivnog stanovništva u procesu upravljanja, čiju podlogu čini adekvatna dostupnost otvorenih i transparentnih podataka kojima raspolaže Županija. Zaključno, neizostavno je spomenuti razvojni potencijal sredstava koja će Županiji biti dostupna u sklopu novog višegodišnjeg financijskog okvira Europske unije za razdoblje 2021. – 2027. (uz zasebnu alokaciju iz Fonda za pravednu tranziciju), kao i financijskih kapaciteta same Županije, čiji proračun odlikuje kontinuirani trend rasta.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Cestovna udaljenost sjedišta Istarske županije od pojedinih europskih gradova	7
Tablica 2: Zaštićena područja prirode Istarske županije	16
Tablica 3: Zaštićene vrste prema kategorijama ugroženosti u Istarskoj županiji	19
Tablica 4: Razgraničenje prostora prema obilježjima funkcionalnih cjelina	22
Tablica 5: Prikaz prirodnog prirasta na području Istarske županije u razdoblju 2011. – 2021.	28
Tablica 6: Prikaz bilance doseljavanja i odseljavanja na području IŽ u razdoblju 2011.–2021.	29
Tablica 7: Prikaz ključnih pokazatelja ustanova koje provode programe predškolskog odgoja	33
Tablica 8: Prikaz ključnih pokazatelja ustanova osnovnog školstva	34
Tablica 9: Pregled statističkih podataka za srednje školstvo – usporedba	36
Tablica 10: Prikaz statističkih podataka prema programima	37
Tablica 11: Prikaz glavnih srednjoškolskih programa prema broju učenika	37
Tablica 12: Upisne kvote za I. razred srednje škole u IŽ u školskoj godini 2021./2022.	38
Tablica 13: Struktura Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli prema studijskim programima	43
Tablica 14: Prikaz studijskih programa Istarskog veleučilišta – Univeristà Istriana di scienze applicate	47
Tablica 15: Prikaz ukupnog broja studenata i novoupisanih na odjelima Veleučilišta u Rijeci	48
Tablica 16: Javne zdravstvene ustanove na području Istarske županije	52
Tablica 17: Prikaz zdravstvenih djelatnika u Istarskoj županiji	53
Tablica 18: Prikaz programa obiteljskog centra CZSS Pazin	55
Tablica 19: Prikaz invaliditeta i korištenja socijalnih usluga za OSI	55
Tablica 20: Prikaz pružatelja socijalnih usluga za osobe s tjelesnim, mentalnim i intelektualnim oštećenjima na području Istarske županije	56
Tablica 21: Prikaz pružatelja usluga za starije i nemoćne na području Istarske županije	58
Tablica 22: Prikaz privatnih domova za starije i nemoćne na području Istarske županije	59
Tablica 23: Prikaz financiranja županijskih domova za starije	60
Tablica 24: Prikaz podataka o muzejima i muzejskim zbirkama na području Istarske županije	62
Tablica 25: Zaštićena kulturna dobra prema vrsti i pravnom statusu	66
Tablica 26: UNESCO zaštita	67
Tablica 27: Sredstva Programa javnih potreba u kulturi IŽ od 2016. do 2020. g. u eurima	68
Tablica 28: Sredstva IŽ za financiranje ustanova u kulturi od 2016. do 2020. g. u eurima	68
Tablica 29: Broj financiranih projekata i programa u Istarskoj županiji	71
Tablica 30: Pregled sredstava dodijeljenih za projekte organizacija civilnoga društva iz proračuna Istarske županije	71
Tablica 31: Izdvajanje za udruge iz proračuna gradova, u eurima	72
Tablica 32: Prikaz evidentirane sportske infrastrukture na području Istarske županije	73
Tablica 33: Pregled pokazatelja sportskih klubova i aktivnih sportaša na području Istarske županije u 2020. godini	76
Tablica 34: Dionici u tehničkoj kulturi u Istarskoj županiji	79
Tablica 35: Bruto domaći proizvod za RH i šest najrazvijenijih županija u 2018. godini	82
Tablica 36: Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom indeksu gospodarske snage županija	84
Tablica 37: Promjene rangiranja županija prema HGK indeksu gospodarske snage u razdoblju 2016.–2018.	85
Tablica 38: Poslovni subjekti, stanje 30. lipnja 2020.	87
Tablica 39: Trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima, stanje 30. lipnja 2020.	88
Tablica 40: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u IŽ u 2019. godini	88
Tablica 41: Najveći gradovi Istarske županije po kriteriju ukupnog prihoda poduzetnika u 2019. godini (iznosi u tisućama eura)	89
Tablica 42: Najveća poduzeća Istarske županije po kriteriju ukupnog prihoda u 2019. godini (iznos u tisućama eura)	90
Tablica 43: Broj zaposlenih u 2019. godini po djelatnostima	92
Tablica 44: Statistika djelatnosti po broju poduzeća u 2019. godini	93
Tablica 45: Statistika djelatnosti po ukupnim prihodima u 2019. godini	95
Tablica 46: Izvoz i uvoz prema NKD-u 2019.	96
Tablica 47: Izvoz i uvoz prema NKD-u 2020.	97
Tablica 48: Aktivna trgovačka društva i aktivni obrti, prosinac 2020.	100
Tablica 49: Struktura istarskog obrtništva po djelatnostima u razdoblju 2015. – 2020.	103
Tablica 50: Broj zaposlenih u istarskom obrtništvu u razdoblju 2013. – 2020.	104
Tablica 51: Broj zaposlenih osoba u IŽ prema Mjerama aktivne politike zapošljavanja u 2019. godini	108
Tablica 52: Prikaz aktivnih i infrastrukturno opremljenih poduzetničkih zona na području IŽ	113
Tablica 53: Pregled poduzetničkih potpornih institucija na području Istarske županije	115
Tablica 54: Prerađivačka industrija u Istarskoj županiji – pokazatelji za 2019. godinu	118
Tablica 55: Prerađivačka industrija- TOP 10	119

Tablica 56: Prikaz ključnih pokazatelja za područje građevinarstva	121
Tablica 57: Pregled prihoda deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti izgradnje cesta i autocesta u RH u 2019. godini ¹⁶	121
Tablica 58: Prikaz tvrtki s najvećim prihodima, bruto profitom i brojem zaposlenih u sektoru graditeljstva na području IŽ u 2019. godini	122
Tablica 59: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu kroz godine	123
Tablica 60: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja/odgovorne osobe	124
Tablica 61: Podaci o ARKOD parcelama – 2020. godina	125
Tablica 62: Površine zemljišta prema vrsti uporabe (ha)	126
Tablica 63: Struktura vinograda na području Istarske županije u 2020. godini	126
Tablica 64: Procjena površina maslinika prema sortama u Istarskoj županiji	127
Tablica 65: Prikaz lokalnih akcijskih grupa u Istarskoj županiji	129
Tablica 66: Prikaz ribarskih plovila za gospodarski ribolov u Istarskoj županiji	130
Tablica 67: Prikaz ribarskih plovila u Istarskoj županiji po vrstama alata u 2020. godini	131
Tablica 68: Prikaz gospodarskih subjekata koji se bave preradom ribe i morskih organizama u Istarskoj županiji	132
Tablica 69: Prikaz dozvoljenih količina uzgoja bijele ribe i školjkaša na području Istarske županije	132
Tablica 70: Prikaz lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu u Istarskoj županiji	133
Tablica 71: Osnovni pokazatelji turističkog prometa	134
Tablica 72: Dolasci i noćenja turista prema zemlji prebivališta	136
Tablica 73: Noćenja turista prema vrsti objekta	137
Tablica 74: Dolasci i noćenja turista u najzastupljenijim kategorijama smještaja	138
Tablica 75: Prikaz smještajnih kapaciteta u Istarskoj županiji	139
Tablica 76: Prikaz selektivnih oblika turizma koji su prepoznati kao razvojni potencijali u IŽ	140
Tablica 77: Struktura gospodarskih subjekata kreativne i kulturne industrije u Istarskoj županiji i Republici Hrvatskoj	143
Tablica 78: Prikaz poslovnih subjekata kulturne i kreativne industrije na području Istarske županije prema podsektorima	144
Tablica 79: Rezultati poslovanja poduzetnika u kulturnim i kreativnim industrijama u IŽ	145
Tablica 80: Pokazatelji poslovanja trgovačkih društava u sektoru trgovine u 2019. godini	146
Tablica 81: Poduzeća u IŽ u sektoru trgovine u 2019. godini s obzirom na broj zaposlenih	147
Tablica 82: Najveća poduzeća u djelatnosti trgovine u Istarskoj županiji u 2019.	147
Tablica 83: Prikličenost stanovništva Istarske županije na javni vodoopskrbni sustav	150
Tablica 84: Prognoze ukupne godišnje potrošnje vode u Istarskoj županiji	152
Tablica 85: Isporučitelji vodne usluge javne odvodnje u Istarskoj županiji (pored IVS d.o.o.)	155
Tablica 86: Prikaz prosječne godišnje potrošnje energije u Istarskoj županiji	159
Tablica 87: Odvojeno skupljeni komunalni otpad u Istarskoj županiji u 2020. godini	164
Tablica 88: Vrste i količine odvojeno prikupljenog komunalnog otpada u 2019. po JLS-ovima	165
Tablica 89: Duljina javnih cesta na području Istarske županije	169
Tablica 90: Broj prometnih nesreća na području Istarske županije	170
Tablica 91: Usporedba broja putnika, zemalja, zrakoplovnih kompanija i destinacija Zračne luke Pula u 2014. i 2019. godini	172
Tablica 92: Popis luka na području Istarske županije	173
Tablica 93: Prikaz godišnjeg prometa putnika (doputovali i otputovali) u lukama IŽ	175
Tablica 94: Pregled kretanja županijskog proračuna Istarske županije u razdoblju 2015. – 2019.	186
Tablica 95: Prikaz proračuna istarskih gradova 2016. – 2020., u eurima	187
Tablica 96: Pregled iskorištenosti ESI fondova kroz operativne programe u Istarskoj županiji, u eurima	188

POPIS SLIKA

Slika 1: Položaj Istarske županije	6
Slika 2: Natura 2000 područje u Istarskoj županiji	18
Slika 3: Administrativna podjela Istarske županije	31
Slika 4: Pregled statističkih pokazatelja – osnovno i srednje obrazovanje Istarska županija	41
Slika 5: Geografski prikaz upisanih studenata	80
Slika 6: BDP po stanovniku u 2018. po županijama	81
Slika 7: Prikaz ribolovnih zona IŽ	148
Slika 8: Vodoopskrbna područja u IŽ	149
Slika 9: Prostorna konfiguracija vodoopskrbnih sustava u Istarskoj županiji i glavni pravci transporta vode	151
Slika 10: Sustavi odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za mala naselja u obuhvatu vodozaštitnih područja u Istarskoj županiji	154
Slika 11: Prva faza izgradnje sustava navodnjavanja	157
Slika 12: Potrošnja energije u sektoru industrije prema energentima	158
Slika 13: Potrošnja goriva u sektoru prometa	158
Slika 14: Potrošnja energije u sektoru zgradarstva	159
Slika 15: Prijenosna i distribucijska mreža električne energije u IŽ	160
Slika 16: Prikaz cestovne infrastrukture na području Istarske županije	168
Slika 17: Prikaz operacija zrakoplova u Zračnoj luci Pula	171
Slika 18: Prikaz prometa putnika u Zračnoj luci Pula	172
Slika 19: Željezničke pruge u Istarskoj županiji	176
Slika 20: Duljina željezničkih pruga na području Istarske županije	177
Slika 21: Raster kolodvora na željezničkoj pruzi R101	178
Slika 22: Prikaz položaja kolodvora i stajališta na željezničkoj pruzi R101	178
Slika 23: Raster kolodvora na pruzi L213 Lupoglav – Raša	179
Slika 24: Prikaz korištenja brzina širokopojasnog interneta na području IŽ u 2021. godini	180
Slika 25: Područja dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu na području IŽ u 2021. godini	182
Slika 26: Shematski prikaz institucionalnog okvira strateškog planiranja na razini IŽ	183

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Kretanje broja stanovnika Istarske županije 2011 – 2021.	27
Grafikon 2: Dobno-spolna piramida stanovništva Istarske županije	30
Grafikon 3: Struktura stanovništva prema narodnosti	31
Grafikon 4: Prikaz smjenskog rada u školama	35
Grafikon 5: Prikaz broja učenika po školama Istarske županije	40
Grafikon 6: Pregled upisanih studenata prema mjestu prebivališta	45
Grafikon 7: BDP Istarske županije u tisućama eura u razdoblju od 2011. do 2018. godine	82
Grafikon 8: Registrirani poslovni subjekti u Istarskoj županiji u 2020. godini	87
Grafikon 9: Statistika zaposlenosti u 2019. godini po djelatnostima	91
Grafikon 10: Struktura gospodarstva po djelatnostima u 2019. godini	93
Grafikon 11: Ukupni prihodi poduzeća u 2019. godini po djelatnostima	94
Grafikon 12: Izvoz u Istarskoj županiji u razdoblju 2014. – 2020.	98
Grafikon 13: Iznos izravnih stranih ulaganja u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019.	99
Grafikon 14: Udio obrta i trgovačkih društava	100
Grafikon 15: Prikaz kretanja broja aktivnih obrta u razdoblju 2007. – 2020.	101
Grafikon 16: Broj otvorenih i zatvorenih obrta u 2020. godini prema djelatnostima	102
Grafikon 17: Struktura istarskog obrtništva po djelatnostima u razdoblju 2015. – 2020.	103
Grafikon 18: Kretanje broja zaposlenih u obrtima 2007. – 2020.	105
Grafikon 19: Broj nezaposlenih u Istarskoj županiji u razdoblju 2017. – 2021.	106
Grafikon 20: Stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj i IŽ u razdoblju 2004. – 2020.	106
Grafikon 21: Kretanje broja zaposlenih u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2020.	109
Grafikon 22: Kretanja broja zaposlenih u pravnim osobama u razdoblju 2011. – 2020.	110
Grafikon 23: Kretanje broja zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u razdoblju 2011. – 2020.	111
Grafikon 24: Kretanje broja individualnih poljoprivrednika u razdoblju 2011. – 2020.	111
Grafikon 25: Kretanje iznosa prosječne neto plaće u Istarskoj županiji u razdoblju 2011. – 2019.	112
Grafikon 26: Prikaz površina u sustavu ekološke poljoprivrede	128
Grafikon 27: Dolasci turista u Istarsku županiju po mjesecima	135
Grafikon 28: Struktura prihoda u ICT industriji Istarske županije	141
Grafikon 29: Udio županija u ukupno ugovorenim sredstvima iz EU fondova i udio u nacionalnom BDP-u	189

Popis kratica

ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela i evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta
AZRRI	AZRRI Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin
BDP	Bruto domaći proizvod
CZSS	Centar za socijalnu skrb
DZS	Državni zavod za statistiku
EIB	Europska investicijska banka
ELOO	Evidencija lokacija odbačenog otpada
ETS	Emissions Trading System/ Sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova
EU	Europska unija
GIS	Geografski informacijski sustav
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HNB	Hrvatska narodna banka
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
ICT	Informacijsko komunikacijske tehnologije
IDA	Istarska razvojna agencija – IDA d.o.o.
IDZ	Istarski domovi zdravlja – Case della salute dell'Istria
IKA	IKA – Istarska kulturna agencija – Agenzia culturale Istriana
IRENA	IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.
IRTA	IRTA – Istarska razvojna turistička agencija d.o.o. Poreč
IVS	Istarski vodozaštitni sustav d.o.o.
IŽ	Istarska županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JU „Natura Histrica“	„Natura Histrica“ – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Istarske županije / „Natura Histrica“ – Ente pubblico per la gestione delle aree naturali protette della Regione Istriana
JURKIŽ	Javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“
LAG	Lokalna akcijska grupa
LAGUR	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
METRIS	Centar za istraživanje materijala Istarske županije METRIS
MINGOR	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OB Pula	Opća bolnica Pula – Ospedale Generale di Pola
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
PGSR	Prosječna godišnja stopa rasta
RH	Republika Hrvatska
STEM	Znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
UNP	Ukapljeni naftni plin
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
UTT	Ukupna taložna tvar
ZOI	Zaštićena oznaka izvornosti
ŽCGO	Županijski centar za gospodarenje otpadom
ŽUC IŽ	Županijska uprava za ceste Istarske županije – pravna osoba za upravljanje županijskim i lokalnim cestama / Direzione regionale per le strade della Regione istriana – ente giuridico per la gestione delle strade regionali e locali della Regione Istriana

Ovaj dokument sufinancirala je Europska unija iz Europskog fonda za Regionalni razvoj